

ISBN 978-960-93-7352-4
Έτος έκδοσης 2015

Απαγορεύεται η ανατύπωση του παρόντος βιβλίου ή μέρους αυ-
τού σε οποιαδήποτε μορφή ηλεκτρονική ή έντυπη και για οποια-
δήποτε χρήση χωρίς την έγγραφη άδεια του εκδότη.

Αικατερίνη Ζωγράφου

*Η πλατεία «Τρία Πηγάδια» γύρω στα 1923,
από το αρχείο του κ. Αθανασίου Σπύρου.*

Συνάντηση με την Ιστορία στους δρόμους της Σιάτιστας

Σιάτιστα 2015

ISBN 978-960-93-7352-4

Έτος έκδοσης 2015

Απαγορεύεται η ανατύπωση του παρόντος βιβλίου ή μέρους αυτού σε οποιαδήποτε μορφή ηλεκτρονική ή έντυπη και για οποιαδήποτε χρήση χωρίς την έγγραφη άδεια του εκδότη.

Η «**Συνάντηση με την Ιστορία στους δρόμους της Σιάτιστας**» ξεκίνησε ως ιδέα, όταν πριν χρόνια διάβασα τα «**ΟΔΩΝΥΜΙΚΑ, Η σημασία των ονομάτων των οδών της Αθήνας**», ένα βιβλίο των Μάρως Βουγιούκα και Βασίλη Μεγαρίδη, έκδοση του Πολιτισμικού Οργανισμού του Δήμου Αθηναίων.

Στις πρώτες σελίδες του ο τότε Δήμαρχος Αθηναίων Δημήτρης Αβραμόπουλος έγραφε μεταξύ άλλων:

«...Οι δρόμοι αντιπροσωπεύουν το χώρο, όπου γράφεται ένα μεγάλο μέρος της ιστορίας της πόλης, γιατί αυτοί μαζί με τις πλατείες είναι ο δημόσιος χώρος της. Στο δρόμο εκδηλώνεται η κοινωνική ζωή. ... Η ονοματοθεσία για τους δρόμους δεν είναι, λοιπόν, μια απλή διανοητική πράξη. Αναδεικνύουν την ιστορική μνήμη και διδάσκουν τους νεότερους. Γίνονται ένα βιβλίο ανοιχτό μπροστά στα μάτια του καθημερινού περιπατητή...».

Τριγυρνώντας στους δρόμους της δικής μας πόλης και κοιτώντας τα ονόματα των δρόμων ξαναθυμήθηκα την «**κυρα-Σανούκω**» στο Μπούνο και τον «**Νιόπλιο**» πάνω στον κεντρικό δρόμο, αλλά και τον «**Χατζηγιαννάκογλου**» και τον «**Σακαλή**», ονόματα «άγνωστα», αν δεν τα είχα ξαναδιαβάσει στη στήλη του ΗΡΩΟΥ της πόλης μας.

Τότε ένιωσα την υποχρέωση της γενιάς μου, αυτής που άκουσε τις «προφορικές μαρτυρίες» από όσους έζησαν τη μάχη της **4^{ης} Νοεμβρίου 1912** και τον **Φαρδύκαμπο** και που ταυτόχρονα έχει τη δυνατότητα της αναζήτησης στοιχείων σε αρχειακό υλικό μέσω διαδικτύου, την υποχρέωση να αρχίσει την καταχώριση των πληροφοριών για το όνομα κάθε δρόμου της Σιάτιστας σε ενιαίο και εύχρηστο σύνολο.

Βοηθός μου, όπως πάντα, η αδελφή μου κ. Θεοδώρα Ζωγράφου-Βώρου.

Το κείμενο δεν θα είχε ολοκληρωθεί χωρίς τη βοήθεια του κ. Γεωργίου Μ. Μπόντα, ο οποίος, για μια ακόμη φορά, έθεσε στη διάθεσή μου - όπως συνηθίζει να κάνει με όλους μας- το πλούσιο αρχειακό του υλικό, αποτέλεσμα της φροντίδας του να συγκεντρώνει, να καταγράφει και να αρχειοθετεί με επιμέλεια καθετί που αφορά τη Σιάτιστα. Αυτή τη φορά η συμβολή του ήταν πολύ πιο αποτελεσματική, αφού ήταν αυτός που πρότεινε στον Δήμο Σιάτιστας πολλά εκ των ονομάτων των δρόμων, στηριγμένος σε ιστορικά στοιχεία, βλέπε ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ, σελ.04.

Κύριες πηγές των πληροφοριών που καταγράψαμε στα κείμενα που ακολουθούν – όπως φαίνεται και από τη βιβλιογραφία που τα συνοδεύουν- είναι: το βιβλίο του κ. Αναστασίου Δάρδα «Η Επισκοπή-Μητρόπολη Σισανίου και Σιατίστης» και το βιβλίο του Φ. Ζυγούρη «Ιστορικά σημειώματα περί Σιατίστης και λαογραφικά αυτής», οι δημοσιεύσεις του κ. Γ. Μπόντα στη ΒΟΪΑΚΗ ΖΩΗ, στα ΔΥΤΙΚΟΜΑΚΕΔΟΝΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ, στα ΕΛΙΜΕΙΑΚΑ, στη ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΗ ΖΩΗ, στα ΣΙΑΤΙΣΤΙΝΑ κ. ά., το Λεύκωμα του Συλλόγου Σιατιστέων Θεσσαλονίκης «Σιατιστέων Μνήμη» και η Εφημερίδα του Μορφωτικού-Πολιτιστικού Συλλόγου Σιάτιστας «Μαρκίδες Πούλιου» «ΕΦΗΜΕΡΙΣ».

Η κ. Καλλιόπη Μπόντα-Ντουμανάκη, η κ. Ναούμα Ταχμιντζή και ο κ. Γιάννης Πορπόρης στάθηκαν δίπλα μου και με βοήθησαν με τις πολύτιμες πληροφορίες τους για τη σημερινή και παλιά Σιάτιστα. Πολύτιμη η βοήθεια της κ. Άννας Γκουτζιαμάνη-Στυλιανάκη, της κ. Δέσποινας Τέρτη, του κ. Ιωάννη Ρόνα, του προσωπικού του Δήμου Σιάτιστας, στο πρόσφατο παρελθόν, Δημοτικής Κοινότητας Σιάτιστας σήμερα, του Δήμου Βοΐου και των μαθητών και δασκάλων των τριών Δημοτικών Σχολείων της πόλης μας. Όλους τους ευχαριστώ από καρδιάς.

Ρηνούλα Ζωγράφου
Πικέρμι, Απρίλιος του 2013

ΟΔΟΣ: Μητροπολίτου Αγαθαγγέλου

**Αγαθάγγελος Στεφανάκης,
Μητροπολίτης Σισανίου και Σιατίστης (1877-1882).**

«... Ο Μητροπολίτης Αγαθάγγελος Στεφανάκης καταγόταν από τη Σμύρνη, ήτο αρχιερέυς δραστήριος, φίλος του καλού, δεινός εκκλησιαστικός ρήτωρ, συγγραφεύς αρκετών πραγματειών, ...

Ούτος έζησε αρκετόν χρόνο στην Εσπερία, για να συμπληρώσει τις θεολογικές του σπουδές, και μετάφερεν απ' εκεί αρκετά καλά, που μπορεί κανένας να φρονεί αδίστακτα ότι, αν η ζωή του παρατείνονταν, θα άλλαζε την όψη της Σιάτιστας. Πρώτος ο Αγαθάγγελος έδωκε την ώθηση στο λαό της Σιάτιστας να αγαπήσει το πράσινο. Ο γέρικος πλάτανος των Τριών Πηγαδίων σ' αυτόν χρεωστέεται, όπως και η <εκεί> λεύκη, που σήμερα δεν σώζεται. Επίσης, οι λεύκες αμπροστά από τον Άγιο Δημήτριο, που δεν σώζονται σήμερα, η ασπρόλευκη στο πηγάδι του Προφήτου Ηλιού και της Μπάρας είναι προέλευση εκείνου (οφείλονται σ' εκείνον). Αλλ' εκείνο που όλοι μας θυμούμαστε και που στόλιζε την πλατεία μπροστά στο ναό του Αγίου Δημητρίου είναι ο κήπος, διηρημένος σε πρασιές, περιφραγμένος με ξύλινες κιγκλίδες και στολισμένος με ανθοφόρες γλάστρες που έπαιρναν από τα σπίτια. Τις πρασιές έκαμε με πράσινα χόρτα, που μεταφέρναμε οι μαθηταί και τοποθετούσαμε σύμφωνα με τις οδηγίες του. Ο Αγαθάγγελος έκαμεν εκκλησιαστικό χορό (χορωδία) από μαθητάς, η οποία έψαλλε διάφορα τροπάρια που διδάσκονταν από τον γραμματέα και ανεψιόν του Μιχαλάκη. Αυτός μόνον από τους έως τώρα αρχιερείς Σισανίου διατηρούσε καβάσην, που τον συνόδευε, όταν πήγαινε επισκέψεις. Και τις επίσημες ημέρες, όταν πήγαινε στα εξωκκλήσια, συνοδεύονταν από φουστανελοφόρους Σιατιστινούς, για να κρατεί ακμαίο το εθνικό φρόνημα, το οποίο εκείνος είχε μέσα του ζωηρό, και εφρόντιζε να συναντάται τη νύχτα με τα ανταρτικά σώματα, για να τα ενισχύει και να τους εμπνέει ενθουσιασμό και ελπίδες, και να δέχεται τους αρχηγούς στη Μητρόπολη.

Στην εποχή του Αγαθαγγέλου προσκύνησεν η καπετάνισσα Περιστερά. Επίσης, στην εποχή του ανοίχθηκε προς δυσμάς η θύρα του Αγίου Δημητρίου και έγινε η μεταρρύθμιση (διαρρύθμιση και ανακαίνιση) του

ναού, που δεν πρόφτασε να την κάμει ο Μελέτιος. Η μεταρρύθμιση του ναού αναφέρεται σε ελεγείο, που έγραψεν ο Αναστάσιος Μέγας σε δυο πλάκες, που είχαν εντοιχιστεί δεξιά και αριστερά της θύρας του ναού ...

<Σε ελεύθερη απόδοση το κείμενό τους ήταν το ακόλουθο:

Αυτή η βασιλική Πύλη του ιερού ναού και ο ωραίος γυναικωνίτης και ο λαμπρός τρούλος κατασκευάστηκαν τώρα με τον ακάματο ζήλο του αρχιερέως Σισανίου, του Αγαθαγγέλου, ξεχωριστού ιερέως του Υψίστου και φίλου των λαμπρών μουσών, και με τη μεγαλόψυχη βοήθεια των ευσεβών πολιτών, όταν των ναών του Υψίστου έντιμοι έφοροι ήταν ο Κων/νος Χατζιωάννης, ο Δημήτριος Τσαρλαμάνης και ο Δημήτριος Τσιρλιγκάνης, κατά μήνα Μάιο του 1881>.

Οι πλάκες που αναγράφουν (όπου αναγράφεται) το παραπάνω ελεγείον δεν έχουν εντοιχισθεί στο νέο ναό σε κάποιο μέρος, αλλ' έχουν τεθεί στον τοίχο της έξω κλίμακος του ναού*. Πλην, και τούτο πολύ, αφού δεν πετάχτηκαν, όπως τόσες άλλες επιγραφές, και σήμερα δεν έχουμε πηγές, για να αρυσθούμε τα ιστορικά γεγονότα του τόπου.

Ο Αγαθάγγελος έπαθεν από καρκίνον του στομάχου, μετέβη στη Βιέννη για θεραπεία και, επιστρέψας απ' εκεί στα 1882, απέθανε σε ολίγες μέρες και ετάφη στον αυλόγυρο του ναού του Αγίου Δημητρίου**

* ...πρόσφατα ανευρέθησαν στο κωδωνοστάσιο του 1856 από τον σημερινό <2014> προϊστάμενο του ναού αρχιμανδρίτη Στέφανο Λαμπρόπουλο... (σελ. 20 του βιβλίου του Α.Ν.Δάρδα **Ο Μητροπολιτικός Ναός του Αγίου Δημητρίου Σιατίστης**, Σιάτιστα 2012).

Απόσπασμα από το βιβλίο του Φιλίππου Ζυγούρη, **Ιστορικά σημειώματα περί Σιατίστης και λαογραφικά αυτής, σελ.183.

ΠΗΓΕΣ

Δάρδας Αναστάσιος, **Η Επισκοπή - Μητρόπολη Σισανίου και Σιατίστης**.
Δάρδας Αναστάσιος, **Ο Μητροπολιτικός Ναός του Αγίου Δημητρίου Σιατίστης**.

Ζυγούρης Φίλιππος, **Ιστορικά σημειώματα περί Σιατίστης και λαογραφικά αυτής**, σελ.183.

Απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου Σιάτιστας με αριθμό 263/90.

Σημείωση

Με το όνομα Αγαθάγγελος διετέλεσε και άλλος μητροπολίτης, ο Αγαθάγγελος Παπαναστασίου (1924-1929). Το πρακτικό ονοματοθεσίας των δρόμων μας δεν διευκρινίζει σε ποιον από τους δυο μητροπολίτες αναφέρεται. Θεωρούμε πιθανότερο ότι αναφέρεται στον Αγαθάγγελο Στεφανάκη.

ΟΔΟΣ: Μητροπολίτου Αθανασίου Μεγακλή

**Αθανάσιος Μεγακλής,
Μητροπολίτης Σισανίου και Σιατίστης (1882-1893).**

*«Ούτος κατάγονταν από την Αδριανούπολη, εκπαιδεύθηκε στη Θεολογική Σχολή της Χάλκης, εχρημάτισε αρχιγραμματεὺς της Ι. Συνόδου και ἔπειτα μέγας πρωτοσύγκελος ... Η δράση του στη Σιάτιστα ήταν συντελεστική στην επίδοση των γραμμάτων (συνετέλεσε στην καλλιέργεια των γραμμάτων). Στην ποιμαντορία του συνέστη (ιδρύθηκε) το Γυμνάσιο και διαρρυθμίστηκε η δημοτική εκπαίδευση σύμφωνα με το νέο σύστημα. Το δημοτικό σχολείο ἔγινεν εξατάξιο και το γυμνάσιο επίσης εξατάξιο...», σημειώνει ο Φίλιππος Ζυγούρης στα **Ιστορικά Σημειώματα...**, σελ. 185.*

Ο Αθανάσιος ἦρθε σε ρήξη με μεγάλο μέρος της τοπικής κοινωνίας για τον τρόπο διοίκησης του Τραμπαντζείου Γυμνασίου.

ΠΗΓΕΣ

Δάρδας Αναστάσιος, **Η Επισκοπή-Μητρόπολη Σισανίου και Σιατίστης**. Ζυγούρης Φίλιππος, **Ιστορικά σημειώματα περί Σιατίστης και λαογραφικά αυτής**, σελ. 185.

Απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου Σιάτιστας με αριθμό 263/90.

ΟΔΟΣ: Μητροπολίτου Αθανασίου Νικολαΐδη

**Αθανάσιος Νικολαΐδης,
Μητροπολίτης Σισανίου και Σιατίστης (1893-1900).**

«... Ούτος διαδέχτηκε τον Αθ<ανάσιον> Μεγακλήν στα 1893 και εποίμανε την επαρχίαν έως τα 1900, οπότε απέθανεν από γεροντικόν μαρασμόν. Ο <μητροπολίτης> Αθανάσιος ούτος είχε πολλές αρετές και σιαντές (σ' αυτές) χρεωστέεται η καρποφόρα δράση του στη νεότητά του. Η κορωνίδα όμως από τις αρετές του ήταν η αφιλοκέρδειά του, την οποίαν δεν θα βρεθεί άνθρωπος να αμφισβητήσει ...

Από το γέροντα Αθανάσιον η επαρχία δεν καρτερούσε καρποφόρα δράση εξαιτίας της γεροντικής του αδυναμίας. Αλλά και <δεν> μπορούμε να φρονούμε ότι τα πράγματα της επαρχίας οπισθοδρόμησαν και δεν έχουμε ακούσει παράπονα να διατυπώνονται και ταύτα (αυτό), γιατί από το ένα μέρος ο σεβασμός, που το ποίμνιο έδειχνε στο πρόσωπό του, συντελούσεν εις το να βαίνουν ομαλά τα πράγματα της επαρχίας και από το άλλο μέρος οι προσπάθειες που κατέβαλλεν ο γραμματεὺς του Μαργαρίτης Τουμπαλίδης, νέος φιλομαθέστατος, ηθικός, δεινός εκκλησιαστικός ρήτωρ και συγχρονισμένος με μόρφωση ου την τυχούσαν (όχι τυχαία), προωθούσαν τα πράγματα της επαρχίας σε πρόοδο εκπαιδευτική και κοινωνική σύμπνοια. ...

Και για τούτο ο θάνατος του Αθανασίου λύπησε τη Σιάτιστα, <η οποία> και τίμησε αυτόν όπως άξιζε στο χαρακτήρα του, σπάνιο στις μέρες μας.....».*

Η μητρόπολη που εποίμανε πριν έρθει στη Σιάτιστα ήταν η μητρόπολη Κώου και για το λόγο αυτό αποκαλείται και «Αθανάσιος ο από Κώου».

*Αποσπάσματα από το βιβλίο του Φ. Ζυγούρη, **Ιστορικά σημειώματα περί Σιατίστης και λαογραφικά αυτής**, σελ.186.

ΠΗΓΕΣ

Δάρδας Αναστάσιος, **Η Επισκοπή-Μητρόπολη Σισανίου και Σιατίστης**. Ζυγούρης Φίλιππος, **Ιστορικά σημειώματα περί Σιατίστης και λαογραφικά αυτής**, σελ.186.

Απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου Σιάτιστας με αριθμό 263/90.

ΟΔΟΣ: Μητροπολίτου Αλεξάνδρου Λάσκαρη

Αλέξανδρος ο Λάσκαρις,
Μητροπολίτης Σισανίου και Σιατίστης (1864-1869).

«Ο Αλέξανδρος [έκαμε] τις θεολογικές σπουδές <του> στη Ρωσία ... Ο Αλέξανδρος στην αρχή χρημάτισε γραμματεύς της Ι. Συνόδου, έπειτα καθηγητής της Θεολογίας και σχολάρχης της Μεγάλης του Γένους Σχολής. Στα 1864 έγινε μητροπολίτης Σισανίου και εποίμανε την επαρχία περίπου πέντε έτη, από Μάιον του 1864 έως τέλους Απριλίου 1869, οπότε απέθανε στη Σιάτιστα. Ο θάνατός του οφείλεται κατ' άλλους σε προσβολήν οξείας νόσου, κατ' άλλους δε σε δηλητηρίαση από μέρος των υπηρετών του κατά υποκίνηση των εχτρών του. ...

Τον Αλεξάνδρου κάμνουν στη Σιάτιστα πολύ εύφημη μνεία για τον θερμουργό χαρακτήρα του, για το ατρόμητο αυτού απέναντι των Τούρκων ...

... Η παράδοση αναφέρει ότι κάποτε περνούσε την αγορά κηδεύοντας κάποιον νεκρό και, όταν είδε τους Κονιάρους που βρίσκονταν εκεί, γιατί ήταν ημέρα αγοράς, να κάθονται στα κιτέγκια¹ των εργαστηρίων αδιάφοροι, δεν κρατήθηκε, ύβρισεν αυτούς και με την ποιμαντορική του ράβδο κτύπησεν έναν, λέγοντας ότι στο λείψανο πρέπει να προσηκώνονται². ...

Ο Αλέξανδρος εκτιμούσε πολύ εκείνους που είχαν πραγματική μόρφωση. Τούτο μαρτυρεί το ενδιαφέρον που έδειχνε για την Ελληνική Σχολή, που είχε χάσει την αρχαία της αίγλη το 1867, και η προσπάθειά του να επαναφέρει στη Σιάτιστα τον Αθανάσιο Αργυριάδη, που τότε δίδασκε στη Σμύρνη...».*

ΠΗΓΕΣ

*Αποσπάσματα από το βιβλίο του Φιλίππου Ζυγούρη, **Ιστορικά σημειώματα περί Σιατίστης και λαογραφικά αυτής**, σελ. 179.

Απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου Σιάτιστας με αριθμό 263/90.

¹ **Κάθονταν στα κιτέγκια:** κάθονταν εκεί που καταλήγουν τα κιτέγκια, στην προεξέχουσα βάση του παράθυρου.

² **Προσηκώνομαι**, σηκώνομαι από τη θέση μου σε ένδειξη σεβασμού.

ΟΔΟΣ: Αλεξίου

Αλεξίου είναι το επίθετο πολυμελούς Σιατιστινής οικογένειας.

Σύμφωνα με δημοσίευμα του Αθανασίου Αθ. Κανατσούλη στο Λεύκωμα **Σιατιστέων Μνήμη**, πρόγονος της οικογένειας -περί το 1800- θεωρείται ο Λάζαρος Μπασιάς.

Το επίθετο Αλεξίου εμφανίζεται στην οικογένεια πολύ αργότερα, στο δεύτερο μισό του 19^{ου} αιώνα, στους εγγονούς του Αλεξίου Μπασιά, ο οποίος ήταν εγγονός του Λαζάρου Μπασιά.

Στο Λεύκωμα **Σιατιστέων Μνήμη** αναγράφονται βιογραφίες των:

Αναστασίου Αλεξίου του Ιωάννου (1857-1920), γιατρού.

Ζήση Αλεξίου του Ιωάννου (1860-1940), δικηγόρου.

Ιωάννη Αλεξίου του Κων/νου (1860-1943), εμπόρου.

ΠΗΓΕΣ

Σιατιστέων Μνήμη, Λεύκωμα του Συλλόγου Σιατιστέων Θεσσαλονίκης.

Απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου Σιάτιστας με αριθμό 76/1992.

ΟΔΟΣ: Μητροπολίτου Αμβροσίου

**Αμβρόσιος,
Μητροπολίτης Σισανίου και Σιατίστης (1872-1877).**

*«...Η ποιμαντορία του υπήρξε τυπική ... δεν έμενεν αδιάφορος στα παθήματα του ποιμνίου του από μέρος του κυριάρχου Τούρκου... στα 1876 έγραψε στον αρχιερέα Θεσσαλονίκης Ιωακείμ και διεκτραγωδούσε τα παθήματα του ποιμνίου του από μέρος των Τούρκων και τον παρακαλούσε να μεταδώσει αυτά στο Βαλή Θεσσαλονίκης...», **
*«...έδειξε ενδιαφέρον για τα εκκλησιαστικά, εκπαιδευτικά και εθνικά ζητήματα της επαρχίας...». ***

ΠΗΓΕΣ

*Ζυγούρης Φίλιππος, **Ιστορικά σημειώματα περί Σιατίστης και λαογραφικά αυτής**, σελ. 182.

Δάρδας Αναστάσιος, **Η Επισκοπή-Μητρόπολη Σισανίου και Σιατίστης.

Απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου Σιάτιστας με αριθμό 263/90.

ΟΔΟΣ: Μιχαήλ Αναστασάκη

**Μιχαήλ Ν. Αναστασάκης (1870-1967),
κρητικός γιατρός επικεφαλής εθελοντικού Σώματος,
πήρε μέρος και στη μάχη της Σιάτιστας, 4 Νοεμβρίου 1912
όπου τραυματίστηκε βαριά.**

Γεννήθηκε στη Σπηλιά Κισσάμου Χανίων, στο τέλος του 1870. Κατά τη δεκαετία του 1890 σπουδάζοντας στην Αθήνα ιατρική, παίρνει μέρος σ' όλες τις οργανώσεις κι εκδηλώσεις για την απελευθέρωση της Κρήτης.

Όταν το 1896 ξεσπάει πάλι επανάσταση στο νησί, κατεβαίνει με άλλους εθελοντές φοιτητές και λαμβάνει μέρος σ' όλες σχεδόν τις μεγάλες μάχες της περιόδου 1896-97. Αργότερα γιατρός πια, επικεφαλής εθελοντικού Σώματος, πολεμά στον Μακεδονικό Αγώνα, όπου τραυματίζεται βαριά στη μάχη της Σιάτιστας, το 1912. Εθελοντής και στον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο παίρνει μέρος σε πολλές μάχες.

Στην ειρηνική περίοδο, διακρίνεται για την πρωτοποριακή του δραστηριότητα σε πολλούς τομείς. Αναμιγνύεται στην πολιτική κι εκλέγεται επανειλημμένα βουλευτής. Αναμιγνύεται στον αγροτικό συνδικαλισμό, πρωτοστατώντας στις αγροτικές κινητοποιήσεις. Εκλέγεται πρόεδρος της Ενώσεως Γ. Σ. Κολυμβαρίου. Αρθρογραφεί σ' εφημερίδες και περιοδικά, για θέματα κοινωνικά, πολιτικά, αγροτικά, ιστορικά.

Κατά τη μάχη της Κρήτης (1941) την πρώτη μέρα βρίσκεται στην κόλαση του Ταυρωνίτη απ' όπου γλιτώνει σαν από θαύμα αφού είδε νεκρούς τους περισσότερους από τους συντρόφους του.

Την ιατρική την ασκούσε πάντα σύμφωνα με τον όρκο του Ιπποκράτη. Έγραψε, εκτός από την «Ιστορία της Κισσάμου» τα βιβλία «Αι αξίαι της Κισσάμου» και το «Ημερολόγιο της Κατοχής». Απέθανε στο χωριό του Σπηλιά, το 1967, όπου κηδεύθηκε «τιμής ένεκεν» με δημόσια δαπάνη.

(Το παραπάνω κείμενο είναι το βιογραφικό σημείωμα στο οπισθόφυλλο του βιβλίου του Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΚΙΣΣΑΜΟΥ ΕΠΙ ΤΟΥΡΚΟΚΡΑΤΙΑΣ στην επανέκδοση του 1984).

Την **Προτομή** του, που βρίσκεται στην πλατεία Τσιστοπούλου, φιλοτέχνησε η **Ασπασία Παπαδοπετράκη**. Την κατασκευή της χρηματοδότησε ο Σύλλογος Κισσαμιτών Αττικής, η οικογένεια **Αναστασάκη, Κισσαμίτες και φίλοι**. Τα αποκαλυπτήριά της έγιναν στις **10/9/2000**.

ΠΗΓΕΣ:

Κελαϊδής Πάρις, **Κρητικοί εθελοντές στους απελευθερωτικούς πολέμους 1912-13**. Εκδόσεις "Καράβι και τόξο", Αθήνα 1995.

Εφημερίδα **ΕΦΗΜΕΡΙΣ**, φύλλο 57, Οκτώβρης '87, άρθρο του Γ.Μ. Μπόντα με τίτλο «**75^η επέτειος της απελευθέρωσης της Σιάτιστας. Ο Κρητικός Μιχαήλ Αναστασάκης αρχηγός των εθελοντών Κισσαμιτών στη μάχη της Σιάτιστας 4 Νοεμβρίου 1912**».

Εφημερίδα **ΕΦΗΜΕΡΙΣ**, φύλλο 179, Σεπτέμβρης 2000.

ΟΔΟΣ: Απανταχού Σιατιστέων

Το όνομα αυτού του δρόμου είναι μια ακόμα απόδειξη ότι οι Σιατιστινοί μόνιμοι κάτοικοι της Σιάτιστας δεν ξεχνούν και τιμούν τα ξενιτεμένα αδέλφια τους, αυτά στα οποία αναφέρεται ο ποιητής.

Σιάτιστα,

**Τους θησαυρούς σου ψηλαφώντας
ο νους μου τρέχει σ' ατραπούς και λεωφόρους,
που τα παιδιά σου χάραξαν σ' Ανατολή και Δύση
αναζητώντας το καλό σε λόγο, τέχνη και πραμάτεια,
για να στολίσουν ζηλευτά μόνο τ' όνομά σου !**

**Νίκος Ποταμίτης
Σιάτιστα 10-5-2002***

ΠΗΓΕΣ

*Ποιητική συλλογή του Νίκου Ποταμίτη ΕΝ ΣΙΑΤΙΣΤΗ.

Απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου Σιάτιστας με αριθμό 263/90.

ΟΔΟΣ: Κωνσταντίνου Βαρβέρη

**Κωνσταντίνος Βαρβέρης (1916-1986),
Δήμαρχος Σιάτιστας από το 1975 μέχρι το 1984.**

Εκλέχτηκε Δήμαρχος Σιάτιστας στις εκλογές που έγιναν στις 30-3-1975, 15-10-1978 και 24-10-1982.

Δετέλεσε δηλαδή ο Κ. Βαρβέρης Δήμαρχος Σιάτιστας από 1-6-1975 μέχρι 30-6-1984, οπότε και παραιτήθηκε για λόγους υγείας.

Το 1984 κυκλοφόρησε το βιβλίο του «**ΣΙΑΤΙΣΤΑ 1963-1983**» από τις εκδόσεις ΜΑΙΑΝΔΡΟΣ. Στον πρόλογο του βιβλίου αναφέρει τα βιβλία ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΣΙΑΤΙΣΤΗΣ του Ιωάννου Αποστόλου και το 50 ΕΤΗ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ του Μιλτιάδη Στρακαλή ως πηγές ιστορικών στοιχείων για τη Σιάτιστα και συνεχίζει: «... γι' αυτό και συνεπλήρωσα και εγώ λίγα διά την περίοδον 1963-1983, ώστε να υπάρχουν στοιχεία, δια τις μελλοντικές γεννιές, της Ιστορίας και γενικά εξελίξεως της πόλης τόσο από απόψεως πληθυσμιακής όσο και για την οικονομική αυτής ενασχόλησιν...».

ΠΗΓΕΣ

Βαρβέρης Κώστας, **ΣΙΑΤΙΣΤΑ 1963-1983**, εκδόσεις ΜΑΙΑΝΔΡΟΣ, Θεσ/νίκη 1984.

Μπόντας Γεώργιος Μ., άρθρο με τίτλο: **Κοινοτάρχες και Δήμαρχοι της Σιάτιστας**, στο περιοδικό «Βοϊακή Ζωή», Μάρτιος-Απρίλιος 1990.

Απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου Σιάτιστας με αριθμό 263/90.

ΟΔΟΣ: Κωνσταντίνου Βενέτη

**Βενέτης Κωνσταντίνος,
Πρόεδρος Κοινότητας Σιάτιστας το 1941.**

Ο Κωνσταντίνος Σωτηρίου Βενέτης γεννήθηκε το 1906 στην Κωνσταντινούπολη. Αφού τελείωσε το Δημοτικό Σχολείο, ήρθε στην Αθήνα με τον Αντώνιο Κωνσταντινίδη (γιο της Λωζάντρας), ο οποίος είχε και την επιμέλειά του. Τελείωσε το Γυμνάσιο και περάτωσε την σχολή Ευελπίδων με ειδικότητα αξιωματικός Πυροβολικού. Υπηρετώντας στην Κοζάνη ως αξιωματικός του Ελληνικού Στρατού παντρεύτηκε την Θεοδώρα Λαζάρου Τέρτη το 1935. Χρημάτισε Έπαρχος Βοΐου, πολέμησε στην Αλβανία το 1940, αποστρατεύτηκε με το βαθμό του συνταγματάρχη.

Το 1951 εξελέγη βουλευτής με τον Νικόλαο Πλαστήρα στο Νομό Καβάλας. Από τότε μέχρι και το 1967 συνέχισε αδιάλειπτα σε όλες τις βουλευτικές αναμετρήσεις να εκλέγεται βουλευτής με το κόμμα του Αλεξάνδρου Παπάγου στην αρχή και στη συνέχεια με την ΕΡΕ του Κωνσταντίνου Καραμανλή.

Πέθανε το έτος 1985.

ΠΗΓΕΣ

Μπόντας Γεώργιος Μ., άρθρο με τίτλο: **Κοινοτάρχες και Δήμαρχοι της Σιάτιστας**, στο περιοδικό «Βοϊακή Ζωή», Μάρτιος-Απρίλιος 1990.

Σιατιστέων Μνήμη, Λεύκωμα του Συλλόγου Σιατιστέων Θεσσαλονίκης. Απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου Σιάτιστας με αριθμό 263/90.

Το βιογραφικό του συνέταξε ο ανεψιός και βαφτισμιός του συμπολίτης μας κ. Αλέξανδρος Αθανασίου Τέρτης, τον οποίο και ευχαριστούμε.

ΟΔΟΣ: Ναούμ Βόγγολη

**Βόγγολης* Ναούμ,
Δήμαρχος Σιάτιστας κάποια περίοδο πριν από το 1912.**

Ο **Ναούμ Βόγκουλιος** ήταν σημαίνον πρόσωπο της εποχής του. Συγκαταλέγεται μεταξύ των ευεργετών των σχολείων, γιατί εκτός άλλων διέθεσε, το έτος 1893, 90 λίρες για την κατεδάφιση και την εκ νέου ανέγερση της οικίας Τσιαγκάλη, ώστε να χρησιμοποιηθεί ως Παρθεναγωγείο-Νηπιαγωγείο.

Διετέλεσε Δήμαρχος Σιάτιστας, κάποια περίοδο μεταξύ 1900-1912.

*Το όνομα στα κείμενα του Φ. Ζυγούρη απαντάται με τους τύπους Βόγγουλιος και Βόγκουλιος. Στον Εκλογικό Κατάλογο Υποδιοικήσεως Ανασελίτσης του 1915 υπάρχει αναγραφή «Βόγκουλιου». Σε άλλα κείμενα απαντάται ως Βόγκολης και Βόγγολης.

ΠΗΓΕΣ

Δάρδας Αναστάσιος, «**Ανέγερση Παρθεναγωγείου στην άνω Σιάτιστα και προβλήματα λειτουργίας του (1893-1894)**», εισήγηση στο **Διεθνές Συνέδριο του 2003** στη Σιάτιστα.

Ζυγούρης Φίλιππος, **Ιστορικά σημειώματα περί Σιατίστης και λαογραφικά αυτής**, σελ. 474.

Μπόντας Γεώργιος Μ., άρθρο με τίτλο: **Κοινοτάρχες και Δήμαρχοι της Σιάτιστας**, στο περιοδικό «**Βοϊακή Ζωή**», Μάρτιος-Απρίλιος 1990.

Στρακαλής Μιλτιάδης, **50 έτη Ελευθερίας**.

Εκλογικός Κατάλογος της Υποδιοικήσεως Ανασελίτσης 1915.

Σιατιστέων Μνήμη, Λεύκωμα του Συλλόγου Σιατιστέων Θεσσαλονίκης.

Απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου Σιάτιστας με αριθμό 263/90.

ΟΔΟΣ: Γεωργίου Βόκα

**Βόκας Γεώργιος, Πρόεδρος της Κοινότητας Σιάτιστας
τη χρονική περίοδο 1940-1941.**

Χρημάτισε Πρόεδρος της Κοινότητας Σιάτιστας τη χρονική περίοδο 1940-1941.

ΠΗΓΕΣ

Μπόντας Γεώργιος Μ., άρθρο με τίτλο: **Κοινοτάρχες και Δήμαρχοι της Σιάτιστας**, στο περιοδικό «Βοϊακή Ζωή», Μάρτιος-Απρίλιος 1990.

Στρακαλής Μιλτιάδης, **50 έτη Ελευθερίας**.

Σιατιστέων Μνήμη, Λεύκωμα του Συλλόγου Σιατιστέων Θεσσαλονίκης.

Απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου Σιάτιστας με αριθμό 263/90.

ΟΔΟΣ: Βορείου Ηπείρου

Η **Ήπειρος** ως περιοχή είναι γνωστή από τα χρόνια του Ομήρου. Το ιστορικό της όνομα το πήρε πολύ αργότερα.

Από τον 4^ο π. Χ. αιώνα με το όνομα **ΗΠΕΙΡΟΣ** δηλώνεται η χώρα που απλώνεται από τα Ακροκεραύνια όρη και τον ποταμό Γενούσο (Skubi) ως τον Αμβρακικό κόλπο και από την Πίνδο μέχρι το Ιόνιο Πέλαγος.

Το τμήμα της Ηπείρου από τα σημερινά ελληνοαλβανικά σύνορα μέχρι τον ποταμό Γενούσο είναι αυτό που από το 1913 και μετά ονομάζουμε **Βόρειο Ήπειρο** και που με απόφαση των Μεγάλων Δυνάμεων ανήκει στην Αλβανία.

Χαρακτηριστική στον χώρο αυτό είναι η παρουσία του ελληνικού στοιχείου στην αρχαία, βυζαντινή, μεταβυζαντινή και σύγχρονη εποχή, σύμφωνα με τα μνημεία και τις ιστορικές πηγές.

Χαρακτηριστικές ιστορικές χρονολογίες:

1913, 4/17 Δεκεμβρίου: Υπογράφεται από τις Μεγάλες Δυνάμεις το **Πρωτόκολλο της Φλωρεντίας**, με το οποίο καθορίζονται τα σύνορα του νεοδημιουργηθέντος αλβανικού κράτους και η Βόρειος Ήπειρος παραχωρείται στην Αλβανία.

1914, 31 Ιανουαρίου/13 Φεβρουαρίου: *Ρηματική διακοίνωση της Μ. Βρετανίας, της Γερμανίας, της Ιταλίας, της Αυστροουγγαρίας και της Ρωσίας αναγνωρίζει την ελληνική κατοχή και κυριότητα των νησιών του βόρειου και του ανατολικού Αιγαίου, εκτός από την Ίμβρο, την Τένεδο και το Καστελόριζο που επανέρχονται στην Τουρκία ...αλλά η Ελλάδα πρέπει να εκκενώσει στρατιωτικά τη Βόρειο Ήπειρο.*

1914, 4/17 Φεβρουαρίου: «Μετά την αποχώρηση του ελληνικού στρατού, η Βόρειος Ήπειρος κηρύχτηκε αυτόνομη υπό την προσωρινή προεδρία του Γεωργίου Χρηστάκη-Ζωγράφου, που ως τότε ήταν γενικός διοικητής Ηπείρου» (Ι.Ε.Ε., τόμος ΙΕ', σελ. 13).

1914, 17 Μαΐου:** Οι εκπρόσωποι των Μεγάλων Δυνάμεων και της επαναστατικής κυβέρνησης της αυτόνομης Βόρειας Ηπείρου υπογράφουν στην Κέρκυρα πρωτόκολλο, με το οποίο *παραχωρείται ευρεία αυτονομία στους Έλληνες της Βόρειας Ηπείρου μέσα στα πλαίσια του αλβανικού κράτους.*

1921, 9 Νοεμβρίου: στη διάσκεψη των υπουργών Εξωτερικών των Μεγάλων Δυνάμεων στο Παρίσι παραχωρείται και πάλι η Βόρειος Ήπειρος στην Αλβανία.

1941, 15 Απριλίου: Αρχίζει η σύμπτυξη του ελληνικού στρατού στην Αλβανία με στόχο την ευθυγράμμιση του μετώπου. *Η Βόρεια Ήπειρος, η οποία έχει για τρίτη φορά από τις αρχές του 20ού αιώνα απελευθερωθεί από ελληνικά στρατεύματα (1912, 1915, 1940), εγκαταλείπεται οριστικά.**

*τα κείμενα με την πλαγιογράμματη γραφή είναι αποσπάσματα από το ΕΠΙΤΟΜΟ ΛΕΞΙΚΟ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ.

** η ΙΕΕ, τόμος ΙΕ΄, σελ. 14 σημειώνει αντίστοιχη ημερομηνία 5/18 Μαΐου

ΠΗΓΕΣ

Εκδοτικής Αθηνών, **Ιστορία του Ελληνικού Έθνους**, τόμος ΙΕ, σελ. 13,14,88.

ΕΠΙΤΟΜΟ ΛΕΞΙΚΟ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ. Πρόσωπα - γεγονότα - ημερομηνίες - χάρτες – συνθήκες. Έκδοση: ΤΟ ΒΗΜΑ, 2004.

Αφιέρωμα: Βόρειος Ήπειρος και Ελληνισμός. ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, Επτά Ημέρες, 6/3/1994.

Αποφάσεις του Δημοτικού Συμβουλίου Σιάτιστας με αριθμό 263/90 και 76/92.

ΟΔΟΣ: Ιωάννου Βουλγαρόπουλου

Ιωάννης Βουλγαρόπουλος, Δήμαρχος Σιάτιστας.

Ο **Ιωάννης Βουλγαρόπουλος** γεννήθηκε στη Σιάτιστα. Από το 1890 βρισκόταν στη Νίσσα της Σερβίας. Ήταν αρτοποιός. Χρημάτισε Δήμαρχος Σιάτιστας και μέλος της επιτροπής ανέγερσης του Ιερού ναού Αγίου Δημητρίου Σιάτιστας.

«Ως πρόεδρος της Κοινότητας Σιάτιστας φρόντισε για τις ανάγκες, την πρόοδο και ανάπτυξη του τόπου και την ενίσχυση των πιο φτωχών κατοίκων της. Είναι από τους μεγάλους δωρητές για την ανέγερση του παρεκκλησίου της Παναγίας <δίπλα στο ναό του Αγίου Δημητρίου>. Τιμήθηκε από την τότε Κυβέρνηση με τον αργυρό σταυρό του Τάγματος των Ιπποτών του βασιλέως Γεωργίου. Πέθανε στη Σιάτιστα το 1923»⁽⁵⁾.

Στο βιβλίο του Σκεύου Ζερβού **Εθνικά Κληροδοτήματα και Δωρεαί** είναι καταγραμμένη δωρεά του για «κατασκευή φρεάτων δύο» σελ.656 και για «κατασκευή οδού εν Σιατίστη» σελ. 657.

Δημοσιευμένες πληροφορίες τις οποίες εντοπίσαμε για τη Δημαρχιακή του θητεία: Ως Δήμαρχος διαδέχθηκε τον Αλέξανδρο Οικονομίδη ⁽⁵⁾, ήταν Δήμαρχος Σιάτιστας την 25η/8/1917 ⁽²⁾, την 17η/3/1918 ⁽³⁾, και την 16η/8/1918 ⁽¹⁾.

ΠΗΓΕΣ

- (1) **Αρχείο** Αθανασίου Σπύρου, χειρόγραφο κείμενο με τίτλο «Επάνοδος του κ. Ελευθερίου Βενιζέλου εις την Σιάτισταν».
- (2) Αποστόλου Βασίλης, **Οι οικισμοί της Ανασελίτσης το 1912**, σελ.13.
- (3) Εφημερίδα **ΕΦΗΜΕΡΙΣ**, φύλλο 27, Σεπτέμβριος 1984.
- (4) Ζερβός Σκεύος, **Εθνικά Κληροδοτήματα και Δωρεαί**.
- (5) Κανατσούλης Χαρίλαος Αθ., «**Το ιστορικό και η επιτροπή ανέγερσης του Ιερού Ναού του Αγίου Δημητρίου στη Σιάτιστα**», εφημερίδα **ΧΡΟΝΟΣ**, φύλλο της 3ης/3/1986, σελ. 2.

Σιατιστέων Μνήμη, Λεύκωμα του Συλλόγου Σιατιστέων Θεσσαλονίκης. Απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου Σιάτιστας με αριθμό 263/90.

ΟΔΟΣ: Βρέτου

Βρέτος. «Του Βρέτου τα νερά ήσαν διασκορπισμένα τον παλαιό καιρό. Όταν δε οι άνθρωποι άρχισαν να αποφεύγουν το νερό των πηγαδιών ως πόσιμο και να πίνουν τρεχάμενο νερό, έγιναν μεγάλα υδραυλικά έργα και συγκέντρωσαν τα νερά ενός πηγαδιού, που βρίσκεται επάνω από την βρύση, και τα νερά των πέριξ τοποθεσιών και έκαμαν τη βρύση Βρέτος, από την οποία υδρεύονται οι περισσότεροι κάτοικοι της Χώρας. Το νερό του Βρέτου είναι πολύ καλό, το όνομα δε έλαβε, κατ' άλλους μεν διότι ήτο εις απόκρημνο μέρος, κατ' άλλους δε από τον πρώτο που επιχείρησε να συγκεντρώσει τα νερά και όστις (ο οποίος) ονομάζετο Βρέτος»*.

Για την ... ιστορία αναφέρουμε ότι: ο **Βρέτος Γεώργιος** έμπορος εκ Μοσχοπόλεως και ο σιατιστινός έμπορος Ιωάννης Νεράντζης, γύρω στα 1711 εκπληρούσαν στο Δυρράχιο προξενικά καθήκοντα των προξενείων Αγγλίας, Ολλανδίας και Γένουας**.

Στο αρχείο Ζουπάν βρίσκουμε το όνομα **Γιόργιος Βρέτου** σε έγγραφο του έτους 1739***.

ΠΗΓΕΣ

* Ζυγούρης Φίλιππος, **Ιστορικά σημειώματα περί Σιατίστης και λαογραφικά αυτής**, σελ. 545.

** Μαρτινιανός Ιωακείμ, Μητροπολίτης Ξάνθης, **Η Μοσχόπολις 1330-1930**.

*****Σιατιστέων Μνήμη**, Λεύκωμα του Συλλόγου Σιατιστέων Θεσσαλονίκης.

Απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου Σιάτιστας με αριθμό 263/90.

ΟΔΟΣ: Μητροπολίτου Γερμανού

**Γερμανός Αναστασιάδης,
Μητροπολίτης Σισανίου και Σιατίστης (1921-1924).**

Ο Μητροπολίτης Γερμανός εποίμανε την επαρχίαν από το 1921 έως το 1924 - από το Φεβρουάριο 1921 έως 22 Φεβρουαρίου 1922 ως τοποτηρητής και στη συνέχεια ως κανονικός μητροπολίτης ως τις 5/2/1924. «...Τότε διορίστηκε σε μια νέα επαρχία της νήσου Ρόδου. Πλην, δεν έγινε δεκτός από τις ιταλικές αρχές και διορίστηκε στο Λαγκαδά και έπαθεν η υγεία του και αναγκάστηκε να ιδιωτεύσει στις Αθήνας...»*.

Η μητρόπολη που εποίμανε πριν έρθει στη Σιάτιστα ήταν η μητρόπολη Κορυτσάς και Πρεμετής και για το λόγο αυτό αποκαλείται και «ο Κορυτσάς Γερμανός».

*Φίλιππος Ζυγούρης, **Ιστορικά σημειώματα περί Σιατίστης και λαογραφικά αυτής**, σελ. 198.

ΠΗΓΕΣ

Δάρδας Αναστάσιος, **Η Επισκοπή-Μητρόπολη Σισανίου και Σιατίστης**. Απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου Σιάτιστας με αριθμό 263/90.

ΟΔΟΣ: Ελένης Γκαγκαράτσα

**Γκαγκαράτσα Ελένη (1897-1964),
μεγάλη ευεργέτιδα των Δημοτικών Σχολείων Σιάτιστας.**

Μετά την απελευθέρωση της Σιάτιστας το 1912 έφυγε για την Αμερική, όπου εργάστηκε στον κλάδο της γουνοποιίας και απέκτησε μεγάλη περιουσία.

Μεταξύ των άλλων δωρεών της αναφέρουμε: Το 1919 έστειλε 2500 δολάρια για την ανέγερση της εκκλησίας του Αγίου Δημητρίου Σιάτιστας, πρόσφερε κατά καιρούς πολυτελείς ιερατικές στολές, ιερές εικόνες και διάφορα εκκλησιαστικά είδη στις εκκλησιές της Σιάτιστας, χρηματικά ποσά και είδη στα σχολεία της Σιάτιστας. Το 1940 με διαθήκη της αφήνει όλη την κινητή και ακίνητη περιουσία της στα Δημοτικά Σχολεία της Σιάτιστας.

Απόσπασμα από τη Διαθήκη της:

...ορίζω προσέτι ότι τα ανωτέρω ακίνητα θα είναι αναπαλλοτρίωτα, ... να εισπράττωσι (τα Δημοτικά Σχολεία) τα εισοδήματά των προς θεραπείαν των αναγκών των...

Την **Προτομή** της, που βρίσκεται «... έξωθεν του εις θέσιν Άγιος Ιωάννης της πόλεως Σιατίστης αγροκτήματός μου <της ευεργέτιδας> και επί του οικοπέδου μου <της ευεργέτιδας> του κειμένου έναντι του αγροκτήματος τούτου και άνωθεν του δημοσίου δρόμου.»* , **φιλοτέχνησε** ο γλύπτης **Θεοχάρης Χατζηβασιλειάδης**. Την κατασκευή της **χρηματοδότησαν τα Δημοτικά Σχολεία της πόλης μας** «... εκ των εισοδημάτων της κινητής και ακινήτου περιουσίας μου <της ευεργέτιδας>»* όπως όρισε η ευεργέτιδα στη διαθήκη της. Τα **αποκαλυπτήριά** της προτομής έγιναν στις **3/11/2013**.

*Τα κείμενα με την πλαγιογραφία γραφή είναι ακριβή αποσπάσματα της διαθήκης της ευεργέτιδας.

ΠΗΓΕΣ

Σιατιστέων Μνήμη, Λεύκωμα του Συλλόγου Σιατιστέων Θεσσαλονίκης.

Δημοτολόγιο Δήμου Σιάτιστας.

Απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου Σιάτιστας με αριθμό 263/90.

ΟΔΟΣ: Ν. Γκαγκασούλη

Γκαγκασούλης Ν. του Χριστοδούλου (1896-1922) Το όνομά του αναγράφεται στη στήλη του Ηρώου μας κάτω από τον γενικό τίτλο:

«Εις τους Ηρώας τους πεσόντας κατά την πολεμικήν περίοδον 1912-1922 και κατά την μάχην της Σιατίστης την 4ην Νοεμβρίου 1912. Στρατιώται».

Είναι νεκρός στρατιώτης της Μικρασιατικής Εκστρατείας.

ΠΗΓΕΣ

Αποστόλου Ιωάννης, **Ιστορία της Σιατίστης.**

Στρακαλής Μιλτιάδης, **50 έτη Ελευθερίας.**

Μητρώο Δήμου Σιάτιστας.

Απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου Σιάτιστας με αριθμό 263/90.

ΟΔΟΣ: Δημητρίου Γκαργκατσούια

**Δημήτριος Γκαργκατσούιας του Γεωργίου (1865-1930).
Πρόεδρος της Κοινότητας Σιάτιστας.**

Γεννήθηκε στη Σιάτιστα το 1865.

Χρημάτισε Πρόεδρος της Κοινότητας Σιάτιστας κάποια περίοδο μεταξύ 1919-1930.

Υπηρέτησε ως Διευθυντής της Εταιρείας Καπνών, ύστερα άνοιξε βιβλιοπωλείο και διατηρούσε γραφείο μεταναστεύσεων. Πέθανε το 1930.

«...Ο κυρ Τασιούλας ήταν πατέρας της μητρός του Δημ. Γκαργκατσούια, ο οποίος, ως διευθυντής της Ριζί (του Μονοπωλίου των καπνών) με τους κουλτσήδες** του και με τις σχέσεις του που είχε με τον Μουδύρη του τόπου, διευκόλυνε πολύ το έργο της Επιτροπής της Μακεδονικής Αμύνης, ώστε να μη γίνει τίποτε το απευκαίο, αν και κάθε τόσο περνούσαν από τη Σιάτιστα υλικά πολέμου και φιλοξενούνταν ανταρτικά σώματα...» (απόσπασμα από τα Ιστορικά σημειώματα... του Φ. Ζυγούρη).*

*** Ριζί**, το ορθό Ρεζί (Regie)= Γαλλική Εταιρεία Μονοπωλίου Καπνών.

****Κουλτσήδες**, φύλακες (κολτσήδες).

ΠΗΓΕΣ

Ζυγούρης Φίλιππος, **Ιστορικά σημειώματα περί Σιατίστης και λαογραφικά αυτής**, σελ. 328.

Μπόντας Γεώργιος, Μ., άρθρο με τίτλο: **Κοινοτάρχες και Δήμαρχοι της Σιάτιστας**, στο περιοδικό «Βοϊακή Ζωή», Μάρτιος-Απρίλιος 1990.

Στρακαλής Μιλτιάδης, **50 έτη Ελευθερίας**.

Σιατιστέων Μνήμη, Λεύκωμα του Συλλόγου Σιατιστέων Θεσσαλονίκης.

Εφημερίδα **ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ**, φύλλο της 5ης/11/1913.

Απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου Σιάτιστας με αριθμό 263/90.

ΟΔΟΣ: Δημητρίου Γκίμπα

**Δημήτριος Γκίμπας του Ιωάννη (1883-1974),
Πρόεδρος της Κοινότητας Σιάτιστας.**

Ο Δημήτριος Γκίμπας, φαρμακοποιός στη Σιάτιστα, αναφέρεται ως Πρόεδρος της Κοινότητας Σιάτιστας στις 7/9/1944.

ΠΗΓΕΣ

Μπόντας Γεώργιος Μ., άρθρο με τίτλο: **Κοινοτάρχες και Δήμαρχοι της Σιάτιστας**, στο περιοδικό «Βοϊακή Ζωή», Μάρτιος-Απρίλιος 1990.

Στρακαλής Μιλτιάδης, **50 έτη Ελευθερίας.**

Μητρώο Δήμου Σιάτιστας.

Απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου Σιάτιστας με αριθμό 263/90.

ΟΔΟΣ: Γεωργίου Γκιουλέκα

**Γκιουλέκας Γεώργιος (1890-1943),
Πρόεδρος της Κοινότητας Σιάτιστας.**

Ο Γκιουλέκας Γεώργιος του Ιωάννου γεννήθηκε στη Σιάτιστα το 1890.

Ασχολήθηκε αρχικά με το εμπόριο αλεύρων έχοντας ιδιόκτητο αλευρόμυλο στη Σιάτιστα και αργότερα στο χωριό Πολύδενδρο, με κατάστημα πωλήσεως στη Σιάτιστα.

Στη συνέχεια και ως το θάνατό του άσκησε το επάγγελμα του δικολάβου.

Υπήρξε Πρόεδρος της Κοινότητας Σιάτιστας κάποια περίοδο μεταξύ 1919-1936. Επί των ημερών του χαράχτηκε ο δημόσιος δρόμος Σιάτιστας-Καλονερίου.

ΠΗΓΕΣ

Μπόντας Γεώργιος, Μ., άρθρο με τίτλο: **Κοινοτάρχες και Δήμαρχοι της Σιάτιστας**, στο περιοδικό «Βοϊακή Ζωή», Μάρτιος-Απρίλιος 1990.

Στρακαλής Μιλτιάδης, **50 έτη Ελευθερίας.**

Σιατιστέων Μνήμη, Λεύκωμα του Συλλόγου Σιατιστέων Θεσσαλονίκης.

Απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου Σιάτιστας με αριθμό 263/90.

ΟΔΟΣ: Ιωάννη Γκιουλέκα

**Γκιουλέκας Ιωάννης (1827-1937),
Δήμαρχος Σιάτιστας κάποια περίοδο πριν από το 1912.**

Γεννήθηκε στη Φούρκα της Ηπείρου. Διετέλεσε Δήμαρχος Σιάτιστας επί σειρά ετών. Χρημάτισε έφορος των σχολείων Σιάτιστας και εκκλησιαστικός επίτροπος. Πέθανε στη Σιάτιστα σε ηλικία 110 ετών.

ΠΗΓΕΣ

Δάρδας Αναστάσιος, **Ίδρυση και λειτουργία του Τραμπαντζείου Γυμνασίου Σιατίστης με την εποπτεία της Εκκλησίας.**

Δάρδας Αναστάσιος Ν., **Ο Μητροπολιτικός Ναός του Αγίου Δημητρίου Σιατίστης**, Σιάτιστα 1995.

Ζυγούρης Φίλιππος, **Ιστορικά σημειώματα περί Σιατίστης και λαογραφικά αυτής**, σελ. 188.

Μπόντας Γεώργιος Μ., άρθρο με τίτλο: **Κοινοτάρχες και Δήμαρχοι της Σιάτιστας**, στο περιοδικό «Βοϊακή Ζωή», Μάρτιος-Απρίλιος 1990.

Στρακαλής Μιλτιάδης, **50 έτη Ελευθερίας.**

Σιατιστέων Μνήμη, Λεύκωμα του Συλλόγου Σιατιστέων Θεσσαλονίκης.

Απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου Σιάτιστας με αριθμό 263/90.

ΟΔΟΣ: Παναγιώτη Γούτα

Ο Παναγιώτης Γούτας γεννήθηκε στη Σιάτιστα το 1914. Μετά την αποφοίτηση από το Δημοτικό σχολείο ακολούθησε το επάγγελμά του εμπόρου στη Σιάτιστα. Στη μάχη του Φαρδύκαμπου Σιάτιστας (Μάρτιος 1943) τραυματίστηκε βαριά. Την ίδια νύχτα της μάχης προσκλήθηκε από την Κοζάνη ο χειρουργός Διονύσιος Μανέντης, για να προσφέρει βοήθεια στον Γούτα και τους τραυματισμένους Ιταλούς αιχμαλώτους. Δυστυχώς όμως ο τραυματισμός του ήταν βαρύτατος και ο γιατρός δεν μπόρεσε να τον κρατήσει στη ζωή.

ΠΗΓΕΣ

Σιατιστέων Μνήμη, Λεύκωμα του Συλλόγου Σιατιστέων Θεσσαλονίκης.

Στρακαλής Μιλτιάδης, **50 έτη Ελευθερίας**.

Απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου Σιάτιστας με αριθμό 263/90.

ΟΔΟΣ: Παναγιώτη Γράβα

Γράβας Παναγιώτης του Παναγιώτη. Γεννήθηκε στη Σιάτιστα το έτος 1908, λίγους μήνες μετά τον θάνατο του πατέρα του.

Αποφοίτησε από τη Φιλοσοφική Σχολή του ΑΠΘ με βαθμό άριστα. Συγκέντρωσε και δημοσίευσε τα «Κουδαρίτικα Σιατίστης», γλωσσολογική μελέτη πάνω στη διάλεκτο των οικοδόμων / μαστόρων της περιοχής μας.

Ως φιλόλογος καθηγητής εργάστηκε στα Εκπαιδευτήρια Βαλαγιάννη Θεσσαλονίκης και στη συνέχεια στο Τραμπάντζειο Γυμνάσιο Σιάτιστας. Παντρεύτηκε τη Ναούμα Νικ. Γιαννακού και, ενώ ακόμη διήνυε τον μήνα του μέλιτος, κηρύχτηκε ο Ελληνοϊταλικός πόλεμος.

Επιστρατεύτηκε με άλλους Σιατιστινούς και πολέμησε στην πρώτη γραμμή ως δεκανέας του 53^{ου} Συντάγματος Πεζικού.

Σκοτώθηκε στο ύψωμα 1878 (Μοράβα) στις 17-11-1940.

ΠΗΓΕΣ

Σιατιστέων Μνήμη. Λεύκωμα του Συλλόγου Σιατιστέων Θεσσαλονίκης. Το **αρχείο** του συνεργάτη του siatistanews.gr κ. Γεωργίου Μπόντα. Απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου Σιάτιστας με αριθμό 263/90.

ΟΔΟΣ: Μητροπολίτου Δανιήλ

Δανιήλ, επίσκοπος Σισανίου <1624, 1647,1652>.

Στον ονομαζόμενο **Κώδικα Ζωσιμά** υπάρχει η ακόλουθη εγγραφή*:

«...κατά δέ τό ,αωα^{ον} <1801> έτος ... άνωκοδομήθη καί έκ θεμελίων αὐτῶν άνεκαινίσθη ό τῷ κάλλει καί τῷ μεγέθει περικαλλέστατος ναός τοῦ άγίου μεγαλομάρτυρος Δημητρίου τοῦ μυροβλήτου ... τοῦ παλαιοῦ ναοῦ σμικροτάτου πάνυ ὄντος καί μή χωροῦντος τούς εἰς λογικήν λατρείαν συνερχομένους χριστιανούς, ὅστις (ναός) ἦν άνεγηγερμένος πρό χρόνων σχεδόν έκατόν πενήκοντα τεσσάρων καί καθιερωμένος παρά τοῦ ποτέ άρχιερατεύοντος κυρίου Δανιήλ ...».

Από την εγγραφή αυτή προκύπτει **παρουσία** του επισκόπου Δανιήλ στην επαρχία Σισανίου περί **το 1647** (γιατί 1801-154=1647).

Σύμφωνα με τον ερευνητή κ. Α. Δάρδα **και τα έτη 1624 και 1652** είναι έτη αποδειγμένης παρουσίας του Δανιήλ στην επισκοπή Σισανίου. (Α.Ν.Δάρδας, **Η Επισκοπή - Μητρόπολη Σισανίου και Σιατίστης**, σελ. 23).

*Καλινδέρης Μιχαήλ, **Ο Κώδιξ της Μητροπόλεως Σισανίου και Σιατίστης** (1686-), σελ.125.

ΠΗΓΕΣ

Δάρδας Αναστάσιος, **Η Επισκοπή-Μητρόπολη Σισανίου και Σιατίστης**. Καλινδέρης Μιχαήλ, **Ο Κώδιξ της Μητροπόλεως Σισανίου και Σιατίστης** (1686-).

Απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου Σιάτιστας με αριθμό 263/90.

ΟΔΟΣ: Ευρυδίκης Δάρδα

Δάρδα Ευρυδίκη (1919-2005), φιλόλογος.

Η Ευρυδίκη Δάρδα, κόρη του παπα-Νικόλα Γ. Δάρδα και της Θεοδώρας Γκαργκατσιούγια, απόγονος του ευεργέτη Τραμπαντζή, από την πλευρά της μητέρας της, γεννήθηκε στη Σιάτιστα το 1919.

Τέλειωσε το Δημοτικό Σχολείο της Γεράνειας. Αποφοίτησε από το Τραμπάντζειο Γυμνάσιο. Πτυχιούχος της Φιλοσοφικής Σχολής του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης στις 26-1-1943 ανέλαβε υπηρεσία ως Φιλόλογος στο Τραμπάντζειο Γυμνάσιο.

Στην εκπαιδευτική σταδιοδρομία της υπηρέτησε πιστά την εκπαίδευση σε διάφορες περιοχές (Κοζάνη, Θεσσαλονίκη, Τύρναβο, Νεστόριο).

Το 1975 επανήλθε στη Σιάτιστα ως Γυμνασιάρχης. Το 1982, Λυκειάρχης πια του Τραμπαντζείου, υπέβαλε την παραίτησή της από την υπηρεσία.

«...Ζήσαμε μια διευθύντρια του σχολείου, του ενιαίου Γυμνασίου αρχικά, του Λυκείου αργότερα, με υψηλή αίσθηση ευθύνης για τη θέση της, για το εκπαιδευτικό έργο και για τη Σιάτιστα.

Ο όρος Τραμπάντζειο Γυμνάσιο είχε μέσα της μια ιερότητα κι έπεφτε βαρύς στους ώμους της. Μια προσταγή μέσα της καθόριζε το κάθε της βήμα και πάσχιζε με επιτυχία και με τη διδασκαλία και με την εν γένει στάση της να προσφέρει αντίδωρο στους μαθητές της για ό,τι αυτό πρόσφερε και στην ίδια και στην κοινωνία της πόλης και της περιοχής, για την προκοπή του οποίου έπαιζε καθοριστικό ρόλο».*

ΠΗΓΕΣ

*Απόσπασμα από τον «αποχαιρετισμό» του κ. Αλέκου Πολύζου στην **Κυρία**, σε σχετικό αφιέρωμα του διαδικτυακού τόπου www.siatistanews.gr, ανάρτηση:1/7/2013.

Απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου Σιάτιστας με αριθμό 67/2006.

ΟΔΟΣ: Ιερέως Νικολάου Α. Δάρδα

**Ο παπα- Νικόλας Δάρδας
της ενορίας του Αγίου Νικολάου Σιάτιστας (1916-1999).**

Νικόλαος Α. Δάρδας, ιερέας, πρωτοπρεσβύτερος, εφημέριος Ι. Ναού Αγίου Νικολάου Σιάτιστας (1947-1993). Γενικός Αρχιερατικός Επίτροπος της Ι. Μητροπόλεως Σισανίου και Σιατίστης (1974-1993).

Γεννημένος στη Σιάτιστα, εργάστηκε σκληρά στα νεανικά του χρόνια, φοίτησε στην Ιερατική Σχολή της Αγίας Αναστασίας (Χαλκιδικής), χειροτονήθηκε ιερέας στις 7 Αυγούστου 1947 από τον μητροπολίτη Ιάκωβο και από τότε έως το 1993 που συνταξιοδοτήθηκε συνεχώς και αδιαλείπτως εφημέρευε στον Άγιο Νικόλαο Σιάτιστας.

Επί της εφημερίας του κτίστηκαν οι ναοί του Αγίου Αντωνίου, Αγίου Παντελεήμονος, Αγίου Αχιλίου, Τιμίου Προδρόμου (Γιάγκοβης), Αγίων Θεοδώρων, Αγίου Κοσμά, το οστεοφυλάκιο Αγίου Νικάνορος, ο ξενώνας στα «Τσιάμια» και η ενοριακή αίθουσα του Αγίου Νικολάου.

Έφυγε από τη ζωή στις 15 Δεκεμβρίου 1999.

Προσφιλή του ενδιαιτήματα ήταν οι ναοί της Σιάτιστας, για τους οποίους εξέδωκε σχετικό τευχίδιο το 1964.

Η όλη του προσωπικότητα συνοψίζεται στην εξής φράση: *«απέριτος, πράος, προσηνής και ευπροσήγορος, αλλά και λιγομίλητος και αυστηρός εκεί που έπρεπε, ταπεινός, δεν επεδίωκε ζητωκραυγές, επευφημίες και διαφήμιση»*. (Απόσπασμα από τον επικήδειο λόγο που εκφώνησε ο Γ.Φύλιος, **Σιατιστινά** τεύχος 19-20/1999-2000 σελ. 92-96).

ΠΗΓΕΣ

Το αρχείο του Αναστασίου Ν. Δάρδα, γιου του ιερέα, τον οποίο και ευχαριστούμε.

Απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου Σιάτιστας με αριθμό 67/2006.

ΟΔΟΣ: Κωνσταντίνου Δεμερτζή

**Ο Κωνσταντίνος Δεμερτζής είχε σιατιστινή καταγωγή.
Υπήρξε πρωθυπουργός της Ελλάδας
(30-11-1935 έως 13-4-1936).**

Ο Κωνσταντίνος Δεμερτζής γεννήθηκε στην Αθήνα το 1876 και πέθανε στην Αθήνα το 1936. Οι γονείς του κατάγονταν από τη Σιάτιστα. Υπήρξε καθηγητής της Νομικής, πολιτικός, αρχηγός κόμματος και πρωθυπουργός της Ελλάδας.

Εξέχουσα προσωπικότητα της εποχής του, χαρακτηρίζεται σε ελληνικά λεξικά ως εξέχουσα πανεπιστημιακή και πολιτική φυσιογνωμία, εξαιρετικός, τίμιος, ειλικρινής και ευφύεστατος πολιτικός αλλά και βαθύς γνώστης της νομικής επιστήμης.

Στις 30 Νοεμβρίου του 1935 ορκίστηκε Πρόεδρος της Κυβέρνησης και το πρωί της 13ης Απριλίου 1936 πέθανε μετά από ανακοπή καρδιάς.

ΠΗΓΕΣ

Μπόντας Γεώργιος Μ., **Ο Σιατιστινός Κων/νος Δεμερτζής, πρωθυπουργός της Ελλάδος**, ΔΥΤΙΚΟΜΑΚΕΔΟΝΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ, Κοζάνη, 2000.

Σιατιστέων Μνήμη, Λεύκωμα του Συλλόγου Σιατιστέων Θεσσαλονίκης. Απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου Σιάτιστας με αριθμό 263/90.

ΟΔΟΣ: Δημητρίου Δημητρίου

Δημήτριος Δημητρίου, ελληνοκροάτης ποιητής,
ο πατήρ του Κροατικού Θεάτρου.

Ο Φίλιππος Ζυγούρης στη σελ. 501 των **Ιστορικών του σημειωμάτων** σημειώνει για τον Δημήτριο Δημητρίου:

«...Θα περιορισθούμε προς το παρόν να αναγράψουμε όσα έγραψε γι' αυτόν ο Μ. Λάσκαρις στο «**Ελεύθερο Βήμα**» της 5ης Ιουνίου 1929: «Μεταξύ των πατριωτών που συνεκεντρώθησαν περί τον Λουδοβίκον Γάι αξίζει να μνημονεύσωμε τον ελληνοκροάτην ποιητήν Δ. Δημητρίου (1811-1872). Ο Δ. Δημητρίου, υιός Ελλήνων γονέων εκ Σιατίστης της Δ. Μακεδονίας, κατά την νεανικήν του ηλικίαν έγραψε στίχους ελληνικούς, δεκαεξαετής δε συνέγραψε και δράμα ελληνιστί, την «**Βιργινίαν**». Αλλ' ο πατριωτικός ενθουσιασμός των συγχρόνων του Κροατών μετεδόθη και εις τον Δημητρίου. Γενόμενος δε ενθουσιώδης «**Ιλλυριός πατριώτης**» έγραψε φλογερούς κροατικούς στίχους και διέπρεψε κυρίως ως θεατρικός συγγραφεύς, επονομασθείς «**πατήρ του κροατικού θεάτρου**». Εις το καλύτερό του δράμα, την «**Τεύταν**», υμνεί τους υπέρ της ελευθερίας αγώνας των αρχαίων Ιλλυριών εναντίον των Ρωμαίων»...

Περισσότερα βιογραφικά και άλλα στοιχεία για τον Δημήτριο Δημητρίου μας δίνει ο Ι. Α. Παπαδριανός στο άρθρο του «**Δημήτριος Δημητρίου**», το οποίο περιλαμβάνεται στο Λεύκωμα **Σιατιστέων Μνήμη**, σελ. Γ 28, 21 ολόκληρα χρόνια μετά το θάνατο του Φ.Ζυγούρη. Από το άρθρο αυτό πληροφορούμαστε ότι ο πατέρας του ονομαζόταν Θεόδωρος και η μητέρα του Αφρατή, είχε 4 αδελφές, σπούδασε φιλοσοφία στο Ζάγκρεμπ, ιατρική στο Γκρατς, τη Βιέννη και την Πάδοβα, όπου το 1836 ανακηρύχθηκε διδάκτορας της ιατρικής. Οι ίδιοι οι Κροάτες ερευνητές αναγνωρίζουν το έργο του, το όνομά του αναγράφεται δεύτερο στην τιμητική πλάκα των ιδρυτών του Εθνικού Θεάτρου του Ζάγκρεμπ και στο προαύλιο αυτού του θεάτρου υπάρχει η προτομή του. Το 1962 στο Ζάγκρεμπ δημοσιεύτηκαν από τον Sime Juric **Τα ελληνικά λυρικά**

ποιήματα του Δημήτρη Δημητρίου και το 1965 το IMXA της Εταιρείας Μακεδονικών Σπουδών τα δημοσίευσε μεταφρασμένα στα ελληνικά, με επιμέλεια του Κλεόβουλου Τσούρκα.

ΠΗΓΕΣ

Juric Sime, **Τα ελληνικά λυρικά ποιήματα του Δημήτρη Δημητρίου**, επιμέλεια Κλεόβουλου Τσούρκα.

Ζυγούρης Φίλιππος, **Ιστορικά σημειώματα περί Σιατίστης και λαογραφικά αυτής**, σελ. 501.

Παπαδριανός Ιωάννης Α., **Δημήτριος Δημητρίου**, Σιατιστέων Μνήμη, Λεύκωμα του Συλλόγου Σιατιστέων Θεσσαλονίκης.

Απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου Σιάτιστας με αριθμό 263/90.

ΟΔΟΣ: Μητροπολίτου Διοδώρου

**Διόδωρος ο από Καμπανίας,
Μητροπολίτης Σισανίου και Σιατίστης (1930-1944).**

Ο Μητροπολίτης Διόδωρος γεννήθηκε στην Τρίγλεια της Προύσας το 1881. Φοίτησε στη Μεγάλη του Γένους Σχολή και συμπλήρωσε τις σπουδές του στη Θεολογική Σχολή της Χάλκης. Το 1924 προήχθη εις μητροπολίτην Καμπανίας.

Το 1930 μετετέθη από την μητρόπολη Καμπανίας στη μητρόπολη Σισανίου και Σιατίστης. Η ενθρόνισή του έγινε την Κυριακή, 4 Ιανουαρίου 1931.

Πέθανε στην Αθήνα το 1944.

ΠΗΓΕΣ

Δάρδας Αναστάσιος, **Η Επισκοπή-Μητρόπολη Σισανίου και Σιατίστης. Σιατιστέων Μνήμη**, Λεύκωμα του Συλλόγου Σιατιστέων Θεσσαλονίκης. Απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου Σιάτιστας με αριθμό 263/90.

ΟΔΟΣ: Διονυσίου Μοναχού

**Διονύσιος Μοναχός, σιατιστινός ιερομόναχος στο Άγιο Όρος,
συγγραφέας του:
ΒΙΒΛΙΟΝ ΚΑΛΟΥΜΕΝΟΝ ΙΧΝΟΣ ΧΡΙΣΤΟΥ.**

Ο ιερομόναχος Διονύσιος γεννήθηκε στη Σιάτιστα στο δεύτερο μισό της 2^{ης} δεκαετίας του 18^{ου} αιώνα. Έγινε μοναχός και ασκήτεψε στο Άγιο Όρος. Από αγιορειτικά έγγραφα πληροφορούμαστε ότι ήταν «πνευματικός», δηλαδή εξομολόγος, που ειδικότερα για το Άγιο Όρος προϋποθέτει «ιερομόναχον μεμαρτυρημένης και διαβεβημένης αρετής.....Τα έργα του Διονυσίου, ομιλίες, εγκώμια, επιστολαί και λόγοι, σκοπόν έχουν την ψυχικήν ωφέλειαν και καλλιέργειαν των πιστών, λαϊκών και μοναχών»*. Τα χειρόγραφα βρίσκονται κύρια σε βιβλιοθήκες του Αγίου Όρους. Το 1928 εκδόθηκαν τα χειρόγραφα αυτά στην Αθήνα από τον αγιορείτη μοναχό Κοσμά τον εκ Καρπάθου με τίτλο αυτόν που έχουν και τα χειρόγραφα ΙΧΝΟΣ ΧΡΙΣΤΟΥ. Ο πλήρης τίτλος του εντύπου είναι ο ακόλουθος:

ΒΙΒΛΙΟΝ ΚΑΛΟΥΜΕΝΟΝ ΙΧΝΟΣ ΧΡΙΣΤΟΥ

ΗΤΟΙ

ΟΜΙΛΙΑΙ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΑΙ ΗΘΙΚΑΙ ΚΑΙ ΨΥΧΩΦΕΛΕΙΣ

Συντεθείσαι παρά του αοιδίμου ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ ιερομονάχου,

και Πνευματικού Πατρός του εκ Σιατίστης,

και ασκήσαντος κατά το αγιόννυμον Όρος του Άθωνος, εν τη Ιερά Σκήτη

του Αγίου Δημητρίου, τη κειμένη κατά την μεγίστην Λαύραν του

Βατοπαιδίου.

Στα αγιορειτικά χειρόγραφα τα οποία προαναφέρθηκαν υπάρχει και μία επιστολή του Οσίου Νικοδήμου του Αγιορείτου προς τον Διονύσιον, ακολουθεί χαρακτηριστικό απόσπασμα:

«*Ανέγων τας ιεράς και ηθικάς ομιλίας σου Σεβασμιώτατε Πάτερ... Είδον εν αταίς καρδίαν, αμαθή μεν και άπειρον Ελληνικής παιδείας, και άλλο τι μη γινώσκουσιν, ειμή Ιησούν Χριστόν, και τούτον εσταυρωμένον, γεμάτην όμως από ένα φως γνώσεως, από μιαν αγάπην*

*ειλικρινή. Και από ένα ένθεον ζήλον, πνέοντα την ωφέλειαν του πλησίον...». ***

ΠΗΓΕΣ

***Θρησκευτική και Ηθική Εγκυκλοπαίδεια**, τόμος 5ος, σελ. 82-83.

Εκδότης Αθ. Μαρτίνο, Αθήναι: 1962-1968.

<http://e-homoreligiosus.blogspot.gr/2010/11/12.html>, ανάρτηση: 22/10/2013.

****Μπόντας Γεώργιος, «Ο Σιατιστινός ιερομόναχος Διονύσιος».**

Απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου Σιάτιστας με αριθμό 263/90.

ΟΔΟΣ: Κωνσταντίνου Δούκα

**Κωνσταντίνος Δούκας (Σιάτιστα, 1753-Λειψία, 1814).
Σιατιστινός σύντροφος του Ρήγα.**

Γεννήθηκε στη Σιάτιστα στα 1753 και άκουσε τα εγκύκλια μαθήματα στα εκεί σχολεία. Αφού αποφοίτησε από τα σχολεία της πατρίδος του, πήγε στη Ρωσία, όπου εργάζονταν και απέκτησε τη ρωσική υπηκοότητα. Από τη Ρωσία, ύστερα από πολλά έτη, έφυγε και ήρθεν στην Αυστρία, όπου, όταν ήρθεν εκεί ο Ρήγας, γνωρίστηκε με αυτόν και αναδείχτηκε ένας από τους πρώτους χορηγούς και συνεργάτες του.

*Ο Κων. Δούκας αναμείχτηκε φανερά και ενεργά στις επαναστατικές ενέργειες του Ρήγα και δεν είχε διαφύγει την αστυνομική προσοχή, αλλ' αμέσως πιάστηκε από την Αστυνομία της Αυστρίας και τέθηκε σε ανάκριση. Ήταν ο πρεσβύτερος από όλους τους κατηγορουμένους, ετών 45, και στην ανάκριση φάνηκε τολμηρότατος. Όχι μονάχα ομολογεί με θάρρος ότι συχνά έψαλλε τα επαναστατικά άσματα του Ρήγα, αλλά και ότι επιδοκίμαζε τα σχέδιά του, γιατί έτρεφεν άσπονδο μίσος στους (για τους) Τούρκους και πίστη στο μέλλον της πατρίδος του με την ταχεία απαλλαγή της από τον τούρκικο ζυγό και την επαναφορά της ελευθερίας εκεί που πρώτη φορά άνθισε το δέντρο της. Ο Δούκας, ως ρώσος υπήκοος, δεν παραδόθηκε <από τους Αυστριακούς> στους Τούρκους και επομένως ξέφυγε το τραγικό τέλος των συντρόφων του, μα στάλθηκεν έξω από τα αυστριακά σύνορα, στις 28 Απριλίου 1798, και πήγε στη Λειψία, όπου ζούσε με την ελπίδα ότι γρήγορα θα <ε>ξεγείρονταν το Έθνος ενάντια στον τύραννο, για να αποτινάξει το ζυγό της δουλείας και θα τον αξίωνεν ο θεός να μεταβεί και εκείνος στις τάξεις των πολεμιστών και <να> λάβει μέρος με τους αδελφούς του στους αγώνες για την απελευθέρωσή τους, που τόσο ποθούσεν η καρδιά του. Πλην, δυστυχώς, δεν αξιώθηκε να ιδεί πραγματοποιούμενα τα όνειρά του, γιατί το δρεπάνι του θανάτου έκοψε το νήμα της ζωής του στα 1814 στη Λειψία, σε ηλικία 61 ετών. (Ι.Κ.Βασδραβέλλη, **Οι Μακεδόνες**, σελ. 26).**

*Απόσπασμα από το βιβλίο του Φιλίππου Ζυγούρη, **Ιστορικά σημειώματα περί Σιατίστης και λαογραφικά αυτής**, σελ. 304.

ΠΗΓΕΣ

Λάμπρου Σπυρίδων, **Αποκαλύψεις περί του μαρτυρίου του Ρήγα.**

Κρέμος Γ., **Επιστολαί Γ. Π. Κρέμου και Ηθική Στιχουργία Α. Κ. Βυζαντίου.**

Απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου Σιάτιστας με αριθμό 263/90.

ΟΔΟΣ: Κωνσταντίνου Δούκα

**Κωνσταντίνος Μιχαήλ Δούκας,
Σιατιστινός θεράπων του βιβλίου.**

Ο **Κων/νος Μιχαήλ Δούκας** γεννήθηκε στη Σιάτιστα γύρω στα 1752. Νέος ακόμη πήγε στη Βιέννη και ασχολήθηκε με το εμπόριο. Παράλληλα ασχολήθηκε με τη μετάφραση του έργου του Σ. Γκούντζ *Πρακτική Αριθμητική*, το οποίο εξέδωσε το 1820 με δικά του χρήματα, για να το χρησιμοποιεί και η νεολαία της εποχής του και οι «με το εμπορικό Σύστημα ενασχολούμενοι».

Παραθέτουμε, σε ελεύθερη μετάφραση, απόσπασμα της Εισαγωγής του βιβλίου:

ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΦΙΛΟΓΕΝΕΙΣ ΑΓΑΠΗΤΟΥΣ ΜΟΙ ΟΜΟΓΕΝΕΙΣ ΚΑΙ ΦΙΛΟΚΑΛΟΥΣ!

Τη στιγμή που τα παιδιά της αγαπημένης μας Πατρίδας συναγωνίζονται για το Καλό της προξενώντας παρηγοριά και χαρά, δεν μπόρεσα να μείνω αδιάφορος θεατής και να μη συνεισφέρω κι εγώ κατά τις δυνάμεις μου μια κάποια βοήθεια / διευκόλυνση στους νέους που πρόθυμα ασχολούνται συστηματικά για το Καλό της.

Ελπίζω λοιπόν ότι αυτό μου το μικρό Πόνημα (έργο), με πληροφορίες από το τρίτομο έργο του δασκάλου της Μαθηματικής Σ. Γκουντζ- σχολάρχη στην Πράγα- τις οποίες συνέλεξα με επιμέλεια και τις πλούτισα με πολλές άλλες προσθήκες, θα είναι ωφέλιμο στον κάθε Συνάδελφό μου, ιδιαίτερα σ' αυτούς που ασχολούνται με το εμπόριο.

Αποφάσισα να το εκδώσω με προτροπές φίλων μου και φίλων του γένους μας.

Δεχθείτε το, λοιπόν, αγαπητοί και «φιλογενέστατοι Συνάδελφοι» με τη συνηθισμένη Σας επιείκεια και, αν δεν καταφέρει να γίνει αρεστό στον καθένα σας ξεχωριστά, παρακαλώ να με συγχωρήσετε.

Ο Εκδότης

ΠΗΓΕΣ

Ανδρέου Παπαδοπούλου Βρετού, Νεοελληνική Φιλολογία: ήτοι κατάλογος των από πτώσεως της Βυζαντινής αυτοκρατορίας μέχρι εγκαθιδρύσεως της εν Ελλάδι βασιλείας τυπωθέντων βιβλίων παρ' Ελλήνων εις την ομιλουμένην, ή εις την αρχαίαν ελληνικήν γλώσσαν.

<http://www.lib.uoa.gr/hellinomnimon>, Ψηφιακή Βιβλιοθήκη
Ελληνομνημών, ανάρτηση: 1/7/2013.

Απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου Σιάτιστας με αριθμό 263/90.

ΟΔΟΣ: Αδελφών Εμμανουήλ

Αδελφοί Εμμανουήλ, συμμάρτυρες του Ρήγα Βελεστινλή.

Τα αδέλφια Παναγιώτης και Ιωάννης Εμμανουήλ γεννήθηκαν στην Καστοριά. Από τη μεριά της μητέρας τους είχαν σχέση καταγωγής με τη Σιάτιστα, όπως προκύπτει από τα πρακτικά των ανακρίσεων τους από την Αυστριακή Αστυνομία.

Ο Παναγιώτης δούλεψε στον εμπορικό οίκο του Αργέντη στη Βιέννη και ο Ιωάννης ήταν φοιτητής ιατρικής στη Βιέννη.

Και οι δυο ήταν ένθερμοι οπαδοί του Ρήγα Βελεστινλή.

Τον Δεκέμβριο του 1797, ύστερα από τη σύλληψη του Ρήγα και των άλλων συνεργατών του, συνέλαβε κι αυτούς η Αυστριακή Αστυνομία στη Βιέννη ... γιατί γνώριζαν την **Επαναστατική Προκήρυξη** του Ρήγα και έψαλλαν το **Θούριο** και ως εκ τούτου ήταν «κατηγορούμενοι επί στασιαστικάς σκευωρίας», σύμφωνα με την έκθεση συλλήψεώς τους.

Οι Αυστριακοί παρέδωσαν τους αδελφούς Εμμανουήλ μαζί με το Ρήγα και τους Ευστράτιο Αργέντη, Αντώνιο Κορωνιό, Ιωάννη Καρατζά, Δημήτριο Νικολίδη, Θεοχάρη Τουρούντζια στους Τούρκους, οι οποίοι τους φυλάκισαν στον πύργο Νεμπούζα στο Βελιγράδι και τους δολοφόνησαν στις 24 Ιουνίου 1798.

Ο Παναγιώτης ήταν μόνο 22 ετών και ο Ιωάννης 24 ετών.

ΠΗΓΕΣ

Λεγράνδ Αιμίλιος, **Ανέκδοτα έγγραφα περί Ρήγα Βελεστινλή και των συν αυτό μαρτυρησάντων**, εκ των εν Βιέννη Αρχείων εξαχθέντα και δημοσιευθέντα υπό Αιμιλίου Λεγράνδ. Μετά μεταφράσεως ελληνικής υπό Σπυρίδωνος Π. Λάμπρου, Αθήνησιν 1891. Επανεκδοση από την Επιστημονική Εταιρεία Μελέτης Φερών-Βελεστίνου- Ρήγα, Αθήνα 2000.

Απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου Σιάτιστας με αριθμό 263/90.

ΟΔΟΣ: Γεωργίου Ζαβίρα

Ζαβίρας Γεώργιος
(Σιάτιστα, 1744–Σάμπατ Σαλασί Ουγγαρίας, 1804).

Έμπορος, λόγιος,
συγγραφέας της πολυτιμότερης Γραμματολογίας ΝΕΑ ΕΛΛΑΣ,
όπου για πρώτη φορά βιογραφούνται όλοι οι πνευματικοί άνδρες
του γένους μας από το 1456 μέχρι το 1804.

Ο Γεώργιος Ζαβίρας γεννήθηκε στη Σιάτιστα στις 28 Μαΐου του 1744. Ο πατέρας του ονομαζόταν Ιωάννης και η μητέρα του Αγνή. Είχε έναν αδελφό, τον Κωνσταντίνο. Ο πατέρας του είχε σπουδάσει φαρμακοποιός στην Ιταλία και ασχολούνταν με το εμπόριο.

Ο Γεώργιος Ζαβίρας άρχισε να μαθαίνει γράμματα από τα 4 χρόνια του. Δάσκαλοί του: ο θείος του Μιχαήλ Παπαγεωργίου, ο τότε σχολάρχης της Σιάτιστας ξακουστός Παπα Μιχαήλ και ο Νικόλαος Βάρκοσης.

Το 1760, στα δεκαέξι του χρόνια, αναχώρησε για την Ουγγαρία με σκοπό να ασχοληθεί με το εμπόριο. Κατά την παραμονή του στην Ουγγαρία παράλληλα με τις επαγγελματικές του ασχολίες παρακολούθησε μαθήματα φιλοσοφίας κοντά σε Λατίνους μοναχούς και έμαθε ευρωπαϊκές γλώσσες: λατινικά, ιταλικά, γαλλικά, γερμανικά, ουγγρικά και σερβικά και έτσι αργότερα μπόρεσε να μεταφράσει στα ελληνικά μεγάλο αριθμό κειμένων. Όσο ζούσε στην Ουγγαρία πραγματοποίησε αρκετά ταξίδια σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες για εμπορικούς και πνευματικούς σκοπούς. Ανάμεσα στις πόλεις που επισκέφθηκε ήταν το Βουκουρέστι, η Βιέννη, η Πράγα, το Βερολίνο, η Λειψία, η Φρανκφούρτη, η Χάλλη, η Ιένα κ.ά.

Πέθανε στο Σάμπατ Σαλασί της Ουγγαρίας στις 28 Αυγούστου 1804.

Την αξιολογή βιβλιοθήκη του κληροδότησε μετά το θάνατό του στην ελληνική κοινότητα της Πέστης και την υπόλοιπη περιουσία του στον γιο του αδελφού του, τον Κωνσταντίνο, καθώς ο ίδιος δεν είχε αποκτήσει δική του οικογένεια.

Σύμφωνα με τα όσα ο ίδιος σημείωσε στην αυτοβιογραφία του, έγραψε δεκαέξι πρωτότυπα έργα και δεκαεννέα μεταφράσεις, τα περισσότερα από τα οποία παρέμειναν ανέκδοτα.

Μέσα σ' αυτά τα ανέκδοτα μέχρι το 1872 έργα ξεχωρίζει το έργο του με τον σύντομο τίτλο ΝΕΑ ΕΛΛΑΣ. Ο πλήρης τίτλος του δίνει αναλυτικότερα το περιεχόμενο, τον τρόπο συγγραφής του, ενώ διαφαίνεται και ο λόγος της συγγραφής. Τον παραθέτουμε σε ελεύθερη απόδοση:

Νέα Ελλάς δηλαδή Ιστορία των μορφωμένων Ελλήνων, που διακρίθηκαν μετά τη θλιβερή κατάπτωση του Γένους μας και ξανάφεραν στη ζωή τη γερασμένη και ψυχorraγούσα Ελλάδα με τον δικό τους κόπο και ιδρώτα. Σ' αυτήν περιέχονται σχεδόν όλα τα συγγράμματά τους με την πληροφορία πού και πότε και πόσες φορές εκδόθηκαν. Για όσα δε συγγράμματα δεν έχουν εκδοθεί δίνονται πληροφορίες σε ποιες βιβλιοθήκες της Ευρώπης ή της Ελλάδας βρίσκονται. Η Ιστορία αυτή δημιουργήθηκε με συγκέντρωση πληροφοριών από διάφορους Έλληνες, Λατίνους, Γάλλους, Γερμανούς, Ιταλούς και Ούγγρους συγγραφείς. Επιπλέον με πληροφορίες που προήλθαν και από δικές μου αναγνώσεις πολλών συγγραμμάτων που έχουν εκδοθεί ή είναι ανέκδοτα, όλες αυτές οι πληροφορίες μπήκαν σε χρονολογική σειρά από το Γεώργιο Ιωάννου Ζαβίρα, που κατάγεται από τη Σιάτιστα της Μακεδονίας.

Λίγες πληροφορίες για την έκδοση του έργου ΝΕΑ ΕΛΛΑΣ:

Ο Γ. Κρέμος, φιλόλογος και υφηγητής της Ιστορίας στο Πανεπιστήμιο Αθηνών, πρότεινε στον Κ. Βουσάκη, πρύτανη του Πανεπιστημίου κατά το ακαδημαϊκό έτος 1870-71, την έκδοση της **Νέας Ελλάδος**. Ο Κ. Βουσάκης, εκτιμώντας την αξία του βιβλίου, έκανε δεκτή την πρόταση, εξασφάλισε τη χρηματική βοήθεια από τον Θ. Δούμπα και ανέθεσε στον Γ. Κρέμο την έκδοση, στο τυπογραφείο «Εφημερίδος των Συζητήσεων». Ο πρύτανης όμως του επόμενου ακαδημαϊκού έτους Ευθύμιος Καστόρχης ανέστειλε την έκδοση και με εισηγήσεις 3 αρχαϊστών πανεπιστημιακών καθηγητών και συνδρομή άλλων λογίων (π.χ. Κ. Σάθα) αγωνίστηκε να τη ματαιώσει, γιατί τάχα αυτή (εξαιτίας των ορθογραφικών λαθών) δεν τιμούσε το Πανεπιστήμιο. Τη λυσσαλέα αντίδραση, τις επιθέσεις κατά του έργου του Ζαβίρα και του ίδιου του Κρέμου, τις μεθοδεύσεις ματαιώσεως της έκδοσης, μεθοδεύσεις που δεν τιμούν πνευματικούς ανθρώπους, αλλά και την πραγματική αιτία όλων αυτών των αντιδράσεων εκθέτει ο Γ. Κρέμος, στην εισαγωγή της έκδοσης (σελ. μ'-ο'), όπου υπάρχουν και σημαντικά γράμματα του Κ. Ασώπιου για την αξία του έργου του Γ. Ζαβίρα. Το βιβλίο δεν εκδόθηκε τελικά «εν ονόματι του Πανεπιστημίου», εκδόθηκε από τον Γ. Κρέμο το 1872 και αφιερώθηκε στον Θεοδ. Δούμπα, ο οποίος ήταν και ο χορηγός.

ΠΗΓΕΣ

Horváth / Χόρβατ Ανδρέας, **Ουγγροελληνική Βιβλιογραφία.**

FÜVES ÖDÖN, Remarques complémentaires à la nouvelle édition de l'oeuvre intitulée "**Nea Hellas**" de Georgios Zaviras, **ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΑ**, τόμος 13ος.

Βώρος Φ. Κ., Διάλεξη με θέμα «... **την πολιτισμική παρουσία του Μακεδονικού Ελληνισμού στη γενέτειρα και στις παροικίες από τα τέλη του 17ου αιώνα ως τις αρχές του 20ού...**».

Γριτσόπουλος Τάσος, **Γεώργιος Ζαβίρας, ο Σιατιστεύς, θεράπων του λογίου Ερμού και του Κερδίου.**

Ζαβίρας Γεώργιος, **Νέα Ελλάς ή Ελληνικόν θέατρον**, έκδ. Γεωργίου Κρέμου.

Ζυγούρης Φίλιππος, **Ιστορικά σημειώματα περί Σιατίστης και λαογραφικά αυτής**, σελ. 401.

Απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου Σιάτιστας με αριθμό 263/90.

ΟΔΟΣ: Αριστοτέλη Ζάχου

**Ζάχος Αριστοτέλης του Αθανασίου, αρχιτέκτονας
(Καστοριά, 1871 – Αθήνα, 1939).**

Αρχιτέκτονας, σιατιστινής καταγωγής. Γεννήθηκε στην Καστοριά, έδρα κατά καιρούς της επαγγελματικής δραστηριότητας του πατέρα του Αθανασίου.

Ο παππούς του Ζάχος ή Ζαχαρίας Δούκα ήταν έμπορος, πρόκριτος της Σιάτιστας το πρώτο μισό του 19^{ου} αι., έφορος των Σχολείων, όπως προκύπτει από αρχειακά έγγραφα. Ο πατέρας του, ο Αθανάσιος Ζάχου, ήταν, γύρω στα 1870, 1868-1871 σύμφωνα με τον Φ. Ζυγούρη, Δ/ντής της Αστικής Σχολής Χώρας Σιάτιστας και το 1887 τον συναντούμε δάσκαλο στην Καστοριά, φίλο και συνάδελφο του Α. Πηχεώνα. *Ο Αναστάσιος Πηχεών (1836-1913) αποτέλεσε αναμφισβήτητα την κυρίαρχη μορφή του Μακεδονικού Αγώνα στην Δυτική Μακεδονία κατά την πρώιμη περίοδο μέχρι το 1890.**

Ο Αριστοτέλης Ζάχος τέλειωσε το Γυμνάσιο στο Μοναστήρι (σήμερα Μπίτολα της Π.Γ.Δ.Μ.). Κατόπιν πήγε στη Γερμανία, όπου σπούδασε στην Αρχιτεκτονική Σχολή του Μονάχου, της Στουτγκάρδης και της Καρλσρούης. Το 1901 ο καθηγητής Durm, εκτιμώντας τη «συνθετική ιδιοφυία και τη σχεδιαστική ικανότητα» του Μακεδόνα μαθητή του, τον πήρε ως πρώτο βοηθό στη μελέτη σημαντικών δημοσίων κτηρίων της Βάδης.

Επανήλθε στην Ελλάδα και ασχολήθηκε και με την κατάρτιση του πολεοδομικού σχεδίου της Θεσσαλονίκης. Από το 1915 μέχρι το 1917 ο Αριστοτέλης Ζάχος ήταν διευθυντής των τεχνικών υπηρεσιών του Δήμου Αθηναίων. Το σημαντικότερο γεγονός αυτής της δεκαετίας 1913-1923 ήταν η συντήρηση και στερέωση των σωζόμενων τμημάτων της καμένης στη μεγάλη πυρκαγιά του 1917 εκκλησίας του Αγίου Δημητρίου Θεσσαλονίκης. Για το έργο του αυτό η Ακαδημία Αθηνών τον τίμησε με το αριστείο των γραμμάτων και τεχνών.

Από τα έργα του:

- Η οικία της Αγγελικής Χατζημιχάλη, στην αθηναϊκή γειτονιά της Πλάκας.
- Η οικία Πάλλη, στα Ιωάννινα.
- Η διαμόρφωση του Μεγάρου Ιλισίων της Αθήνας σε Βυζαντινό Μουσείο.
- Η διαμόρφωση σε μουσείο της οικίας Διονυσίου Π. Λοβέρδου, στην Αθήνα.
- Πολλά δημόσια κτήρια στα Ιωάννινα.
- Τρεις μεγάλοι ναοί στον Βόλο: ο καθεδρικός ναός του Αγίου Νικολάου, ο ναός του Αγίου Κωνσταντίνου, ο ναός της Μεταμορφώσεως του Σωτήρος.
- Ο ναός του Αγίου Δημητρίου στη Σιάτιστα.
- Ο ναός του Αγίου Στυλιανού (Ασυλο του Παιδιού) στη Θεσσαλονίκη.

Μετά την επιστροφή του στην Ελλάδα ταξίδεψε σε όλη την ελληνική ύπαιθρο με κάθε μέσο και μας έδωσε ένα πλούσιο αρχιτεκτονικό, φωτογραφικό, συλλεκτικό και κοινωνικό έργο. Αλλού φωτογράφησε, αλλού δημιούργησε κτήρια, αλλού ανέδειξε αντικείμενα, σκιτσάρισε, σε άλλες πόλεις μελέτησε το σχέδιο πόλεως. Χάρη στις επεμβάσεις του Αριστοτέλη Ζάχου σώθηκαν πολλά ελληνικά μνημεία**.

*Περισσότερα στο http://istorikakastorias.blogspot.gr/2011/08/blog-post_26.html, ανάρτηση:1/7/2013.

ΠΗΓΕΣ

Ηλεκτρονική εγκυκλοπαίδεια **Βικιπαίδεια**.

Παγκόσμιο Βιογραφικό Λεξικό, Εκδοτικής Αθηνών.

Εγκυκλοπαίδεια **ΗΛΙΟΣ**.

Ζυγούρης Φ., **Ιστορικά σημειώματα περί Σιατίστης και λαογραφικά αυτής**, σελ. 506.

Μπόντα-Ντουμανάκη Καλλιόπη, διάλεξη με θέμα: **Η οικογένεια του Αθανασίου Ζάχου, δασκάλου της Αστικής Σχολής Χώρας, Σιάτιστα 2012. http://www.siatistanews.gr/3obiblio/04_oikogeneia_zaxou/index.html, ανάρτηση: 29/6/2015

Παπαντωνίου Ζαχ., **Ο αρχιτέκτων Αριστοτέλης Ζάχος στο Σιατιστέων Μνήμη**, Λεύκωμα του Συλλόγου Σιατιστέων Θεσσαλονίκης.

Φεσσά-Εμμανουήλ Ελένη, **«Οι αρχιτέκτονες Νικόλαος Ζάχος (1875 - 1941) και Αριστοτέλης Ζάχος (1872 - 1939)»**, εισήγηση στο επιστημονικό συμπόσιο με θέμα: «Αρχιτέκτονες του Βόλου

Συμβολές στην Ευρωπαϊκή αρχιτεκτονική», Βόλος 14-15 Νοεμβρίου 1997. Διοργάνωση: Δημοτικό Κέντρο Ιστορικών Ερευνών του Δήμου Βόλου και το ΤΕΕ/Μαγνησίας. <http://www.teevolos.tee.gr/activ/arxit1-azaxos.htm>, ανάρτηση: 1//7/2013.

Απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου Σιάτιστας με αριθμό 263/90.

ΟΔΟΣ: Αρχιεπισκόπου Ζωσιμά

**Ζωσιμάς, Σιατιστινός κληρικός,
Επίσκοπος Σισανίου την περίοδο 1686-1746 και
Αρχιεπίσκοπος Αχριδών
τις περιόδους 1695-1699 και 1707-1709.**

Γιος του παπά Νικολάου Ρούση, έγινε ιερέας, και απέκτησε οικογένεια. Γιος του είναι ο γνωστός λόγιος Γεώργιος Ρούσης. Μετά τον θάνατο της γυναίκας του χειροτονήθηκε Επίσκοπος Σισανίου. Αργότερα έγινε Αρχιεπίσκοπος Αχριδών για δυο περιόδους χωρίς να παύσει να είναι και επίσκοπος Σισανίου.

Ήταν μεγάλη προσωπικότητα και άφησε τ' αχνάρια του στην ιστορία της Σιάτιστας και όχι μόνο.

Μετέφερε την έδρα της Μητροπόλεως Σισανίου από το Σισάνιο στη Σιάτιστα.

Πρωτεργάτης στην ίδρυση της Σχολής Ζωσιμά, Ελληνικής Σχολής ανωτέρου επιπέδου, ανήγειρε ναούς, ανακαίνισε άλλους, ήρθε το 1716 σε μυστικές διαπραγματεύσεις με τον Κάρολο ΣΤ΄ της Αυστρίας για την απελευθέρωση της Δυτ. Μακεδονίας από τον τουρκικό ζυγό.

Εποίμανε την επαρχία για εξήντα ολόκληρα χρόνια.

ΠΗΓΕΣ

Βαρναλίδης Σωτήριος, **Ο Αρχιεπίσκοπος Αχρίδος Ζωσιμάς (1686-1746) και η εκκλησιαστική και πολιτική δράσις αυτού.**

Δάρδας Αναστάσιος, « **Η Εκπαιδευτική κίνηση στην Σιάτιστα μετά την αρχιερατεία του Ζωσιμά και ως την ίδρυση του Τραμπαντζείου Γυμνασίου (1746- 1888)** », περιοδικό **Σιατιστινά**, τεύχος 7.

Δάρδας Αναστάσιος, **Η Επισκοπή-Μητρόπολη Σισανίου και Σιατίστης.** Σιάσιος Δημήτριος Γεωργίου, «**Η Σχολή του Ζωσιμά. Από την Ιστορία της Εκπαίδευσης στην Σιάτιστα κατά την Τουρκοκρατία**», περιοδικό **Σιατιστινά**, τεύχος 7.

Εκδοτικής Αθηνών, **Ιστορία του Ελληνικού Έθνους**, τόμος ΙΔ.

Απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου Σιάτιστας με αριθμό 263/90.

ΟΔΟΣ: Μηνά Θεοδώρου

**Μηνάς Θεοδώρου (1880-1941),
γιατρός και Δήμαρχος Σιάτιστας
την εποχή της απελευθέρωσής μας, το 1912.**

«Ο Μηνάς Θεοδώρου γεννήθηκε στη Σιάτιστα το 1880, άκουσε τα εγκύκλια μαθήματα και τα γυμνασιακά, κατόπιν ακολούθησε τα μαθήματα της Ιατρικής στο Εθνικό Πανεπιστήμιο και, για να πάρει τελειότερη κατάρτιση, μετέβη στους Παρισίους.

Ο Μηνάς Θεοδώρου, αφού επέστρεψε από τη Γαλλία, μετέβη στην Κωνσταντινούπολη, ίνα (για να) αναγνωρισθεί ως ιατρός και <να> λάβει την άδεια της τουρκικής Κυβερνήσεως, όπως (για να) εξασκεί στην Τουρκία ελεύθερα το ιατρικό επάγγελμα. Ύστερα από τη λήψη της αδείας, ήρθε στη Σιάτιστα και εξασκούσε με υποδειγματικό ζήλο το επιστημονικό έργο μέχρι του θανάτου του, αλλά και πολλαχώς και πολυτρόπως ωφελούσε τη γενέτειρά του, καθώςον ενωρίς απόκτησε σ' αυτήν επίζηλο θέση κοινωνική και με διάφορα αξιώματα τιμήθηκε.

Εκλέγονταν τακτικά έφορος των σχολείων, έγινε ισόβιος επίτροπος του Τραμπαντζείου Γυμνασίου και κατά την απελευθέρωσή μας Δήμαρχος της Κοινότητος, οπότε η οικία του είχε μεταβληθεί σε τόπο διαμονής αξιωματικών, οπλαρχηγών και οπλιτών. Η δραστηριότητα που είχε επιδείξει τότε θα μείνει αλησμόνητη. Ευρίσκετο σε παντοτεινή κίνηση νύχτα και ημέρα... Στο κτίριο του Τραμπαντζείου Γυμνασίου πρόσφερε ιατρική βοήθεια στους τραυματισμένους της μάχης της 4^{ης} Νοεμβρίου 1912 μαζί με το λοχαγό γιατρό Σκεύο Ζερβό και το γιατρό Μαυροβίτη, Καστοριά, και Στρακαλή, φαρμακοποιό Σιάτιστας....Αναφορικός με την διεύθυνση (διαχείριση) των κοινοτικών πραγμάτων δείχνονταν ολίγον αυταρχικός και αυτό, διότι είχε καλώς κατανοήσει ότι αυτός ο τρόπος ήταν ο προτιμότερος, ο αποτελεσματικότερος και ο επιβεβλημένος την εποχή εκείνη, που είχαν εξυπνήσει τα φιλέκδικα αισθήματα των <συμ>πατριωτών του και τους κατεβίβρωσεν ο σάραξ (τους κατέτρωγε το σαράκι) της διαιρέσεως.

*Υποβάλλονταν, όμως, σε υπερβολική κόπωση και... οι κόποι αυτοί, οι πέραν των ορίων των σωματικών δυνάμεών του, εκλόνισαν την υγείαν του και προϋξένησαν κατά το 1941 το μοιραίον στις Αθήνας ...»**

Σε βρύση του Αϊ-Γιάννη αναγράφεται: «ανεκαινίσθη επί Δημάρχου Μηνά Θεοδώρου κατά Νοέμβριο 1910»**.

Ήταν Δήμαρχος το 1913, εφημερίδα **ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ**, φύλλο της 5ης/11/1913, το 1914, εφημερίδα **ΗΧΩ ΤΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ**, φύλλο της 12ης/11/1914 και σύμφωνα με δημοσίευμα της εφημερίδας **ΕΜΠΡΟΣ**, φύλλο 2ας/8/1915, σελ. 5, «αντικαταστάθηκε» «κατόπιν παραιτήσεως».

*Αποσπάσματα από το βιβλίο του Φ. Ζυγούρη, **Ιστορικά σημειώματα περί Σιατίστης και λαογραφικά αυτής**, σελ. 558.

Γ. Μ. Μπόντα, **Κοινοτάρχες και Δήμαρχοι της Σιάτιστας, περιοδικό ΒΟΪΑΚΗ ΖΩΗ, Μάρτιος-Απρίλιος 1990.

Οι πληροφορίες των εφημερίδων **ΕΜΠΡΟΣ** και **ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ** προέρχονται από το διαδικτυακό τόπο: Εθνική Βιβλιοθήκη της Ελλάδος. Ψηφιακή Βιβλιοθήκη Εφημερίδων και Περιοδικού τύπου, οι πληροφορίες της εφημερίδας **ΗΧΩ ΤΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ** από την Κοβεντάρειο Δημοτική Βιβλιοθήκη Κοζάνης.
Απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου Σιάτιστας με αριθμό 263/90.

ΟΔΟΣ: Μητροπολίτου Θεοφίλου

**Θεόφιλος,
Μητροπολίτης Σισανίου και Σιατίστης (1869-1872*).**

Ο Θεόφιλος, πριν γίνει Σισανίου και Σιατίστης, ήταν Επίσκοπος Σταγών. Έδρα της επισκοπής Σταγών ήταν η Καλαμπάκα.

*Η πληροφορία από τον Φ. Ζυγούρη. Νεότεροι μελετητές αναφέρουν ότι εποίμανε τη Μητρόπολη από τον Μάιο 1869 μέχρι τον Δεκέμβριο του 1871, οπότε επαύθη.

ΠΗΓΕΣ

Γιαννόπουλος Ν.Ι., «Χρυσόβουλλον της Επισκοπής Σταγών», Νεολόγου Εβδομαδιαία Επιθεώρησις, τόμος 3ος.

Δάρδας Αναστάσιος, **Η Επισκοπή-Μητρόπολη Σισανίου και Σιατίστης**. Απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου Σιάτιστας με αριθμό 263/90.

ΟΛΟΣ: Μητροπολίτου Ιακώβου

**Ιάκωβος Κλεόμβροτος,
Μητροπολίτης Σισανίου και Σιατίστης (1945-1958).**

Γεννήθηκε το 1907 στις Κυδωνιές της Μ. Ασίας. Μετά τη Μικρασιατική καταστροφή ήρθε στη Λέσβο, φοίτησε στα σχολεία της και με τη φροντίδα του Μητροπολίτη Μυτιλήνης Ιακώβου σπούδασε Θεολογία στο Πανεπιστήμιο Αθηνών. Μετά την ολοκλήρωση των σπουδών του στο Πανεπιστήμιο επέστρεψε στη Μυτιλήνη και από κει, όταν το 1945 εξελέγη Μητροπολίτης Σισανίου και Σιατίστης, ήρθε στη Σιάτιστα, το 1945, στις 30 Δεκεμβρίου.

Δραστήριος ιεράρχης, πρόσφερε πολλά στην επαρχία του με κορωνίδα την ύδρευση της πόλης μας. Κατάφερε να ενεργοποιήσει τους ντόπιους και τους απόδημους Σιατιστινούς, καθώς και την ελληνική πολιτεία και να ολοκληρώσει το έργο της ύδρευσης - υδροδότησης, που φαινόταν χρόνια ακατόρθωτο.

Πέθανε στη Μυτιλήνη στις 16/6/1987.

Την **προτομή** του, που βρίσκεται στον περίβολο της Μητρόπολης στη Σιάτιστα, **φιλοτέχνησε** ο γλύπτης **Γεώργιος Δ. Γεωργιάδης**. Την κατασκευή της **χρηματοδότησε** ο **Νικόλαος Τύρνας**. Τα **αποκαλυπτήριά** της έγιναν στις **4/7/1999**.

ΠΗΓΕΣ

Αρχείο Γεωργίου Μ. Μπόντα.

Δάρδας Αναστάσιος, **Η Επισκοπή-Μητρόπολη Σισανίου και Σιατίστης**. Κλεόμβροτος Ιάκωβος, **Ο κόπος μου εις την Μακεδονίαν**.

Εφημερίδα **ΕΦΗΜΕΡΙΣ**, φύλλο 53, Ιούνης 1987.

Απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου Σιάτιστας με αριθμό 312/1995.

ΟΔΟΣ: Μητροπολίτου Ιεροθέου Ανθουλίδη

**Ιερόθεος Ανθουλίδης,
Μητροπολίτης Σισανίου και Σιατίστης (1909-1920).**

«...Την 6^η Αυγούστου [1909], παραμονή του Αγίου Νικάνορος ήρθε στη Σιάτιστα ο νέος αρχιερέυς Ιερόθεος, που διορίστηκε σε αντικατάσταση του Σεραφείμ. Ο Ιερόθεος ήταν αρχιερέυς σοβαρός, αξιοπρεπής, που γνώριζε να κρατεί τη θέση που εμπνέπει σε αρχιερέα, και εποίμανε την επαρχία χωρίς να αναφνεί κανένα σπουδαίο ζήτημα, που μπορούσε να διαταράξει τη γαλήνη της επαρχίας,.....»

(Απόσπασμα από το βιβλίο του Φ. Ζυγούρη, **Ιστορικά σημειώματα ...**)

ΠΗΓΕΣ

Δάρδας Αναστάσιος, **Η Επισκοπή-Μητρόπολη Σισανίου και Σιατίστης**. Ζυγούρης Φίλιππος, **Ιστορικά σημειώματα περί Σιατίστης και λαογραφικά αυτής**, σελ. 193.

Απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου Σιάτιστας με αριθμό 263/90.

ΟΔΟΣ: Δημητρίου Ιωαννίδη

**Ιωαννίδης Δημήτριος (Σιάτιστα, 1841-Θεσσαλονίκη, 1906),
μεγάλος ευεργέτης της Σιάτιστας.**

Εργάστηκε ως δάσκαλος στην Ελληνική παροικία των Βελεσσών στη Σερβία, μετά ασχολήθηκε με την παραγωγή και το εμπόριο μάλλινων υφασμάτων και απέκτησε πολλά χρήματα, τα οποία χρησιμοποίησε για ευεργεσίες. Με το κληροδότημά του, μεταξύ άλλων, ενισχύονται άπορα άτομα, φοιτητές, σπουδαστές που κατάγονται από τη Σιάτιστα και φοιτούν σε Σχολές κάθε τύπου, προικοδοτείται κάθε χρόνο ένα κορίτσι, εκτελούνται έργα κοινής ωφέλειας στη Σιάτιστα.

Η διαθήκη του είναι και ο καθρέφτης των προθέσεων του. Παραθέτουμε απόσπασμα από τη μυστική ιδιόγραφη διαθήκη του, που συντάχτηκε στη Θεσσαλονίκη το 1903.

«... Προς τούτοις διατάσσω και παρακαλώ, ίνα οι εκτελεσταί ... δίδωσι κατ' έτος (25) είκοσι πέντε λίρας Οθωμανικάς προς αγοράν και διανομήν αλεύρων τοις απόροις συμπατριώταις μου κατά τα Χριστούγεννα και ΠάσχαΟι εν λόγω εκτελεσταί της μυστικής μου ταύτης διαθήκης θα διαθέτωσιν επίσης λίρας Οθωμανικάς (50) πενήκοντα προς υπανδρείαν ομολογουμένως πτωχών απόρων και τιμίων κορασίων εκ τε της πατρίδος μου Σιατίστης, εκ Βιτωλίων και της Θεσσαλονίκης.....

Την **προτομή** του, που βρίσκεται στο πάρκο / παιδική χαρά της Γεράνειας κοντά στον Άγιο Αντώνιο, **φιλοτέχνησε** ο Σώτος Αλεξίου. Την κατασκευή της **χρηματοδότησε το Ιωαννίδειο Ίδρυμα**. Τα **αποκαλυπτήριά** της έγιναν **το 1989**.

ΠΗΓΕΣ

Αρχείο Γεωργίου Μ. Μπόντα.

Κούγια Λεωνίδα, Μ., **Ο ευεργέτης Δημήτριος Ιωαννίδης, «Σιατιστεύς» και το Ίδρυμά του.**

Σιατιστέων Μνήμη, Λεύκωμα του Συλλόγου Σιατιστέων Θεσσαλονίκης. Απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου Σιάτιστας με αριθμό 263/90.

ΟΔΟΣ: Ιωνά

Ιωνάς Μοναχός (1737-1825).

Τα πρώτα γράμματα ο Ιωνάς τα διδάχτηκε στη Σιάτιστα από το δάσκαλο Μιχαήλ Παπαγεωργίου και στην Κοζάνη από τον Καλλίνικο Μπάρκοση από τα Ιωάννινα.

Το 1798 με δικά του έξοδα έκτισε στη Γεράνεια την εκκλησία των Παμμεγίστων Ταξιαρχών.

*Ο μοναχός Ιωνάς επιδόθηκε στο έργο της λατρείας του θεού με το κτίσμα του Ναού των Ταξιαρχών και στο έργο της διδασκαλίας με τη μετατροπή της αρχοντικής του οικίας σε Σχολείο.**

Το σπίτι του, που ήταν κάτω από την εκκλησία των Παμμεγίστων Ταξιαρχών, εκεί που σήμερα είναι σπίτι και οικοπέδο του Γούλια Γκουτζιαμάνη (Ταπνού), μετά το θάνατό του χρησιμοποιήθηκε ως διδακτήριο για την Ελληνική Σχολή και το Παρθεναγωγείο.

Το αρχοντικό αυτό σπίτι οι παλιοί Σιατιστινοί το έλεγαν «**Το Σχολείο του Ιωνά**».

ΠΗΓΕΣ

*Αναστασίου Ν. Δάρδα, **Ο Ιερός Ναός των Ταξιαρχών και Τριών Ιεραρχών Σιάτιστας και ο κτίτορας αυτού Ιωνάς Μοναχός.**

Οικον. Νικολάου Δάρδα, **Ιεροί ναοί και παρεκκλήσια της Σιατίστης.** Μπόντα Γεωργίου, «**Ιωνάς Μοναχός**», στο Λεύκωμα **Σιατιστέων Μνήμη**, του Συλλόγου Σιατιστέων Θεσσαλονίκης.

Δημοσίευμα με τίτλο **Ιωνάς Μοναχός, κτήτωρ του Ιερού Ναού Ταξιαρχών Σιατίστης** στο φύλλο 18 της εφημερίδας του Τραμπαντζείου Γυμνασίου **Μαρκίδαι**.

Απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου Σιάτιστας με αριθμό 263/90.

ΟΔΟΣ: Κάβουρα Χρήστου

Κάβουρας Χρήστος του Δημητρίου. Στρατιώτης του 51ου Συντάγματος Πεζικού. Γεννήθηκε στη Σιάτιστα το έτος 1914. Εξαφανίστηκε στο ύψωμα 1878 (Μοράβα) στις 17-11-1940.

ΠΗΓΕΣ

Το **αρχείο** του συνεργάτη του siatistanews.gr κ. Γεωργίου Μπόντα.
Απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου Σιάτιστας με αριθμό 76/1992.

ΟΔΟΣ: Καπετάνισσας Περιστεράς

**Περιστερά Κράκα (1860-1938),
η Καπετάνισσα Περιστερά, ο Θρύλος της πατρίδας μας!**

Σε όλη τη διάρκεια του Ρωσοτουρκικού πολέμου (1877-1878) στη Δυτική Μακεδονία υπήρχε προετοιμασία για επανάσταση κι αποτίναξη του τουρκικού ζυγού. Μεταφέρονταν όπλα και εφόδια από την ελεύθερη Ελλάδα και πολλοί θερμόαιμοι βγήκαν στα βουνά και συγκρότησαν ένοπλα ανταρτικά σώματα, που προστάτευαν τους χριστιανούς κατοίκους από τους ληστές, τους ατάκτους Τουρκαλβανούς και την τουρκική αυθαιρεσία.

Ανάμεσά τους και η 17χρονη Περιστερά Κράκα.

Η Περιστερά ζούσε στη συνοικία της Σιάτιστας Γεράνεια με τα αδέρφια της. Μικρή ήταν ατίθαση και, όταν μεγάλωσε και τα αδέρφια της είχαν ήδη σχηματίσει αξιόλογο ανταρτικό σώμα, υφίστατο, ως αδελφή αντάρτη, τον εκφοβισμό και τις απειλές του δυνάστη. Τότε ήταν που αποφάσισε να ακολουθήσει τον δρόμο των αδελφών της. Βγήκε με μυθιστορηματικό τρόπο στα βουνά και ύστερα από τον φόνο του αδελφού της έγινε η ίδια αρχηγός του σώματος Κράκα.

Σύμφωνα με τον Ι. Αποστόλου: «*Επί έξ μήνας κατόπιν κανείς Τούρκος στρατιωτικός δεν μπορούσε να κοιμάται ήσυχος. Απιστεύτως γενναία, ... η κόρη αυτή, προς την οποία, επί τέλους, ηναγκάσθη να συνθηκολογήσει μια ολόκληρος Αυτοκρατορία. Της έδοσαν αμνηστία...*».

Σύμφωνα με νεότερους ερευνητές αυτή είναι ο θρυλικός καπετάνιος **Σπανοβαγγέλης**, ο οποίος το 1879 μαζί με τον καπετάν Κράκα και τον καπετάν Νταβέλη πολιορκήσαν και κατέλαβαν τη Φλώρινα!

Η Αθηνά Τζινίκου-Κακούλη επικαλούμενη άρθρο του Γ. Χατζηδάκη στην εφημερίδα «**Ελεύθερος Τύπος**» της 8ης/12/1984 δίνει πιο ενδιαφέρουσες λεπτομέρειες: Διαφεύγοντας στη Θεσσαλία η Περιστερά εγκαταστάθηκε στο Καζακλάρ, σημερινό Αμπελώνα. Εκεί ο άνδρας της κι άλλοι καπεταναίοι συνελήφθησαν από την ελληνική Κυβέρνηση με την κατηγορία της ληστείας και φυλακίστηκαν στην Αίγινα.

Τότε ήρθε ή ίδια η Περιστέρα στην Αθήνα, συνάντησε τον βασιλιά Γεώργιο, για να του εξηγήσει πως όλοι τους δεν ήταν ληστές, αλλά πολέμησαν τον Τούρκο και προστάτεψαν τον ραγιά.

Κατάφερε να τους ελευθερώσει και να γυρίσει στη Θεσσαλία.

Πέθανε το 1938 σε ηλικία 78 χρονών.

Το **άγαλμά** της, που βρίσκεται στο πάρκο δίπλα στο Κουκουλίδειο Πνευματικό Κέντρο, **φιλοτέχνησε** η γλύπτρια **Αλίκη Χατζή**. Την κατασκευή του **χρηματοδότησε ο Νικόλαος Τύρνας**, ευεργέτης της Σιάτιστας. Τα **αποκαλυπτήριά** του έγιναν στις **12/8/1990**.

ΠΗΓΕΣ

Αποστόλου Ιωάννης, **Ιστορία της Σιατίστης**.

Δάρδας Αναστάσιος, **Η Σιατιστινή Καπετάνισσα Περιστέρα**, περιοδικό ΕΛΙΜΕΙΑΚΑ, τεύχος 96 (Ιούνιος 1991).

Ζυγούρης Φίλιππος, **Ιστορικά σημειώματα περί Σιατίστης και λαογραφικά αυτής**, σελ. 341.

Τζινίκου-Κακούλη Αθηνά, **Η Μακεδόνισσα στο θρύλο και στην Ιστορία (1453-1940 μ.Χ.)**.

Αρχείο Γεωργίου Μ. Μπόντα.

Αποφάσεις του Δημοτικού Συμβουλίου Σιάτιστας με αριθμό 263/90 και 67/2006.

ΟΔΟΣ: Γεωργίου Καπιτσίνη

**Καπιτσίνης Γεώργιος, αξιωματικός,
αρχηγός κρητικών εθελοντικών σωμάτων
στον Βαλκανικό πόλεμο.**

Ο Γεώργιος Καπιτσίνης καταγόταν από εύπορη οικογένεια της Μονεμβασιάς. Απόφοιτος της Σχολής Ευελπίδων, τάξη του 1893.

Ιδιοφυία στα Μαθηματικά, πήρε μέρος στον άτυχο πόλεμο του 1897, τραυματίστηκε στη μάχη του Βελεστίνου, αργότερα, για ιδιωτικούς λόγους, παραιτήθηκε από το στρατό, πήγε στην Αμερική όπου :

...διαμένων εν Σικάγω, ένθα εν τω ομονύμω Πανεπιστημίω ηκολούθησε πολιτικάς επιστήμας... μετέβη εις Σαν Διέγο της Καλλιφορνίας, όπου εσπούδασεν αεροπόρος σκοπών να επανέλθη εις Ελλάδα και εις τας τάξεις του στρατού με τα νέα εφόδιά του. ... Ταχύς και αεικίνητος ως ήτο έτρεξε γοργός εκ των ακτών του Ειρηνικού εις το πρώτο σάλπισμα του πολέμου, ...*

Ο Φίλιππος Ζυγούρης στα **Ιστορικά σημειώματα περί Σιατίστης και λαογραφικά αυτής**, σελ. 382 σημειώνει:

«...Επεσεν ο γενναίος αρχηγός Καπετσίνης, ο οποίος είχε καταλάβει με το σώμα των νέων Κρητών το Καστράκι. Ο με εξαιρετικά προσόντα στολισμένος αυτός αξιωματικός, ενώ ορμούσε με το περίστροφο στο χέρι εναντίον του εχθρού και έδιδε θάρρος και παράδειγμα αφθάστου ηρωισμού στους οπλίτας του, δέχτηκε σφαίρα εχθρική στο μέτωπο και έπεσεν ένδοξα».

ΠΗΓΕΣ

*Απόσπασμα από κείμενο με τίτλο: ΑΠΟ ΤΕΣ ΠΕΙΟ ΓΕΝΝΑΙΕΣ ΨΥΧΕΣ ΠΟΥ ΕΠΗΡΕ Ο ΠΟΛΕΜΟΣ, ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΚΑΠΙΤΣΙΝΗΣ, δημοσιευμένο στο έργο του Αργυρίου Τόζη **ΑΟΡΑΤΕΣ ΑΝΑΛΑΜΠΕΣ** με τη δήλωση ότι πρόκειται για αναδημοσίευση από το ημερολόγιο της Νέας Υόρκης «Προμηθεύς».

Απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου Σιάτιστας με αριθμό 263/90.

ΟΔΟΣ: Ιωάννη Καποδίστρια

**Καποδίστριας Ιωάννης (1776-1831),
πρώτος Κυβερνήτης του ανεξάρτητου Ελληνικού Κράτους.**

Έλληνας πολιτικός και διπλωμάτης. Διετέλεσε Υπουργός Εξωτερικών της Ρωσίας και πρώτος Κυβερνήτης του ανεξάρτητου Ελληνικού Κράτους, το οποίο ίδρυσε εκ θεμελίων.

Γεννήθηκε στην Κέρκυρα το 1776, σπούδασε ιατρική και φιλοσοφία στο Πανεπιστήμιο της Πάδοβας της Ιταλίας (ιατρική και παρακολούθησε και μαθήματα νομικής και φιλολογίας, σύμφωνα με άλλους ερευνητές*).

Το 1808 ύστερα από πρόσκληση του Τσάρου Αλέξανδρου Α', ήρθε στη Ρωσία, για να υπηρετήσει στο Υπουργείο Εξωτερικών. Μετά τις μεγάλες του διπλωματικές επιτυχίες ο Τσάρος τον έχρισε Υπουργό Εξωτερικών της Ρωσικής Αυτοκρατορίας από το 1816 έως το 1822, έτος κατά το οποίο ο Καποδίστριας υποβάλλει την παραίτησή του, όταν ο Τσάρος διστάζει να βοηθήσει τον αγώνα των Ελλήνων.

Την Άνοιξη του 1827 η Εθνοσυνέλευση της Τροιζήνας τον εξέλεξε Κυβερνήτη του νεοσύστατου Ελληνικού Κράτους, ... έφτασε στο Ναύπλιο στις 8 Ιανουαρίου 1828. Ο λαός τον δέχτηκε με ζητωκραυγές και ενθουσιώδεις εκδηλώσεις.

...

Όταν ο Καποδίστριας ανέλαβε τη διακυβέρνηση της χώρας (1828), ουσιαστικά δεν υπήρχε κράτος. Σπάνια στην ιστορία κυβερνήτης ξεκίνησε το έργο του σε τόσο δύσκολες συνθήκες. Η χώρα έβγαινε από βαριά δουλεία και πολύχρονο αγώνα. Φτώχεια και αναρχία επικρατούσαν στην ερειπωμένη χώρα.

Ο Καποδίστριας επιδόθηκε με ζήλο στην ανασυγκρότηση της χώρας. Το ενδιαφέρον του στράφηκε στην ανόρθωση των οικονομικών. Έτσι δημιούργησε Τράπεζα, στην οποία ως πρώτο κεφάλαιο κατέθεσε την προσωπική του περιουσία. Για να διευκολύνει τις συναλλαγές, που κυρίως

γίνονταν με ανταλλαγές προϊόντων, έκοψε νομίσματα, τους φοίνικες όπως τους έλεγαν, για να αντικαταστήσει τα τουρκικά γρόσια.

Ξεχωριστή προσπάθεια κατέβαλε ο Καποδίστριας για τη βασική και επαγγελματική εκπαίδευση.

Γρήγορα ιδρύθηκαν σ' όλη τη χώρα πολλά σχολεία, τα γνωστά ως αλληλοδιδασκτικά, στα οποία οι καλύτεροι μαθητές των μεγαλύτερων τάξεων, με τη βοήθεια του δασκάλου, μάθαιναν τους μικρότερους να διαβάζουν και να γράφουν...

Επειδή ο κυβερνήτης πίστευε ότι η χώρα θα στήριζε την πρόοδο της στη γεωργία, ίδρυσε στην Τίρυνθα γεωργική σχολή, στην οποία θα εκπαιδεύονταν οι Έλληνες γεωργοί. Ακόμη κάλεσε γεωπόνους από την Ελβετία, εισήγαγε την καλλιέργεια της πατάτας και φρόντισε για την ανάπτυξη της μεταξοκαλλιέργειας.

Όταν έφτασε στο Ναύπλιο ο Καποδίστριας, δεν ήταν γνωστό ακόμη ποια θα είναι τα σύνορα ούτε αν το νέο < Ελληνικό > κράτος θα είναι αυτόνομο, που θα πληρώνει δηλ. φόρο στην Τουρκία, ή θα είναι τελείως ανεξάρτητο.

Οι Μεγάλες Δυνάμεις, που ήδη είχαν επέμβει δυναμικά στον Αγώνα, δε συμφωνούσαν μεταξύ τους. Ο Καποδίστριας, όμως, πολιτεύθηκε επιδέξια. Το 1830 αναγνωρίστηκε από τις Μ. Δυνάμεις η ανεξαρτησία της χώρας. Λίγο αργότερα ρυθμίστηκαν τα σύνορα στη γραμμή Αμβρακικού-Παγασητικού.

Ο Καποδίστριας, εφάρμοσε συγκεντρωτική πολιτική, διέλυσε την Εθνοσυνέλευση και πήρε όλες σχεδόν τις εξουσίες στα χέρια του. Αυτό προκάλεσε αντιδράσεις και δυσaréσκειες σε μερικούς από τους προοδευτικούς ανθρώπους της εποχής, κυρίως όμως στους παλιούς κοινοτικούς άρχοντες, τους κοτζαμπάσηδες, που προτιμούσαν τον παραδοσιακό τρόπο διακυβέρνησης. Δημιουργήθηκε έτσι ισχυρή αντιπολίτευση. Τελικά, ο φανατισμός των αντιπάλων του οδήγησε στη δολοφονία του (27 Σεπτ. 1831)**.

ΠΗΓΕΣ

***Ιωάννης Καποδίστριας**, αφιέρωμα της εφημερίδας ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ 25-26 Μαρτίου 1995.

****ΣΤΑ ΝΕΟΤΕΡΑ ΧΡΟΝΙΑ, ΙΣΤΟΡΙΑ ΣΤ' ΤΑΞΗΣ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ**
Ο.Ε.Δ.Β. ΑΘΗΝΑ (αναθεώρηση 1997).

Απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου Σιάτιστας με αριθμό 263/90.

ΟΛΟΣ: Ιωάννου Καραγκούνη

Ιωάννης Καραγκούνης, Πρόεδρος της Κοινότητας Σιάτιστας.

Διατέλεσε Πρόεδρος της Κοινότητας Σιάτιστας από 10-12-1948 έως 5-10-1949 .

ΠΗΓΕΣ

Σιατιστέων Μνήμη, Λεύκωμα του Συλλόγου Σιατιστέων Θεσσαλονίκης. Μπόντας Γεώργιος Μ., άρθρο με τίτλο: **Κοινοτάρχες και Δήμαρχοι της Σιάτιστας**, στο περιοδικό «Βοϊακή Ζωή», Μάρτιος-Απρίλιος 1990.

Στρακαλής Μιλτιάδης, **50 έτη Ελευθερίας**.

Απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου Σιάτιστας με αριθμό 263/90.

ΟΔΟΣ: Δημητρίου Καρακάση

Δημήτριος Καρακάσης του Νικολάου, ιατροφιλόσοφος.

Ο Δημήτριος Καρακάσης γεννήθηκε στη Σιάτιστα γύρω στα 1734, σπούδασε κοντά στον «ιεροσοφολογιότατο» Παπά Μιχαήλ. Το 1751 προσλήφθηκεν από τον μητροπολίτη Γρεβενών Γρηγόριον, Σιατιστέα, ως γραμματικός και διδάσκαλός του, όπου έμεινε μονάχα ένα έτος. Ύστερα ήρθε στην Ουγγαρία, όπου έμαθε τα Λατινικά και τα Γερμανικά. Στη συνέχεια σπούδασε Ιατρική στη Λειψία και στη Χάλλη της Σαξονίας. Επέστρεψε στην Ελλάδα και εργάστηκε επιτυχημένα ως γιατρός πρώτα στη Λάρισα και μετά στη Σιάτιστα. Παντρεύτηκε στην Κοζάνη και αργότερα, ύστερα από πρόσκληση των προκρίτων της πόλης του Βουκουρεστίου, ήρθε στο Βουκουρέστι, όπου εργάστηκε ως γιατρός της πόλης και του εκεί Νοσοκομείου.

... Στο Βουκουρέστιο εχρημάτισεν αρχίατρος του ηγεμόνος Κ. Καρατζά, από τον οποίο εκτιμώνταν εξαιρετικά, όχι μονάχα για την επιστημονική αξία, αλλά και για την αγαθότητα της ψυχής και τη βαθιά κρίση και αγχίνοια του πνεύματος. Στην **Ιστορία της Κοζάνης**, [σελ. 286, <σημ. 1>], ο γυμνασιάρχης Π. Λιούφης για δείγμα της μεγάλης ευνοίας του ηγεμόνος προς αυτόν αναφέρει το εξής γεγονός:

«Έπεμψέ ποτε ο ηγεμών τινά των υπασπιστών του μετά 60 δούλων των καλυτέρων διατάξας αυτόν να προσφέρει τούτους δώρον τω Δημ. Καρακάση προς ένδειξιν ευνοίας και ακραιφνούς φιλίας. Του δε αυλικού θεράποντος παραλαμβάνοντος τους δούλους και απάγοντος εν είδει θρεμμάτων εις την αυλήν του ιατρού και ειπόντος: «Δώρον Σοι προσφέρει ο ηγεμών τούτους» ο Καρακάσης συγκινηθείς «ευχαριστώ, είπε, τω ηγεμόνι δακρύων, επί τη μεγάλη προς με ευνοία και δέχομαι το δώρον, αλλ' έχω την άδειαν να μεταχειρισθώ αυτούς, όπως αν βούλωμαι;» του δε θεράποντος αποκρινομένου ότι πάσαν επ' αυτών έχει εξουσίαν παρά του ηγεμόνος, ο Καρακάσης δι' εγγράφου χειραφετήσεως εχορήγησε πάσι την ελευθερίαν».

ΠΗΓΕΣ

Το βιβλίο του Φ. Ζυγούρη, **Ιστορικά σημειώματα περί Σιατίστης και λαογραφικά αυτής**, σελ. 493.

Απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου Σιατίστας με αριθμό 263/90.

ΟΔΟΣ: Κωνσταντίνου Καραμανλή

**Κωνσταντίνος Καραμανλής, έλληνας πολιτικός.
(Πρώτη Σερρών, 1907- Αθήνα, 1998).**

Ο Κωνσταντίνος Καραμανλής γεννήθηκε στις 8 Μαρτίου 1907 στην κωμόπολη Πρώτη του Νομού Σερρών. Πατέρας του ο Γεώργιος Καραμανλής, μαχητής σε όλες τις φάσεις του εθνικού αγώνα των Ελλήνων της Μακεδονίας.

Απόφοιτος της Νομικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών μετά την εκπλήρωση των στρατιωτικών του υποχρεώσεων άσκησε το επάγγελμα του δικηγόρου στις Σέρρες. Από το 1935, που εξελέγη για πρώτη φορά βουλευτής του Λαϊκού Κόμματος στην περιφέρεια Σερρών, μέχρι τον θάνατό του στις 23 Απριλίου 1998 είχε έντονη/καταλυτική παρουσία στην Ιστορία της Ελλάδας ακόμη και τις χρονικές περιόδους που για διάφορους λόγους επέλεξε να απέχει από την πολιτική ζωή (1936 άρνηση συνεργασίας με το καθεστώς της 4ης Αυγούστου, 1941 διαφυγή στη Μέση Ανατολή, 1963 παραίτηση από την πρωθυπουργία, μετά από διαφωνία με τον βασιλιά Παύλο, απώλεια της κοινοβουλευτικής πλειοψηφίας στις γενικές εκλογές).

Διετέλεσε Υπουργός (8 χρόνια), Πρωθυπουργός (14 χρόνια), Πρόεδρος της Δημοκρατίας (10 χρόνια).

Σημαντική χρονολογία για τη ζωή του και τη ζωή της Ελλάδας το **1974**. «Τον Ιούλιο του 1974 κατά την αποκορύφωση της εθνικής κρίσεως με επίκεντρο την Κύπρο, <δηλώνει> ότι δια την προσπάθειαν της αποκαταστάσεως της ομαλότητος και της εθνικής συμφιλίωσεως τίθεται στην διάθεση της χώρας. <Ακολουθεί> θριαμβική επάνοδος στην Αθήνα και συγκρότηση, υπό την προεδρία του, κυβερνήσεως Εθνικής Ενότητος (24 Ιουλίου 1974 - 21 Νοεμβρίου 1974) με αποστολή την άμεση αντιμετώπιση της κυπριακής κρίσεως και την αποκατάσταση των δημοκρατικών θεσμών».

ΠΗΓΕΣ

Ίδρυμα Κων/νου Καραμανλή <http://www.karamanlis-foundation.gr/>,
ανάρτηση:1/7/2013.

Απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου Σιάτιστας με αριθμό 113/1998.

ΟΔΟΣ: Θωμά Καράτζια

Θωμάς Καράτζιας, (1872-1955). Μακεδονομάχος.

Ο Θωμάς Δημητρίου Καράτζιας γεννήθηκε στη Σιάτιστα το έτος 1872 σύμφωνα με πιστοποιητικό ταυτότητας που το υπογράφει ο Δήμαρχος της Σιάτιστας Βουλγαρόπουλος στις 17 Μαρτίου 1918.

Στον Μακεδονικό Αγώνα κατετάγη τον Μάιο του 1907 στο σώμα του Καπετάν Περδίκας, ως οπλίτης. Πολέμησε στο Λέχοβο, την Παπαδιά, το Λιακοβέτσι, την Πόλτσιστα και αλλού. Πέθανε το 1955.

Στη συνοικία της Σιάτιστας Γεράνεια, στην πλατεία Θωμά Καράτζια, το 1985 τοποθετήθηκε προς τιμήν του **αναμνηστική πλάκα** από την **εκκλησιαστική επιτροπή του Αγίου Νικολάου και πολλούς Σιατιστείς**. Τα **αποκαλυπτήρια** έγιναν στις **24/2/1985**.

ΠΗΓΕΣ

Μπόντας Γεώργιος Μ., «**Το Ηρώο, οι προτομές και οι αναμνηστικές πλάκες της Σιάτιστας**», εφημερίδα **ΕΦΗΜΕΡΙΣ**, φύλλο 139, Σεπτέμβριος 1996, σελ. 7.

Εφημερίδα **ΕΦΗΜΕΡΙΣ**, φύλλο 27, Σεπτέμβριος 1984.

Εφημερίδα **ΕΦΗΜΕΡΙΣ**, φύλλο 29, Γενάρης-Φλεβάρης 1985.

Εφημερίδα **ΜΑΡΚΙΑΔΕΣ**, φύλλο 12, 30 Ιουλίου 1960.

Απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου Σιάτιστας με αριθμό 263/90.

ΟΔΟΣ: Νικολάου Κασομούλη

**Νικόλαος Κασομούλης (1795-1872). Αγωνιστής του 1821,
έγραψε το έργο «Ενθυμήματα Στρατιωτικά
της Επανάστασεως των Ελλήνων 1821-1833».**

Ο Νικόλαος Κασομούλης στην ιδιόγραφη διαθήκη του αναφέρει ότι γεννήθηκε στην Κοζάνη. Όμως και άλλες πόλεις με ισχυρά επιχειρήματα διεκδικούν την καταγωγή του. Μια από τις πόλεις αυτές είναι και η Σιάτιστα σύμφωνα με την άποψη παλιών και νέων μελετητών*.

Ο ίδιος ο Νικόλαος Κασομούλης εξάλλου αναφέρει στο έργο του: «... έφθασα εις την Σιάτισταν, εις την Μητέραν μου, εις τας αδελφάς μου, εις τους πατριώτας μου, εις τους συμμαθητάς μου και διδασκάλους μου, αφού δέκα χρόνους δεν είχαν με ιδεί. Κλαύματα συνώδευαν την χαράν και των γονέων μου και των φίλων μου και σχεδόν όλους τους συμπολίτας μας». <Ενθυμήματα, τόμος Α', σελ. 138-139>.

Ο αγωνιστής Κασομούλης συμμετέχει σε όλες τις φάσεις της Επανάστασης του 1821, από την Επανάσταση του Ολύμπου, την πολιορκία του Μεσολογγίου, τις επιχειρήσεις στον Πειραιά και την Πελοπόννησο μέχρι τη δημιουργία του ελληνικού Κράτους, το οποίο υπηρέτησε από διάφορες στρατιωτικές υπηρεσίες.

Όσο ακόμα ήταν στην στρατιωτική υπηρεσία, το 1833, άρχισε να γράφει όσα άκουσε από γέροντες πολεμιστές για πολεμικά γεγονότα πριν το 1821 και όσα ο ίδιος ήξερε από τα πολεμικά γεγονότα του Αγώνα του '21 στα οποία ο ίδιος πήρε μέρος.

Αποτέλεσμα της συγγραφής του είναι το έργο « **Ενθυμήματα Στρατιωτικά της Επανάστασεως των Ελλήνων 1821-1833**» που επιμελήθηκε ο Γιάννης Βλαχογιάννης και εκδόθηκε με χρηματοδότηση της Επιτροπής του Παγγείου Κηροδοτήματος.

Για το συγγραφικό έργο του Κασομούλη ο ακαδημαϊκός Α. Κεραμόπουλος στη συνεδρίαση της 11ης/1/1940 της Ακαδημίας Αθηνών κατά την παρουσίαση του βιβλίου του Ν. Κασομούλη «**Ενθυμήματα ...**» τόνισε:

*«Ό,τι όμως είχαν εξαίρετον και αναμφισβήτητον ο Κασομούλης, ήτο η ιστορική αντίληψις των πραγμάτων, ην έκρυπτεν εις την ψυχήν του. Ο Κασομούλης ήτο εκ γενετής ιστορικός, ως ήσαν της φύσεως προνομιούχα τέκνα πάντες οι παράγοντες του πολιτισμού κατά τους παρελθόντας αιώνας. Εσκέφθητε, άραγε, εις ποίον πολυτεχνείον εσπούδασαν οι αρχιτέκτοντες οι κτίσαντες τας Καπνικαρέας ή τα αρχοντικά της Σιατίστης; ήσαν ως ο Κασομούλης εκ γενετής πεπροικισμένοι και διηρθρωμένοι προς τина κατεύθυνσιν».**

Πέθανε το 1872 στη Στυλίδα (1871 σημειώνει ο Ν. Δελιαλής).

Με επιμέλεια του Εμμ. Πρωτοψάλτη εκδόθηκε το **«Ημερολόγιο του Νικολάου Κ. Κασομούλη** εξ αγνώστου και το πρώτον νυν <1968> εκδιδόμενου χειρογράφου» από τις εκδόσεις Ε. Γ. Βαγιονάκη στην Αθήνα. Αναφέρεται στο χρονικό διάστημα από 25/2/1836 έως 30/10/1837.

ΠΗΓΕΣ

Δελιαλής Νικόλαος, **Η ιδιόγραφος διαθήκη του Νικολάου Κ. Κασομούλη (1795-1871).**

*Ζυγούρης Φίλιππος, **Ιστορικά σημειώματα περί Σιατίστης και λαογραφικά αυτής**, σελ. 317.

Κασομούλης Νικόλαος, **Ενθυμήματα Στρατιωτικά της Επανάστασεως των Ελλήνων 1821-1833.**

Απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου Σιάτιστας με αριθμό 263/90.

ΟΔΟΣ: Καστρακίου

Καστράκι: Λόφος στα Δυτικά της πόλης Σιάτιστας.

«... **Καστράκι**. Το Καστράκι είναι ένα άγονο και πετρώδες οροπέδιο, το οποίο περιβάλλεται από πρόχειρο λίθινο περιτοίχισμα, διότι σ' αυτό οι κάτοικοι των πέριξ συνοικισμών συγκεντρώνονταν και αμύνονταν εναντίον των επιδρομέων, καθόσον δεσπόζει αρκετής περιοχής κατά τον δημόσιο δρόμο. Παρόμοια αμυντήρια χρησιμοποιούσαν οι Μακεδόνες σε πολλά μέρη. Από το Καστράκι ο επισκέπτης δύναται να σχηματίσει ιδέαν της διαμορφώσεως (της μορφολογίας) του εδάφους <της γύρω περιοχής>».

«... Επεσεν ο γενναίος αρχηγός Καπετσίνης, ο οποίος είχε καταλάβει με το σώμα των νέων Κρητών το Καστράκι ...».

Η εφημερίδα **ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ**, φύλλο της 5ης/11/1913 σε άρθρο με τίτλο:

Η ΣΙΑΤΙΣΤΑ ΠΑΝΗΓΥΡΙΖΟΥΣΑ ΜΕΤ' ΕΝΘΟΥΣΙΑΣΜΟΥ ΤΗΝ ΕΛΕΥΘΕΡΩΣΙΝ ΤΗΣ

αναγράφει: « ... Μετά μεσημβρία οι μαθηταί άδοντες πατριωτικά τραγούδια μετά του προσωπικού των Σχολών ημών, παρακολουθούντος απείρου πλήθους εξέδραμον εις το πεδίον της μάχης Καστράκι** ένθα οι μαθηταί δι' ασμάτων εξύμνησαν τον ηρωισμόν των πεσόντων ... ».

Χαρακτηριστικές φωτογραφίες και άλλες πληροφορίες στο ενημερωτικό: Καραμήτρου-Μεντεσίδη Γεωργία, **ΔΗΜΟΣ ΣΙΑΤΙΣΤΑΣ: ΙΣΤΟΡΙΑ-ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ. Σιάτιστα, Παλαιόκαστρο, Δαφнерό, Μικρόκαστρο**, έκδοση Αρχαιολογικού Μουσείου Αιανής, Εκπαιδευτικά προγράμματα, Αιανή Κοζάνης 2005.

τα τελευταία χρόνια ανάλογη επίσκεψη των μαθητών των σχολείων της Σιάτιστας γίνεται στο ύψωμα **Υπ/γού Καπιτσίνη (παλιά ονομασία **Γκραντίστι** μετονομασία με Β.Δ. 483/69) όπου και το μνημείο/φόρος τιμής στη μάχη της Σιάτιστας της 4^{ης} Νοεμβρίου 1912.

ΠΗΓΕΣ

*Φ. Ζυγούρης στα **Ιστορικά σημειώματα ...**, σελ. 544, 382

Απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου Σιάτιστας με αριθμό 263/90.

ΟΔΟΣ: Λοχαγού Κατεχάκη

**Κατεχάκης Γεώργιος (1881-1938), στρατιωτικός και πολιτικός.
Πήρε μέρος στη μάχη της Σιάτιστας, 4/11/1912, ως λοχαγός,
γενικός αρχηγός των εθελοντικών σωμάτων.**

Γεννήθηκε στην Πόμπια Ηρακλείου Κρήτης. Αποφοίτησε από τη Σχολή Ευελπίδων το 1902. Πήρε μέρος στον Μακεδονικό αγώνα με το ψευδώνυμο Καπετάν Ρούβας, στους Βαλκανικούς αγώνες ως γενικός αρχηγός των εθελοντικών σωμάτων Μακεδονίας και στη μάχη της Σιάτιστας, 4/11/1912, ως λοχαγός, γενικός αρχηγός των εθελοντικών σωμάτων.

Συμμετείχε ενεργά στην πολιτική ζωή της εποχής του. Εκλέχτηκε πληρεξούσιος και γερουσιαστής Ηρακλείου.

Διετέλεσε Υπουργός Στρατιωτικών.

Δώρισε το σύνολο της περιουσίας του για την ανέγερση Διδασκαλείου στην Πόμπια, χωριό του νομού Ηρακλείου, όπου γεννήθηκε.

ΠΗΓΕΣ

Παγκόσμιο Βιογραφικό Λεξικό, εκδοτικής Αθηνών.

Απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου Σιάτιστας με αριθμό 263/90.

ΟΔΟΣ: Δημητρίου Καφάση

Καφάσης Δημήτριος, Πρόεδρος Κοινότητας Σιάτιστας.

Ο Δημήτριος Καφάσης γεννήθηκε στη Σιάτιστα το 1894 και πέθανε στις 21/11/1975.

Χρημάτισε Πρόεδρος της Κοινότητας Σιάτιστας, από 4/11/1948 έως 10/12/1948. Για πάρα πολλά χρόνια (από το 1941 μέχρι και τον θάνατό του) διετέλεσε μέλος της εκκλησιαστικής επιτροπής του Ιερού Ναού Αγίου Δημητρίου Σιάτιστας.

ΠΗΓΕΣ

Δάρδας Αναστάσιος, **Ο Μητροπολιτικός Ναός του Αγίου Δημητρίου Σιάτιστας**, Σιάτιστα 1995.

Μπόντας Γεώργιος Μ., άρθρο με τίτλο: **Κοινοτάρχες και Δήμαρχοι της Σιάτιστας**, στο περιοδικό «Βοϊακή Ζωή», Μάρτιος-Απρίλιος 1990.

Στρακαλής Μιλτιάδης, **50 έτη Ελευθερίας**.

Σιατιστέων Μνήμη, Λεύκωμα του Συλλόγου Σιατιστέων Θεσσαλονίκης. Απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου Σιάτιστας με αριθμό 263/90.

ΟΔΟΣ: Νικολάου Κλαδά

Κλαδάς Νικόλαος, αξιωματικός του Ελληνικού Στρατού, λοχαγός διοικητής της πυροβολαρχίας στη μάχη της Σιάτιστας την 4^η Νοεμβρίου 1912.

Κλαδάς Νικόλαος, αξιωματικός του Ελληνικού Στρατού, «... αξιωματικού με μόρφωση σπανίαν και εξέχουσαν στρατιωτικήν ικανότητα...» σημειώνει ο Φ. Ζυγούρης. Στη μάχη της 4^{ης} Νοεμβρίου 1912 ήταν λοχαγός διοικητής της πυροβολαρχίας. Τα έτη 1917 και 1920-1921 είχε τον βαθμό του αντισυνταγματάρχη και ήταν διοικητής της Σχολής Ευελπίδων. Στη Μικρασιατική Εκστρατεία ήταν συνταγματάρχης διοικητής της 11^{ης} Μεραρχίας.

Στο **Λεύκωμα** του Συλλόγου Σιατιστέων Μπούφαλο-Ν. Υόρκης Ην. Πολιτειών του έτους 1926* ο Νικόλαος Κλαδάς έγραψε για τη μάχη της Σιάτιστας, 4/11/1912:

«Οι Σιατιστείς δεν προσήλθον εις την μάχην ως ερασιτέχναι, θεώμενοι εκ του μακρόθεν τα γινόμενα· οι Σιατιστείς προσήλθον και κατετάχθησαν ως πραγματικοί μαχηταί υπό τας διαταγάς του λοχαγού Κατεχάκη Γεωργίου, Διοικητού των Κρητικών Σωμάτων. Απόδειξις δε της ενεργού συμμετοχής των είναι ότι έχυσαν το τίμιόν των αίμα ανά τας ορεινάς φάραγγας και τας δυσπροσίτους κορυφάς του πεδίου της μάχης της Σιατίστης κατά την 4ην Νοεμβρίου 1912. Ο Ηρακλής Ι. Γκιουλέκας, ο θαρραλέος νεανίας, ο τραυματισθείς σοβαρώς υπό βολίδος κατά τον καρπόν της δεξιάς χειρός, ου τραυματισμού ένεκα παρέστη επιτακτική ανάγκη ακρωτηριασμού ολόκληρου του βραχίονος. Ο Αθανάσιος Χατζηζήσης βληθείς δια θραύσματος οβίδος και αποθανών μετά μακράν άκαρπον νοσηλείαν, ο Γεώργιος Τσίπου (Πατσιαδάς) φονευθείς επί τόπου υπό οβίδος, ο Αάζαρος Κατσανίκου, πληγωθείς εις την χείρα ελαφρώς, αποτελούσιν ανταπόδεικτα δείγματα του τι προσέφεραν οι Σιατιστείς κατά την μάχην ταύτην ...».

ΠΗΓΕΣ

*Κλαδά Νικ., στρατηγού, άρθρο του με τίτλο **Η ΣΙΑΤΙΣΤΑ**, αναδημοσιεύτηκε στην εφημερίδα **ΔΥΤΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ**, φύλλο 652 της 4ης/11/1962.

Στρακαλής Μιλτιάδης, **50 έτη Ελευθερίας**.

Επίσημη ιστοσελίδα. Στρατιωτικής Σχολής Ευελπίδων. <http://www.sse.gr/>, ανάρτηση:1/7/2013.

Απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου Σιάτιστας με αριθμό 263/90.

ΟΔΟΣ: Κορυτσάς

Κορυτσά, πόλη της σημερινής Αλβανίας, κοντά στα ελληνοαλβανικά σύνορα.

Το 1440 μ.Χ. κατελήφθη από τους Οθωμανούς.

Κατά την Τουρκοκρατία ήταν η έδρα του σαντζακίου της Κορυτσάς, στο βίλαέτι Βιτωλίων.

Κατά το τελευταίο τέταρτο του 19ου αιώνα το σαντζάκι και η πόλη της Κορυτσάς κατοικείται κατά πλειοψηφία από Έλληνες, που κυριαρχούν και στην οικονομική ζωή.

*«...Εν Κορυτσά πόλει ικανώς Ερμή τω Εμπολαίω δουλευούση, τα ελληνικά γράμματα εθεραπεύοντο. Ήδη, ειμή αρχαιότερον, τω 1817 εδίδασκεν αυτόθι Ιωσήφ Αρχιμανδρίτης, εφεξής δε τω 1838 συνέστη Σχολή αξιόλογος επικουρία το πλείστον των εν Αιγύπτω εμπόρων Κορυτσαίων διατηρουμένη άχρι του νυν ακμαία.....»**

Η Κορυτσά, με σειρά συνθηκών και πρωτοκόλλων, με τη λήξη του 1^{ου} Παγκόσμιου Πολέμου παραχωρήθηκε οριστικά στην Αλβανία.

Στον ελληνοϊταλικό πόλεμο η Κορυτσά καταλήφθηκε από τον ελληνικό στρατό για μικρό διάστημα, αλλά μετά το τέλος του πολέμου ξαναπέρασε στην Αλβανία.

ΠΗΓΕΣ

*Παρανίκας Ματθαίος, **Σχεδιάσμα περί της εν τω ελληνικό έθνει καταστάσεως των γραμμάτων από Αλώσεως Κωνσταντινουπόλεως (1453 μ.Χ.) μέχρι των αρχών της ενεστώσης (ΙΘ') εκατονταετηρίδος.**

Σχινάς Νικόλαος, **Οδοιπορικαί σημειώσεις Μακεδονίας, Ηπείρου, νέας οροθετικής γραμμής και Θεσσαλίας.**

Ηλεκτρονική εγκυκλοπαίδεια **Βικιπαίδεια.**

Απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου Σιάτιστας με αριθμό 263/90.

ΟΔΟΣ: Κοσμά Αιτωλού

**Κοσμάς ο Αιτωλός (1714-1779),
είναι ο γνωστός Πατροκοσμάς,
ο Άγιος της εκκλησίας μας Κοσμάς ο Αιτωλός.**

Γεννήθηκε περί το 1714 στο χωριό της Αιτωλοακαρνανίας Μέγα Δένδρο, ένα χωριό κοντά στο σημερινό Θέρμο.

Σπουδαγμένος καλόγερος της μονής Φιλοθέου του Αγίου Όρους έφυγε από το μοναστήρι στα 1759 και ήρθε στην Κωνσταντινούπολη. Το 1760 πήρε έγγραφη άδεια από τον Πατριάρχη Κωνσταντινουπόλεως Σωφρόνιο και άρχισε περιοδείες στον βορειοδυτικό ελλαδικό χώρο παρακινώντας τους ορθόδοξους Χριστιανούς να ιδρύσουν σχολεία.

Υπάρχει ακόμα στην πόλη μας το «Εικονοστάσι», εκεί όπου ο Άγιος Κοσμάς ο Αιτωλός το 1776 έστησε κατά πώς συνήθιζε τον «Σταυρό» και μίλησε στους χωριανούς για τη Θρησκεία και την Πατρίδα, ο Κοσμάς ο Αιτωλός που «άνοιξε» εκατοντάδες σχολεία μέσα στην Τουρκοκρατία, για να έχουν δωρεάν παιδεία όλα τα ελληνόπουλα.

Πολλά από τα κηρύγματα και τις προφητείες του οι πιστοί τα κατέγραφαν και τα αντέγραφαν από γενιά σε γενιά και έτσι πολλά έφτασαν μέχρι τις μέρες μας.

Οι παλιότεροι συμπατριώτες μας θυμούνται ακόμα και σήμερα τα λόγια του:

«Καλότυχοι είσθε σεις οι οποίοι ευρέθητε εδώ επάνω εις τα υψηλά βουνά, διότι αυτά θα σας φυλάζουν από πολλά δεινά: θα ακούτε και δεν θα βλέπετε τον κίνδυνον· ή τρεις ώρας ή τρεις ημέρας θα υποφέρετε», και τα συνδυάζουν με τη μάχη της 4^{ης} Νοεμβρίου 1912, «...ότε επί τριήμερον είχε παραταθή η αγωνία των κατοίκων αυτής <Σιατίστης> και των συγκεντρωθέντων γυναιοκοπαίδων της περιφέρειας, η δε μεγίστη έντασις της μάχης ήταν τρίωρος περίπου».

«...Έλαβε δε τον δ' αγχόνης θάνατον κατά το 65^{ον} έτος της ηλικίας του εις την κώμην Μουγιαλή παρά το Κολικόνδασι του Βερατίου κατά το έτος 1779 τῇ 24^ῃ Αυγούστου, ότε και η εκκλησία εορτάζει την μνήμην αυτού.» (Γ. Γκανούλης)*.

ΠΗΓΕΣ

*Γκανούλης Γεώργιος, **Ο Άγιος Κοσμάς ο Αιτωλός ο Εθναπόστολος**, Η Εθνική και Εκπαιδευτική δράσις του. Μακεδονικόν Ημερολόγιον Ν. Σφενδόνη έτους 1934.

Απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου Σιάτιστας με αριθμό 263/90.

ΠΛΑΤΕΙΑ: Κουκουλίδη

**Κουκουλίδης Μιχαήλ (Σιάτιστα, 1872-Θεσσαλονίκη, 1954),
μεγάλος ευεργέτης της Σιάτιστας.**

Το 1884, σε ηλικία 13 ετών, έφυγε από τη Σιάτιστα και εγκαταστάθηκε στο Ποζάρεβατς της Σερβίας, κοντά στον μεγάλο του αδελφό Γιάννη. Η εμπορική του δραστηριότητα μεταφέρθηκε αργότερα στο Βελιγράδι, όπου ίδρυσε μεγάλο κατάστημα νεωτερισμών και απέκτησε μεγάλη περιουσία.

Το 1911 παντρεύτηκε τη Σιατιστινή Αλεξάνδρα Κ. Πάντου. Το 1927 το ζευγάρι εγκαταστάθηκε μόνιμα στη Θεσσαλονίκη.

Μαζί με τη γυναίκα του διέθεσαν για ευεργεσίες τη μεγάλη τους περιουσία. Μεταξύ των άλλων έστειλε στο Γυμνάσιο και στα Δημοτικά Σχολεία της Σιάτιστας εποπτικά όργανα και γραφική ύλη, έστελνε από ένα σακί αλεύρι κάθε Χριστούγεννα και Πάσχα στους απόρους κατοίκους της Σιάτιστας, ανήγειρε το Ηρώον των πεσόντων, ανέλαβε την αποπεράτωση του ναού του Αγίου Νικολάου Γεράνειας, συνέβαλε στην ανέγερση του Μητροπολιτικού Μεγάρου και στο έργο της ύδρευσης Σιάτιστας. Με χρήματα του κληροδοτήματος Μιχαήλ και Αλεξάνδρας Κουκουλίδου κτίστηκε το Πνευματικό Κέντρο Σιάτιστας.

Την **προτομή** του, που βρίσκεται στο πάρκο του Αγίου Νικολάου της συνοικίας της Σιάτιστας Γεράνεια, **φιλοτέχνησε** ο γλύπτης **Λάζαρος Λαμέρας**. Την κατασκευή της **χρηματοδότησε ο Δήμος Σιάτιστας**. Τα **αποκαλυπτήριά** της έγιναν το **1959**.

ΠΗΓΕΣ

Αρχείο Γεωργίου Μ. Μπόντα.

Σιατιστέων Μνήμη, Λεύκωμα Συλλόγου Σιατιστέων Θεσσαλονίκης.

Μπόντας Γεώργιος, **Ευεργέτες και δωρητές της Σιατίστης**.

Απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου Σιάτιστας με αριθμό 263/90.

ΟΔΟΣ: Κύπρου

**Κύπρος, το νησί της Αφροδίτης.
Η μεγαλόνησος της Ανατολικής Μεσογείου.
Ανεξάρτητο κράτος με πρωτεύουσα τη Λευκωσία.
Κατά τον ποιητή:
... Χρυσοπράσινο φύλλο ριγμένο στο πέλαγο...**

«Η ιστορία της Κύπρου είναι μια από τις παλαιότερες στον κόσμο. Η ιστορική δε σημασία της Κύπρου ανέκαθεν υπερέβαινε κατά πολύ το μικρό μέγεθός της. Η στρατηγική της σημασία στο σταυροδρόμι τριών ηπείρων, καθώς και οι σημαντικές ποσότητες χαλκού και ξυλείας που υπήρχαν στο νησί προσέλκυσαν πολλούς κατακτητές. Τα πρώτα ευρήματα πολιτισμού στο νησί χρονολογούνται από την ένατη χιλιετία π.Χ., ενώ η ανακάλυψη του χαλκού έφερε πλούτο και ανάπτυξη του εμπορίου στο νησί (2500-1050 π.Χ.). Γύρω στο 1200 π.Χ., οι Μυκηναίοι-Αχαιοί άρχισαν να εγκαθίστανται σ' ολόκληρη την Κύπρο, φέρνοντας μαζί τους τη γλώσσα και τον πολιτισμό τους και καθορίζοντας, από τότε, αποφασιστικά την πολιτιστική ταυτότητα του νησιού. Η Κύπρος γνώρισε στη συνέχεια πολλούς κατακτητές, αλλά κατόρθωσε να διατηρήσει την ελληνική ταυτότητα, τη γλώσσα και τον πολιτισμό της. Η τουρκοκυπριακή κοινότητα δημιουργήθηκε στο νησί πολύ αργότερα, ως αποτέλεσμα της οθωμανικής κυριαρχίας επί της Κύπρου που κράτησε για περισσότερα από 300 χρόνια (1571 – 1878). Ο Χριστιανισμός πρωτοδιαδόθηκε στην Κύπρο τον 1ο αιώνα μ.Χ. από τον ίδιο τον Απόστολο Παύλο, καθώς και τον Απόστολο Βαρνάβα, ιδρυτή της Εκκλησίας της Κύπρου.»*

Κατακτήθηκε από τους Οθωμανούς το 1571 μ.Χ.

Το 1878 ο Πρωθυπουργός της Βρετανίας Βενιαμίν Ντισραέλι εξανάγκασε τον Οθωμανό Σουλτάνο να παραχωρήσει την Κύπρο στη Βρετανία, με αντάλλαγμα την προστασία της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας από τις επιθέσεις της τσαρικής Ρωσίας.

Το 1925 η Βρετανία κήρυξε την Κύπρο αποικία της.

Στις 16 Αυγούστου 1960 ύστερα από τετραετή απελευθερωτικό αγώνα εναντίον της Βρετανίας η Κύπρος με τις συμφωνίες Ζυρίχης-Λονδίνου ανακηρύχθηκε Ανεξάρτητη Δημοκρατία.

Στις 20 Ιουλίου 1974 η Τουρκία με πρόσχημα το πραξικόπημα της στρατιωτικής Χούντας της Αθήνας εισέβαλε στην ανεξάρτητη Κύπρο και από τότε κατέχει περίπου το 37% της Κυπριακής Δημοκρατίας.

*«Στην απογραφή του πληθυσμού που έγινε το 1960, όταν η Κύπρος έγινε ανεξάρτητη δημοκρατία, τα ποσοστά των διαφόρων κοινοτήτων ήταν τα ακόλουθα: Από σύνολο 572.707 κατοίκων, 447.901 ή 78,2% ανήκαν στην ελληνοκυπριακή κοινότητα, 103.822 ή 18,1% στην τουρκοκυπριακή κοινότητα και 20.984 ή 3,7% ήταν ξένοι, κυρίως Βρετανοί. Οι Μαρωνίτες, Αρμένιοι και Λατίνοι επέλεξαν σύμφωνα με το σύνταγμα του 1960 να ανήκουν στην ελληνοκυπριακή κοινότητα. Από το 1974 που έγινε η τουρκική εισβολή στην Κύπρο, ο δημογραφικός χαρακτήρας του νησιού έχει αλλάξει δραματικά. Υπολογίζεται ότι σήμερα υπάρχουν 160.000 παράνομοι Τούρκοι έποικοι στις κατεχόμενες περιοχές του νησιού ενώ χιλιάδες Τουρκοκύπριοι (περίπου 57.000) έχουν μεταναστεύσει.»**

ΠΗΓΕΣ

*Αποσπάσματα από την επίσημη ιστοσελίδα της Πρεσβείας της Κυπριακής Δημοκρατίας στην Ελλάδα, ανάρτηση της 20ης/3/2013.
http://www.mfa.gov.cy/mfa/Embassies/Embassy_Athens.nsf/DMLindex_gr/DMLindex_gr?OpenDocument
Απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου Σιάτιστας με αριθμό 263/90.

ΟΔΟΣ: Κυρά Σανούκως

Κυρά Σανούκω* τοπική ηρωίδα.

*Κυρά Σαννούκου, πες της Βάιας σου
να διώξ' τους φυλαχτάδες.
Διώξει τους να παν ικείθι
να πατήσουμε του σπίτι.
Δε σας φοβούμι σκυλλαρβανιτάδεις,
έχου τα σπίτια μου 'ψηλά
μι μουλίβι σκιπασμένα
κι μι μάρμαρου στρουμένα.
Κάτου 'ς του Μπούνου μαχαλά
μάστι φκιέλλια κι τσαπιά,
σύρτι κι 'ς τουν Καραδουιάννη
να του πάρτι του τιγάνι.*

*Η πρώτη επιδρομή <εναντίον της Σιάτιστας το 1725 κατά την άποψη του Φ. Ζυγούρη> έγινε από 3.000 Αλβανούς με αρχηγούς τούς Γκαβογιάτσιο, Βεΐτση και Σταμούλη, χριστιανό Αλβανό. Ξεκίνησαν από τα Τρία Αλώνια, χωριό της περιφέρειας Γρεβενών, πέρασαν το γεφύρι του Πασιά και έφθασαν στη στενωπό του Μπούνου, από την οποία είχαν ελπίδα να μπουν στη Σιάτιστα, να θύσουν και ν' απολέσουν, να λεηλατήσουν και ατιμάσουν. Πλην οι ελπίδες τους διεψεύσθησαν. Βρήκαν τα σπίτια που ήσαν δεξιά και αριστερά της διόδου πιασμένα από Σιατιστινά παλικάρια και στα οχυρότατα σπίτια της κυράς Σανούκως (ύστερα Χατζηγιάννη) και του Προκοπίου Βοϊδομάτη συγκεντρωμένους πολλούς Σιατιστινούς και γυναίκες ακόμα, που τοίμαζαν τα φυνέκια, μεταχειρίζοντας αντί μολυβιών καλάια λωμένα από σκεύη καλαϊσια, και είδαν πως ήταν αδύνατο να προχωρήσουν και αναγκάστηκαν να οπισθοχωρήσουν...***

**<απαντώνται και οι τύποι: Σαννούκω, Σαννούκου, Σανούκου>*

ΠΗΓΕΣ

****** Απόσπασμα από το βιβλίο του Φ. Ζυγούρη, **Ιστορικά σημειώματα περί Σιατίστης και λαογραφικά αυτής**, σελ. 57.

Απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου Σιάτιστας με αριθμό 263/90.

ΟΛΟΣ: Γεωργίου Κυριαζίδη

**Γεώργιος Κυριαζίδης (1880-1956).
Πρόεδρος της Κοινότητας Σιάτιστας.**

Χρημάτισε Πρόεδρος της Κοινότητας Σιάτιστας κάποια περίοδο μεταξύ 1942 και 1944 και από 5-10-1949 πιθανόν μέχρι το 1951.

ΠΗΓΕΣ

Σιατιστέων Μνήμη, Λεύκωμα του Συλλόγου Σιατιστέων Θεσσαλονίκης.
Μπόντας Γεώργιος Μ., άρθρο με τίτλο: **Κοινοτάρχες και Δήμαρχοι της Σιάτιστας**, στο περιοδικό «Βοϊακή Ζωή», Μάρτιος-Απρίλιος 1990.

Στρακαλής Μιλτιάδης, **50 έτη Ελευθερίας**.

Απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου Σιάτιστας με αριθμό 263/90.

ΟΔΟΣ: Κωνσταντινουπόλεως

**Κωνσταντινούπολη, η Πόλη,
η Βασιλεύουσα των μύθων και της πονεμένης Ιστορίας μας.
Σήμερα Ιστανμπούλ, πόλη της Τουρκίας.**

Κτίστηκε στη θέση της αρχαίας πόλης Βυζάντιο, αποικίας των Μεγαρέων, εγκαινιάστηκε το 330 μ.Χ. από τον αυτοκράτορα Κωνσταντίνο Α΄ και ονομάστηκε «Νέα Ρώμη». Επικράτησε όμως το όνομα Κωνσταντινούπολη, η πόλη του Κωνσταντίνου.

Υπήρξε πρωτεύουσα της Ρωμαϊκής, της Βυζαντινής και της Οθωμανικής αυτοκρατορίας.

Είναι κτισμένη στις δυο όχθες του Κεράτιου κόλπου και έτσι είναι η πόλη που ανήκει σε δυο ηπείρους: την Ασία και την Ευρώπη.

Από τα αξιοθέατά της: η Αγία Σοφιά, το Τοπ Καπί και το Μπλε Τζαμί.

ΠΗΓΕΣ

Εγκυκλοπαίδεια Μείζονος Ελληνισμού: http://www.ehw.gr/constantinople/Forms/fLemmaBody.aspx?lemmaid=10819#chapter_3, ανάρτηση: 1/7/2013.

Απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου Σιάτιστας με αριθμό 263/90.

ΟΔΟΣ: Οπλαρχηγού Λαζάρου Κωτούλα

Ο Λάζαρος Κωτούλας στην ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΣΙΑΤΙΣΤΗΣ του Ι. Αποστόλου αναφέρεται στην ομάδα εκείνων που έδρασαν ένοπλα στον Μακεδονικό Αγώνα. Μάλιστα έχει το βαθμό του οπλαρχηγού.

ΠΗΓΕΣ

Αποστόλου Ιωάννης, **Ιστορία της Σιατίστης**.

Απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου Σιάτιστας με αριθμό 263/90.

ΟΔΟΣ: Γρηγορίου Λαμπράκη

**Γρηγόρης Λαμπράκης (1912-1963),
γιατρός, αθλητής, πολιτικός, αγωνιστής της Ειρήνης.**

Ο **Γρηγόρης Λαμπράκης** γεννήθηκε στις 3 Απριλίου του 1912 στην Κερασίτσα Αρκαδίας. Υφηγητής στην έδρα της Γυναικολογίας-Μαιευτικής του Πανεπιστημίου Αθηνών από το 1950.

Δέκα φορές Βαλκανιονίκης στο άλμα εις μήκος.

Επί 23 χρόνια (1936-1959) κατείχε το πανελλήνιο ρεκόρ στο άθλημα αυτό.

Στα χρόνια της Κατοχής συμμετείχε στην Εθνική Αντίσταση. Το 1943 ίδρυσε την Ένωση των Ελλήνων Αθλητών και διοργάνωσε αγώνες, από τα έσοδα των οποίων ενίσχυσε τα λαϊκά συσσίτια.

Στις εκλογές του 1961 εκλέγεται βουλευτής Πειραιά με τον ευρύτερο αριστερό σχηματισμό.

Τότε με πρωτοβουλία του ιδρύθηκε η Επιτροπή για τη Διεθνή Ύφεση και Ειρήνη.

Στις 22 Μαΐου 1963 ο Γρηγόρης Λαμπράκης παρέστη και μίλησε για την Ειρήνη στη Θεσσαλονίκη. Μετά το τέλος της εκδήλωσης δέχθηκε δολοφονική επίθεση σε κεντρικό δρόμο της πόλης από παρακρατικούς. Τραυματίστηκε σοβαρά και πέθανε στις 27 Μαΐου 1963, σε ηλικία 51 ετών. Ο θάνατός του προκάλεσε αγανάκτηση στην κοινή γνώμη, οξύτατη πολιτική κρίση, αλλά και διεθνή κατακραυγή.

Η δολοφονία του Λαμπράκη έδρασε καταλυτικά στην τροπή των πολιτικών αλλά και των κοινωνικών εξελίξεων στη χώρα.

ΠΗΓΕΣ

Εγκυκλοπαίδεια **ΠΑΠΥΡΟΣ-ΛΑΡΟΥΣ-ΜΠΡΙΤΑΝΝΙΚΑ**, τόμος 37^{ος}, σελ. 264.

Απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου Σιάτιστας με αριθμό 263/90.

ΟΔΟΣ: Μητροπολίτου Λεοντίου

Λεόντιος,
Μητροπολίτης Σισσανίου και Σιατίστης (1835-1852).

«...Ο Λεόντιος καταγόταν από τη Μυτιλήνη, διαδέχτηκε τον Ιωαννίκιο και εποίμανε την επαρχία Σισσανίου 16 χρόνια και μήνες 9, από τα 1835 έως τα 1852.

Στην εποχή του Λεοντίου ανακαινίσθηκε και η Ιερά Μητρόπολη, ως δείχνει η επιγραφή σε πλάκα εντοιχισμένη στην εξώθυρα της Μητρόπολης, δεξιά του εισερχομένου, και έχει ως εξής:

«Ανεκαινίσθη επί του Πανιερωτάτου Αγίου Σισσανίου και Σιατίστης Κυρίου Λεοντίου, Μυτιληναίου. Σεπτέμβριος 1842».

Απέθανε στη Σιάτιστα και ο Δημ. Αργυριάδης έκαμε δίστιχο ιαμβικό επιτύμβιο, που είχε ως εξής:

«Τύμβος μὲν οὗτος ἔσχε σὸν δέμας.

Μάκαρ ψυχὴ δ' ἀπέστη εἰς νομὰς αἰωνίους».

<Ο τάφος αυτός κράτησε το σώμα σου, η μακάρια όμως ψυχή σου έφυγε μακριά, στην αιώνια κατοικία> ...».*

ΠΗΓΕΣ

*Απόσπασμα από το βιβλίο του Φιλίππου Ζυγούρη, **Ιστορικά σημειώματα περί Σιατίστης και λαογραφικά αυτής**, σελ. 177.

Απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου Σιάτιστας με αριθμό 263/90.

ΟΔΟΣ: Αλεξίου Λιάκου

Ο Αλέξιος Γεωργίου Λιάκος (1894-1981) είναι ευεργέτης της Σιάτιστας.

Κατασκεύασε δρόμο και μνημείο για τη μάχη της 4^{ης} Νοεμβρίου 1912 στο ύψωμα «Υπ'γού Καπιτσίνη», (Γκραντίστι), έκτισε, το 1962, τον Ιερό ναό της Μεταμορφώσεως του Σωτήρος στη θέση «Βίγλα» και το 1967 δώρισε οικόπεδο στον Δήμο Σιάτιστας, (είναι το μισό του οικοπέδου στο οποίο κτίστηκε το ξενοδοχείο ΑΡΧΟΝΤΙΚΟ).

«...Ο ανηφορικός και ελικοειδής δρομίσκος που οδηγεί άλλοτε εις τον Ναόν <Αγίου Χριστοφόρου>, αντεκατεστάθη τα τελευταία χρόνια δι' αμαξητής οδού ομαλής και ευβάτου, οφειλομένης εις την φιλόφρονα συμβολήν του αξιοτίμου Ελληνοαμερικανού κ. Αλεξ. Γ. Λιάκου (Σιατιστέως) ο οποίος παρεχώρησε δωρεάν ικανόν αριθμόν τετραγωνικών μέτρων γης εξ αγροκτημάτων του και αρκετά χρήματα διά την κατασκευήν της οδού...» σημειώνει, το 1964, ο Οικονόμος Νικόλαος Α. Δάρδας, εφημέριος Σιατίστης, στην εργασία του **ΙΕΡΟΙ ΝΑΟΙ ΚΑΙ ΠΑΡΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΗΣ ΣΙΑΤΙΣΤΗΣ.**

ΠΗΓΕΣ

Μπόντας Γεώργιος, **Ευεργέτες και δωρητές της Σιάτιστας.**

Εφημερίδα **ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ**, φύλλο της 6ης/11/1970, σελ. 7.

Απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου Σιάτιστας με αριθμό 76/1992.

ΟΛΟΣ: Μακεδονομάχων

«Κατά τον 19ο αιώνα είχαν διαμορφωθεί τα Βαλκανικά εθνικά κράτη- Ελλάδα, Βουλγαρία, Σερβία, Μαυροβούνιο, Ρουμανία- μέσα σε διαφορετικά σύνορα από ό,τι σήμερα... Απέμεναν στην τότε Οθωμανική Αυτοκρατορία, στον χώρο των Βαλκανίων, η Θράκη, η Μακεδονία, η Ήπειρος (πλην Άρτας), η Αλβανία... Μέσα σ' αυτήν την οθωμανική ζώνη ζούσαν πληθυσμοί ελληνικοί, κυρίως στο νότο, Βούλγαροι στα βορειοανατολικά, Σλάβοι στα βορειοδυτικά, Αλβανοί στα αλβανικά εδάφη. Αλλά υπήρχαν μεγάλες ζώνες με μικτούς πληθυσμούς... Και από θρησκευτική άποψη όσοι ήταν Χριστιανοί υπάγονταν στο Οικουμενικό Πατριαρχείο... Όταν η αφύπνιση εθνικής συνείδησης έκανε τα πρώτα βήματά της στους λαούς της Βαλκανικής και αφού είχαν δημιουργηθεί τα πρώτα εθνικά κράτη ... έκριναν και οι Βούλγαροι ότι μπορούσαν να διεκδικήσουν ως πρώτο βήμα πνευματική / εκκλησιαστική υπόσταση χωριστή από το Πατριαρχείο. Το σχετικό αίτημά τους δεν έγινε δεκτό από το Πατριαρχείο για λόγους Κανονικού Δικαίου. Εκείνοι στράφηκαν προς τον Σουλτάνο, έχοντας και διπλωματική συμπαράσταση από την Πανσλαβιστική Ρωσία. Με ειδικό φερμάνι του Φεβρουαρίου του 1870 δόθηκε σχετική άδεια στους Βουλγάρους και έτσι ιδρύθηκε χωριστή γι' αυτούς εκκλησιαστική Αρχή με την επωνυμία Εξαρχία. Με ειδική ρήτρα προβλεπόταν ότι μπορούσαν να ιδρύουν δική τους Μητρόπολη στις περιοχές όπου το ζητούσαν τα δυο τρίτα των κατοίκων. ... οι Βούλγαροι επιδίωξαν την εφαρμογή της ρήτρας αυτής με τρόπο δυναμικό από μια χρονική στιγμή και ύστερα εις βάρος ελληνικών πληθυσμών (Κεντρική, Δυτική και Βόρεια Μακεδονία), οι οποίοι ζούσαν στην ίδια επίδικη ζώνη και ήθελαν να μείνουν στην εκκλησιαστική δικαιοδοσία του Οικουμενικού Πατριαρχείου, γιατί αυτό υποδείκνυε η δική τους εθνική συνείδηση (ελληνική) και η προσδοκία λύτρωσης με ελλαδική παρέμβαση... Οι Βούλγαροι με την αποστολή ένοπλων ομάδων προσπαθούσαν να επιβάλουν σ' αυτούς τους ελληνικούς πληθυσμούς να προσχωρήσουν στη Βουλγαρική Εξαρχία... Ιδιαίτερα στρέφονταν κατά των Ελλήνων δασκάλων και ιερέων, ώστε οι πληθυσμοί να μένουν ακέφαλοι εκπαιδευτικά και εκκλησιαστικά και να υποτάσσονται ευκολότερα στις βουλγαρικές αξιώσεις.

...Έτσι στον οθωμανοκρατούμενο ακόμη χώρο της Μακεδονίας συγκρούονταν Έλληνες και Βούλγαροι σε αγώνα πολύ κρίσιμο για τον Ελληνισμό και ιδιαίτερα δολοφονικό από την πλευρά των Βουλγάρων. Κυρίως η φάση του μεταξύ 1904-1908 αποκαλείται **Μακεδονικός Αγώνας**.

Κατά τη διάρκειά του το ελληνικό κράτος δεν μπορούσε επίσημα να παρέμβει εξαιτίας των ποικίλων αδυναμιών του... («ατυχής» Ελληνοτουρκικός Πόλεμος του 1897, Διεθνής Οικονομικός Έλεγχος το 1898...).

Δεχόταν όμως ανησυχητικές αναφορές από τους Έλληνες **Προξένους** που υπηρετούσαν σε πόλεις της Μακεδονίας (Ιων Δραγούμης στο Μοναστήρι, Λάμπρος Κορομηλάς στη Θεσσαλονίκη) και από δραστήριους μητροπολίτες που είχε τοποθετήσει το Πατριαρχείο, για να αντιμετωπίσουν τους Εξαρχικούς (π.χ. τον Γερμανό Καραβαγγέλη της Καστοριάς).

Φυσικά δεχόταν και τις αντιδράσεις της κοινής γνώμης στο εσωτερικό του ελλαδικού χώρου, όπου και ιδρύθηκε το **Μακεδονικό Κομιτάτο** (Αθήνα τέλη του 1903) και πίεζε για πιο δυναμική δράση στη Μακεδονία για την προστασία του απειλούμενου μακεδονικού Ελληνισμού.

Εκεί, στη Μακεδονία, οι κάτοικοι είχαν ήδη αρχίσει να οργανώνουν ομάδες ένοπλων (**Μακεδονομάχων**)* για την αυτοπροστασία τους. Ακόμα και σλαβόφωνοι, που όμως αισθάνονταν έλληνες (όπως ο Καπετάν Κώττας), κινούνταν προς αυτή την κατεύθυνση.

Μέσα σε αυτή την ατμόσφαιρα κινήθηκε (ανεπίσημα βέβαια και μυστικά) και η Κυβέρνηση και άρχισε να διευκολύνει τη συγκρότηση ένοπλων ομάδων και να τις προωθεί στη Μακεδονία. Επικεφαλής αυτών των ομάδων (που είχαν εθελοντές από διάφορα μέρη της Ελλάδας) έμπαιναν εθελοντικά νεαροί αξιωματικοί του Στρατού, όπως ο Παύλος Μελάς (με το ψευδώνυμο Μίκης Ζέζας) και άλλοι, π.χ. Λοχαγοί Ν. Δουμπιώτης και Μ. Μωραΐτης, Υπολοχαγοί Κ. Μαζαράκης, Γ. Τσόντος, απλοί υπαξιωματικοί, όπως οι επιλοχίες Γ. Κονδύλης, Χρ. Καραπάνος κ.ά ...

... Έτσι, στην Τουρκοκρατούμενη ακόμα Μακεδονία ήταν σε εξέλιξη πόλεμος αντάρτικων ομάδων, κυρίως των Ελλήνων και των Βουλγάρων, τον οποίο σιωπηρά ανεχόταν η οθωμανική εξουσία, με την ελπίδα ότι έτσι φθείρονταν μεταξύ τους οι υπήκοοι αντάρτες, άρα γι' αυτήν αντίπαλοι. Η φθορά δυνάμεων ήταν μεγάλη. Σύμφωνα με τους υπολογισμούς του οπλαρχηγού Παύλου Γύπαρη, οι ένοπλοι αγωνιστές που έχασαν τη ζωή τους στα δυο βιλαέτια Θεσσαλονίκης και Μοναστηρίου ήταν πάνω από 2.000 άτομα, ενώ παράλληλα οι δολοφονημένοι από τους

Εξαρχικούς ιερωμένοι και δάσκαλοι Έλληνες ανέρχονταν σε 1250, ανάμεσά τους οι μητροπολίτες Γρεβενών Αιμιλιανός και Κορυτσάς Φώτιος. Αυτά γίνονταν και καταγράφηκαν από ελληνική πλευρά κατά την περίοδο 1904-1908».

*<**Μακεδονομάχοι** δεν ήταν μόνο γηγενείς Μακεδόνες αλλά και επήλυδες από ολόκληρη την Ελλάδα, Κρήτη, Μάνη κ.λπ.>.

ΠΗΓΕΣ

το άρθρο του Φ. Κ. Βώρου **Το Μακεδονικό Ζήτημα και ο Μακεδονικός Αγώνας** (συνοπτική παρουσίαση).

<http://www.siatistanews.gr/1003/afieroma/1003voros.html>, ανάρτηση: 1/7/2013.

Απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου Σιάτιστας με αριθμό 263/90.

ΟΔΟΣ: Μακρυγιάννη

**Ιωάννης Μακρυγιάννης (1797-1864),
από τους πρωταγωνιστές της Ελληνικής Επανάστασης του 1821.**

Ο Μακρυγιάννης γεννήθηκε το 1797 στο Αβορίτι της Δωρίδας. Το πραγματικό του όνομα ήταν Τριανταφύλλου, τον έλεγαν «Μακρυγιάννη» για το ψηλό του ανάστημα.

Μυήθηκε στη Φιλική Εταιρεία και πήρε ενεργό μέρος σε εξαιρετικά κρίσιμες μάχες της Επανάστασης του '21, μάχη των Μύλων, μάχη του Σερπετζέ, εκστρατεία της Αττικής, στις επιθέσεις της Καστέλλας και του Πειραιά κ.ά.

Πρωτοστάτησε στην επανάσταση της 3^{ης} Σεπτεμβρίου του 1843 για την παραχώρησή Συντάγματος από το βασιλιά Όθωνα.

Ήρθε σε σύγκρουση με την εξουσία, κατηγορήθηκε για συνωμοσία κατά του βασιλιά, συνελήφθη, 1851, δικάστηκε και καταδικάστηκε σε θάνατο. Ευτυχώς η ποινή του μετριάστηκε σταδιακά και τελικά αποφυλακίστηκε. Η υγεία του όμως από τις κακουχίες και τη φυλακή κλονίστηκε. Πέθανε στις 27 Απριλίου 1864 στο σπίτι του κοντά στους στύλους του Ολυμπίου Διός (η συνοικία αυτή φέρει μέχρι σήμερα το όνομά του-"Μακρυγιάννη").

Μας άφησε τα «**Απομνημονεύματά**» του, ιστορικό και λογοτεχνικό μνημείο, κείμενο που περιλαμβάνει τα γεγονότα της Επανάστασης μέχρι το 1850. Τα «**Απομνημονεύματα**» εκδόθηκαν για πρώτη φορά το 1907 απ' τον Γιάννη Βλαχογιάννη.

ΠΗΓΕΣ

Σχετικός σύνδεσμος:

<http://www.ekebi.gr/Fakeloi/makrygiannis/biografia.htm>, ανάρτηση: 1/7/2013.

Απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου Σιάτιστας με αριθμό 263/90.

Πλατεία Μαλάτι

**Είναι το μόνο όνομα για την προέλευση του οποίου δυστυχώς
δεν βρήκαμε καμιά πληροφορία.**

Απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου Σιάτιστας με αριθμό 263/90.

ΟΔΟΣ: Θεόδωρου Μανούση

**Θεόδωρος Μανούσης (1793-1858),
ένας από τους πρώτους καθηγητές του Πανεπιστημίου Αθηνών,
μεγάλος ευεργέτης της Σιάτιστας.**

Ο Θεόδωρος Μανούσης γεννήθηκε στη Σιάτιστα το 1793. Ανήκε σε οικογένειαπραματευτάδων. Ο πατέρας του ήταν εγκατεστημένος στη Βουδαπέστη και αποφάσισε να μεταφέρει την οικογένειά του στη Βουδαπέστη για μόνιμη εγκατάσταση, όταν ο Θεόδωρος ήταν 3 χρονών. Οι τουρκικές αρχές απαγόρευσαν την αναχώρηση της οικογένειας, αρνούμενες να εκδώσουν το απαραίτητο διαβατήριο, (τεσκερέ).

Η οικογένεια όμως έφυγε κρυφά – νύχτα με άλογα που τα πόδια τους τα είχαν κατάλληλα τυλίζει, για να μην ακούγεται το ποδοβολητό τους, και τον μικρό Θεόδωρο τον μετέφεραν κοιμισμένο μέσα σ' ένα κοφίνι.

Μέσω Θεσσαλονίκης έφτασαν με αυστριακό πλοίο στην Τεργέστη κι από εκεί στη Βουδαπέστη.

Εκεί ο μικρός Θεόδωρος πολύ γρήγορα άρχισε σπουδές με τον έμπορο και λόγιο Γεώργιο Ζαβίρα. Το 1808, έχουν πεθάνει και οι δυο γονείς του, ήρθε στη Βιέννη προστατευόμενος του θείου του Ιωάννη Μανούση.

Συνέχισε σπουδές Φιλολογίας και Φιλοσοφίας σε γερμανικά και Ιταλικά Πανεπιστήμια και ταυτόχρονα ασχολήθηκε με το εμπόριο, που του εξασφάλιζε οικονομική άνεση και ανεξαρτησία.

Ο Θ. Μανούσης δεν μπόρεσε, ενώ το επιθυμούσε, να κατεβεί στην Ελλάδα μόλις κηρύχτηκε η Επανάσταση. Είναι γνωστή η απαγόρευση μετάβασής του στην Ελλάδα, όταν ξέσπασε η Ελληνική Επανάσταση*, επίσης είναι γνωστή -από αυστριακά έγγραφα- η μυστική στη συνέχεια εθνική δράση του στην Αυστρία, όπου σε συνεργασία με φιλέλληνες συγκεντρώνει πληροφορίες, αποστέλλει υλικό στην επαναστατημένη Ελλάδα, η παρακολούθησή του από τις αυστριακές αρχές, η σύλληψη και η επί τετράμηνο φυλάκισή του**.

Διαβατήριο τελικά του δόθηκε το 1828. Στην Ελλάδα εγκαταστάθηκε οριστικά το 1835.

Το 1837 συγκαταλέγεται ανάμεσα στους πρώτους διορισθέντες καθηγητές του νεοσύστατου Εθνικού Πανεπιστημίου μας.

Ο Θεόδωρος Μανούσης πέθανε στην Αθήνα την 1^η Νοεμβρίου 1858. Ο Φ. Ζυγούρης στο βιβλίο του **Ιστορικά σημειώματα περί Σιατίστης και λαογραφικά αυτής**, σελ. 426, σημειώνει:

«Όποιος επισκέπτεται και περιεργάζεται το νεκροταφείο των Αθηνών θα συναντήσει το ακόλουθο επιτύμβιο επίγραμμα, έργο του καθηγητού του Πανεπιστημίου Αθηνών Φιλίππου Ιωάννου, εις Θ. Μανούσιν, Αρεοπαγίτην και καθηγητήν της Ακαδημίας (1858).

***Πάτρην μὲν Σιάτιστα, Μακεδονίης πτολίεθρον
ἔλλαχε, μυστιπόλος δ' ἔπλετο Πιερίδων
τερψινόνων Θεόδωρος, ἐπωνυμίην ὁ Μανούσης,
ἰδμοσύνη τε πρέπων ἡδὲ σαοφροσύνη.
Δὴν ὃ δικασπολέων Πάγου Ἀρείου ἐπὶ θώκῳ
πᾶσι τίταινεν ὁμῶς ἴσα τάλαντα Δίκης.
Δὴν δ' ἄρ' ἔπειτ' ἄφ' ἔδρης Ἀκαδημίας νεοτεύκτου
χεῦδ' ἐρατῆς σοφίης ἡϊθέοις λιβάδας.
Τῷ μιν πρεσβυγενῇ φθίμενον πένθησ' ὀαριστῶν
σύλλογος ἡδ' ἐτάρων ἐνθάδε τ' ἐκτέρισεν .***

<Ελευθερία απόδοσις: Πατρίδα τοῦ ἔλαχε ἡ Σιάτιστα, πόλη της Μακεδονίας, ἦταν φημισμένος λειτουργός των Πιερίδων (μουσών), που τέρπουν τον νου, ὁ Θεόδωρος στο επώνυμο Μανούσης, διαπρεπής για τις γνώσεις και τη σωφροσύνη του. Για μακρό χρονικό διάστημα δικαστής αυτός στο θώκο του Αρείου Πάγου κρατούσε τη ζυγαριά της Δικαιοσύνης ὁμοια και ἴσα για ὅλους.

Επὶ μακρόν ἔπειτα, ἀπὸ τὴν ἑδρα τῆς νεότευκτης Ακαδημίας, ἔχυνε τὰ νάματα τῆς σοφίας στους νέους.

Ἔτσι, ὅταν πρεσβυγενῆς ἔφυγε ἀπὸ τῆ ζωῆ, τὸν πένθησαν ὅλοι οἱ ἄρχοντες (οἱ ἀρχές) και οἱ μαθητές του και ἐδῶ τὸν κήδευσαν με τῆς δέουσες τιμές>.

<πρεσβυγενής= πρωτότοκος/ παλιότερος

Οἱ πρεσβυγενεῖς= γέροντες>.

Κληροδότησε στη γενέτειρά του τὴ Βιβλιοθήκη του, ἡ οποία και ἔγινε ὁ πυρήνας τῆς Μανούσειας Δημόσιας Κεντρικῆς Ἱστορικῆς Βιβλιοθήκης Σιάτιστας, και χρήματα, με τὰ οποία δημιουργήθηκε τὸ Μανούσειο Κληροδότημα.

Την **προτομή** του, που βρίσκεται στο Πάρκο Νικολάου Δήμου στη Σιάτιστα, **φιλοτέχνησε** ο γλύπτης **Μιχαήλ Τόμπρος**. Η κατασκευή της **χρηματοδοτήθηκε από το προϊόν εράνου** που διενήργησε ερανική επιτροπή, το 1957, με πρωτοβουλία του μακαριστού Μητροπολίτη Ιακώβου. Τα **αποκαλυπτήριά** της έγιναν το **Νοέμβριο του 1958**.

ΠΗΓΕΣ

Αρχείο Γεωργίου Μ. Μπόντα.

Διαθήκαι και Δωρεαί υπέρ του Εθνικού Πανεπιστημίου μετά διαφόρων σχετικών εγγράφων από της ιδρύσεως αυτού μέχρι τέλους του 1899.

Δάρδας Αναστάσιος, **Ίδρυση και λειτουργία του Τραμπαντζείου Γυμνασίου Σιατίστης με την εποπτεία της Εκκλησίας**. Συμβολή στην εκκλησιαστική και εκπαιδευτική ιστορία της Δυτικής Μακεδονίας.

Ιωάννου Φίλιππος, **Φιλολογικά Πάρεργα**.

****Λάιος Γεώργιος, Ανέκδοτες επιστολές και έγγραφα του 1821**, Ιστορικά Δοκουμεντα από τα Αυστριακά Αρχεία.

Λάιος Γεώργιος, **Η Σιάτιστα και οι εμπορικοί οίκοι Χατζημιχαήλ και Μανούση (17ος-19ος αι.)**.

Χατζής Δημήτριος, **«Θεόδωρος Μανούσης, ο πρώτος Καθηγητής της Ιστορίας εν τῷ Εθνικῷ Πανεπιστημίῳ»**.

Παγκόσμιο Βιογραφικό Λεξικό Εκδοτικής Αθηνών, τόμος 5^{ος}.

*Εφημερίδα **ΑΘΗΝΑ**, φύλλο 5^{ης} Νοεμβρίου 1858, σελ. 2, όπου ο *Λόγος επίκληδεις εἰς Θεόδωρον Μανούσην... ἐκφωνηθεὶς ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ τῆς θεολογίας Κωνσταντίνου Κοντογόνου*.

Απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου Σιάτιστας με αριθμό 263/90.

ΟΔΟΣ: Μαρκίδων Πούλιου

**Οι αδερφοί Μαρκίδες Πούλιου, από τη Σιάτιστα,
είναι οι εκδότες της πρώτης σωζόμενης ελληνικής εφημερίδας,
δραστήριοι τυπογράφοι, μεγάλοι πατριώτες
και στενοί συνεργάτες του Ρήγα.**

Ο πατέρας τους, Μάρκος Πούλιου, εγκαταστάθηκε στη Βιέννη ως έμπορος και από το 1776 πήρε κοντά του τους δυο γιους του, Πούλιο (μικρό όνομα που συνηθιζόταν στη Σιάτιστα) και Γεώργιο. Τα δυο αδέρφια μορφώθηκαν, έμαθαν ξένες γλώσσες, ασχολήθηκαν με το εμπόριο και πήραν την αυστριακή υπηκοότητα. Ο Πούλιος (ή Πούπλιος) εργάστηκε ως εφοριακός υπάλληλος και ο Γεώργιος ως «εμπορομεσίτης ανατολικών ειδών». Από το 1790 στράφηκαν στην τυπογραφία και την έκδοση βιβλίων.

Δούλεψαν στο τυπογραφείο του Ιωσήφ Μπαουμαίστερ, το οποίο ανέλαβαν από το 1792 ως το 1797, οπότε έκλεισε από τις αυστριακές αρχές μετά τη σύλληψη του Ρήγα. Στην εμπορική φίρμα των εκδοτικών επιχειρήσεών τους καθιέρωσαν το όνομα Μαρκίδες, δηλαδή: οι γιοι του Μάρκου.

Το 1790 τα δυο αδέρφια εξέδωσαν την **Εφημερίδα**, ενώ στο τυπογραφείο τους τύπωσαν πολλά ελληνικά βιβλία. Το 1797 διώχτηκαν ως στενοί συνεργάτες του Ρήγα και τυπογράφοι του επαναστατικού μανιφέστου του. Ο Γεώργιος εξορίστηκε, πήρε άσυλο στη Γαλλία, πήγε στην Αγκόνα, όπου δρούσε κέντρο επαναστατικών πυρήνων με προορισμό την Ελλάδα, και τελικά εγκαταστάθηκε στη Νυρεμβέργη. Πέθανε το 1830 και θάφτηκε σε οικογενειακό τάφο στη γειτονική πόλη Φιρτ. Ο Πούλιος Μαρκίδης Πούλιου, που βρισκόταν εκτός της αυστριακής επικράτειας όταν συνελήφθη ο αδερφός του, κατέβηκε με μια ομάδα δημοκρατών στην Ιταλία, για να τεθεί στην υπηρεσία του Ναπολέοντα, και κατέληξε στη Βενετία, για να συνεχίσει την εκδοτική του δράση. Επιδίωξε να βγάλει εφημερίδα στην Ιόνιο Πολιτεία, αλλά για την τελευταία φάση της ζωής του δεν υπάρχουν τεκμηριωμένα βιογραφικά στοιχεία.

Οι σχέσεις με τον Ρήγα

Ο Ρήγας Βελεστινλής συνδέθηκε με τους εκδότες Μαρκίδες Πούλιου από το πρώτο ταξίδι του στη Βιέννη, το 1790, όταν τύπωσε στο τυπογραφείο τους το βιβλίο του *Σχολείον των ντελικάτων εραστών*. Από το καλοκαίρι του 1796 ως το τέλος του 1797 είχε μόνιμο καθημερινό «στέκι» τα γραφεία της Εφημερίδος τους. Η επιχείρηση των Μαρκίδων Πούλιου είχε αναλάβει την κεντρική πώληση και τη διακίνηση των χαρτών του Ρήγα, ενώ η *Εφημερίς* δημοσίευε τακτικά αγγελίες για τη «Χάρτα της Ελλάδος». Στο πατάρι ο Ρήγας με τους Σιατιστινούς αδερφούς και τον πατριωτικό κύκλο λογίων και σπουδαστών της Βιέννης προετοίμαζαν τα επαναστατικά τους σχέδια. Στο τυπογραφείο ο Ρήγας τύπωσε το επαναστατικό μανιφέστο του, ένα πυκνοτυπωμένο μονόφυλλο μεγάλου σχήματος που περιείχε την Επαναστατική Προκήρυξη, τα Δίκαια του Ανθρώπου και τον Θούριο.

Το τυπογραφείο των Μαρκίδων Πούλιου

Το τυπογραφείο των Μαρκίδων Πούλιου ανήκε στον νομοδιδάσκαλο και παιδαγωγό Ιωσήφ Μπαουμπίστερ (Josef Baumeister). Τα δύο αδέρφια εργάστηκαν αρχικά εκεί ως τυπογράφοι, αλλά ανέλαβαν τη διεύθυνσή του από το 1792, όταν ο Μπαουμπίστερ προσλήφθηκε ως οικοδιδάσκαλος των πριγκίπων του αυστριακού θρόνου.

Στην εφταετία 1791-1797, πέρα από την *Εφημερίδα*, το πρώτο σωζόμενο φύλλο του Ελληνισμού, οι Μαρκίδες Πούλιου τύπωσαν στο τυπογραφείο τους 56 ελληνικά βιβλία, αρκετά από αυτά με τη φήμη του Μπαουμπίστερ. Τα πρώτα χρόνια υπάρχει η εκδοτική ένδειξη *Παρά Ιωσήφ Βαουμαϋστέρω* και αργότερα *Παρά Μαρκίδ. Πούλιου* και άλλες συναφείς καταγραφές, όπως *Παρά τοις αυταδέλφοις Μαρκίδ. Πούλιου*.

Το τυπογραφείο έκλεισε από τις αυστριακές αρχές το 1797, μετά τη σύλληψη του Ρήγα και την αποκάλυψη ότι σ' αυτό τυπώθηκε το επαναστατικό μανιφέστο του πρωτομάρτυρα της ελληνικής εθνεγερσίας.

ΠΗΓΕΣ

(αντιγραφή από το αναρτημένο θέμα στην ιστοσελίδα του ΜΟΡΦΩΤΙΚΟΥ – ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΣΙΑΤΙΣΤΑΣ «ΜΑΡΚΙΔΕΣ ΠΟΥΛΙΟΥ» <http://www.markides.gr/>, ανάρτηση: 21/3/2013).

Απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου Σιάτιστας με αριθμό 263/90.

ΟΔΟΣ: Αναστασίου Μέγα

**Μέγας Αναστάσιος του Ευθυμίου, εκπαιδευτικός.
(Σιάτιστα, 1855- Σιάτιστα, 1927).**

Φοίτησε στην Ελληνική Σχολή Σιάτιστας. Απόφοιτος Γυμνασίου Θεσσαλονίκης πήγε στην Κων/πολη, για να εργασθεί ως διδάσκαλος.

Δίδαξε στη Μεσημβρία και στην Αγχίαλο στη Θρακική παραλία του Ευξείνου Πόντου, στο Δημοτικό Σχολείο της Χώρας στη Σιάτιστα, και στην Ελληνική Σχολή της Σιάτιστας και μετά στο Τραμπαντζείο Γυμνάσιο.

Η φιλομάθειά του τον έκανε ικανότατο εκπαιδευτικό και συγγραφέα σχολικών βιβλίων. Με την προσωπικότητά του σφράγισε μια εποχή. Χαρακτηριστικό είναι το απόσπασμα που ακολουθεί από εργασία η οποία αναφέρεται στους διατελέσαντες καθηγητές του Τραμπαντζείου Γυμνασίου:

«... Αρχίζω μάλιστα από ένα μη εξελιχθέντα εις ανώτερα αξιώματα και μη κατέχοντα καν το τυπικόν προσόν του Πανεπιστημιακού πτυχίου, τον Αναστάσιον Ε. Μέγα, πατέρα του ομοτίμου Καθηγητού της Λαογραφίας Γ. Μέγα. Δεν είναι ανάγκη να επικαλεσθώμεν υπέρ αυτού την πανελλήνιον αναγνώρισιν δια τὰ διδακτικά εγχειρίδια και την άλλην επιστημονικὴν του παραγωγὴν ... θεωρῶ περισσότερον σημαντικὴν και αντικειμενικὴν δια το καθαρῶς διδακτικόν του ἔργον την γνώμην του μετέπειτα Προέδρου του Ανωτάτου Εκπαιδευτικοῦ Συμβουλίου Γερασίμου Καψάλη, ο οποίος επισκεφθεὶς δι' Επιθεώρησιν το Γυμνάσιον εὐθύς μετά την απελευθέρωσιν και διαπιστώσας το υψηλὸν ἐπίπεδον αποδόσεως της διδασκαλίας, συνάμα δε και τον καταθλιπτικὸν ὄγκον εργασίας προς διόρθωσιν ἐκάλεσε τον διδάσκοντα δια να τον συγχαρὴ ἐγκαρδίως δια το ἔργον του, ἀλλὰ και να προσθέσῃ ὅτι η Πολιτεία ενδιαφέρεται βεβαίως δια την ωφέλειαν των μαθητῶν, ἀλλὰ δεν επιθυμεῖ και την εξόντωσιν της υγείας των διδασκόντων. Του συνέστησεν ἄμεσον και σοβαρὰν ἐλάττωσιν του καθημερινοῦ του μόχθου*...».

Ο Φ. Ζυγούρης στα **Ιστορικά σημειώματα περί Σιατίστης και λαογραφικά αυτής** σημειώνει :«...Ο Μέγας ήταν φιλομαθέστατος και φιλοπονότατος. Συνέγραφε μεθοδικότατα διδακτικά βιβλία όλα εγκεκριμένα, Κοσμογραφίαν, Γεωλογίαν, Φυσικήν Ιστορίαν και τελευταία Ιστορίαν του Γλωσσικού ζητήματος. Μέρος από το προϊόν της πωλήσεως των βιβλίων του όρισε με τη διαθήκη του να διατίθεται για τους απόρους μαθητάς της πατρίδος».

Στη διαθήκη του αυτή ο Αναστάσιος Ε. Μέγας διευκρινίζει:

«... προς περίθαλψιν ομολογουμένως πτωχών και ορφανών μαθητών και μαθητριών δια παροχής εις αυτούς υποδημάτων και επανωφορίων κατά την έναρξιν του χειμῶνος...»**.

Εργογραφία

- ♦ Φυσική Ιστορία δια την Α΄ και Β΄ τάξιν των Ελληνικών σχολείων.
- ♦ Σωματολογία και Υγιεινή για την Γ΄ τάξιν των Ελληνικών σχολείων.
- ♦ Γεωλογία και Ορυκτολογία δια την Β΄ τάξιν των Γυμνασίων.
- ♦ Κοσμογραφία για τη Στ΄ τάξιν του Δημοτικού σχολείου.
- ♦ Ιστορία του Γλωσσικού Ζητήματος.

ΠΗΓΕΣ

Ανωνύμου, «Η Διαθήκη του Αν. Ευθ. Μέγα**», περιοδικό **Σιατιστινά**, τεύχος 17/18.

Αρχείο 1^{ου} Δημοτικού Σχολείου Σιάτιστας.

Δημοσίευμα του Α. Ε. Μέγα για τη δωρεά του Τραμπαντζή, στο περιοδικό της Λειψίας **ΚΛΕΙΩ**, Ιανουάριος 1888.

Δάρδας Αναστάσιος, **Ίδρυση και λειτουργία του Τραμπαντζείου Γυμνασίου Σιατίστης με την εποπτεία της Εκκλησίας**. Συμβολή στην εκκλησιαστική και εκπαιδευτική ιστορία της Δυτικής Μακεδονίας.

Ζυγούρης Φίλιππος, **Ιστορικά σημειώματα περί Σιατίστης και λαογραφικά αυτής**, σελ. 484.

Μέγας Γεώργιος Αν., «**Αναστάσιος Ε. Μέγας**», στο **Σιατιστέων Μνήμη**, Λεύκωμα του Συλλόγου Σιατιστέων Θεσσαλονίκης.

*Χατζής Δημήτριος (επιμέλεια), **Λεύκωμα εις μνήμην Ιωάννου Τραμπαντζή, μεγάλου Ευεργέτου της Σιατίστης**.

Αποφάσεις του Δημοτικού Συμβουλίου Σιάτιστας με αριθμό 263/90 και 76/1992.

ΟΔΟΣ: Γεωργίου και Αναστασίου Μέγα

**Μέγας Γεώργιος του Αναστασίου, (1893-1976),
καθηγητής Πανεπιστημίου Αθηνών, Ακαδημαϊκός.**

Γιος του Σιατιστινού εκπαιδευτικού Αναστασίου Ευθυμίου Μέγα, γεννήθηκε στη Μεσημβρία της Ανατολικής Ρωμυλίας το 1893.

Σπούδασε φιλολογία στο Πανεπιστήμιο Αθηνών. Υπηρέτησε ως καθηγητής στο Τραμπάντζειο Γυμνάσιο. Το 1925 ανακηρύχθηκε διδάκτωρ της Φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών.

Το 1927 έφυγε για σπουδές στη Γερμανία. Επανήλθε το 1930. Εργάστηκε ως καθηγητής σε γυμνάσια των Αθηνών. Από το 1936 και για μια ολόκληρη εικοσαετία διετέλεσε Δ/ντής του Λαογραφικού Αρχείου της Ακαδημίας Αθηνών. Το 1947 εξελέγη καθηγητής στο Παν/μιο Αθηνών στην έδρα της Λαογραφίας. Το 1960 έγινε Πρόεδρος της Ελληνικής Λαογραφικής Εταιρείας. Το 1970 έγινε τακτικό μέλος της Ακαδημίας Αθηνών, ο πρώτος λαογράφος που έγινε ακαδημαϊκός.

Πέθανε στην Αθήνα το 1976.

Για μας τους Σιατιστινούς ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει το έργο του: **Σιάτιστα, τ' αρχοντικά της, τα τραγούδια της κι οι μουσικοί της.**

ΠΗΓΕΣ

Παγκόσμιο Βιογραφικό Λεξικό, Εκδοτικής Αθηνών.

Εγκυκλοπαίδεια **Πάπυρος- Λαρούς- Μπριτάννικα**.

Ηλεκτρονική εγκυκλοπαίδεια **Βικιπαίδεια**.

Δάρδας Α., **Ίδρυση και λειτουργία του Τραμπαντζείου Γυμνασίου Σιατίστης με την εποπτεία της Εκκλησίας**. Συμβολή στην εκκλησιαστική και εκπαιδευτική ιστορία της Δυτικής Μακεδονίας.
Μέγας Γ., **Σιάτιστα, τ' αρχοντικά της, τα τραγούδια της κι οι μουσικοί της**.

Αποφάσεις του Δημοτικού Συμβουλίου Σιατίστης με αριθμό 263/90, 76/1992, 67/2006.

**Μέγας Αναστάσιος του Χαριλάου (1926- 2000),
ομότιμος καθηγητής της Φιλοσοφικής Σχολής Α.Π.Θ.**

Χρημάτισε καθηγητής του Τραμπαντζείου Γυμνασίου και Διευθυντής της Μανούσειας Βιβλιοθήκης.

Επιμελήθηκε την έκδοση του Λευκώματος **Σιατιστέων Μνήμη** και του περιοδικού **Σιατιστινά**.

Σημαντικές οι εργασίες του και στα δυο αυτά έργα.

Η προσφορά του στη γενέτειρα ήταν μεγάλη και ο Σύλλογος Σιατιστέων Θεσσαλονίκης στις 10/1/1998 τον αναγόρευσε Επίτιμο Πρόεδρο του Συλλόγου και του απένειμε χρυσή πλακέτα.

Σημαντική και η επιστημονική του παρουσία στην έδρα της Λατινικής Φιλολογίας με πλούσιο διδακτικό έργο, μεταφράσεις έργων Λατίνων συγγραφέων κ. ά.

ΠΗΓΕΣ

Δημοσίευμα με τίτλο **Αυτοί που φεύγουν, Αναστάσιος Χ. Μέγας, ομότιμος καθηγητής του Α.Π.Θ.**, του Γεωργίου Μ. Μπόντα στην εφημερίδα **ΠΡΩΙΝΟΣ ΛΟΓΟΣ**, φύλλο της 29ης/1/2000.

Απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου Σιάτιστας με αριθμό 67/2006.

ΟΔΟΣ: Μεγάλου Αλεξάνδρου

**Μέγας Αλέξανδρος (356 π.Χ.-323 π.Χ.),
βασιλιάς των Μακεδόνων,
ηγγήθηκε της εκστρατείας των Ελλήνων εναντίον των Περσών
κι έφερε τον ελληνικό πολιτισμό στα βάθη της Ασίας.**

Γεννήθηκε το 356 π.Χ. στην Πέλλα, την πρωτεύουσα του Μακεδονικού βασιλείου. Πατέρας του ήταν ο βασιλιάς Φίλιππος Β', γιος του Αμύντα Γ'. Μητέρα του ήταν η Ολυμπιάδα, πριγκίπισσα του δυναστικού οίκου των Μολοσσών της Ηπείρου.

Περίπου το 343/342 π.Χ. ανέλαβε την εκπαίδευσή του ο γνωστός φιλόσοφος και μαθητής του Πλάτωνα Αριστοτέλης από τα Στάγειρα.

Έμαθε από πολύ νωρίς να ιππεύει και είναι γνωστός ο έξυπνος τρόπος με τον οποίο δάμασε το αγαπημένο του άλογο, τον Βουκεφάλα .

Έγινε βασιλιάς το 336 π.Χ., ύστερα από τη δολοφονία του πατέρα του Φιλίππου.

Το 334 π.Χ. ξεκίνησε εκστρατεία εναντίον των Περσών και δεν ξαναγύρισε ποτέ στη Μακεδονία. Πέθανε στη Βαβυλώνα το 323 π.Χ.

*«Ο Αλέξανδρος ξεκίνησε το Μάιο του 334 π.Χ. την εκστρατεία κατά των Περσών, η οποία παρουσιάστηκε ως εκδίκηση για την καταστροφή των ελληνικών ιερών και πόλεων από τον Ξέρξη, πριν από σχεδόν ενάμιση αιώνα.**

*Σταδιακά κατέλυσε το περσικό κράτος, καταλαμβάνοντας όλες τις χώρες μέχρι τις αφρικανικές ερήμους στα νότια και τους ποταμούς Ιαζάρτη και Ινδό στα ανατολικά**».*

Πέρασε στην Ιστορία αλλά και στο μύθο.

Χαρακτηριστικό της απήχησης και αποδοχής της μορφής του στην περίοδο της ελληνικής παλιγγενεσίας είναι το ακόλουθο απόσπασμα του βιβλίου του Γεωργίου Παπαζώλη **Διδασκαλία, ήγουν ερμηνεία της πολεμικής τάξεως και τέχνης** σε ελεύθερη απόδοση:

«...Όποιος θα μελετούσε ιστορίες βασιλέων παλιές και νεότερες θα έβλεπε ότι κατά καιρούς φάνηκαν στον κόσμο «μεγάλα μυαλά», που με τη φυσική τους εξυπνάδα και τις επιστημονικές γνώσεις που απέκτησαν κατάφεραν άλλα μεν να εφεύρουν την πολεμική τέχνη κι άλλα στη συνέχεια να την τελειοποιήσουν.

Από τους πιο αναγνωρισμένους αναφέρω σαν παράδειγμα το Φίλιππο το βασιλιά της Μακεδονίας, τον πατέρα του Μεγάλου Αλεξάνδρου, ο οποίος επινόησε και οργάνωσε την Μακεδονική Φάλαγγα και τη διάταξη πεζών και ιππέων στο πεδίο της μάχης.

Στη συνέχεια ο Μέγας Αλέξανδρος «το έβαλε εις πράξιν πολλάκις», εφάρμοσε δηλαδή αυτή την τεχνική, κι έτσι με πολύ μικρότερα σε αριθμό στρατεύματα από εκείνα του Δαρείου, του Πόρου, των Αιγυπτίων και άλλων εθνών κατάφερε να τους υποτάξει και να γίνει αυτοκράτορας όχι ενός βασιλείου και μιας Μοναρχίας αλλά μέρους της Ευρώπης, της Ασίας και της Αφρικής. Ίσως θα υπέτασσε και την Αμερική, αν ήξερε ότι υπήρχε...».

ΠΗΓΕΣ

«Διδασκαλία, ήγουν ερμηνεία της πολεμικής τάξεως και τέχνης.

Η οποία δείχνει τους Κανόνας και την Μέθοδον της Πολεμικής επιστήμης, κατά την οποίαν την σήμερον τα στρατεύματα της Αυτοκρατορικής Μοναρχίας της Ρουσσίας γυμνάζονται εις την άσκησιν, περιέχουσα την τάξιν, τους βαθμούς και την άσκησιν, και μικράν ερμηνείαν του πώς να πορεύωνται μερικοί αξιωματικοί, διαλαμβάνουσά τε δια όλα τα αναγκαία, οπου μεταχειρίζονται εις ένα στράτευμα, κατά τον νυν τρόπον των Μοναρχιών της Ευρώπης. Συντεθείσα παρά Κυρίου Γεωργίου Παπαζώλη, Μακεδόνας, Οφφικιάλου της Αρτιλερίας, ευρισκομένου εις την στρατιωτικήν δούλευσιν της Αυγούστης Αυτοκρατορίσσης της Μεγάλης Ρουσσίας εις πεζήν Ρωμαϊκήν φράσιν, χάριν των ομογενών αυτού Ρωμαίων στρατευομένων υπό την αυτήν Μοναρχίαν». Ενετίησι, ,αψξε΄(1765).

Παρά Δημητρίω Θεοδοσίου τω εξ Ιωαννίνων».

***Ίδρυμα Μείζονος Ελληνισμού** <http://alexandros.ime.gr/campaign.html>

****Ίδρυμα Μείζονος Ελληνισμού / ιστορικοί κόμβοι / ελληνική Ιστορία / Ελληνιστική περίοδος / Πολιτική / Αλέξανδρος:** <http://www.fhw.gr/chronos/06/gr/politics/index101.html>, ανάρτηση: 1/7/2013.

Απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου Σιάτιστας με αριθμό 263/90.

ΟΔΟΣ: Μεγάλου Κωνσταντίνου

**Μέγας Κωνσταντίνος, Βυζαντινός αυτοκράτορας.
Άγιος της Ορθόδοξης Χριστιανικής Εκκλησίας.**

Ο Μέγας Κωνσταντίνος γεννήθηκε περί το 280 μ.Χ. στην πόλη Ναϊσό (σημερινή Νίσα της Σερβίας).

Γονείς του ήταν ο Κωνσταντίνος ο Α΄ ο Χλωρός και μητέρα του η Ελένη-μετέπειτα Αγία Ελένη-από το Δρέπανο της Βιθυνίας.

Ο Κωνσταντίνος σε ηλικία 18 ετών έγινε στρατιωτικός και γρήγορα προήχθη στα ανώτατα αξιώματα του στρατού.

Ήταν ο πρώτος ρωμαίος αυτοκράτορας ο οποίος ευνόησε τη Χριστιανική Εκκλησία μετά από τρεις αιώνες απηνών διωγμών {με το *Διάταγμα των Μεδιολάνων*, γνωστό και ως *Διάταγμα της ανεξιθρησκίας που υπογράφηκε στην αρχή στο Μιλάνο (Μεδιόλανα) το Φεβρουάριο του 313 μ.Χ.*}.

Μετέφερε την πρωτεύουσα του κράτους του στο αρχαίο Βυζάντιο και έκτισε τη Βασιλίδα των πόλεων, την Κωνσταντινούπολη.

Λίγο πριν πεθάνει αξιώθηκε και του Αγίου Βαπτίσματος. Εκοιμήθη το έτος 337.

Ο Κωνσταντίνος ενδιαφέρθηκε πολύ και για τα ιερά σεβάσματα των χριστιανών, για το λόγο αυτό απέστειλε στα Ιεροσόλυμα τη μητέρα του, για να βρει τον Τίμιο Σταυρό.

ΠΗΓΕΣ

ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΟΣ ΟΙΚΟΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

«ECCLESIA» στην ακόλουθη διεύθυνση: <http://www.ecclesia.gr/greek/synaxaire/synaxari.asp> ανάρτηση της 9/5/2013.

Μαστραπά Αντώνη, **Ιστορία του Αρχαίου Κόσμου**, για την Α΄ τάξη Ενιαίου Λυκείου, ΟΕΔΒ, 2008, σελ. 236.

Ιστορία του Ελληνικού Έθνους, Ζ΄ τόμος, της Εκδοτικής Αθηνών.

Απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου Σιάτιστας με αριθμό 263/90.

ΟΔΟΣ: Μεθοδίου Ανθρακίτη

**Ο Μεθόδιος Ανθρακίτης (1660-1749),
δίδαξε στην Ελληνική Σχολή Σιατίστης το 1720,
είναι αυτός που εισήγαγε τα ανώτερα μαθηματικά,
τις «επιστήμες» όπως λέγονταν, στα ελληνικά σχολεία
επί Τουρκοκρατίας (τον 18ο αι.).**

Ήταν θεολόγος, φιλόσοφος και μαθηματικός. Εισήγαγε τα ανώτερα μαθηματικά, <Άλγεβρα, Γεωμετρία, Τριγωνομετρία>, τις «επιστήμες» όπως λέγονταν, στα ελληνικά σχολεία επί Τουρκοκρατίας (τον 18ο αι.).

Το βιβλίο για τη διδασκαλία τους, η «Οδός Μαθηματικής», το μετέφρασε από τα λατινικά και το ερμήνευσε συνοπτικά. Στη συνέχεια ο μαθητής του και διάδοχός του στη διδασκαλία Μπαλάνος Βασιλόπουλος το επεξεργάστηκε στη γλώσσα και στο περιεχόμενο, το εμπλούτισε και το εξέδωσε το 1749 σε τρεις τόμους.

Το βιβλίο περιλαμβάνει γεωμετρία, σφαιρικά, γεωδαισία, εικονομετρία, αστρονομία κ.ά. και η έκδοσή του έγινε «επιμελεία και διορθώσει» του Γεωργίου Κωνσταντίνου του Ζαγορίτου.

{Στην Ελληνική Σχολή Σιατίστης το 1720 δίδαξε ο Μεθόδιος ο Ανθρακίτης, Ο Μεθόδιος γεννήθηκε στα Ιωάννινα κατά τα μέσα της 17ης εκατονταετηρίδας, άκουσε μαθήματα στο Γεώργιο Σουγδουρή στα Ιωάννινα. Έπειτα πήγε στην Ιταλία, εφημέριος στην εκκλησία του Αγίου Γεωργίου στη Βενετία, και ασχολήθηκε στα (με τα) Μαθηματικά και στη (με τη) Φιλοσοφία. Γύρισε στην Ελλάδα ύστερα από τα 1700 και δίδαξε με ευδοκίμηση στις Σχολές Ιωαννίνων, Καστοριάς και Σιάτιστας. Επειδή δε επεχείρησε να διδάξει τη Φιλοσοφία του Καρτεσιού και Μαλεμβραχίου, των οποίων είχε μεταφράσει μερικά από τα συγγράμματά τους, κατηγορήθηκε στη Μεγάλη Εκκλησία ως καινοτόμος και αφορισθηκε. Το αφοριστικό, υπογραμμένο από τους τότε συνοδικούς αρχιερείς, σώζεται στον κώδικα της Ι. Μητρόπολης Σιατίστης, Κώδικας Ζωσιμά, όπου στάλθηκε με γράμμα συνοδικό στον άγιο Σισανίου, για να αποστείλει τον Μεθόδιο Ανθρακίτη στην

Κωνσταντινούπολη, για να απολογηθεί. Ο Μεθόδιος πήγε στα Πατριαρχεία, απολογήθηκε στη Σύνοδο, που πρόεδρος ήταν ο πατριάρχης Ιερεμίας ο Γ', και απαλλάχτηκε, αλλά το σύγγραμμά του κάηκε σύμφωνα με την απόφαση της Συνόδου, για «περιορισμό και σωφρονισμό των φιλοσοφούντων»}.*

απόσπασμα από το βιβλίο του Φίλιππου Ζυγούρη, **Ιστορικά σημειώματα περί Σιατίστης και λαογραφικά αυτής, σελ. 244.*

ΠΗΓΕΣ

Πολλές πληροφορίες στις εγκυκλοπαιδείες:

ΠΥΡΣΟΣ Μεγάλη Ελληνική Εγκυκλοπαιδεία, ΠΥΡΣΟΣ Α.Ε. Εκδόσεων και Γραφικών Τεχνών, Αθήναι.

ΗΛΙΟΣ, Νεώτερον Εγκυκλοπαιδικόν Λεξικόν. Έκδοσις της Εγκυκλοπαιδικής Επιθεωρήσεως ΗΛΙΟΣ, Αθήναι.

και στο βιβλίο: Ψημμένος Νίκος, **Για τον Μεθόδιο Ανθρακίτη**. Μελετήματα. Εκδόσεις «Δώτιον», Ιωάννινα 2007.

Απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου Σιάτιστας με αριθμό 263/90.

ΟΔΟΣ: Μίκη Μελά

Μιχαήλ Π. Μελάς (1894 - 1950), γιος του Παύλου Μελά, ως εύελπς λοχίας πήρε μέρος στη μάχη της Σιάτιστας, 4/11/1912.

Ο Μιχαήλ Μελάς ήταν αξιωματικός του Ελληνικού Στρατού, γεννήθηκε στην Κηφισιά και ήταν γιός του Παύλου Μελά και της Ναταλίας Δραγούμη. Αποφοίτησε από τη Στρατιωτική Σχολή Ευελπίδων και συμμετείχε στους Βαλκανικούς Πολέμους, στον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, στη Μικρασιατική Εκστρατεία και στον πόλεμο του 1940. Πέθανε στην Αθήνα το 1950.

*«Είχαν φθάσει επίσης την ίδια μέρα στη Σιάτιστα και μαθηταί της Σχολής των Ευελπίδων, ανάμεσα στους οποίους υπήρχε και ο γιος του Εθνομάρτυρος, Παύλου Μελά, λοχίας Μιχαήλ (Μίκης), ο οποίος ως διμοιρίτης λόχου εκτελούσε έφιππος την επομένη μέρα, που έγινε η μάχη στη Σιάτιστα, καθήκοντα διαγγελέως του αρχηγού του στρατού. Επειδή δε οι πιο πολλοί άνδρες του λόχου εκείνου ήταν διδάσκαλοι, γι' αυτό και ο λόχος τους είχε ονομασθή «**Λόχος των διδασκάλων**».*
{Τζημόπουλος Γιάννης }».

*«Οι Κρητικοί δάσκαλοι έτρεξαν **εθελοντές** στην πανστρατιά που έγινε τότε στο νησί μας για την απελευθέρωση των Βορείων ελληνικών επαρχιών. Συγκρότησαν ξεχωριστό λόχο, που διακρίθηκε για την τόλμη και τη γενναιότητα του... Αντί να δημιουργήσουν ανεξάρτητο ανταρτικό Σώμα, προτίμησαν να συγκροτήσουν χωριστό λόχο **εθελοντών** του τακτικού μας Στρατού. Λοχαγός τους τοποθετήθηκε ο μαθητής της Σχολής Ευελπίδων Μελάς. Έφθασαν στη Σιάτιστα τις παραμονές της μεγάλης μάχης ως τμήμα του «Συντάγματος επικουρήσεως», του οποίου ηγείτο ο συνταγματάρχης Ηπίτης, {Κελαϊδής Πάρις.}»*

ΠΗΓΕΣ

Κελαϊδής Πάρις, **Κρητικοί εθελοντές στους απελευθερωτικούς πολέμους 1912-13.**

Μελά Ναταλία, **Παύλος Μελάς.**

Τζημόπουλος Γιάννης, **Η Απελευθέρωση της Δυτικής Μακεδονίας απ' την Τουρκική σκλαβιά.**

Ηλεκτρονική εγκυκλοπαίδεια **Βικιπαίδεια.**

Εγκυκλοπαίδεια **Πάπυρος-Λαρούς-Μπριτάννικα.**

Απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου Σιάτιστας με αριθμό 263/90.

ΠΛΑΤΕΙΑ: Παύλου Μελά

**Παύλος Μελάς, αξιωματικός του Ελληνικού Στρατού,
κορυφαία μορφή του Μακεδονικού Αγώνα.**

Γεννήθηκε το 1870 στη Μασσαλία και από το 1874 έζησε στην Αθήνα. Το 1886 φοίτησε στη Σχολή Ευελπίδων, από όπου το 1891 αποφοίτησε ως υπολοχαγός του Πυροβολικού. Ήταν από τα πιο δραστήρια μέλη της **Εθνικής Εταιρείας** και όνειρο και σκοπό του είχε βάλει τη λευτεριά των αλύτρωτων αδερφών.

Με ανησυχία παρακολουθούσε τη δράση της Βουλγαρικής Εξαρχίας στη Μακεδονία, την έντονη προπαγάνδα της, τον κίνδυνο του εκβουλγαρισμού του ελληνικού πληθυσμού της Μακεδονίας και μαζί με άλλους ομοϊδεάτες συναδέλφους του (όπως τους: Αλέξανδρο και Κωνσταντίνο Μαζαράκη, Γεώργιο Τσόντο, Αθανάσιο Εξαδάκτυλο κ.ά.) αγωνίστηκε να αφυπνίσει τους υπεύθυνους πολιτικούς και την κοινή γνώμη, να αντιδράσουν και να προκαλέσουν ένοπλη τοπική αντίδραση των πληθυσμών της Μακεδονίας, αφού επίσημα η Κυβέρνηση δεν το επιχειρούσε.

Μετά το 1904, όταν και η ελληνική Κυβέρνηση άλλαξε στάση και αποφάσισε να μελετήσει και να λάβει μέτρα οργανωτικά για συστηματική αντίδραση κατά της βουλγαρικής τακτικής στη Μακεδονία, ο **Παύλος Μελάς** αναλαμβάνει δράση και έρχεται στη Μακεδονία.

Πρώτη του αποστολή, άνοιξη του 1904. Φτάνει μυστικά (με το ψευδώνυμο Μίκης Ζέζας) μαζί με άλλους τρεις, τους Αλέξανδρο Κοντούλη, Αναστάσιο Παπούλα και Γεώργιο Κολοκοτρώνη, και έχουν στόχο να μελετήσουν επιτόπου την κατάσταση και να εισηγηθούν μέτρα για ανάληψη ένοπλου αγώνα. Γρήγορα όμως φεύγουν, γιατί οι Τούρκοι πληροφορήθηκαν την παρουσία τους και τους έβαλαν στόχο.

Ιούλιο του 1904, με πρωτοβουλία Κοζανιτών, έρχεται για δεύτερη φορά στη Μακεδονία, ως ζωέμπορος αυτή τη φορά. Τότε έρχεται και στη Σιάτιστα, για να συναντήσει ντόπιους αρχηγούς αγωνιστές και να βγουν

άντρες για τον σχηματισμό μικρών ένοπλων σωμάτων, προκειμένου να αντιμετωπίσουν τα ένοπλα τμήματα των Βουλγάρων.

Στην τρίτη αποστολή του στη Μακεδονία, Αύγουστο του 1904, στέλνεται επίσημα από το **Μακεδονικό Κομιτάτο** της Αθήνας ως γενικός αρχηγός των Σωμάτων της περιοχής Μοναστηρίου – Καστοριάς. Ο Μελάς στο διάστημα αυτό ως τον θάνατό του φρόντισε κυρίως να οργανώσει την τοπική άμυνα και να ενισχύσει το φρόνημα των κατοίκων. Προσπάθησε να εκφοβίσει τους Βουλγάρους και να επαναφέρει στο Πατριαρχείο πληθυσμούς, που από φόβο είχαν προσχωρήσει στην Εξαρχία.

Στις 13 Οκτωβρίου βρίσκεται στο χωριό **Στάτιστα** για μια συνάντηση με τους οπλαρχηγούς Π. Κύρου και Καουδή. Η παρουσία του εκεί προδόθηκε στους Τούρκους από τον αρχικομιτατζή των Κορεστίων Μήτρο Βλάχο. Τουρκικό απόσπασμα έφτασε κι επακολούθησε μάχη. Σε μια παύση της, όταν άρχισε να νυχτώνει, ο Παύλος Μελάς βγήκε να βεβαιώσει ότι το τουρκικό απόσπασμα έφυγε. Τον πυροβόλησαν, η σφαίρα τον πέτυχε στην οσφυϊκή χώρα και σε λίγο πέθανε.

Ο θάνατός του συγκλόνισε το Πανελλήνιο και το αφύπνισε. Ο **Ίων Δραγούμης** επιγραμματικά μας λέει. *«Ο Μελάς... με τη σπίθα που άναψε στον καθένα, πολλοί, που ήταν τυφλοί ως τότε, είδαν».*

Και ποιος δεν θυμάται εδώ στη Δ. Μακεδονία, ή δεν σιγοτραγούδησε το παρακάτω τραγούδι, έκφραση του καημού του ετοιμοθάνατου, αλλά και της αγάπης του για την πατρίδα και της πίστης, του ίδιου αλλά και του κόσμου, για τον ερχομό της λευτεριάς:

*Σαν τέτοια ώρα στο βουνό ο Παύλος πληγωμένος
Μες στο νερό του αυλακιού ήτανε ξαπλωμένος. ...*

...

*Σταλαματιά το αίμα μου για σε Πατρίδα χύνω,
Για να 'χεις δόξα και τιμή, να λάμπεις σαν το κρίνο
Παύλος Μελάς κι αν πέθανε τα παλικάρια ζούνε
Θα φέρουνε τη λευτεριά στη χώρα που ποθούμε.*

Ο Παύλος Μελάς, βέβαια, δεν ήταν ο μόνος που πολέμησε στον Μακεδονικό Αγώνα, ήταν όμως κορυφαία μορφή. Ο συναγωνιστής τους Κ. Μαζαράκης έγραψε ότι ο Παύλος Μελάς αντιπροσωπεύει *«όλην την ιδεολογικήν δύναμιν του αγώνος».*

Και ο ιστορικός Διονύσιος Κόκκινος σημειώνει εύστοχα: *«Ο Μακεδονικός αγών υπήρξεν υπόθεσις ολοκλήρου του ελληνικού λαού, αλλ' όπως συμβαίνει πάντοτε, ανεδείχθησαν κατά την διάρκειάν του ηγετικά μορφαί, αι οποίαι δια των ενεργειών των ή της θυσίας των έδωσαν βαθύτερον περιεχόμενον εις αυτόν. Μεταξύ των ηγετικών αυτών μορφών διακρίνονται ο Ίων Δραγούμης και ο Παύλος Μελάς».*

Βασικά βοηθήματα για την παραπάνω εργασία:

- Διονυσίου Κόκκινου, **Η Ιστορία της Νεωτέρας Ελλάδος**, τόμος 1ος.
- **Ιστορία του Ελληνικού Έθνους**, 14ος τόμος, της Εκδοτικής Αθηνών.
- **Παγκόσμιο Βιογραφικό Λεξικό**, της Εκδοτικής Αθηνών.
- Τα δημοτικά τραγούδια τα αναφερόμενα στον Π. Μελά πήραμε από άρθρο του κ. Γεωργίου Μπόντα, που δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΣ στις 22-10-2002

ΠΗΓΕΣ

Το σχετικό άρθρο της κ. Θεοδώρας Ζωγράφου-Βώρου στην ιστοσελίδα. [siatistanews.gr](http://www.siatistanews.gr/1003/afieroma/1003afieroma.html), <http://www.siatistanews.gr/1003/afieroma/1003afieroma.html>, ανάρτηση: 11/9/2015.

Απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου Σιάτιστας με αριθμό 263/90.

ΟΔΟΣ: Μητροπολίτου Μελετίου

Μελέτιος, Μητροπολίτης Σισανίου και Σιατίστης (1852-1864).

Ο αγαθός Μελέτιος, κατά τον Φ Ζυγούρη, ήταν εγκρατής (πολύ καλός γνώστης) της εκκλησιαστικής μουσικής και της *θύραθεν σοφίας* (αρχαιοελληνικής φιλοσοφίας).

«Φίλος των γραμμάτων επισκέπτονταν τακτικά τις παραδόσεις, <αίθουσες διδασκαλίας>, στην Ελληνική Σχολή και υπέρμετρα εκτιμούσε τους λειτουργούς της εκπαίδευσης. Πολλά των βιβλίων της βιβλιοθήκης του βρίσκονται στη βιβλιοθήκη της Ελληνικής Σχολής Σιάτιστας... Στην εποχή του Μελετίου έχουν ανεγερθεί στη Σιάτιστα τα περισσότερα σχολικά κτίρια. Τότε, [στα 1863], έγινε το παλαιό Δημοτικό Σχολείο Χώρας από κτίστες Ζιουπανιώτες, που φημίζονταν ως άριστοι τοιχοποιοί. Στην εποχή του Μελετίου έγινε και το κωδωνοστάσιο της Χώρας [στα 1856] και το κωδωνοστάσιο της Γεράνειας στα 1862*». Με κατάλληλες προσωπικές ενέργειες διαφύλαξε και αξιοποίησε την οικονομική περιουσία των σχολείων της Σιάτιστας- δωρεά Βασιλικής Νικολάου.

Ο Α. Α. Κανατσούλης στα **Ιστορικά Σιατίστης. Ο ιερός ναός του Αγίου Δημητρίου. Η ιεραρχία των μητροπολιτών**, εφημ. «Βόρειος Ελλάς», φ. 149, 23-3-1930, σ. 4 γράφει: «... ο Μελέτιος είχε την έμπνευση να παραλάβει την κινητήν περιουσίαν των Σχολείων, η οποία συνέκειτο εις χρεώγραφα του Οικουμενικού Πατριαρχείου, Αυλικάι ομολογίαι καλούμενα, πληρώσας το αντίτιμον αυτών εις το ακέραιον και να παραδώσει αυτάς προς το Οικουμενικόν Πατριαρχείον, του οποίου επέκειτο η πτώχευσις, απέναντι χρέους του. Δια των χρημάτων τούτων ηγοράσθησαν τότε κατά πρώτον μετοχαί της ΕΤΕ ως περιουσία των σχολείων».

Στη συνέχεια, αυτές οι μετοχές -μαζί με άλλα χρεώγραφα του 1ου Δημοτικού Σχολείου Σιάτιστας, τα οποία προέρχονταν από τα κληροδοτήματα Ν. Λαζάρου Σαμαρά ή Λαζάροβικ και Δ. Καλτσιού-ρευστοποιήθηκαν και με τα χρήματα αυτά αγοράστηκαν στα μέσα της δεκαετίας του 1970 τα 7 διαμερίσματα που έχει στην κατοχή του το 1ο Δημ. Σχολείο Σιάτιστας στη Θεσσαλονίκη, Αγίας Θεοδώρας 13.

ΠΗΓΕΣ

Δάρδα Α., **Η Επισκοπή-Μητρόπολη Σισανίου και Σιατίστης.**

Δίκου Π., Επιστολή του στην εφημερίδα **ΕΦΗΜΕΡΙΣ**, αρ. φύλλου 88, Σεπτέμβριος 1990, σελ. 5.

*Ζυγούρη Φιλίππου, **Ιστορικά σημειώματα περί Σιατίστης και λαογραφικά αυτής**, σελ. 177.

Απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου Σιάτιστας με αριθμό 263/90.

ΟΛΟΣ: Κωνσταντίνου Μέμμου

Μέμμος Κων/νος του Μάρκου. Δεκανέας του 53^{ου} Συντάγματος Πεζικού, ΙΙΙ^η Πυροβολαρχία. Γεννήθηκε στη Σιάτιστα το έτος 1918.

Μετά την αποφοίτηση του από το Δημοτικό Σχολείο εργάστηκε ως ράφτης μέχρι τον θάνατό του, το 1940.

Σκοτώθηκε στο ύψωμα 1878 (Μοράβα) στις 17-11-1940.

ΠΗΓΕΣ

ΑΓΩΝΕΣ ΚΑΙ ΝΕΚΡΟΙ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΣΤΡΑΤΟΥ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟ ΠΟΛΕΜΟ 1940-1945, έκδοση ΔΙΣ, Αθήνα 1990.

Σιατιστέων Μνήμη, Λεύκωμα του Συλλόγου Σιατιστέων Θεσσαλονίκης, Θεσσαλονίκη 1972.

Το 53^ο Συνταγμα Πεζικού και η Σιάτιστα, <http://www.siatistanews.gr/53-olo-min.pdf>

Αρχείο της Διευθυνσης Ιστορίας Στρατού, Αναζήτηση Πεσόντων, <http://dis.army.gr/el/content/search-casualties>.

Στρατολογική Υπηρεσία Δυτικής Μακεδονίας.

Το **αρχείο** του συνεργάτη του siatistanews.gr κ. Γεωργίου Μπόντα.

Απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου Σιάτιστας με αριθμό 263/90.

ΟΔΟΣ: Βασιλείου Μήκα

**Μήκας* Βασίλειος του Δημητρίου,
Πρόεδρος Κοινότητας Σιάτιστας.**

Γεννήθηκε στη Σιάτιστα το 1885*. Μαζί με τον αδελφό του Γεώργιο ανέπτυξαν στη Σιάτιστα επιχείρηση επεξεργασίας καπνών.

Χρημάτισε Πρόεδρος της Κοινότητας Σιάτιστας για το διάστημα από 27/5/1945 έως 24/9/1946. Πέθανε το 1961. Ο Φ. Ζυγούρης γράφει σχετικά στη σελ. 565 του έργου του:

«...Την καλλιέργεια του καπνού ενεθάρρυναν και ενίσχυσαν οι Σιατιστείς καπνέμποροι αδελφοί Μήκα, Γεώργιος και Βασίλειος, οι οποίοι αγόραζαν τα καπνά της Σιατίστης και της περιφέρειάς, τα συγκέντρωναν στη Σιάτιστα, τα επεξεργάζονταν σ' αυτήν και έτσι έδιδαν εργασία σε αρκετούς καπνεργάτες και καπνεργάτριες και διευκόλυναν οικονομικώς τη ζωή πολλών οικογενειών και <έτσι> συντελούσαν στην επέκταση της καπνοφυτείας. Το είδος αυτό της εργασίας έφερνε μεγάλην κίνησιν στη Σιάτιστα, και μάλιστα σε μακρό χρονικό διάστημα, καθόσον, με το φύτευμα, το σκάλισμα, το μάζευμα, το ραμμάτισμα, το στέγνωμα, το παστάλισμα, τη δεματοποίηση και την εν γένει επεξεργασία απασχολούσε πολύν κόσμο και καθ' όλον το έτος μάλιστα».

* στον Εκλογικό Κατάλογο της Υποδιοικήσεως Ανασελίτσης 1915 αναγράφεται ως Μήκακας και έτος γεννήσεως 1882.

ΠΗΓΕΣ

Ζυγούρης Φίλιππος, **Ιστορικά σημειώματα περί Σιατίστης και λαογραφικά αυτής**, σελ. 565.

Στρακαλής Μιλτιάδης, **50 έτη Ελευθερίας.**

Σιατιστέων Μνήμη, Λεύκωμα του Συλλόγου Σιατιστέων Θεσσαλονίκης.

Εκλογικός Κατάλογος της Υποδιοικήσεως Ανασελίτσης 1915.

Απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου Σιάτιστας με αριθμό 263/90.

ΟΔΟΣ: Γεωργίου Μήκα

**Γεώργιος Μήκας* του Δημητρίου (1880-1943).
Πρόεδρος της Κοινότητας Σιάτιστας.**

«...Ο Γεώργιος Μήκας, έμπορος καπνών, εξυπηρέτησε (υπηρέτησε) με πολλούς τρόπους την ιδιαίτερη πατρίδα του Σιάτιστα. Ως έμπορος καπνών, ανακούφισε αρκετά τους καπνεργάτες με το να επεξεργάζεται τα καπνά του στη Σιάτιστα, ενώ μπορούσε, με όρους πιο συμφέροντας, να τα επεξεργάζεται στη Νεάπολη και αλλού. Ως Δήμαρχος της Σιάτιστας**, χρησίμευσε ως υπόδειγμα καλής και φιλοκερδούς διεύθυνσης των κοινοτικών πραγμάτων. Ως έφορος των σχολείων και ως μέλος της επιτροπής ανεγέρσεως του Αγίου Δημητρίου, έδειξε ζήλο απaráμιλλο, αλλά και ως ευεργέτης αναδείχτηκε σημαίνων. Με τη διαθήκη του αφήνει <στην Κοινότητα>, ύστερα από το θάνατο της συζύγου του, το κτήμα του, όπου στεγάζονται <την εποχή που έγραφε ο Φίλιππος Ζυγούρης> τα γραφεία του Δημοσίου Ταμείου και της Κοινότητας. ... Ο Γ. Μήκας εδώρησε και ένα κώδωνα, με τον οποίο γίνεται γνωστή η ώρα της καθημερινής έναρξης των μαθημάτων των σχολείων<σήμερα είναι στον περίβολο του 1^{ου} Δημοτικού σχολείου Σιάτιστας>...». ***

* συναντάται και ως Μήκακας.

Χρημάτισε Πρόεδρος της Κοινότητας Σιάτιστας από τα μέσα του 1929 μέχρι το τέλος του 1931 διαβάζουμε στο **Σιατιστέων Μνήμη σελ. Γ126.

ΠΗΓΕΣ

Εφημερίδα **ΣΚΡΙΠ**, φύλλο της 14ης/6/1930.

Εφημερίδα **ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ**, φύλλα της 12ης/8/1929, και της 23ης/7/1931.

***Ζυγούρης Φίλιππος, **Ιστορικά σημειώματα...**, σελ. 485.

Στρακαλής Μιλτιάδης, **50 έτη Ελευθερίας**.

****Σιατιστέων Μνήμη**, Λεύκωμα του Συλλόγου Σιατιστέων Θεσσαλονίκης.

***Εκλογικός Κατάλογος της Υποδιοικήσεως Ανασελίτσης 1915.**

Μητρώο Αρρένων Δήμου Σιάτιστας.

Απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου Σιάτιστας με αριθμό 263/90.

ΟΔΟΣ: Μοσχοπόλεως

**Μοσχόπολη, ξακουστή ελληνική πόλη
η οποία στα μέσα του 18^{ου} αι. ονομαζόταν
«Αι Αθήναι της Τουρκοκρατίας».**

Σύμφωνα με ερευνητές ο πρώτος συνοικισμός πρέπει να δημιουργήθηκε γύρω στα 1330 μ.Χ. Ο Ι. Παπαδριανός μιλάει για μικρό συνοικισμό κτηνοτροφικού χαρακτήρα Βλαχοφώνων Ελλήνων το 15^ο αιώνα.

Βρίσκεται στο χώρο που σήμερα είναι η Αλβανία, στο δρόμο Κορυτσάς –Βερατίου σε απόσταση περίπου 25 χιλιομέτρων από την Κορυτσά.

Σιγά-σιγά, από το 17^ο αιώνα και μετά, από πόλη βοσκών μεταμορφώθηκε σε μια πολύ πλούσια πόλη εμπορών. Το εμπόριο των κατοίκων της γινόταν με την Αυστρία, Ουγγαρία και Γερμανία.

Ταπητουργία, υφαντουργία, επεξεργασία χαλκού και αργύρου, ξυλογλυπτική είναι κάποιες από τις πολλές ξακουστές βιοτεχνίες της.

Στα μέσα του 18^{ου} αιώνα αριθμούσε 40.000 ψυχές, της έχει μάλιστα αποδοθεί ο τίτλος « Αι Αθήναι της Τουρκοκρατίας».

Πολλά από τα χρήματά τους οι Μοσχοπολίτες τα διέθεσαν για την παιδεία.

Είχε, το 1730, μια από τις καλύτερες Ελληνικές Σχολές της εποχής της και 14 χρόνια αργότερα η Σχολή αυτή αναβαθμίστηκε με ανώτερο κύκλο σπουδών και ονομαζόταν «Νέα Ακαδημία».

Το 1720 είχε το 2^ο ελληνικό τυπογραφείο. Δυστυχώς η οικονομική της άνθηση προκάλεσε τη ζήλεια των γειτόνων κι έτσι τουρκαλβανικές ορδές το 1769 την ερήμωσαν. Χαρακτηριστικά σε κώδικα αναφέρεται:

«Εις δε 1769, επιπροσθέτει ο κώδιζ, Σεπτεμβρίου 2, από τον φόβον των μοπορτζιλήδων¹, και από τα βαρέα δοσήματα, εις διάστημα τριών ημερών εχάλασεν η Μοσχόπολις, και σκορπιζόμενοι οι άνθρωποι πανταχού γης, δεν απέμεινεν εις την χώραν ούτε σκυλλί». (Μαρτινιανός σελ.182-183).

Οι κάτοικοι της διασκορπίστηκαν σε Ελλάδα και υπόλοιπη Ευρώπη. Τότε ήρθαν και στη Σιάτιστα πολλές οικογένειες (Ζυγούρης Φίλιππος, **Ιστορικά σημειώματα περί Σιατίστης και λαογραφικά αυτής**, σελ.47).

Κάποιοι κάτοικοι ξαναγύρισαν, δημιουργήθηκε ξανά η πόλη, για να ερημωθεί ξανά το 1788.

Η τελειωτική καταστροφή επήλθε το 1916 από Αλβανούς <Σαλή-Μπούτκα>, όταν την ευθύνη της περιοχής είχαν οι Γάλλοι (Σκενδέρης σελ. 124-125), και από τότε μιλάμε για μια **εξαφανισμένη πολιτεία**.

Σήμερα οι ηλεκτρονικές εγκυκλοπαίδειες μιλούν για έναν οικισμό περίπου 700 κατοίκων, κοντά στην Κορυτσά στη σημερινή Αλβανία και ... πολλά, μα πάρα πολλά ερείπια μιας πολιτείας, της ξακουστής Μοσχόπολης!

¹ **μπορτζιλήδες**=ισχυροί τοπάρχες μπέηδες και αγάδες, οι οποίοι έναντι χρηματικής αμοιβής αναλάμβαναν να «προστατεύουν» την κοινότητα από οποιεσδήποτε εξωτερικές πιέσεις, (εκβιασμούς, επιδρομές συμμοριών και ατάκτων στιφών). Όταν οι κάτοικοι δεν μπορούσαν να πληρώσουν το χρέος (μπόρτζι στα τουρκικά), υπέγραφαν χρεωστικά ομόλογα -τα γραμμάτια της εποχής- ή «πουλούσαν» τα κτήματα της κοινότητας στους μπορτζιλήδες, που, για να εισπράξουν τα «χρέη», κακοποιούσαν τους κατοίκους (Μαρτινιανός Ιωακείμ, **Η Μοσχόπολις 1330-1930**, σελ. 168 και μετά, και Μέγας Χ. Αναστάσιος, **Μοσχόπολη και Σιάτιστα** στα ΣΙΑΤΙΣΤΙΝΑ 19-20, σελ. 26).

ΠΗΓΕΣ

Βελλιανίτης Θεόδωρος, **Μία εξαφανισθείσα πόλις: η Μοσχόπολις της Β. Ηπείρου**, Ημερολόγιον της Μεγάλης Ελλάδος, τόμος 1ος, αρ. 1 (1922).

Ζυγούρης Φίλιππος, **Ιστορικά σημειώματα περί Σιατίστης και λαογραφικά αυτής**, σελ.47.

Μαρτινιανός Ιωακείμ, Μητροπολίτης Ξάνθης, επιμέλεια Στίλπωνος Κυριακίδου, **Η Μοσχόπολις 1330-1930**.

Μέγας Χ. Αναστάσιος, **Μοσχόπολη και Σιάτιστα**, περιοδικό Σιατιστινά, τεύχος 19-20.

Παπαδριανός Ιωάννης Α., εισήγηση στο ΔΙΕΘΝΕΣ ΣΥΜΠΟΣΙΟ με θέμα **ΜΟΣΧΟΠΟΛΙΣ**, που έγινε στη Θεσσαλονίκη το 1996.

Σκενδέρης Κωνσταντίνος Χ., **Ιστορία της αρχαίας και συγχρόνου Μοσχοπόλεως**.

Σωτηρόπουλος Χαρίλαος, **Ιστορία της αρχαίας και συγχρόνου Μοσχοπόλεως και η μονή Ιωάννου του Προδρόμου**, Μακεδονικόν Ημερολόγιον Ν. Σφενδόνη 1927.

Απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου Σιάτιστας με αριθμό 263/90.

ΟΔΟΣ: Παύλου Μπακογιάννη

**Παύλος Μπακογιάννης (1935- 1989), Έλληνας πολιτικός,
θύμα της τρομοκρατικής οργάνωσης «17 Νοέμβρη».**

Γεννήθηκε στα Βελωτά Ευρυτανίας. Σπούδασε Πολιτικές και Κοινωνικές Επιστήμες στο Πάντειο Πανεπιστήμιο. Συνέχισε τις σπουδές του στα Πανεπιστήμια του Μονάχου, Τίμπινγκεν και Κωσταντζας, στο Πανεπιστήμιο της οποίας πήρε και διδακτορικό δίπλωμα στις κοινωνικές επιστήμες. Στο Παν/μιο του Μονάχου δίδαξε Πολιτικές Επιστήμες και Δημοσιογραφία. Από τα μέσα της δεκαετίας του '60 και για περίπου 10 χρόνια διηύθυνε το ελληνόφωνο πρόγραμμα της ραδιοφωνίας της Βαυαρίας. Τις εκπομπές του εναντίον της Χούντας των Αθηνών αναμετέδιδε η «Ντόντσε Βέλλε».

Στην Ελλάδα επέστρεψε το 1974, μετά την πτώση της χούντας, και εργάστηκε στα Μαζικά Μέσα Ενημέρωσης. Ασχολήθηκε ενεργά με την πολιτική και τον Ιούνιο του 1989 εκλέχθηκε με το κόμμα της ΝΕΑΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ βουλευτής της μονοεδρικής περιφέρειας Ευρυτανίας. Ασχολήθηκε ιδιαίτερα με την ανάπτυξη της Ευρυτανίας.

Ως πολιτικός θεωρούνταν ήπιος και συναινετικός. Δούλεψε για να ξεπεραστούν οι πληγές του Εμφύλιου Διχασμού και να πραγματοποιηθεί η Εθνική Συμφιλίωση.

Την 26^η Σεπτεμβρίου 1989 δολοφονήθηκε από την τρομοκρατική οργάνωση «17 Νοέμβρη».

ΠΗΓΕΣ

Ηλεκτρονική εγκυκλοπαίδεια **Βικιπαίδεια**.

Αποφάσεις του Δημοτικού Συμβουλίου Σιάτιστας με αριθμό 263/90 και 76/1992.

ΟΔΟΣ: Δημητρίου και Κων/νου Μπατσή

Δημήτριος Νικολάου Μπατσής, (1921-1943), σκοτώθηκε κατά την περίοδο της Γερμανοϊταλικής κατοχής 1941-44 από τους Ιταλούς.

Κωνσταντίνος Νικολάου Μπατσής, (1925-1944), σκοτώθηκε κατά την περίοδο της Γερμανοϊταλικής κατοχής 1941-44 από τους Γερμανούς.

ΠΗΓΕΣ

Στρακαλής Μιλτιάδης, **50 έτη Ελευθερίας**, σελ.129.

Χατσιούλης Μιχαήλ, **Το γενεαλογικό Δένδρο της οικογενείας μου**, σελ. 22 και 23.

Απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου Σιάτιστας με αριθμό 76/1992.

ΟΔΟΣ: Δημητρίου Μπήτσια

**Μπήτσιας Δημήτριος,
Δήμαρχος Σιάτιστας το 1884.**

Την πληροφορία για τη χρονολογία που διατέλεσε Δήμαρχος την πήραμε από το βιβλίο του Φ. Ζυγούρη στη σελ. 51:

«... Την έλλειψη των υδάτων αισθάνονται όλοι και μεγάλες καταβάλλονται προσπάθειες για την αύξηση αυτών, και έγιναν κατά καιρούς πολλές μελέτες και απόπειρες για το σκοπό αυτόν. Πρώτη κίνηση για τούτο έγινε το **1884**, επί αρχιερέως Αθανασίου του Μεγακλέους και του **Δημάρχου Δημητρίου Μπήτσια**. Επάνω από τα Εννιά Πηγάδια και πέρα από τα δυο κουριά, Αγίου Δημητρίου και Αγίου Γεωργίου, είναι ένα μέρος που φέρνει το όνομα Νεράιδα. Εκεί η παράδοση λέγει ότι έβγαινε άφθονο νερό, με το οποίο εκινείτο μύλος που βρίσκονταν στο λάκκο που έχει το όνομα «Παληόμυλος». Αυτό το νερό ρίφτηκε η γνώμη να βρεθεί και να <μετα>φερθεί στην πόλη και για τούτο έγινε μια εκδρομή εκεί, στην οποία και ο χαράσσω τις γραμμές αυτές έλαβε μέρος. Πήγαμε εκεί αρχιερέυς, δήμαρχος, διδάσκαλοι και πολλοί πρόκριτοι τον Αύγουστο και είδαμε ένα βράχο φέροντα μια σχισμάδα υγρή. Βάλαμε σ' αυτήν το αυτί μας και ακούσαμε τον ρουν του νερού, μα πολύ βαθιά...».

Στον «Κώδικα Ζωσιμά» υπάρχει σημείωση του γραμματέα της Ιεράς Μητροπόλεως Σισανίου και Σιατιστής, επί ποιμαντορίας Αθανασίου του από Κώου (1893-1900), Μαργαρίτου Τουμπαλίδου με ημερομηνία 24/11/1896, στην οποία αναφέρεται ότι ο Δημ. Μπήτσια είναι συγγενής του μακαριωτάτου αρχιεπισκόπου Αχριδών Ζωσιμά.

ΠΗΓΕΣ

Ζυγούρης Φίλιππος, **Ιστορικά σημειώματα περί Σιατίστης και λαογραφικά αυτής**, σελ. 51.

Καλινδέρης Μιχ., **Ο Κώδιξ της Μητροπόλεως Σισανίου και Σιατίστης (1686-)**, σελ. 128.

Εκλογικός Κατάλογος της Υποδιοικήσεως Ανασελίτσης 1915.

Απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου Σιάτιστας με αριθμό 263/90.

ΟΛΟΣ: Μπούνου

«...Το όνομα Μπούνος [οφείλεται], κατ' άλλους, σε συνοικισμό κουτσοβλάχικο, στον οποίο ανήκαν και οι κήποι <που βρίσκονταν στην περιοχή και σήμερα εξέλιπαν>, και κατ' άλλους, σε κύριον ο οποίος λέγονταν Μπούνος και ο οποίος ήρθε στη Σιάτιστα από Κοζάνη, κατά την καταστροφή της <Κοζάνης> από επιδρομή, και με έξοδά του συνεκέντρωσε τα διασκορπισμένα εκεί νερά <και έκαμε τη βρύση Μπούνο> και από ευγνωμοσύνη εδόθη το όνομά του...».*

* Αποσπάσματα από το βιβλίο του Φ. Ζυγούρη, **Ιστορικά σημειώματα περί Σιατίστης και λαογραφικά αυτής**, σελ. 542.

Συμπληρωματικές πληροφορίες

Μπούνος, Κοζανίτης, οπαδός του δημοκρατικού Γεωργίου Αυλιώτη. Αναγκάστηκε να φύγει από την Κοζάνη, όταν επικράτησε ο πολιτικός αντίπαλος του Αυλιώτη Ρούσης Κοντορούσης. Βλέπε Λιούφης Π., **Ιστορία της Κοζάνης**, σελ.69, 70.

Αυλιώτης, αρχηγός της δημοκρατικής πολιτικής φατρίας της Κοζάνης, εχθρός του Αλή πασά. Εστράφη κατά των πολιτικών αντιπάλων του στην Κοζάνη, επειδή έκαναν κακή κατανομή των φόρων και πίεζαν τους οπαδούς του. Φονεύθηκε από Αλβανούς που έφερε ο αντίπαλός του Ρούσης Κοντορούσης, αρχηγός της αριστοκρατικής φατρίας της Κοζάνης, και το πτώμα του εξετέθη σε δημόσια θέα και διαπόμπευση επί τριήμερον. Βλέπε Π. Λιούφη, **Ιστορία της Κοζάνης**, σελ. 61-77.

Απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου Σιάτιστας με αριθμό 263/90.

Νεότερη έρευνα, αδημοσίευτη ακόμη, της κ. Καλλιόπης Μπόντα-Ντουμανάκη εντοπίζει το τοπωνύμιο «Μπούνος» στον **Κώδικα Ζωσιμά** σε πράξη της 10ης Ιανουαρίου 1691, πολύ πριν από τα γεγονότα που αναφέρει ο Φίλιππος Ζυγούρης.

ΟΔΟΣ: Θεοδώρου Νάτσινα

**Θεόδωρος Νάτσινας του Μάρκου (1872-1949),
εκπαιδευτικός και συγγραφέας.**

Γεννήθηκε το 1872 στη Σιάτιστα. Έκανε τις βασικές του σπουδές στη Σιάτιστα, φοίτησε στο Γυμνάσιο του Μοναστηρίου. Δούλεψε ως δάσκαλος και μετά ενεγράφη στη Φυσικομαθηματική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών, από όπου και πήρε το πτυχίο του.

Εργάστηκε ως καθηγητής σε διάφορα μέρη και το 1907 ως Γυμνασιάρχης στο Τραμπάντζιο. Υπήρξε ενεργό μέλος του Μακεδονικού Αγώνα. Μετά την απελευθέρωση το 1918 προήχθη σε Γενικό Επιθεωρητή Μέσης Εκπαιδεύσεως.

Το 1939, ύστερα από επίσκεψη / έρευνα σε χώρες της Μεσευρώπης, εξέδωσε το βιβλίο «**Οι Μακεδόνεςπραμματευτάδες εις τας χώρας Αυστρίας και Ουγγαρίας**»

Πέθανε το 1949.

ΠΗΓΕΣ

Σιατιστέων Μνήμη, Λεύκωμα του Συλλόγου Σιατιστέων Θεσσαλονίκης.
Απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου Σιάτιστας με αριθμό 263/90.

ΟΔΟΣ: Μητροπολίτη Νικηφόρου

**Νικηφόρος,
Μητροπολίτης Σισανίου (1746- 1769).**

«...Τον Ζωσιμά αποθανόντα τον διαδέχτηκεν ο επίσκοπος Νικηφόρος, από την Αχρίδα καταγόμενος, και διατήρησε την επαρχίαν από τα 1746 έως τα 1769, δηλαδή 23 χρόνια.

Στα 1749 ο Νικηφόρος αναφέρεται στον κατάλογο εκείνων που βοήθησαν στην έκδοση της **Οδού Μαθηματικής** υπό Γεωργίου Κωνσταντίνου.

Ο Νικηφόρος, μαζί με τους αρχιερείς Καστορίας κυρ Ευθύμιο, Βοδενών Γερμανό, Στρωμνίτης Ανανία και Γρεβενών Γρηγόριο, Σιατιστέα, μετέβη στην Κωνσταντινούπολη και, αφού <όλοι τους> παρέστησαν (εξέθεσαν) στον τότε Πατριάρχη Κωνσταντινουπόλεως Σαμουήλ την υλικήν και ηθικήν κατάσταση της Αρχιεπισκοπής Αχριδών, κατόρθωσαν να επιτύχουν την προσάρτηση αυτής εις το θέμα της Εκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως στα 1767.

Στα 1769 ο Νικηφόρος παραιτήθηκε από την επαρχίαν Σισανίου και εφυσύχαζεν εις Κωνσταντινούπολη, όπου και απέθανε στα 1770, στις 5 Ιανουαρίου...»*

* Απόσπασμα από το βιβλίο του Φ. Ζυγούρη, **Ιστορικά σημειώματα περί Σιατίστης και λαογραφικά αυτής**, σελ. 174.

ΠΗΓΕΣ

Δάρδας Αναστάσιος, **Η Επισκοπή-Μητρόπολη Σισανίου και Σιατίστης**. Απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου Σιάτιστας με αριθμό 263/90.

ΟΔΟΣ: Γεώργιου Νιόπλιου

Γεώργιος Νιόπλιος, διακεκριμένος πρόκριτος της Σιάτιστας.

«...Ο Γεώργιος Νιόπλιος ή Ρούσης, ο νεότερος γεννήθηκε στη Σιάτιστα κατά το δεύτερο ήμισυ της 18^{ης} εκατονταετηρίδας. Έλαβεν επιμελημένην ανατροφήν, ήταν κάτοχος πολλών ευρωπαϊκών γλωσσών, φυσικά ευφυής και εξαιρετικά εύγλωττος. Οι σύγχρονοι αυτού, όταν γίνονταν λόγος για την ευγλωττία, έλεγαν: *Δυο μονάχα μιλούν με γλύκα, ο Νιόπλιος από τη Σιάτιστα και ο κυρ Αλέξης, άνθρωπος του Σουλτάνου, που έμενε στα Γιάννινα.*

...

Από τα 1800 <ο Γ. Νιόπλιος ή Ρούσης ο νεότερος> αναμείχτηκε ενεργώς στα πράγματα της Κοινότητας και διευθύνει (*διηύθυνε*) αυτά, τόσο τα εκπαιδευτικά όσο και τα πολιτικά. Τον βλέπομε από τότε έφορο των σχολείων, μέλος της Εθνικής Εταιρείας των Φιλικών, αρχηγό της διοργάνωσης αμύνης ενάντια των επιδρομέων της πατρίδος του και γενικά σε κάθε κίνδυνο, σε κάθε ανάγκη της κοινότητας το Νιόπλιο βλέπομε να πρωτοστατεί.

...Στα 1827 ο Νιόπλιος με 400 Σιατιστινούς έχει αποκρούσει τον Αλβανό Ταφήλ Μπούζην και έσωσε τη Σιάτιστα από τη λεηλασία.

Στα 1828 ο Νιόπλιος έσωσε τη Σιάτιστα από τους Αλβανούς που είχαν επιδράμει με αρχηγούς τους Αρσλάν και Βελή μπέην.

Και στα 1830 ο γενναίος Νιόπλιος έσωσε τη Σιάτιστα από επιδρομήν <του Καχριμάν Βέη>, και πολύ δίκαια η λαϊκή ποίηση απαθανάτισε το όνομά του στα δημώδη τραγούδια:

Όσ' ειν' ο Νιόπλιος ζωντανός, Ταφίλ κι Ασλάμπεη,
κανένα δεν φοβάται ,
έχει τριακόσιους στο σπαθί, Ταφίλ κι Ασλάμπεη,
και χίλιους στο ντουφέκι.....».

ΠΗΓΕΣ

(Αποσπάσματα από τα **Ιστορικά σημειώματα περί Σιατίστης και λαογραφικά αυτής**, του Φιλίππου Αν. Ζυγούρη, σελ. 335).

Απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου Σιάτιστας με αριθμό 263/90.

ΟΔΟΣ: Γεωργίου Νούσιου

**Νούσιος Γεώργιος Δημητρίου, (1881-1943).
Πρόεδρος της Κοινότητας Σιάτιστας.**

Στον εκλογικό κατάλογο Ανασελίτσης ο Γεώργιος Νούσιος αναφέρεται ως έμπορος. Χρημάτισε Πρόεδρος της Κοινότητας Σιάτιστας κάποια περίοδο μεταξύ 1919-1936.

Στην εφημερίδα ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ, στο φύλλο της 12ης/8/1929, φέρεται εκλεγμένος κοινοτικός σύμβουλος με τον συνδυασμό που πλειοψήφησε.

Ο Φίλιππος Ζυγούρης αναφέρει ότι ήταν εγγονός του Λιώλιου Νούσιου, συμπολεμιστή του Κασομούλη.

ΠΗΓΕΣ

Ζυγούρης Φίλιππος, **Ιστορικά σημειώματα περί Σιατίστης και λαογραφικά αυτής**, σελ. 335.

Μπόντας Γεώργιος, Μ., άρθρο με τίτλο: **Κοινοτάρχες και Δήμαρχοι της Σιάτιστας** στο περιοδικό «Βοϊακή Ζωή», Μάρτιος-Απρίλιος 1990. Στρακαλής Μιλτιάδης, **50 έτη Ελευθερίας**.

Εκλογικός Κατάλογος της Υποδιοικήσεως Ανασελίτσης 1915.

Εφημερίδα ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ, φύλλο της 12ης/8/1929.

Απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου Σιάτιστας με αριθμό 263/90.

ΟΔΟΣ: Αλεξάνδρου Οικονομίδη

Αλέξανδρος Οικονομίδης, (1865-1923),*
γιατρός και Δήμαρχος της Σιάτιστας.

Ο Αλέξανδρος Οικονομίδης γεννήθηκε στη Σιάτιστα κατά την 6^η δεκαετηρίδα του 19^{ου} αιώνας, άκουσε στην πατρίδα του τα πρώτα γράμματα, τα δε γυμνασιακά στην Καβάλα, όπου χρημάτισε βοηθός φαρμακοποιού, και στις Αθήνας. Ύστερα από τις γυμνασιακές σπουδές ενεγράφη στο Εθνικό Πανεπιστήμιο και αναγορεύθηκε διδάκτωρ της Ιατρικής. Το ιατρικό επάγγελμα εξήσκησε στην ιδιαίτερη πατρίδα Σιάτιστα μονίμως ...

Ως ιατρός, ήταν οπαδός της ψυχοθεραπείας και στην εξάσκηση του επαγγέλματός του τον διέκρινε η αφιλοκέρδεια ...

...Στον Μακεδονικό Αγώνα υπήρξεν ένα από τα πρώτα και ενθουσιωδέστερα μέλη της επιτόπιας Επιτροπής Αμύνης, από την οποίαν αναγκάστηκε με καταφανή λύπη του να παραιτηθεί, για να άρει τους λόγους που έφεραν ποτε (κάποτε) σε διαφωνία τα μέλη της Επιτροπής. Ο καπετάν Βρόντας <ανθυπίλαρχος Βασίλειος Παπάς> εξετίμησεν, όπως άξιζε, τη διαγωγή του και τον εφοδίαζε (εφοδίασε) με ένα πατριωτικότατο γράμμα.

*Ο Αλέξανδρος υπηρέτησε την πατρίδα του ως έφορος των σχολείων πολλά έτη· εν τούτοις και αυτός ποτίσθηκε με πίκρες, διότι και αυτός καταδιώχθηκεν από τον αρχιερέα Σεραφείμ και καταγγέλθηκε στις τούρκικες αρχές για τα φιλελεύθερα αισθήματά του. Στάθηκεν όμως ευτυχής, διότι αξιώθηκε να ιδεί να εκπληρώνονται οι πατριωτικοί του πόθοι και να χρηματίσει στην Κοινότητα, ελεύθερη πλέον, δήμαρχος αυτής**, οπότε και προέβη στην κατασκευή του δρόμου που φέρει στον Προφήτη Ηλία. Απέθανε κατά τη δεύτερη δεκαετία του 20^{ου} αιώνας ****

***Σιατιστέων Μνήμη**, Λεύκωμα του Συλλόγου Σιατιστέων Θεσσαλονίκης.

**** Αναφέρεται ως Δήμαρχος Σιάτιστας το 1915, Εφημερίδα ΕΜΠΡΟΣ, φύλλο της 2ας/8/1915, σελ. 5. Επίσης υπογράφει ως Δήμαρχος Σιατίστης έγγραφο με ημερομηνία 5/11/1916.**

***** απόσπασμα από το βιβλίο του Φίλιππου Ζυγούρη *Ιστορικά Σημειώματα περί Σιατίστης και λαογραφικά αυτής*, σελ. 553.**

Απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου Σιάτιστας με αριθμό 263/90.

ΟΔΟΣ: Ολύμπου

Όλυμπος, το ψηλότερο βουνό της Ελλάδας.

Ο Όλυμπος είναι το ψηλότερο βουνό της Ελλάδας. Βρίσκεται στα νοτιοδυτικά όρια της Μακεδονίας με τη Θεσσαλία, στα σύνορα των νομών Πιερίας και Λάρισας.

Σύμφωνα με τους αρχαίους Έλληνες ήταν η κατοικία των Δώδεκα Θεών.

Στα χρόνια της Τουρκοκρατίας το βουνό υπήρξε βάση Κλεφτών και Αρματολών, όπως του Γεωργάκη Ολύμπιου και της θρυλικής οικογένειας των Λαζαίων.

Στην ιστορία του 1821 αναφέρονται **οι Ολύμπιοι**, ως «οι καπεταναίοι και οι αγωνιστές του Ολύμπου».

Απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου Σιάτιστας με αριθμό 263/90.

ΟΔΟΣ: Ιατρού Πάικου

**Ιωάννης Πάικος (1838*-1903),
γιατρός, Δημογέροντας, Έφορος των Σχολείων της Σιάτιστας.**

Ο Ι. Πάικος, που γεννήθηκε κατά τα μέσα της 19^{ης} εκατονταετηρίδας, υπήρξε γόνος της μεγάλης και αρχοντικής οικογενείας των αδελφών Πάικου, που έζησαν στη Θεσσαλονίκη, στην Αθήνα και στο Ταϊνάνιο, τον 18^ο αιώνα. Τελείωσε την Ελληνική Σχολή της πατρίδος του, τελείωσε τις γυμνασιακές σπουδές εις τας Αθήνας, έγινε διδάκτωρ της Ιατρικής του Εθνικού Πανεπιστημίου, επεσκέφθηκε τους Παρισίους, για να λάβει ανώτερη μόρφωση, και κατόπιν εγκατεστάθηκε στην πατρίδα του Σιάτιστα, όπου ήσκησε το ιατρικό επάγγελμα μέχρι του θανάτου του...*

Ο Πάικος εξυπηρέτησε (υπηρέτησε) την Κοινότητα επί έτη κατά πολλούς και διαφόρους τρόπους. Άλλοτε ως έφορος των σχολείων, άλλοτε ως δημογέρον της Μητροπόλεως και ως διδάσκαλος των Γαλλικών αμισθί. Ο Πάικος ανεφάνη (αναδείχτηκε) και προστάτης του πρασίνου. ...

Ήταν πτωχός, έζησε πτωχός και απέθανε πτωχός, όπως αποθνήσκουν όλοι οι ανώτεροι χρημάτων. Την επιστήμη εξασκούσεν, όχι για να πλουτίσει, αλλά για να ωφελήσει τους πάσχοντες, αν θα ήταν δυνατό, διότι, ως αφορά την ωφέλεια των ιατρικών, σε ολίγα μονάχα φάρμακα, αριθμούμενα στα δάκτυλα, είχε πεποιθήση. Περισσότερο εμπιστεύονταν στη δίαιτα και στη φύση και για τούτο, όπου έβλεπεν ότι δεν ήταν δυνατό να γίνει η ενδεδειγμένη δίαιτα, από ανέχεια, αντί να λάβει χρήματα φεύγοντας, άφηνε κάτω από το μαξιλάρι του αρρώστου ένα τάλιρο, ίσως το τελευταίο που φιλοξενούσε το πορτοφόλι του, συνιστώντας ένα δυναμωτικό ζωμό. ...

*Απέθανε στα 1903 εκ συγκοπής της καρδιάς, θύμα της κομματικής διαμάχης την εποχή των Σεραφειμικών,... (Φ. Ζυγούρη **Ιστορικά Σημειώματα περί Σιατίστης...**, σελ. 549).*

*** Δραγάτη Βάια, Οι Μακεδόνες στο Ελληνικό Βασίλειο στα μέσα του 19^{ου} αιώνα, μεταπτυχιακή διπλωματική εργασία στο Α.Π.Θ., Θεσσαλονίκη, 2010.**

Απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου Σιάτιστας με αριθμό 263/90.

ΟΔΟΣ: Κωνσταντίνου Παλαιολόγου

**Κωνσταντίνος ΙΑ΄, ο Παλαιολόγος.
Ο τελευταίος βυζαντινός αυτοκράτορας.
Πέρασε στο θρόνο και στη λογοτεχνία
ως «ο μαρμαρωμένος βασιλιάς».**

Ήταν ο τελευταίος Αυτοκράτορας της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας. Γεννήθηκε τον Φεβρουάριο του 1404, στέφθηκε αυτοκράτορας στον Μυστρά (6 Ιανουαρίου 1449) και πήγε στην Κωνσταντινούπολη.

Στις 7 Απριλίου 1453 ο Μωάμεθ Β΄ άρχισε την πολιορκία της Κωνσταντινούπολης και 21 Μαΐου έκανε μια τελευταία πρόταση στον Αυτοκράτορα Κωνσταντίνο ΙΑ΄ Παλαιολόγο: οι πολιορκημένοι να παραδώσουν την Πόλη και να φύγουν όποιοι επιθυμούν συναποκομίζοντας τα υπάρχοντά τους.

Η περήφανη απάντηση του Κωνσταντίνου ήταν:

«... το δε την Πόλιν σοι δούναι ούτε εμόν εστι ούτε άλλου τινός των κατοικούντων εν ταύτη· κοινή γαρ γνώμη πάντες αυτοπροαιρέτως αποθανούμεν και ου φεισόμεθα της ζωής ημών».

(=Το να σου παραδώσουμε την Πόλη δεν είναι αρμοδιότητα δική μου ούτε οποιουδήποτε άλλου από όσους κατοικούν σ' αυτή, γιατί όλοι μας με ελεύθερη απόφασή μας προτιμούμε να πεθάνουμε και δε μας νοιάζει για τη ζωή μας).

29 Μαΐου 1453 «η Πόλις εάλω», η Πόλη κυριεύτηκε.

Ο Κωνσταντίνος ΙΑ΄, ο Παλαιολόγος στις 29 Μαΐου 1453 έπεσε στη μάχη κατά την Άλωση της Πόλης από τους Οθωμανούς.

Πέρασε στον θρόνο και στη λογοτεχνία ως «ο μαρμαρωμένος βασιλιάς». Στη «Φλογέρα του Βασιλιά», Λόγος ΙΑ΄, του Κωστή Παλαμά διαβάζουμε:

*«Μαρμαρωμένος βασιλιάς, και θα ξυπνώ· απ' το μνήμα
το μυστικό και το άβρετο που θα με κλή, θα βγαίνω,
και τη χτιστή Χρυσόπορτα ξεχτίζοντας θα τρέχω,*

*και καλιφάδων νικητής και τσάρων κυνηγάρης,
πέρα στην Κόκκινη Μηλιά θα παίρνω την ανάσα».*

ΠΗΓΕΣ:

Εκδοτικής Αθηνών, **Ιστορία του Ελληνικού Έθνους**, τόμος Θ', σελ 204-213 .

ΑΠΑΝΤΑ Κωστή Παλαμά. Τόμος Ε', εκδόσεις Γκοβόστη, σελ.144.

Απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου Σιάτιστας με αριθμό 263/90.

ΟΔΟΣ: Παλαιοχώρας

Κατά μεγάλη πιθανότητα το αρχικό όνομα ήταν «**Παλιόχουρα**», που παραπέμπει στο ομώνυμο τοπωνύμιο, για το οποίο χαρακτηριστικά αναγράφεται σε σχετικό άρθρο*: «**στην Παλιόχουρα**», τοποθεσία προς τα Α του Βύθου (Βύθος: χάντακας, όπου χύνονται τα νερά της Τσερβένας, βρίσκεται προς τα Α. της Τσερβένας).

ΠΗΓΕΣ

*Συμβολή στο τοπωνυμικό της Σιάτιστας, συλλογική εργασία δημοσιευμένη στο **Σιατιστέων Μνήμη**, Λεύκωμα του Συλλόγου Σιατιστέων Θεσσαλονίκης, Θεσσαλονίκη, 1972.

Απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου Σιάτιστας με αριθμό 263/90.

ΟΔΟΣ: Γεωργίου Α. Παπαγεωργίου

Ο Γεώργιος Παπαγεωργίου, (1963-1982), ήταν γιος του μεγάλου ευεργέτη της πόλης μας Λεωνίδα Παπαγεωργίου.

Το νήμα της ζωής του κόπηκε πολύ νωρίς σε τροχαίο ατύχημα το 1982 στον δρόμο «Κοζάνη-Σιάτιστα».

Στη μνήμη του η οικογένειά του ανήγειρε το Διδακτήριο Γυμνασίου-Λυκείου, προσφορά στη νεολαία της Σιάτιστας.

ΠΗΓΗ

Απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου Σιάτιστας με αριθμό 263/90.

ΟΔΟΣ: Μιχαήλ Παπαγεωργίου

**Μιχαήλ Παπαγεωργίου (Σιάτιστα, 1727-Βιέννη, 1796).
Είναι ο συγγραφέας του πρώτου ελληνικού Αλφαβηταρίου*.**

Γεννήθηκε στη Σιάτιστα στα 1727. Άκουσε τα εγκύκλια μαθήματα στη Σιάτιστα, τα ανώτερα στα Ιωάννινα κοντά στον Ευγένιο το Βούλγαρη.

Ύστερα έγινε διδάσκαλος στη Σιάτιστα, στη Σέλιτσα, σημερινή ονομασία Εράτυρα, και στο Μελένικο. Στη συνέχεια πήγε στη Βιέννη, όπου έμαθε τη γερμανική και λατινική γλώσσα και παρακολούθησε μαθήματα Φιλοσοφίας και Ιατρικής.

Λόγιος, ρήτορας, ποιητής και φιλόσοφος έγραψε το πρώτο ελληνικό Αλφαβητάριο* το έτος 1771 στη Βιέννη. Πέθανε στα 1796. Στα τέλη της ζωής του τού παραστάθηκε ο Δημήτριος Ψαράς, σιατιστινός απόδημος στη Βιέννη.

Έγραψε πολλά συγγράμματα, από τα οποία άλλα εκδόθηκαν και άλλα έμειναν ανέκδοτα. Ένα από αυτά που έχουν εκδοθεί είναι:

Πρόχειρος και ευπόριστος διδάσκαλος των πρωτοπείρων Ρωμελιτών της Γερμανικής γλώσσης, Βιέννη 1772. Το βιβλίο αυτό ουσιαστικά είναι η **Γερμανική άνευ διδασκάλου για αρχαρίους**, για Έλληνες μετανάστες της εποχής του. Γραμμένο με φροντίδα για τον απλό λαϊκό συμπατριώτη του, που αναγκάζεται να ζήσει, να εργαστεί, να δημιουργήσει σε μια ξένη χώρα, της οποίας τη γλώσσα δεν την ξέρει.

*Η Ευγενία Κεφαλληνναίου στο βιβλίο της «Νεοελληνικά Αλφαβητάρια» γράφει σχετικά: «*την πραγματική, πάντως, εικόνα του περιεχομένου των αλφαβηταρίων μας δίνει το βιβλίο του Μιχαήλ Παπά Γεωργίου, το οποίο με τίτλο Μέγα Αλφαβητάριο εκδόθηκε στη Βιέννη το 1771 και θεωρείται το αρχαιότερο χρονολογημένο έντυπο ελληνικό αλφαβητάριο*».

ΠΗΓΕΣ

Ζυγούρης Φ., **Ιστορικά σημειώματα περί Σιατίστης...**, σελ. 245.

Κεφαλληνναίου Ευγενία, **Νεοελληνικά Αλφαβητάρια 1771-1981.**

Λάιος Γεώργιος, **Η Σιάτιστα και οι εμπορικοί οίκοι Χατζημιχαήλ και Μανούση.**

Απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου Σιατίστας με αριθμό 263/90.

ΟΔΟΣ: Γεωργίου Παπαζώλη

Ο Γεώργιος Παπαζώλης ή Παπάζογλου, Σιατιστινός έμπορος και ύστερα στρατιωτικός στην αυλή της Μεγάλης Αικατερίνης της Ρωσίας, συμμετείχε ενεργά στην αποτυχημένη εξέγερση των Ελλήνων του 1770, γνωστή στην Ιστορία ως «Ορλωφικά».

Ο Γεώργιος Παπαζώλης ή Παπάζογλου γεννήθηκε στη Σιάτιστα το 1725. Μετά τις σπουδές στην πατρίδα του ασχολήθηκε με το εμπόριο. Στη Ρωσία, γνώρισε και έγινε φίλος με τους αδελφούς Ορλώφ, κατετάγη στο ρωσικό στρατό, όπου διακρίθηκε και έγινε λοχαγός του πυροβολικού.

Φλογερός πατριώτης, γεννημένος επαναστάτης, έπεισε τους αδελφούς Ορλώφ να επιδιώξουν την επανάσταση της Ελλάδας. Να σημειωθεί ότι μια εξεγερμένη Ελλάδα εξυπηρετούσε τα πολιτικά και άλλα σχέδια της Ρωσίας. Με την υποστήριξη της αυτοκράτειρας της Ρωσίας Αικατερίνης Β' η επανάσταση των Ελλήνων το 1770 άρχισε από την Πελοπόννησο κι απλώθηκε σε μεγάλο μέρος του ελληνικού χώρου.

Ο Γεώργιος Παπάζογλου συνοδεύοντας τον αρχιστράτηγο Ορλώφ συμμετείχε ενεργά στην επανάσταση του 1770, και στην προετοιμασία της και στις πολεμικές επιχειρήσεις.

Μέρος της προετοιμασίας ήταν και το γράψιμο ενός βιβλίου στην απλή καθομιλούμενη τότε ελληνική, στο οποίο ανέπτυσε τους κανόνες της πολεμικής τέχνης και ταυτόχρονα ξαναθύμιζε στους σκλαβωμένους Έλληνες το ένδοξο παρελθόν τους.

Το βιβλίο με τίτλο: **Διδασκαλία, ήγουν ερμηνεία, της πολεμικής τάξεως και τέχνης** *τυπώθηκε το 1765 στη Βενετία.**

Δυστυχώς η εξέγερση εκείνη -γνωστή στην Ιστορία ως «Ορλωφικά»- απέτυχε. Οι επαναστάτες ηττήθηκαν και οι Ρώσοι αποχώρησαν αφήνοντας τούς εξεγερμένους Έλληνες στο μαχαίρι των τουρκαλβανικών στιφών.

Ο Παπάζογλου - σύμφωνα με κάποιους ιστορικούς - πέθανε στην Πάρο «υπό της λύπης και της οδύνης καταβληθείς». Πέθανε από το μαράζι του, θα λέγαμε εμείς.

*Ο πλήρης τίτλος του βιβλίου: Παπαζώλης Γεώργιος, «**Διδασκαλία, ήγουν ερμηνεία της πολεμικής τάξεως και τέχνης**. Η οποία δείχνει τους Κανόνες και την Μέθοδον της Πολεμικής επιστήμης, κατά την οποίαν την σήμερον τα στρατεύματα της Αυτοκρατορικής Μοναρχίας της Ρουσσίας γυμνάζονται εις την άσκησιν, περιέχουσα την τάξιν, τους βαθμούς και την άσκησιν, και μικράν ερμηνείαν του πώς να πορεύωνται μερικοί αξιωματικοί, διαλαμβάνουσά τε δια όλα τα αναγκαία, οπού μεταχειρίζονται εις ένα στράτευμα, κατά τον νυν τρόπον των Μοναρχιών της Ευρώπης.

Συντεθείσα παρά Κυρίου Γεωργίου Παπαζώλη, Μακεδόνας, Οφφικιάλου της Αρτιλερίας, ευρισκομένου εις την στρατιωτικήν δούλευσιν της Αυγούστης Αυτοκρατορίσσης της Μεγάλης Ρουσσίας εις πεζήν Ρωμαϊκην φράσιν, χάριν των ομογενών αυτού Ρωμαίων στρατευομένων υπό την αυτήν Μοναρχίαν».

Ενετίσι, ,αψζε΄(1765). Παρά Δημητρίω Θεοδοσίου τω εξ Ιωαννίνων».

****Ενα απόσπασμα του βιβλίου σε ελεύθερη απόδοση στη σημερινή μορφή της γλώσσας μας:**

«... Οποιος θα μελετούσε ιστορίες βασιλέων παλιές και νεότερες θα έβλεπε ότι κατά καιρούς φάνηκαν στον κόσμο «μεγάλα μυαλά», που με τη φυσική τους εξυπνάδα και τις επιστημονικές γνώσεις που απέκτησαν κατάφεραν άλλα μεν να εφεύρουν την πολεμική τέχνη κι άλλα στη συνέχεια να την τελειοποιήσουν.

Από τους πιο αναγνωρισμένους αναφέρω σαν παράδειγμα τον Φίλιππο τον βασιλιά της Μακεδονίας, τον πατέρα του Μεγάλου Αλεξάνδρου, ο οποίος επινόησε και οργάνωσε την Μακεδονική Φάλαγγα και τη διάταξη πεζών και ιππέων στο πεδίο της μάχης.

Στη συνέχεια ο Μέγας Αλέξανδρος «το έβαλε εις πράξιν πολλάκις», εφάρμοσε δηλαδή αυτή την τεχνική, κι έτσι με πολύ μικρότερα σε αριθμό στρατεύματα από εκείνα του Δαρείου, του Πόρου των Αιγυπτίων και άλλων εθνών κατάφερε να τους υποτάξει και να γίνει αυτοκράτορας όχι ενός βασιλείου και μιας Μοναρχίας αλλά μέρους της Ευρώπης, της Ασίας και της Αφρικής. Ίσως θα υπέτασσε και την Αμερική, αν ήξερε ότι υπήρχε».

ΠΗΓΕΣ

Ευαγγελίδης Τρύφων, **Ιστορία Αλή πασά του Τεπελενλή: (1741-1822).**

Ζυγούρης Φίλιππος, **Ιστορικά σημειώματα περί Σιατίστης και λαογραφικά αυτής**, σελ. 281.

Απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου Σιάτιστας με αριθμό 263/90.

ΟΔΟΣ: Λεωνίδα Παπαμαλέκου

**Λεωνίδας Παπαμαλέκος (Βάμος, 1870-Σιάτιστα, 1912).
Κρητικός Μακεδονομάχος, ο οποίος σκοτώθηκε
στη Μάχη της Σιάτιστας.**

Γεννήθηκε στο Βάμο Αποκορώνου Χανίων Κρήτης. Από τα 20 κιόλας χρόνια του είναι συνεχής η παρουσία του στους πολεμικούς αγώνες για τη Λευτεριά της Κρήτης και ύστερα της Μακεδονίας.

Επισκοπή Ρεθύμνου, Σελλιά Αγίου Βασιλείου, πολιορκία Βάμου, μάχη της Αλμυρίδας είναι τα «μαρμαρένια αλώνια», όπου ο θρυλικός κρητικός παλεύει νικηφόρα τους Τούρκους στην Κρήτη στη διάρκεια της απελευθερωτικής επανάστασης του 1896.

Ύστερα η Κεντρική Μακεδονία θα νιώσει τη νικηφόρα παρουσία του στον Μακεδονικό Αγώνα.

Στην επανάσταση του Θερίσου δίπλα στον Ελευθέριο Βενιζέλο και στη συνέχεια πάλι στη Μακεδονία στον πρώτο Βαλκανικό Πόλεμο αρχηγός δικού του εθελοντικού σώματος 63 ανδρών.

Περίπου 22 χρόνια πολεμούσε «άτρωτος». Το νήμα της ζωής του κόπηκε από εχθρική σφαίρα στο πεδίο της Μάχης της Σιάτιστας, στις 4 Νοεμβρίου 1912, και ήταν μόνο 42 χρόνων!

Την **Προτομή** του, που βρίσκεται στην πλατεία Τσιστοπούλου, **φιλοτέχνησε** ο γλύπτης **Ιωάννης Γεωργακάκης**. Την κατασκευή της **χρηματοδότησε η Ομοσπονδία σωματείων Αποκορώνου Χανίων** Τα **αποκαλυπτήριά** της έγιναν στις **4/11/2004**

ΠΗΓΕΣ:

Παπαδάκης Νικόλαος Εμμ., **ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΡΗΤΗ ΚΑΙ ΤΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ, ο Λεωνίδας Μαλέκος Παπαμαλέκος και τα γεγονότα της εποχής του (1890-1912)**, Βάμος 2008.

Εφημερίδα **ΕΦΗΜΕΡΙΣ**, φύλλο 222, Νοέμβριος 2004.

ΟΔΟΣ: Ανδρέα Παπανδρέου

Ανδρέας Παπανδρέου, Έλληνας πολιτικός (1919-1996).

Ανδρέας Γ. Παπανδρέου, Έλληνας πολιτικός, ιδρυτής και πρόεδρος του Π.Α.Κ. και αργότερα του ΠΑ.ΣΟ.Κ.. Ήταν γιος του Γεωργίου Παπανδρέου, του «Γέρου της Δημοκρατίας».

Παραθέτουμε πληροφορίες από το πλούσιο βιογραφικό του, που είναι αναρτημένο στην ιστοσελίδα του Ιδρύματος ΑΝΔΡΕΑΣ ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ*.

1940: Μετά την αποφυλάκιση του από την Ασφάλεια όπου κρατήθηκε και βασανίστηκε κατά το διάστημα της δικτατορίας του Μεταξά, τριτοετής τότε της Νομικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών, αναχωρεί για της Η.Π.Α. και ακολουθεί πανεπιστημιακή σταδιοδρομία.

1943: Ανακηρύσσεται Διδάκτωρ Οικονομικών Επιστημών του Πανεπιστημίου του Χάρβαρντ.

Σημαντική η πανεπιστημιακή του παρουσία στα πανεπιστήμια: Χάρβαρντ, Μινεσότα, Νορθγουέστερν, Καλιφόρνιας (Μπέκλεϋ), Στοκχόλμης, Γιορκ (Καναδά)

Η **πολιτική του σταδιοδρομία** αρχίζει το Φεβρουάριο του **1964** με την εκλογή του ως Βουλευτή Αχαΐας του Κόμματος της Ένωσης Κέντρου, της οποίας ηγείτο ο Γεώργιος Παπανδρέου στις εκλογές της **16.2.1964**. Διετέλεσε πρωθυπουργός τις περιόδους 1981-1989 και 1993-1996.

Από το κυβερνητικό του έργο ξεχωριστή θέση στη νεοελληνική πολιτική ιστορία έχει η αναγνώριση της Εθνικής Αντίστασης.

ΠΗΓΕΣ

* <http://agp.archeio.gr/ap.php> , ανάρτηση: 3/8/2013.

Απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου Σιάτιστας με αριθμό 161/1996.

ΟΔΟΣ: Λεωνίδα Παπαπαύλου

**Λεωνίδας Παπαπαύλου (Σιάτιστα, 1866 - Λιβούνιο, 1913),
εκπαιδευτικός, εθνομάρτυρας.**

...«Ο Λεωνίδας Παπαπαύλου γεννήθηκε στη Σιάτιστα στα 1866 από πατέρα ιεροψάλτην του Αγίου Δημητρίου Παπαπαύλου, από τον οποίο και εδιδάχθη την βυζαντινή μουσική, ...Τα πρώτα μαθήματα άκουσε στην πατρίδα του Σιάτιστα.... ...Άμα απεφοίτησεν από την Σχολή της πατρίδος του, πήγε στα Βιτώλια, όπου τελείωσε το Γυμνάσιον. Ύστερα ..., διορίστηκε διδάσκαλος εκεί, ...Κατά τη διαμονή του στο Μοναστήριον ο Λεωνίδας χαρακτηρίστηκε ως ύποπτος στις τουρκικές αρχές.... και θέλησαν να τον συλλάβουν. Αλλ' ο Έλλην Πρόξενος πληροφορήθηκε τούτο και τον εφυγάδευσεν, ελθόντα (στέλλοντάς τον) στη Σιάτιστα και από τη Σιάτιστα στις Αθήνας, όπου ενεγράφη στη Φιλολογία, στο Πανεπιστήμιον.... διορίστηκε στη Λευκωσία της Κύπρου, ... ειργάσθηκε ευδοκιμότατα και απέσπασε την εκτίμηση των εκεί μαθητών του,Ύστερα...μετέβη στη Γερμανία, όπου ακολούθησε (σπούδασε) Παιδαγωγικά, και ... εκλήθη στο Γυμνάσιον Μοναστηρίου, ως Γυμνασιάρχης αυτού. Η βουλγαρική προπαγάνδα θυμήθηκε το έργο της και έβαλε σε ενέργεια τις συκοφαντίες της και τον ανάγκασαν να αφήσει το Μοναστήριον και <να> διορισθεί ως Γυμνασιάρχης του Γυμνασίου Σερρών». (από το βιβλίο του Φιλίππου Ζυγούρη, **Ιστορικά σημειώματα περί Σιατίστης και λαογραφικά αυτής**, σελ. 345).

Όταν εξερράγη ο πρώτος Βαλκανικός πόλεμος, τον Οκτώβριο του 1912, ο πρώτος συμμαχικός στρατός που μπήκε στις Σέρρες ήταν ο βουλγαρικός. Από τη δεύτερη κιόλας μέρα της χωρίς μάχη εισόδου τους άρχισαν άγριες σφαγές Τούρκων και λίγο αργότερα ανθελληνικές ενέργειες, με στόχο την αλλοίωση του εθνολογικού χαρακτήρα της περιοχής και τελικά την προσάρτησή της στη Βουλγαρία. Κατά το δεύτερο Βαλκανικό πόλεμο, Ιούνιο του 1913, μετά τις νικηφόρες μάχες του ελληνικού στρατού στο Κιλκίς και στον Λαχανά, οι Βούλγαροι αναγκάστηκαν να εγκαταλείψουν τις Σέρρες. Πρώτα όμως έσφαξαν όλους

τους φυλακισμένους, πυρπόλησαν το κεντρικό τμήμα της πόλης και πήραν μαζί τους ομήρους προύχοντες, τους: Αναστάσιο Χρυσάφη, Κων/νο Σταμούλη, Νέστορα Φωκά και τον Λεωνίδα Παπαπαύλου... Τα πτώματά τους βρέθηκαν, λίγες μέρες μετά, κατακρεουργημένα στο Λιβούνιοβο, (βλέπε Καρόλου Αλεξανδρίδου, «**Λεωνίδας Παπαπαύλου**», Μακεδονικών Ημερολόγιον Σφενδόνη 1956, σελ. 45-46).

Την προτομή του, που βρίσκεται στις Σέρρες, στο τέρμα της οδού Εθνικής Αντιστάσεως, στο πάρκο απέναντι από το ξενοδοχείο ΞΕΝΙΑ, **φιλοτέχνησε η γλύπτρια Αλίκη Χατζή**. Την κατασκευή της **χρηματοδότησε ο Δήμος Σερρών**.

Τα **αποκαλυπτήριά** της έγιναν στις **29/6/1954***.

ΠΗΓΕΣ

***Αρχείο** Γεωργίου Μ. Μπόντα.

Αλεξανδρίδης Κάρολος, «**Λεωνίδας Παπαπαύλου**», Μακεδονικών Ημερολόγιον Σφενδόνη 1956, σελ. 45-46.

Ζυγούρης Φίλιππος, **Ιστορικά σημειώματα περί Σιατίστης και λαογραφικά αυτής**, σελ. 345.

Απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου Σιάτιστας με αριθμό 263/90.

ΟΔΟΣ: Ανθυποσμηναγού Νικολάου Παπαχατζή

Ο Νικόλαος Παπαχατζής γεννήθηκε στη Σιάτιστα το 1933. Πατέρας του ήταν ο Βασίλειος Παπαχατζής και παππούς του ο Νικόλαος Παπαχατζής γνωστός από τη δράση του στο Μακεδονικό Αγώνα.

Ο Νικόλαος ήταν ανθυποσμηναγός και σκοτώθηκε το 1953, ενώ εκτελούσε διατεταγμένη υπηρεσία με το μονοκινητήριο μαχητικό του αεροπλάνο.

ΠΗΓΕΣ

Το **αρχείο** του κ. Γεωργίου Μ. Μπόντα.

Απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου Σιάτιστας με αριθμό 56/2002.

ΟΔΟΣ: Μητροπόλιτου Παρθενίου

Παρθένιος, Επίσκοπος Σισανίου <1665, 1668>.

Ο επίσκοπος Σισανίου Παρθένιος αναγράφεται σε επιγραφή στο Επταχώρι το έτος 1665 και το έτος 1668 υπογράφει μια απόφαση της Αρχιεπισκοπής Αχρίδας, (Δάρδας Α., **Η Επισκοπή - Μητρόπολη Σισανίου και Σιατίστης**, σελ. 21).

Ο Φίλιππος Ζυγούρης στο βιβλίο του **Ιστορικά σημειώματα περί Σιατίστης και λαογραφικά αυτής**, αναγράφει ένα επιτίμιο που εξέδωσε ο Παρθένιος. Παραθέτουμε μικρό απόσπασμα από το επιτίμιο αυτό: «...και παιδι δεν έκαμε και λέοι οτοι πως τον έκαμαν τεχναις μαγικαις δια τούτο γράφομε οποιος εινε εκείνος ο χριστιανός μικρός ή μεγας άνδρας ή γινεκα νεος ει γεροντας οποίες εχουν καμωμένα ει μεν και φοβηθούν τον θεον και να τα χαλάσουν η δε καλως ει δε να μείνουν αφορησμενοι...».

ΠΗΓΕΣ

Δάρδας Αναστάσιος, **Η Επισκοπή-Μητρόπολη Σισανίου και Σιατίστης**. Φίλιππος Ζυγούρης, **Ιστορικά σημειώματα περί Σιατίστης και λαογραφικά αυτής**, σελ. 172.

Απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου Σιάτιστας με αριθμό 263/90.

ΟΔΟΣ: Περδίκκα

Παύλος Νεράντζης, Καπετάν Περδίκκας, Μακεδονομάχος.

Ο Παύλος Νεράντζης γεννήθηκε στη Σιάτιστα, όπου και έμαθε τα πρώτα γράμματα. Νέος ήρθε στη Θεσσαλονίκη και εργάστηκε κοντά στον Γεώργιο Μπόμπουρα. Αναγκάστηκε όμως να φύγει κρυφά από τη Θεσσαλονίκη και να εγκατασταθεί στα Τρίκαλα, ύστερα από ένα επεισόδιο με τους Ευαγγελιστές της Θεσσαλονίκης: «... επικεφαλής ενός ομίλου νέων, ήρθεν απόξω από το οίκημα στο οποίο δίδασκαν τους παραπλανηθέντας οι προπαγανδισταί και άρχισαν να πετροβολούν και έθραυσαν τας υάλους των παραθύρων. Η προπαγάνδα διαμαρτυρήθηκε στις τούρκικες αρχές και κατόπιν της διαμαρτυρίας καταζητούνταν από τους Τούρκους», σημειώνει ο Φ. Ζυγούρης.

Στα 1897 ακολούθησεν, ως εθελοντής, στην Ήπειρο τον αξιωματικό Μωραϊτόπουλο. Την άνοιξη του 1905 μπήκε στον Μακεδονικό Αγώνα με το όνομα Παύλος Περδίκκας. Ήταν αρχηγός ανταρτικού σώματος 10 Σιατιστινών νέων, από τα πρώτα που είχαν σχηματιστεί στην περιοχή. Η δράση του εντοπίζεται κύρια στις περιφέρειες Μορίχοβου και Καρατσιόβας. (**Μορίχοβο**, περιοχή της Βορειοδυτικής Μακεδονίας. Μετά τον Α' Παγκόσμιο πόλεμο περιήλθε στην τότε Σερβία, σήμερα στην Π.Γ.Δ.Μ. **Καρατσιόβα**, η Αλμωπία του Νομού Πέλλας, στη Βόρεια Κεντρική Μακεδονία. Κατέχει το βόρειο τμήμα του Νομού Πέλλας).

Μετά το κίνημα των Νεοτούρκων το 1908 και την αμνηστία που δόθηκε στους αγωνιστές άφησε τα κρησφύγετα και γύρισε στο παλιό του επάγγελμα: άνοιξε εμπορικό στο Άργος Ορεστικό. Δυστυχώς η αμνηστία ήταν φαινομενική. Οι Τούρκοι ανάγκασαν τον Παύλο Περδίκκα να γυρίσει στη Σιάτιστα, εγκαταλείποντας την επιχείρησή του στο Άργος Ορεστικό, χωρίς καμιά αποζημίωση. Στη Σιάτιστα το βράδυ της 1ης Οκτωβρίου 1911 οι Τούρκοι τον δολοφόνησαν.

Την **προτομή** του, που βρίσκεται στον περίβολο του Αγίου Δημητρίου προς την πλευρά της «Φούρκας», **φιλοτέχνησε** ο γλύπτης **Πέτρος Μωραΐτης**. Η κατασκευή της **χρηματοδοτήθηκε** από τον **Δήμο Σιάτιστας** και τον

Προοδευτικό Σύλλογο Σιάτιστας. Τα αποκαλυπτήριά της έγιναν στις 4/11/1969.

ΠΗΓΕΣ

Αρχείο Γεωργίου Μ. Μπόντα.

Δάρδας Αναστάσιος, **Ο Μητροπολιτικός Ναός του Αγίου Δημητρίου Σιάτιστας.**

Διάφας Αθανάσιος, **Η δολοφονία του Παύλου Περδίκη, στο Σιατιστέων Μνήμη**, Λεύκωμα του Συλλόγου Σιατιστέων Θεσσαλονίκης.

Διεύθυνση Ιστορίας Στρατού, **Ο Μακεδονικός Αγών και τα εις Θράκην Γεγονότα.**

Ζυγούρης Φίλιππος, **Ιστορικά σημειώματα περί Σιατίστης και λαογραφικά αυτής**, σελ. 357.

Απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου Σιάτιστας με αριθμό 263/90.

ΟΔΟΣ: Περπέσα

**Περπέσας Χαρίλαος του Κων/νου,
συνθέτης κλασικής μουσικής.
(Λειψία, 1907-Σάρον Μασαχουσέτης, 1995).**

Ο Χαρίλαος Περπέσας ήταν ο πρωτότοκος γιος του Σιατιστινού γουνεμπόρου στη Λειψία και ευεργέτου των σχολείων της Σιάτιστας Κων/νου Περπέσα.

Σπούδασε πολιτικές επιστήμες και σύνθεση στο Βερολίνο (1926-31). Ήταν μαθητής του Σαίνμπεργκ στην Πρωσική Ακαδημία Τεχνών του Βερολίνου και φίλος του Σκαλκώτα.

Με την άνοδο των Ναζί στην εξουσία και την οικονομική κατάρρευση των επιχειρήσεων της οικογένειας το 1934 ήρθε στην Ελλάδα και έμεινε μέχρι το 1948.

Το 1935 πήρε το πρώτο βραβείο της Ακαδημίας Αθηνών με ορχηστρικό έργο. Το έργο του αναγνωρίστηκε διεθνώς, χάρις κυρίως στο ενδιαφέρον το οποίο έδειξε γι' αυτό ο μεγάλος έλληνας μαέστρος Δημήτρης Μητρόπουλος.

Ο Μητρόπουλος παρουσίασε το έργο του Περπέσα στο ελληνικό και αργότερα στο αμερικανικό κοινό.

Το όνομα του Χαρίλαου Περπέσα αναφέρεται στις ελληνικές και διεθνείς μουσικές εγκυκλοπαίδειες.

Από το 1948 μέχρι και το θάνατό του το 1995 έζησε στην Αμερική γράφοντας περισσότερο φιλοσοφικά έργα και λιγότερο συνθέτοντας. Απέφευγε να δίνει έργα του στη δημοσιότητα, έτσι από το 1956 και μετά δεν εμφανίζεται στη διεθνή μουσική σκηνή.

Σημείωση: Η απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου Σιάτιστας με αριθμό 263/90 αναφέρει απλά «οδός Περπέσα». Με την απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου Σιάτιστας με αριθμό 76/1992 το όνομα του δρόμου ... άλλαξε θέση στον πολεοδομικό χάρτη μας και σήμερα, 2015, στη Γεράνεια, κοντά στο Γήπεδο, υπάρχει η «οδός Κ. και Χ. Περπέσα»!

ΠΗΓΕΣ

Ηλιαδέλης Στράτος, «**Χαρίλαος Περπέσσας, ο άγνωστος Σιατιστινός κλασικός συνθέτης και φιλόσοφος (1907-1995)**». Ανάτυπο από το περιοδικό **Ελμειακά**, τεύχος 43, (Δεκέμβριος 1999). Θεσσαλονίκη 1999.

Παγκόσμιο Βιογραφικό Λεξικό της Εκδοτικής Αθηνών.

Ελληνική Μουσικαίδεια ή Θησαυρός της Ελληνικής Μουσικής
<http://www.musipedia.gr/> και χρήση της εντολής αναζήτηση, ανάρτηση: 1/7/2013.

Αποφάσεις του Δημοτικού Συμβουλίου Σιάτιστας με αριθμό 263/90 και 76/1992

ΟΔΟΣ: Μητροπολίτου Πολυκάρπου

**Πολύκαρπος Λιώσης,
Μητροπολίτης Σισανίου και Σιατίστης (1958-1972).**

Ο Πολύκαρπος Λιώσης γεννήθηκε στον Πειραιά στις 8/9/1900.

Το 1924 ασπάστηκε το μοναχικό βίο και την ίδια χρονιά χειροτονήθηκε διάκονος.

Πτυχιούχος της Θεολογικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών το 1935 χειροτονήθηκε επίσκοπος και την ίδια χρονιά βραβεύτηκε από την Ακαδημία Αθηνών με το Μαυρογένειο βραβείο αρετής και φιλαλληλίας.

Το Σεπτέμβριο του 1958 εξελέγη από την Ιερά Σύνοδο Μητροπολίτης Σισανίου και Σιατίστης.

Τη Μητρόπολη Σισανίου και Σιατίστης εποίμανε επί 14 έτη γεμάτα με φροντίδα για το ποίμνιό του.

Κορωνίδα της κοινωνικής του δράσης είναι η ίδρυση του **Κληροδοτήματος της Αγάπης** για φοιτητές.

Αποχώρησε - λόγω ορίου ηλικίας - από τη Μητρόπολη στις 31/12/1972.

Πέθανε στον Πειραιά το 1996.

ΠΗΓΕΣ

Γεωργίου Μ. Μπόντα, **Μητροπολίτης Πολύκαρπος Λιώσης (1900-1996)**, στο περιοδικό **Σιατιστινά**, τεύχος 15-16.

Απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου Σιάτιστας με αριθμό 185/1999.

ΟΔΟΣ: Πουλκίδη

Στον δρόμο αυτό βρίσκεται το αρχοντικό της Πούλ'κους

Το όνομα Πουλκίδη είναι το επίθετο της Ελένης Πουλκίδη μιας από τους κατά καιρούς ιδιοκτήτες του αρχοντικού. Η Ελένη Πουλκίδη ήταν γνωστή ως Πούλ'κω και κληρονόμησε το αρχοντικό από τη μητέρα της το 1910.

ΠΗΓΕΣ

Καλλιόπης Μπόντα-Ντουμανάκη, **Από την πολιτιστική κληρονομιά της**

Σιάτιστας: II. Εκκλησίες-Αρχοντικά- Δημόσια κτήρια, σελ. 159.

Απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου Σιάτιστας με αριθμό 263/90.

ΟΔΟΣ: Ρήγα Φεραίου

*«...Ο Ρήγας ήταν: διαφωτιστής, επαναστάτης, πολιτικός και στρατιωτικός νους, εθνεγέρτης, μάρτυρας και οραματιστής μιας δημοκρατικής πολιτείας στον βαλκανικό χώρο...»**

Ο Ρήγας Βελεστινλής ονειρεύτηκε και έδρασε για την πραγματοποίηση του μεγάλου σκοπού του: την απελευθέρωση των σκλαβωμένων Ελλήνων και των άλλων λαών της βαλκανικής από τον τουρκικό ζυγό. Είναι γνωστό το κάλεσμά του:

*Ως πότε παλικάρια, θα ζούμε στα στενά
μονάχοι σα λιοντάρια, στις ράχες στα βουνά;
Κάλλιο είναι μιάς ώρας ελεύθερη ζωή,
παρά σαράντα χρόνια, σκλαβιά και φυλακή.*

(απόσπασμα από τον ΘΟΥΡΙΟ)

Γεννήθηκε το 1757 στο Βελεστίνο Θεσσαλίας, όπου ήταν οι αρχαίες Φερές, γι' αυτό και οι ιστορικοί του 19ου αιώνα του έδωσαν το επώνυμο «Φεραίος». Ο ίδιος ποτέ δεν το χρησιμοποίησε. Πάντοτε υπέγραφε «Ρήγας Βελεστινλής Θετταλός*».

Σπούδασε στη Σχολή της Ζαγοράς. Από τη Θεσσαλία πρέπει να έφυγε, όπως λέει χαρακτηριστικά ένας βιογράφος του, με το όνειρο μιας καλύτερης σταδιοδρομίας στο εμπόριο ή στα γράμματα.

Πήγε πρώτα στη Πόλη. Στη συνέχεια πήγε στη Βλαχία, όπου σταδιοδρόμησε ως γραμματικός τοπικών αρχόντων, ως διοικητικός και διπλωματικός υπάλληλος.

Τον Ιούνιο του 1790 προσλήφθηκε στην υπηρεσία του βαρόνου Ντε Λάγγενφελντ και τον συνόδευσε στη Βιέννη, όπου και έμεινε μέχρι τον Ιανουάριο του 1791.

Ο Ρήγας ξαναήρθε στη Βιέννη τον Αύγουστο του 1796 και «...συνδέθηκε στενότερα με τον φλογερό πατριώτη και σθεναρό δημοσιογράφο <Γεώργιο Πούλιο> και φρόντισαν από κοινού να διαδοθεί γρήγορα η επαναστατική ιδεολογία μεταξύ των ελληνικών παροικιών του εξωτερικού, των τουρκοκρατούμενων περιφερειών, αλλά και των άλλων

*υποδούλων βαλκανικών λαών, Σέρβων και Βουλγάρων, και να σχηματισθεί ισχυρό επαναστατικό κέντρο στη Βιέννη...»***

Οι τυπογράφοι αδελφοί Μαρκίδες Πούλιου, από τη Σιάτιστα, παρά τον κίνδυνο που διέτρεχαν έθεσαν στη διάθεσή του το τυπογραφείο τους.

Ο Ρήγας, όταν τελείωσε η εκτύπωση των επαναστατικών του κειμένων, αποφάσισε να επισκεφτεί την Τεργέστη και από εκεί να περάσει στα τουρκοκρατούμενα ελληνικά μέρη.

... Όμως η τύχη με τις συμπτώσεις της και η μικροψυχία ανθρώπων ματαίωσε με τραγικό τρόπο την έλευση του Ρήγα στην Ελλάδα, αφού οδήγησε την αυστριακή αστυνομία στη σύλληψη του Ρήγα και των συνεργατών του στις 19 Δεκεμβρίου του 1797 στην Τεργέστη. Στη συνέχεια στις 10 Μαΐου 1798 στο μεθοριακό σταθμό του Σεμλίνου οι Αυστριακοί παρέδωσαν στους Τούρκους, στον πασά του Βελιγραδίου, τον Ρήγα και τους συντρόφους του. Οι ήρωες κλείστηκαν στη φοβερή φυλακή του πύργου της Νεμπόισα, όπου και βασανίστηκαν φριχτά. Και... στις 24 Ιουνίου του 1798 ο Ρήγας και οι συνεργάτες του στραγγαλίστηκαν και τα πτώματά τους ρίχτηκαν στον Δούναβη.

*«...Ο Ρήγας δεν πρόλαβε να δει την Ελλάδα ελεύθερη. Όμως ο Θούριός του, που ήταν με απλά λόγια γραμμένος, πέρασε κάμπους και θάλασσες, πολιτείες και χωριά του βαλκανικού χώρου, εμπνυχώνοντας τους σκλαβωμένους στην απόφασή τους να γκρεμίσουν την απολυταρχική εξουσία του σουλτάνου, να αποκτήσουν την ελευθερία και να ζήσουν σε μια δημοκρατική πολιτεία...»**

ΠΗΓΕΣ

Εκδοτικής Αθηνών, **Ιστορία του Ελληνικού Έθνους**, τόμος ΙΑ'.

****Ζυγούρη Φιλίππου, Ιστορικά σημειώματα περί Σιατίστης και λαογραφικά αυτής**, σελ. 289.

***Καραμπερόπουλος Δημήτριος, άρθρο στο αφιέρωμα της εφημερίδας ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ της 27ης/6/2010 με τίτλο ΡΗΓΑΣ ΒΕΛΕΣΤΙΝΛΗΣ ΤΑ ΕΠΙΚΑΙΡΑ ΟΡΑΜΑΤΑ ΤΟΥ.**

Πρακτικά του Συνεδρίου **ΟΙ ΦΥΣΙΚΕΣ ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΙΔΙΑΙΤΕΡΑ ΣΤΗ ΘΕΣΣΑΛΙΑ ΠΡΙΝ ΤΗΝ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ**, έκδοση της Ένωσης Ελλήνων Φυσικών το 1985.

Ρήγα Βελεστινλή Θετταλού, **ΦΥΣΙΚΗΣ ΑΠΑΝΘΙΣΜΑ**, Βιέννη 1790. Φωτ/κή ανατύπωση του έργου από την Ένωση Ελλήνων Φυσικών, 1971.

Απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου Σιατίστας με αριθμό 263/90.

ΟΔΟΣ: Αλέκου Ρόσιου-Υψηλάντη

Ρόσιος Αλέξιος, φιλόλογος (1917-2005). Υψηλάντης είναι το όνομά με το οποίο είναι γνωστός στην Εθνική Αντίσταση.

Σύμφωνα με πληροφορίες που μας δίνει ο ίδιος στο βιβλίο του «**Στα φτερά του Οράματος**» γεννήθηκε το έτος 1917 στη Σιάτιστα, το σχολικό έτος 1934-1935 αποφοίτησε από το Τραμπάντζειο Γυμνάσιο Σιάτιστας, σπούδασε φιλολογία στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης. Το 1940 φοίτησε στη Σχολή Εφέδρων Αξιωματικών Σύρου και τοποθετήθηκε στον XI Συντομακτό τομέα, στο 13ο Σύνταγμα. Πολέμησε ως ανθυπολοχαγός στον Κεντρικό τομέα του Αλβανικού μετώπου. Τον Ιανουάριο του 1942 οργανώθηκε στο Ε.Α.Μ. Σιάτιστας και έγινε υπεύθυνος της ημιστρατιωτικής οργάνωσης στην επιτροπή του Ε.Α.Μ.

Στις 4,5,6 Μαρτίου 1943 ήταν ο οργανωτής και εμπνευστής στη μάχη της Βίγλας και του Φαρδύκαμπου. Διοικητής αποσπάσματος (τάγματος) του 53ου συντάγματος της ΙΧ μεραρχίας ύστερα από διήμερη μάχη με τους υποχωρούντες Γερμανούς μπήκε πρώτος στην Κοζάνη.

Μετά τη Βάρκιζα υπέστη διωγμούς, μπήκε στο Δημοκρατικό Στρατό Ελλάδας, Δ.Σ.Ε., και έφτασε μέχρι το βαθμό του Υποστρατήγου.

Με την υποχώρηση του Δ.Σ.Ε. έφυγε στη Ρουμανία και μετά στη Σοβιετική Ένωση, όπου εργάστηκε ως καθηγητής στο Ινστιτούτο Ξένων γλωσσών της Τασκένδης.

Γύρισε στην Ελλάδα το 1976 δηλώνοντας στις εφημερίδες: «... είναι η μεγαλύτερη χαρά της ζωής μου. Γυρίζω μετά από 27 χρόνια, 7 χρόνια δηλαδή παραπάνω από τον Οδυσσέα ...». Με την επιστροφή του στην πατρίδα συνεχίζει την πολιτικοποιημένη πορεία του στο χώρο του ΠΑ.ΣΟ.Κ. και τις οργανώσεις των Αντιστασιακών. Το 1985 τιμήθηκε με το παράσημο του Ανωτάτου Σοβιέτ για την Αντιστασιακή του δράση στην Κατοχή 1941-1944. Πέθανε στην Αθήνα το 2005.

(Δημοσίευμα του κ. Γεωργίου Μπόντα στο διαδικτυακό τόπο www.siatistanews.gr <http://www.siatistanews.gr/localnews/Rossios/02.html>, ανάρτηση: 1/7/2013).

Απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου Σιάτιστας με αριθμό 67/2006.

ΟΔΟΣ: Θωμά Ρούζιου

Ρούζιου Θωμάς, Δήμαρχος Σιάτιστας.

Ο Μιλτιάδης Στρακαλής τον αναφέρει Δήμαρχο Σιάτιστας μετά τον Δήμαρχο Μπήτσια, δηλαδή μετά το 1884.

Σε δημοσίευμα της εφημερίδας **ΦΑΡΟΣ ΤΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ** αναφέρεται ως πρόεδρος του Δημαρχείου Σιάτιστας το 1889.

Ο Θωμάς Ρούζιου, όπως προκύπτει από το έργο του Φ. Ζυγούρη, ήταν γιος της Βασιλικής Ζυγούρη και του Μάρκου Ρούζιου, πλούσιου Σιατιστινού εμπόρου στη Σεμέντρα (ή Σεμέντρια ή Σμεντέροβο, πόλη της Σερβίας, ΝΑ. του Βελιγραδίου).

Ο Θωμάς Ρούζιου ορίζεται από τον ίδιο τον Ιωάννη Τραμπαντζή ως ισόβιο μέλος της εξαμελούς επιτροπής διοίκησης του νεοσύστατου Τραμπαντζείου Γυμνασίου.

ΠΗΓΕΣ

Ζυγούρης Φίλιππος, **Ιστορικά σημειώματα περί Σιατίστης και λαογραφικά αυτής**, σσ. 441, 529.

Στρακαλής Μιλτιάδης, **Εξέλιξις της Δημοτικής Αρχής εις την Σιάτισταν**, άρθρο στο Λεύκωμα του Συλλόγου Σιατιστέων Θεσσαλονίκης **Σιατιστέων Μνήμη**.

Εφημερίδα **ΦΑΡΟΣ ΤΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ**, φύλλο της 1ης/1/1890, πρώτη αναφορά στο βιβλίο του Α. Δάρδα **Ίδρυση και λειτουργία του Τραμπαντζείου Γυμνασίου Σιατίστης με την εποπτεία της Εκκλησίας**, σελ. 173

Απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου Σιάτιστας με αριθμό 263/90.

ΟΔΟΣ: Υπολοχαγού Σακαλή

Ο Δ. Σακαλής* ήταν έφεδρος ανθυπολοχαγός από την Κωνσταντινούπολη. Σκοτώθηκε στη μάχη της Σιάτιστας, την 4^η Νοεμβρίου 1912.

Η Σιάτιστα τον τίμησε αναγράφοντας το όνομά του στο Ηρώον της πόλης.

ΠΗΓΕΣ

Εφημερίδα **ΣΚΡΙΠ**, φύλλο της 22ας/11/1912, σελ. 4.

Αποστόλου Ιωάννης, **Ιστορία της Σιατίστης**.

Απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου Σιάτιστας με αριθμό 263/90.

*σε άλλες εφημερίδες της εποχής αναφέρεται ως Σακαλής Κ. Στο ψηφιοποιημένο Αρχείο της Διευθυνσης Ιστορίας Στρατού υπάρχει η ακόλουθη αναφορά:

Σακκαλής Κωνσταντίνος	
Πατρώνυμο:	Δημήτριος
Όπλο:	Πεζικό
Ο.Τ.Α. γέννησης:	
Νομός θανάτου:	Κοζάνης
Ο.Τ.Α. θανάτου:	Σιατίστης
Οικισμός θανάτου:	Σιάτιστα
Περίοδος:	Βαλκανικοί Πόλεμοι
Ημερομηνία θανάτου:	4/10/1912
Τόπος θανάτου:	Σιάτισταν

ΟΔΟΣ: Νικολάου Σαμαρά

Νικόλαος Σαμαράς, ευεργέτης της Σιάτιστας.

Ο Νικόλαος Σαμαράς γεννήθηκε στη Σιάτιστα στις 21 Ιουνίου 1838. Ήταν παιδί πολύ φτωχής οικογένειας. Το 1853 πήγε στο Βελιγράδι κοντά στον αδελφό του Γεώργιο και εργάστηκε κοντά του για λίγα χρόνια ως γουνοποιός.

Αργότερα έκανε δική του δουλειά μεταφέροντας και πουλώντας «είδη Κωνσταντινουπόλεως».

Τον βρίσκουμε και με το όνομα Λαζάρου και Λαζάρεβιτς. Ο Φ. Ζυγούρης σημειώνει: «...Ζούσε με άκρα λιτότητα και υπόφερνε στερήσεις, όχι μονάχα στην αρχή της ξενιτιάς του, που ήταν υποχρεωμένος με τα ολίγα χρήματα που έβγαζε και αυτός να ζει και στη μητέρα του να στέλνει, αλλά και κατόπιν, που είχε στα χέρια του τον πλούτο, απαρνιούνταν τις βιοτικές ηδύτητες (απολαύσεις) και θυσίασε στο βωμό του ιδεώδους του και αυτές τις γλυκύτατες απολαύσεις που έχει ο οικογενειακός βίος εκλέξας τον άγαμο βίο. Με τέτοια δε ζωή μπόρεσε να αποκτήσει περιουσία ικανή να του επιτρέψει να πραγματοποιήσει τις αγαθές προθέσεις της καρδιάς του. Συντάσσει την διαθήκην του με τις αγαθότερες προθέσεις για τα τέκνα της πασχούσης κοινωνικής τάξεως της πατρίδος του. ...»

Διέθεσε μεγάλο χρηματικό ποσό που προέκυψε από την εκποίηση της περιουσίας του ...

«... για να παντρεύονται από τους τόκους ορφανά κορίτσια, να μοιράζονται άλευρα δυο φορές το χρόνο, να αγοράζονται βιβλία για τους απόρους μαθητάς, να κατασκευάζονται υποδήματα και ενδύματα σε απόρους, επίσης, μαθητάς.»

Στο βιβλίο του Σκεύου Ζερβού **Εθνικά Κληροδοτήματα και Δωρεά** έχει σημειωθεί η κατάθεση του χρηματικού ποσού στην Εθνική Τράπεζα από το 1893 ήδη.

Στη συνέχεια, τα χρεόγραφα αυτά μαζί με άλλα του 1ου Δημοτικού Σχολείου Σιάτιστας ρευστοποιήθηκαν και με τα χρήματα αυτά αγοράστηκαν στα μέσα της δεκαετίας του 1970 τα 7 διαμερίσματα που έχει

στην κατοχή του το 1ο Δημ. Σχολείο Σιάτιστας στη Θεσσαλονίκη, Αγίας Θεοδώρας 13. (Λεπτομερής ανάλυση του θέματος της αγοράς των διαμερισμάτων υπάρχει σε επιστολή του Π. Δίκου στην εφημερίδα ΕΦΗΜΕΡΙΣ, αρ. φύλλου 88, Σεπτέμβριος 1990, σελ. 5).

ΠΗΓΕΣ

Επιστολή του Π. Δίκου στην εφημερίδα **ΕΦΗΜΕΡΙΣ**, αρ. φύλλου 88, Σεπτέμβριος 1990, σελ. 5.

Ζερβός Σκεύος, **Εθνικά Κληροδοτήματα και Δωρεαί.**

Ζυγούρης Φίλιππος, **Ιστορικά σημειώματα περί Σιατίστης και λαογραφικά αυτής**, σελ. 457.

Λαζάρου Α. Γ., **"Σιάτιστα"**, Μακεδονικόν Ημερολόγιον (Επετηρίς των Μακεδόνων) έτους 1910.

Απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου Σιάτιστας με αριθμό 263/90.

ΟΔΟΣ: Αμύντα Σαμαρά και Δαμιανού Φιλιππίδη

Ο **Αμύντας Ιωάννη Σαμαράς** (1920-1943), δάσκαλος, και ο **Δαμιανός Γεωργίου Φιλιππίδης** (1903-1943), έμπορος, είναι θύματα των εκκαθαριστικών επιχειρήσεων των Γερμανών στη Δ. Μακεδονία (18-30 Ιουλίου και 31 Ιουλίου-25 Αυγούστου 1943).

ΠΗΓΕΣ

Στρακαλής Μιλτιάδης, **50 έτη Ελευθερίας**, σελ 64.

Δορδανάς Στράτος Ν., **Αντίποινα των Γερμανικών αρχών Κατοχής στη Μακεδονία (1941-1944)**, Διδακτορική Διατριβή, ΑΠΘ Θεσσαλονίκη 2002, σελ.312. <http://invenio.lib.auth.gr/record/2262/files/gri-2003-101.pdf>, ανάρτηση: 4/10/2013.

Απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου Σιάτιστας με αριθμό 161/96

ΟΔΟΣ: Σαχιναίων

Η οικογένεια Σαχίνη ήταν μία από τις παλαιότερες και μεγαλύτερες οικογένειες της Σιάτιστας.

Η αρχαιότερη καταγραφή του ονόματος **Δούκας Σαχίνη**, την οποία εμείς εντοπίσαμε, βρίσκεται σε ένα έγγραφο του αρχείου της Ιεράς Μητροπόλεως Σισανίου και Σιατίστης με εκτιμώμενη χρονολογία μεταξύ 1822-1830. Το έγγραφο αυτό δημοσιεύτηκε το 1989 από τον Αναστάσιο Μέγα στο περιοδικό **Σιατιστινά**.

Άλλες αναφορές του ονόματος **Δούκας Σαχίνη** :

- 27 Ιουνίου 1829 σε έρανο των μελών της αδελφότητας του ιερού ναού Αγίου Γεωργίου στη Βιέννη.
- 15/2/1839 σε πράξη του Κώδικα Ζωσιμά.
- 1846 είναι το έτος γέννησης του Αποστόλου Σαχίνη του Δούκα, πηγή ο Εκλογικός Κατάλογος Ανασελίτσης του 1915.

Από τα γνωστότερα μέλη της οικογένειας είναι:

- Ο **Κων/νος Δούκα Σαχίνης**, ο οποίος με διαθήκη του το 1910 άφησε μεγάλη περιουσία στα εκπαιδευτήρια της πόλης μας.
- Ο **Αλέξανδρος Δούκα Σαχίνης**, ο οποίος πρόσφερε σημαντικά χρηματικά ποσά για την ανέγερση του 1ου Δημοτικού Σχολείου Σιάτιστας, 1908-1912.
- Ο **Δούκας Αποστόλου Σαχίνης**, ο οποίος πρόσφερε σημαντικά χρηματικά ποσά για την ανέγερση του ιερού ναού του Αγίου Νικολάου Σιάτιστας και χρηματοδότησε το 1929 την έκδοση του βιβλίου του Ι. Αποστόλου **Ιστορία της Σιατίστης**.

ΠΗΓΕΣ

Αποστόλου Ιωάννης, **Ιστορία της Σιατίστης**.

Ευστρατιάδης Σωφρόνιος, Μητροπολίτης Λεοντοπόλεως, **Ο Εν Βιέννη Ναός του Αγίου Γεωργίου και η Κοινότης των Ελλήνων Οθωμανών υπηκόων**.

Ζυγούρης Φίλιππος, **Ιστορικά σημειώματα περί Σιατίστης και λαογραφικά αυτής**, σελίδες 459 και 487.

Καλινδέρης Μιχ., **Ο Κώδιξ της Μητροπόλεως Σισανίου και Σιατίστης (1686-)**.

Μέγας Αναστάσιος, **Σχολείο και Εκκλησία στη Σιάτιστα (1817-1850)**, περιοδικό **Σιατιστινά**, τεύχος 1.

Σιατιστέων Μνήμη, Λεύκωμα του Συλλόγου Σιατιστέων Θεσσαλονίκης.

Εκλογικός Κατάλογος της Υποδιοικήσεως Ανασελίτσης 1915.

Τυπογραφείον Ιωάννου Κουμένου, Θεσσαλονίκη.

Απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου Σιάτιστας με αριθμό 263/90.

ΟΔΟΣ: Μητροπολίτου Σεραφείμ

**Σεραφείμ Σκαρούλης,
Μητροπολίτης Σισανίου και Σιατίστης (1900-1909).**

Γεννήθηκε στην Κάλυμνο και φοίτησε στη Θεολογική Σχολή της Χάλκης, από όπου αποφοίτησε το 1880. Εστάλη από τον Πατριάρχη Ιωακείμ στο Άγιο Όρος και από εκεί στη Μόσχα, 1881, ως ηγούμενος στο μετόχι του Αγίου Σεργίου του Οικουμενικού Πατριαρχικού Θρόνου, όπου έμεινε ως το 1893. Τον Μάιο του 1900 χειροτονήθηκε μητροπολίτης Σισανίου και Σιατίστης και τον Μάιο του 1909 μετατέθηκε στη μητρόπολη Γάνου και Χώρας.

Την ποιμαντορία του σημάδεψαν δυσάρεστες καταστάσεις και έντονες αντιπαραθέσεις με το ποίμνιό του στη μητρόπολη Σισανίου και Σιατίστης, τέτοιες ώστε να αναγκαστεί το Πατριαρχείο να υιοθετήσει την απαίτηση των Σιατιστινών να τον απομακρύνει τοποθετώντας τον μητροπολίτη στην επαρχία Γάνου και Χώρας.

Τα γεγονότα αυτά πέρασαν στην ιστορία της πόλης μας με τον τίτλο «Σεραφειμικά».

ΠΗΓΕΣ

Σιατιστέων Μνήμη, Λεύκωμα του Συλλόγου Σιατιστέων Θεσσαλονίκης. Δάρδας Αναστάσιος, **Η Επισκοπή-Μητρόπολη Σισανίου και Σιατίστης**. Ζυγούρης Φίλιππος, **Ιστορικά σημειώματα περί Σιατίστης και λαογραφικά αυτής**, σελ. 187.

Απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου Σιάτιστας με αριθμό 263/90.

ΟΔΟΣ: Σουλιωτών

Σουλιώτες, οι κάτοικοι της περιοχής που αποκαλούμε Σούλι/Σουλιωτοχώρια.

Σουλιώτες αποκαλούμε τους κατοίκους 11 ορεινών, φύσει οχυρών χωριών της Κεντρικής Ηπείρου -νομός Θεσπρωτίας- τα οποία ονομάζονται Σουλιωτοχώρια.

Οι ερευνητές θέλουν την ίδρυσή των χωριών αυτών γύρω στον 16^ο αιώνα από χριστιανούς, οι οποίοι ήθελαν να αποφύγουν την καταπίεση και τον αναγκαστικό εξισλαμισμό. Πρώτα ίδρυσαν το Σούλι και ύστερα τη Σαμονίβα, την Κιάφα και τον Αβαρίκο. Στη συνέχεια σχηματίστηκαν άλλα 7 χωριά. Οι περισσότερες πηγές αναφέρουν για τα χωριά αυτά τα ονόματα: Τσεκουράτι, Περεχάτι, Βίλια, Αλποχώρι, Κοντάντες, Γκιονάλα, Ρουσιάτσα. Τα 11 χωριά αποτελούσαν τη «Σουλιώτικη Συμπολιτεία». Σήμερα σώζεται μόνο η Σαμονίβα.

Οι Σουλιώτες είναι γνωστοί στην Ιστορία για τους νικηφόρους αγώνες τους εναντίον των Τούρκων στη διάρκεια της Τουρκοκρατίας. «Σύμφωνα με τον κόμη Peccio οι Σουλιώτες αγωνιστές ξεπερνούσαν πολύ τους περίφημους γρεναδιέρους του Ναπολέοντα και την περήφανη αγγλική φρουρά»*. Δυστυχώς τον Δεκέμβρη του 1803, ύστερα από πολιορκία τριών χρόνων, αναγκάστηκαν να συνθηκολογήσουν με τον Αλή Πασά και να εγκαταλείψουν τα χωριά τους. Έτσι άλλοι διασκορπίστηκαν σε διάφορα μέρη της Ελλάδας, άλλοι όμως, όπως ο καλόγηρος Σαμουήλ και τα παλικάρια του, δεν έφυγαν από την πατρίδα τους, όπως πρόβλεπε η συνθήκη, δεν δέχτηκαν τη συνθηκολόγηση, έμειναν στο Κούγκι. Εκεί έβαλαν φωτιά στην πυριτιδαποθήκη και ανατινάχτηκαν στον αέρα. Άλλοι στην πορεία της απομάκρυνσής τους από το Σούλι δέχτηκαν επίθεση από σώματα Αλβανών στην περιοχή του Ζαλόγγου. Τους πολιορκήσαν σε μοναστήρι όπου οχυρώθηκαν. Κάποιοι γλύτωσαν με ηρωική έξοδο. Αρκετές γυναίκες όμως δεν συμμετείχαν στην έξοδο. Παρέμειναν στο μοναστήρι. Όταν τις πλησίασαν οι εχθροί, έστησαν αυθόρμητα χορό και μια-μια έπεφτε στο βράθρο τραγουδώντας.

Από τις οικογένειες που σώθηκαν εγκαταστάθηκαν στην πόλη μας οι οικογένειες Παπασουλιώτη (Κ. Οικονόμου, Μήτσιος και Λάμπρος), Νάτσινα, Καραλιόλιου, Σαμαρά. Η οικογένεια Σαμαρά μάλιστα είχε στην κατοχή της έγγραφα του Νότη Μπότζαρη.

ΠΗΓΕΣ

*Εκδοτικής Αθηνών, **Ιστορία του Ελληνικού Έθνους**, τόμος ΙΑ΄ σελ. 406, 420.

Ζυγούρης Φίλιππος, **Ιστορικά σημειώματα περί Σιατίστης και λαογραφικά αυτής**, σελ. 47.

<http://www.souli.8m.com/index.html>, ανάρτηση: 4/7/2013.

Απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου Σιάτιστας με αριθμό 263/90.

ΟΔΟΣ: Αθανασίου Σπύρου

**Σπύρου Αθανάσιος, Πρόεδρος της Κοινότητας Σιάτιστας
από το 1922 έως το 1930.**

Ο Σπύρου Αθανάσιος του Αναστασίου γεννήθηκε στη Σιάτιστα το 1870. Ο πατέρας του ήταν ο πρώτος Δήμαρχος της πόλης μας.

Σπούδασε στα σχολεία της Σιάτιστας και στη συνέχεια στην Εμπορική Σχολή Θεσσαλονίκης ΝΟΥΚΑΣ .

Ασχολήθηκε με το εμπόριο στο εμπορικό κατάστημα του πατέρα του, στη Σιάτιστα.

Έλαβε μέρος στον Μακεδονικό Αγώνα ως μέλος της Εθνικής Επιτροπής. Για τις εθνικές του υπηρεσίες τιμήθηκε από το ελληνικό κράτος.

Από το 1922 έως το 1930 εκλεγόταν συνεχώς πρόεδρος της Κοινότητας Σιάτιστας.

Πέθανε στη Σιάτιστα το 1945.

ΠΗΓΕΣ

Σιατιστέων Μνήμη, Λεύκωμα του Συλλόγου Σιατιστέων Θεσσαλονίκης.

Εφημερίδα **ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ**, φύλλο της 29ης/7/1928, σελ 2.

Απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου Σιάτιστας με αριθμό 263/90.

ΟΔΟΣ: Αθανασίου Στρακαλή

**Στρακαλής Αθανάσιος, φαρμακοποιός.
Δημογέροντας στη Σιάτιστα,
εθελοντής στη μάχη της Σιάτιστας την 4^η Νοεμβρίου 1912.**

Ο Αθανάσιος Στρακαλής γεννήθηκε στη Σιάτιστα το 1872. Ήταν γιος του προκρίτου Λαζάρου Στρακαλή, τον οποίο σκότωσαν οι Γκέκηδες το 1877 σε μια από τις επιδρομές τους εναντίον της Σιάτιστας (βλ. Φ. Ζυγούρη, **Ιστορικά σημειώματα περί Σιατίστης και λαογραφικά αυτής**, σελ.61).

Φοίτησε στην Ελληνική Σχολή Σιάτιστας, συνέχισε στο Γυμνάσιο Μοναστηρίου, στη Φαρμακευτική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών, από όπου αποφοίτησε με άριστα.

Ίδρυσε φαρμακείο στην Κωνσταντινούπολη, στη Σιάτιστα, στα Σέρβια, στο Τσοτύλι και τέλος ξανά στη Σιάτιστα.

Δημογέροντας της Σιάτιστας μέχρι την απελευθέρωσή της.

Διακρίθηκε στη μάχη της Σιάτιστας της 4^{ης} Νοεμβρίου 1912 προσφέροντας εθελοντικά υπηρεσίες τραυματιοφορέα και παρέχοντας επί μήνες δωρεάν φαρμακευτικό υλικό στον ελληνικό στρατό που ήταν στη Σιάτιστα.

ΠΗΓΕΣ

Ζυγούρης Φίλιππος, **Ιστορικά σημειώματα περί Σιατίστης και λαογραφικά αυτής**, σελίδες 61 και 559.

Σιατιστέων Μνήμη, Λεύκωμα του Συλλόγου Σιατιστέων Θεσσαλονίκης. Απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου Σιάτιστας με αριθμό 263/90.

ΟΔΟΣ: Γεωργίου Σφήκα

Γεώργιος Σφήκας [Σιάτιστα, 1864-Βρανιά (:), 1916],
εκπαιδευτικός, εθνομάρτυρας.

«Ο Γεώργιος Σφήκας, γόνος της αρχαιότερης οικογενείας της Σιάτιστας, τελείωσε την Ελληνική Σχολή αυτής και θέλοντας να λάβει ανώτερη μόρφωση μετέβη στα Βιτόλια (το Μοναστήρι, σήμερα Bitola της Π.Γ.Δ.Μ.), όπου τελείωσε το Γυμνάσιο και κατόπιν στις Αθήνας, όπου εσπούδασε Φιλολογικά στο εκεί Πανεπιστήμιο. Ύστερα από τις φιλολογικές σπουδές του διορίστηκε καθηγητής του Τραμπαντζείου Γυμνασίου Σιάτιστας (1891). Μα ο διορισμός του αυτός δεν τον ικανοποίησε. Ζητούσε στάδιο ευρύτερης εθνικής δράσης. Συνδέει την τύχη του με έτερο γόνο φιλοπάτριδος οικογένειας, με την ονόματι Βασιλικήν, θυγατέρα του Ν. Ρούζιου, ο οποίος αναδείχτηκε άλλοτε σωτήρας της Σιάτιστας, και ακολουθούμενος από αυτήν έρχεται στη Β. Μακεδονία, όπου ανοίγονταν στάδιο, που μπορούσε να ικανοποιήσει την φλόγα του πατριωτισμού του Σφήκα με τελεσφόρα εργασία ενάντια των βουλγαρικών ωμοτήτων... Οι επιτετραμμένοι της βουλγαρικής προπαγάνδας είχαν λυσσάζει εναντίον του και ζητούσαν να εύρουν ευκαιρία για την εξόντωσή του...».(Φ. Ζυγούρης. **Ιστορικά σημειώματα**, σελ. 346).

«...και διορίστηκε καθηγητής στο Δυρράχιο και μετά δίδαζε στο Μοναστήρι.

Στη συνέχεια δίδαζε στο Ελληνικό Σχολείο Μελενίκου. Στα 1900 ανέλαβε τη διεύθυνση του Ημιγυμνασίου που λειτουργούσε στα πλαίσια της Σχολής Μελενίκου ως ενιαίο εκπαιδευτικό συγκρότημα - διδακτήριο του Ελληνικού Σχολείου Μελενίκου, ενώ στα χρόνια 1906-1908 έγινε και σχολάρχης. Μετά το 1913 και έως το 1916 διετέλεσε σχολάρχης στο Σιδηρόκαστρο.

Ο Γεώργιος Σφήκας παρουσίασε και ενεργή δραστηριότητα στην οργάνωση του Ελληνισμού κατά τη διάρκεια του Μακεδονικού Αγώνα: Η παρουσία του Σφήκα σ' εκείνη τη νευραλγική περιοχή του βορειότερου εθνολογικού χώρου του Ελληνισμού δεν σκόπευε αποκλειστικά και μόνο στην παροχή των εκπαιδευτικών του υπηρεσιών, αλλά και ως απεσταλμένος πράκτορας του «Εθνικού Κέντρου» διηύθυνε και την επαναστατική

οργάνωση των ελληνικών σωμάτων στο Μελένικο και την ευρύτερη περιοχή του. Στα πλαίσια δε αυτής της δραστηριότητάς του συνεργάστηκε και με τα δυο εθνικά σωματεία του Μελενίκου, το «Σύνδεσμο Ευελπίδων Μελενίκου» και το «Σύνδεσμο Κυριών και Δεσποινίδων η Αρμονία», τα οποία συχνά χρηματοδοτούσαν τον αγώνα του.

Το Γεώργιο Σφήκα, λόγω της ενεργούς δράσης του στον ελληνικό απελευθερωτικό αγώνα, τον κατεδίωκε ανελέητα ο πολύς Σαντάνσκη, και ως εκ τούτου δεν ήταν λίγες οι περιπτώσεις που απειλήθηκε κι αυτή η ζωή του. Στα γεγονότα δε του 1912, με την υποκίνηση του οποίου οι γυναίκες του Μελενίκου αντέδρασαν στο κτίσιμο βουλγαρικού σχολείου και εκκλησίας στο Μελένικο, καταδικάστηκε και σε 15νήμερη φυλάκιση από το Πλημμελειοδικείο Μελενίκου....»

(Κολτσίδας Αντώνης Μιχ., **Ιστορία του Μελενίκου** σελ.254)

Οι Βούλγαροι τον Αύγουστο του 1916 μπήκαν ως ουραγοί των Γερμανών στη Μακεδονία. Εκεί, στο Σιδηρόκαστρο, όπου είχαν καταφύγει κάτοικοι του Μελενίκου, επειδή με τη Συνθήκη του Βουκουρεστίου της 28ης Ιουλίου 1913 το Μελένικο κατακυρώθηκε στη Βουλγαρία, οι Βούλγαροι βρήκαν τον Σφήκα, τον συνέλαβαν και τον εξόντωσαν*

*(1) προσφυγών δε είτε εις Δεμίρ Χισσάρ και διαμείνας εκεί μέχρι του 1916 συνελήφθη κατ' Αύγουστον του αυτού έτους υπό των Βουλγάρων και μετά 20ήμερον φυλάκισιν εστάλη εις τα Βρανιά (παρά το Μελένικον) όπου μετά 8 ημέρας ημίγυμνος και βόσκων χοίρους απέθανεν εξ ασιτίας. ...

[Ιστορικό Αρχείο Μακεδονίας — Γενική Διοίκηση Μακεδονίας, φάκ. 95, 24 Ιανουαρίου 1917 «Πίναξ εμφανίων τα ονόματα των υπό των Βουλγάρων και Τούρκων φονευθέντων εν τη Ανατολική Μακεδονία λειτουργών της Παιδείας»]

(2) Ο Αντ. Κολτσίδας στο έργο του **Ιστορία του Μελενίκου**, σελ. 255, αναφέρει και την εκδοχή να κατακρεουργήθηκε στο Λιβάνοβο.

ΠΗΓΕΣ

Ζυγούρης Φίλιππος, **Ιστορικά σημειώματα περί Σιατίστης και λαογραφικά αυτής**, σελ. 346.

Κολτσίδας Αντώνης Μιχ., **Ιστορία του Μελενίκου, Η διαχρονική πορεία του Ελληνισμού, Κοινωνία-Οικονομία-Πολιτισμός-Εθνικοί Αγώνες.**

Φουρτούνας Γεώργιος, Φουρτούνα –Καλαφατοπούλου Ευδοκία, **Οι Μελενικιώτες στο Σιδηρόκαστρο 1913-2011**, Θεσσαλονίκη 2011.

Απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου Σιατίστας με αριθμό 263/90.

ΟΔΟΣ: Βασιλικής Σωσσίδου

Σωσσίδου Βασιλική, ευεργέτιδα της Σιάτιστας.

Η Βασιλική Σωσσίδου γεννήθηκε στη Σιάτιστα και ήταν κόρη του Αποστόλου Δούκα Σαχίνη.

Παντρεύτηκε τον Δημήτριο Σωσσίδη από το Νυμφαίο, δ/ντή της «Νηματοουργείας Σωσσίδου», βιομηχανικής μονάδας της Βέροιας και μέχρι τον θάνατό του, το 1946, ζούσαν στη Βέροια.

Μετά τον θάνατό του συζύγου της η Βασιλική Σωσσίδου εγκαταστάθηκε στη Θεσσαλονίκη, όπου και πέθανε το 1972.

Πέραν των άλλων δωρεών και κληροδοτημάτων της συνέστησε κληροδότημα με την επωνυμία «Κληροδότημα Βασιλικής Δ. Σωσσίδου το γένος Αποστόλου Σαχίνη», με σκοπό την προικοδότηση απόρων κοριτσιών της Σιάτιστας.

ΠΗΓΕΣ

Μπόντας Γεώργιος, **Ευεργέτες και δωρητές της Σιάτιστας.**

Σιατιστέων Μνήμη, Λεύκωμα του Συλλόγου Σιατιστέων Θεσσαλονίκης.

Απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου Σιάτιστας με αριθμό 263/90.

ΟΛΟΣ: Ιωάννη Τζήρκα

Τζήρκας Ιωάννης του Βασιλείου. Στρατιώτης του 27^{ου} Συντάγματος Πεζικού. Γεννήθηκε στη Σιάτιστα το έτος 1914. Σκοτώθηκε στο Γκούρι Τοπίτ (Κάμιας) στις 6-4-1941.

ΠΗΓΕΣ

Το **αρχείο** του συνεργάτη του siatistanews.gr κ. Γεωργίου Μπόντα.
Απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου Σιάτιστας με αριθμό 263/90.

ΟΔΟΣ: Γιάννη Τόζη

**Τόζης Γιάννης του Αργυρίου,
λογοτέχνης-ερευνητής (1898<;>-1958).**

Παιδί φτωχής οικογένειας αναγκάστηκε να διακόψει τις σπουδές του στο Τραμπάντζειο Γυμνάσιο, για να πάει στα 15 του χρόνια μετανάστης στις ΗΠΑ.

Από το Δημοτικό σχολείο ακόμα είχε διαφανεί η καλλιτεχνική του φύση. Το 1918 στη Νέα Υόρκη εξέδωσε τις «**Αόρατες Αναλαμπές**», βιβλίο περίπου 150 σελίδων με ποιήματα και λίγα πεζά.

Το ποίημα του «**Η Σιάτιστα**» - που παρουσιάζει έμμετρα, σύντομα, και πληρέστερα την ιστορία της Σιάτιστας- είναι τόσο πολύ διαδεδομένο, που θεωρήθηκε δημοτικό.

Στη συλλογή «**Αόρατες Αναλαμπές**», στη σελ. 127, μαθαίνουμε και μια άλλη συγκινητική πληροφορία: το βιβλίο εκδόθηκε με την οικονομική συνδρομή Σιατιστινών μεταναστών στις ΗΠΑ!

Τα ποιήματα του Γιάννη Τόζη χαρακτηρίζονται από τη θλίψη της ξενιτιάς, της μοναξιάς και της ασθένειας.

Ο Τόζης σχεδόν όλη τη μέρα δούλευε γουναρική, τις ελεύθερες όμως ώρες του διάβαζε, διάβαζε πολύ και έκανε σημαντικές δημοσιεύσεις για την ιστορία της Σιάτιστας και για τα εθνικά μας θέματα.

Η εργασία του **Σιατιστινά**, δημοσιευμένη στα **ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΑ**, τόμος 2ος του 1953, ακόμη και σήμερα εξακολουθεί να είναι πλούσια πηγή για τους μελετητές της Ιστορίας της Σιάτιστας.

ΠΗΓΕΣ

Συλλογικό, **Σιατιστινή προσωπογραφία, προσφυλίες νεκροί**, στο **Σιατιστέων Μνήμη**, Λεύκωμα του Συλλόγου Σιατιστέων Θεσσαλονίκης, σελ. Γ 141.

Ανώνυμου, **Γιάννης Αργ. Τόζης**, στο **Σιατιστέων Μνήμη**, σελ. Γ49.

Μαρτινιανός Ιωακείμ, Μητροπολίτης Ξάνθης, επιμέλεια Στίλπωνος Κυριακίδου, **Η Μοσχόπολις 1330-1930**, σελ. 182.

Εφημερίδα **ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ**, φύλλο της 25ης/9/1958, σελ.2.

Απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου Σιάτιστας με αριθμό 263/90.

ΠΛΑΤΕΙΑ: Τουρούντζια

**Θεοχάρης Τουρούντζιας του Γεωργίου
(Σιάτιστα, 1776 - Βελιγράδι, 1798).
Συμμάρτυρας του Ρήγα Βελεστινλή.**

Ο Θεοχάρης Τουρούντζιας, ο νεαρός σιατιστινός συμμάρτυρας του Ρήγα, γεννήθηκε στη Σιάτιστα στα 1776. Ο πατέρας του Γεώργιος ήταν έμπορος.

Η οικογένεια Τουρούντζια μετανάστευσε αρχικά στο Σεμλίνο, στη συνέχεια στο Βουκουρέστι και τελικά εγκαταστάθηκε στη Βιέννη. Με την εργατικότητα τους τα μέλη της οικογένειας εξελίχθηκαν σε αξιόλογους επιχειρηματίες.

Στη Βιέννη ο Θεοχάρης γνωρίστηκε με τον Ρήγα, ασπάστηκε τις ιδέες του και στρατεύθηκε για τον κοινό σκοπό, την απελευθέρωση της Ελλάδας από τον τουρκικό ζυγό. Στο πλαίσιο της επαναστατικής δράσης της ομάδας του Ρήγα ο Θεοχάρης ανέλαβε τη διακίνηση των επαναστατικών προκηρύξεων κατά τη διάρκεια των εμπορικών ταξιδιών του μεταξύ Βιέννης και Σεμλίνου.

Ύστερα από την προδοσία των σχεδίων του Ρήγα και τη σύλληψη του ήρωα η Αυστριακή Αστυνομία συνέλαβε και ανέκρινε και τους συνεργάτες του, ανάμεσά τους και τον Θεοχάρη, τον νεότερο απ' όλους. Η θαρραλέα αντιμετώπιση των κατηγοριών του κατά τη διάρκεια της ανάκρισης έχει καταγραφεί στα επίσημα έγγραφα της Αυστριακής Αστυνομίας.

Στη συνέχεια, και κατά παράβαση του Διεθνούς Δικαίου, η Αυστριακή Κυβέρνηση παρέδωσε τους 8 συλληφθέντες - Οθωμανούς υπηκόους και ουσιαστικά πολιτικούς κρατούμενους - σιδηροδρόσιμους στην Τουρκική εξουσία, η οποία και ... φρόντισε για τη μεταφορά τους από τη Βιέννη στο Βελιγράδι και τη δολοφονία τους με στραγγαλισμό στη φυλακή του Πύργου Νεμπόιζα. Ήταν 24 Ιουνίου 1798 και ο Θεοχάρης ήταν μόνο 22 χρονών.

Την **προτομή** του, που βρίσκεται στην πλατεία Διοικητηρίου της πόλης μας, **φιλοτέχνησε** η γλύπτρια **Αλίκη Χατζή**. Την κατασκευή της **χρηματοδότησε** η **Μαλαματή Κανατσούλη-Παπαδημητρίου**, απόγονος του Δημητράκη Χατζημιχαήλ, του οποίου η αδελφή Αγνή ήταν σύζυγος του Ιωάννη Τουρούτζια, αδελφού του Θεοχάρη. Τα **αποκαλυπτήριά** της έγιναν στις **26/10/1984**.

ΠΗΓΕΣ

Αρχείο Γεωργίου Μ. Μπόντα.

Αποστόλου Ιωάννης, **Ιστορία της Σιατίστης**.

Θεόφιλος Γεώργιος (Κυμαίος), **Βιογραφία Ρήγα του Φεραίου**.

Καλινδέρης Μιχαήλ, **Σημειώματα Ιστορικά** (εκ της Δυτ. Μακεδονίας).

Κανατσούλης Χαρίλαος, **Θεοχάρης Γ. Τουρούτζιας (1776-1798)**, Συμμετοχή της Σιάτιστας στο προεπαναστατικό κίνημα του Ρήγα Φεραίου.

Λάιος Γεώργιος, **Η Σιάτιστα και οι εμπορικοί οίκοι Χατζημιχαήλ και Μανούση (17^{ος} -19^{ος} αι.)**.

Λεγράντ Αιμίλιος, **Ανέκδοτα έγγραφα περί Ρήγα Βελεστινλή και των συν αυτό μαρτυρησάντων**, εκ των εν Βιέννη Αρχείων εξαχθέντα και δημοσιευθέντα υπό Αιμιλίου Λεγράντ. Μετά μεταφράσεως ελληνικής υπό Σπυρίδωνος Π. Λάμπρου.

Παπαδριανός Ιωάννης, **«Οι οπαδοί του Ρήγα Βελεστινλή στο Σεμλίνο»**, Υπέρεια, τόμος 2^{ος}, Πρακτικά Β΄ Συνεδρίου «Φεραί-Βελεστίνο-Ρήγας».

Απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου Σιάτιστας με αριθμό 263/90.

ΠΛΑΤΕΙΑ: Τραμπαντζή

**Ιωάννης Τραμπαντζής (1813-1890),
μεγάλος ευεργέτης της Σιάτιστας.**

Πολύ μικρός, 7 ή κατ' άλλους 12 χρονών, μετανάστευσε στη Σλάτινα της Ρουμανίας, όπου ζούσαν τα δυο μεγαλύτερα αδέρφια του.

Με την εργατικότητα και τη διορατικότητά του απέκτησε μεγάλη περιουσία.

Μετά το 1878 εγκατέλειψε τη Ρουμανία και ήρθε στην Ελλάδα. Απέκτησε την ελληνική υπηκοότητα, γιατί είχε φύγει από τουρκοκρατούμενη Ελλάδα και γύρισε σε ελεύθερο ελληνικό κράτος.

Η ζωή του μοιραζόταν ανάμεσα στην Αθήνα και την Κέρκυρα.

Μια τυχαία συνάντηση με τον Νικόλαο Σαμαρά, ευεργέτη κι αυτόν της πόλης μας, έγινε αφορμή να διαθέσει τεράστιο χρηματικό ποσό όχι μόνο για να οικοδομήσει νέο διδακτήριο για το τότε Ημιγυμνάσιο και μετά πλήρες Γυμνάσιο, αλλά και για να το προικοδοτήσει με μεγάλη κατάθεση, ώστε να λειτουργεί απρόσκοπτα -τότε ήταν τουρκοκρατία και τα λίγα ελληνικά σχολεία που υπήρχαν υποστηρίζονταν από τις τοπικές κοινωνίες και για τις μισθοδοσίες και για τα υπόλοιπα λειτουργικά έξοδα.

Χρηματοδότησε την έκδοση «Εγχειριδίου Παιδαγωγικής», με στόχο να διδάσκεται το μάθημα της Παιδαγωγικής στις ανώτερες τάξεις του Τραμπαντζείου Γυμνασίου κι έτσι οι απόφοιτοί του να αποκτούν ένα επιπλέον προσόν, εάν επιθυμούσαν να εργαστούν ως διδάσκαλοι.

Η προτομή του βρίσκεται στο τρίγωνο απέναντι από το Τραμπαντζείο Γυμνάσιο και, κατά τον Α. Δάρδα, στήθηκε εκεί τον Μάιο του 1940. **Φιλοτεχνήθηκε** από τον γλύπτη **Μιχαήλ Τόμπρο**. Η κατασκευή της **χρηματοδοτήθηκε από το προϊόν εράνου** που διενήργησε η διαχειριστική επιτροπή του Τραμπαντζείου Κληροδοτήματος το 1939.

ΠΗΓΕΣ

Αρχείο Γεωργίου Μ. Μπόντα.

Δάρδας Αναστάσιος, **Ίδρυση και λειτουργία του Τραμπαντζείου Γυμνασίου Σιατίστης με την εποπτεία της Εκκλησίας**. Συμβολή στην εκκλησιαστική και εκπαιδευτική ιστορία της Δυτικής Μακεδονίας.

Ζερβός Σκεύος, **Εθνικά Κληροδοτήματα και Δωρεαί**.

Ζυγούρης Φίλιππος, **Ιστορικά σημειώματα περί Σιατίστης και λαογραφικά αυτής**, σελ. 438.

Χατζής Δημήτριος (επιμέλεια), **Λεύκωμα εις μνήμην Ιωάννου Τραμπατζή, μεγάλου Ευεργέτου της Σιατίστης**.

Απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου Σιάτιστας με αριθμό 263/90.

ΟΔΟΣ: Δημήτριου Μιχ. Τράχου

**Δημήτριος Μιχαήλ Τράχος (1900-1996),
μεγάλος ευεργέτης της Σιάτιστας.**

Μετανάστης στην Αμερική για 65 χρόνια διέθεσε με τη σύζυγο του μεγάλα χρηματικά ποσά στην Αμερική για το κτίσιμο της Ελληνορθόδοξης εκκλησίας στη μνήμη της Αγίας Αικατερίνης και για τη μόρφωση των Ελληνοπαίδων της Αμερικής.

Το ζεύγος Δημήτριος και Ελένη Τράχου με την επιστροφή του στην Ελλάδα διέθεσε πολύ σημαντικό χρηματικό ποσό για την ολοκληρωτική ανακατασκευή του κτηρίου του ξενοδοχείου ΑΡΧΟΝΤΙΚΟ αλλά και για τον εξοπλισμό του. Διέθεσε επίσης σημαντικό ποσό στο 1^ο Δημοτικό σχολείο Σιάτιστας, με το οποίο αντικαταστάθηκαν όλα τα εξωτερικά κουφώματα, η κύρια εσωτερική σκάλα και οι κουρτίνες της αίθουσας τελετών του διδακτηρίου.

Σημαντικά είναι και τα ποσά τα οποία πρόσφερε ο αείμνηστος ευεργέτης στο Τραμπάντζειο Γυμνάσιο, το 1960, κατασκευάζοντας σκηνή για θεατρικές παραστάσεις στην αίθουσα τελετών.

Πολλές είναι και οι δωρεές του στους πολιτιστικούς συλλόγους της πόλης, στους ιερούς ναούς και στα φιλανθρωπικά ιδρύματα.

ΠΗΓΕΣ

Γεωργίου Μ. Μπόντα, **Δημήτριος Μιχ. Τράχος, Μεγάλος ευεργέτης της Σιάτιστας**, στο περιοδικό **Σιατιστινά**, τεύχος 15-16.

Απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου Σιάτιστας με αριθμό 185/1999.

Πλατεία: Τρία Πηγάδια

Είναι η κεντρική πλατεία της Σιάτιστας.

Το όνομά της το οφείλει στα τρία πηγάδια που υπήρχαν σ' αυτήν.

Σε δημοσίευμα της εφημερίδας **ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ**, φύλλο της 25ης/10/1920, σελ.1, αναφέρεται ως «Πλατεία Κουντουριώτου».

ΠΗΓΕΣ

Εφημερίδας **ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ**, φύλλο της 25ης/10/1920, σελ.1.

Απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου Σιάτιστας με αριθμό 263/90.

ΟΔΟΣ: Παναγιώτη Τσαούση.

**Τσαούσης Παναγιώτης του Αθανασίου, (1897-1976).
Πρόεδρος της Κοινότητας Σιάτιστας, εκδότης εφημερίδας.**

Ο Παναγιώτης Τσαούσης γεννήθηκε στη Σιάτιστα το 1897. Ήταν Πρόεδρος της Κοινότητας Σιάτιστας το 1948. Πολύτεκνος, υπήρξε Πρόεδρος του Συλλόγου πολυτέκνων και του Συλλόγου των εφέδρων αξιωματικών Σιάτιστας.

Ως έφεδρος αξιωματικός πήρε μέρος στη Μικρασιατική Εκστρατεία και στον πόλεμο του 1940.

Πρωτοπόρος σε πολλους τομείς, από το 1935 μέχρι το 1937 εξέδιδε την εφημερίδα ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΣΙΑΤΙΣΤΗΣ. Σχετικά ο Φ. Ζυγούρης γράφει:

«.....ο Παναγιώτης Τσαούσης, νέος με ζέση και φιλοτιμία να προικίσει την ιδιαίτερη πατρίδα του Σιάτιστα με ένα όργανο πνευματικό, για να την προωθήσει σε μια ανώτερη βαθμίδα πολιτισμού, επεχείρησε την έκδοση εφημερίδας με το όνομα «Εφημερίς της Σιατίστης». Δυστυχώς, όμως, οι συνθήκες με τις οποίες εκδίδονταν η εφημερίδα δεν ήταν δυνατό να επιτρέψουν την πολύχρονη και διαρκή έκδοσή της και ανάγκασαν τον ιδιοκτήτη να διακόψει την έκδοση ύστερα από πολλήν, πιστεύω, χρηματικήν ζημίαν. Πλην αυτά παρέρχονται, εκείνο που μένει και θα μένει παντοτινά είναι η τιμή και ο δίκαιος έπαινος που χρεωστείται στον ιδιοκτήτη της εφημερίδας για την πρωτοβουλία του...».

Δημοσίευσε πολλά άρθρα σχετικά με την Ιστορία της Σιάτιστας.

Πέθανε στη Σιάτιστα το 1976.

ΠΗΓΕΣ

Ζυγούρης Φίλιππος, **Ιστορικά σημειώματα περί Σιατίστης και λαογραφικά αυτής**, σελ. 279.

Άρθρο / νεκρολογία του κ. Γεωργίου Μ. Μπόντα στην εφημερίδα **Δυτική Μακεδονία** στις 23/7/1976.

Απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου Σιάτιστας με αριθμό 263/90.

ΟΔΟΣ: Αναστασίου Τσίπου

**Αναστάσιος Τσίπος του Θωμά (1900-1981),
μεγάλος ευεργέτης της πόλης της Σιάτιστας.**

Ο Αναστάσιος Τσίπος γεννήθηκε στη Σιάτιστα το 1900. Πέθανε στην Αθήνα το 1981.

Φοίτησε μέχρι τη Β΄ τάξη στο Τραμπάντζειο Γυμνάσιο. Μετά την απελευθέρωση, το 1912, διορίστηκε ταχυδρομικός υπάλληλος, αλλά το 1916 αποφάσισε να μεταναστεύσει στην Αμερική. Εκεί φοίτησε σε νυχτερινές σχολές του Cass Technical High School εις Detroit-Michigan και απέκτησε τεχνική μόρφωση. Το 1926 προσλήφθηκε πωλητής στην εταιρεία General Motor Corporation. Συνέχισε να μορφώνεται και έγινε ανώτερο διευθυντικό στέλεχος της εταιρείας. Το 1962 μετά από υπηρεσία 36 χρόνων στην εταιρεία, σε παραρτήματά της σε όλες τις ηπείρους, παραιτήθηκε και επέστρεψε στην Ελλάδα.

Μεγάλος ευεργέτης της πόλης μας, μεταξύ άλλων το 1962 πρόσφερε 40.000 δολάρια, με τα οποία ανεγέρθηκε στη Σιάτιστα η Δημόσια Τεχνική Σχολή, η οποία σήμερα λειτουργεί ως Τεχνικό Επαγγελματικό Λύκειο ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΤΣΙΠΟΣ.

Κατά καιρούς διέθετε και άλλα μικρότερα ποσά για τις ανάγκες της πόλης. Το 1967 διέθεσε 25.000 δολάρια για την ανέγερση του ξενοδοχείου ΑΡΧΟΝΤΙΚΟ και 600.000 δραχμές για την επίπλωση και τον εξοπλισμό του. Διέθεσε 2.000.000 δραχμές για την ανέγερση της δεύτερης πτέρυγας του Οικοτροφείου του Γυμνασίου.

Πολλοί από τους κατοίκους της γειτονιάς του Μπούνου θυμούνται με συγκίνηση την «παιδική χαρά» που δώρισε στη γειτονιά τους τη δεκαετία του 1960 ο Αναστασιος Τσίπος*.

Απόσπασμα από την ιδιόχειρη διαθήκη του, της 3ης/9/1978:

«... Έλαβον την πρόνοιαν δια την σύστασιν καταπιστεύματος κατά τους αμερικανικούς νόμους... εις τον οποίον οργανισμόν ενεπιστεύθην την διαχείρισιν εσαεί της όλης εν Αμερική περιουσίας μου, δια να λειτουργήσουν αρκεταί υποτροφίαί υπέρ μαθητών και μαθητριών της Σιατίστης και της περιφέρειάς του Νομού Κοζάνης χάριν σπουδών πλήρους φοιτήσεως εις το

εν Θεσσαλονίκη Αμερικανικόν Κολλέγιον ANATOLIA και εις την Αμερικανικήν Γεωργικήν Σχολήν Θεσσαλονίκης...».

Η **Προτομή** του βρίσκεται στον περίβολο του ΤΕΛ «Αναστάσιος Τσίπος» της πόλης μας. Η κατασκευή της **χρηματοδοτήθηκε** από τον **Δήμο Σιάτιστας**. Τα **αποκαλυπτήριά** της έγιναν στις **10/11/2002**.

* Σε εμάς το θύμισε ο κ. Δημήτριος Τσίπος, τον οποίο και ευχαριστούμε

ΠΗΓΕΣ

Σιατιστέων Μνημη, Λεύκωμα Συλλόγου Σιατιστέων Θεσσαλονίκης.

Μπόντας Γεώργιος Μ., **Αφιέρωμα στη μνήμη του Αναστασίου Θωμά Τσίπου, Μεγάλου Ευεργέτη της Σιάτιστας (1900- 1981)**.

Εφημερίδα **ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ**, φύλλο της 6^{ης}/4/1965, σελ. 5.

Απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου Σιάτιστας με αριθμό 263/90.

ΟΔΟΣ: Γεωργίου Τσίπου

Το όνομα του Γεωργίου Τσίπου, (1880-1912), αναγράφεται στο Ηρώων της πόλης μας. Είναι ένας από τους νεκρούς μαχητές της 4^{ης} Νοεμβρίου 1912.

Την πρώτη επέτειο της μάχης της 4^{ης} Νοεμβρίου 1912, στις 4/11/1913 δηλαδή, «... το Δημοτικόν Συμβούλιον εν σώματι καθώς και κοινοτική επιτροπή επεσκέφθη κατ' οίκον τους τραυματίας της ιστορικής μάχης κ. κ. Ηρακλήν Γκιουλέκαν, Αθ<ανάσιον> Χατζηζήσην, Λάζ<αρον> Κατσιανίκον και την χήραν του φονευθέντος συμπολίτου μας Γεωργ<ίου> Τσίπου,.....» γράφει η Εφημερίδα **ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ** στις 5/11/1913, σελ.3.

Ο Ι. Αποστόλου στο βιβλίο του «**Ιστορία της Σιατίστης**» στη σελ. 117 γράφει: «... ο Γεώργιος Τσίπου (Πατσιαδάς) φονευθείς επί τόπου υπό βολίδος...».

ΠΗΓΕΣ

Στρακαλής Μιλτιάδης, **50 έτη Ελευθερίας.**

Αποστόλου Ιωάννης, **Ιστορία της Σιατίστης.**

Εφημερίδα **ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ**, φύλλο της 5ης/11/1913, σελ.3.

ΟΔΟΣ: Θωμά Τσίπου

Τσίπος Θωμάς (1857-1908), μακεδονομάχος.

Ο Θωμάς Π. Τσίπος γεννήθηκε το 1857. Κατά τη διάρκεια του Μακεδονικού Αγώνα έκρυβε αντάρτες στο σπίτι του, μετέφερε όπλα και κατά τις επαγγελματικές μετακινήσεις του στα παζάρια μετέφερε έγγραφες παραγγελίες μεταξύ των Επιτροπών των Εθνικών Οργανώσεων.

Στις 25 Μαρτίου 1908 μαζί με τον φίλο του Ευάγγελο Σιμιτζή μετέφεραν φορτία υποδημάτων για το παζάρι της Καστοριάς.

Στη στροφή του δρόμου προς το Καλονέρι, στη θέση της Αγίας Κυριακής, ομάδα Βαλαάδων από τη Βρογκίστα (Καλονέρι) τους κατακρεούργησε με τσεκούρια.

Η πόλη σύσσωμη τίμησε τους νεκρούς με επίσημη κηδεία.

Την **προτομή** του, που βρίσκεται στον περίβολο του Τεχνικού Επαγγελματικού Λυκείου Σιάτιστας «Αναστάσιος Τσίπος», **φιλοτέχνησε** ο γλύπτης **Πέτρος Μωραΐτης**. Η κατασκευή της **χρηματοδοτήθηκε** από τον γιο τού Θωμά Τσίπου **Αναστάσιο Τσίπο**, ευεργέτη της πόλης μας. Τα **αποκαλυπτήριά** της έγιναν στις **21/6/1970**.

ΠΗΓΕΣ

Μπόντας Γεώργιος, **Τα αποκαλυπτήρια της προτομής του Θωμά Π. Τσίπου, Μακεδονομάχου**, δημοσίευση στην εφημερίδα της Κοζάνης **ΔΥΤΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ**, 28/6/1970.

Τσίπος Αναστάσιος, **Σημειώσεις από ό,τι ενθυμούμαι για τη ζωή και τον θάνατο του πατέρα μου Θωμά Παύλου Τσίπου**, άρθρο στην εφημερίδα **ΕΦΗΜΕΡΙΣ**, φύλλο 123, Αύγουστος-Σεπτέμβριος-Οκτώβριος 1994, σελ. 7.

Απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου Σιάτιστας με αριθμό 263/90.

ΠΑΛΑΤΕΙΑ: Τσιστοπούλου

**Δημήτριος και Θεολογία Τσιστοπούλου,
μεγάλοι ευεργέτες της Σιάτιστας.**

Το ζεύγος Τσιστοπούλου Δημήτριος και Θεολογία, το γένος Κουκουλίδη, διέμενε στο Βελιγράδι της Σερβίας, όπου εργάστηκε σκληρά και απέκτησε σημαντική περιουσία. Το έτος 1926 εγκαταστάθηκε στη Θεσσαλονίκη, όπου και πέθαναν άτεκνοι ο Δημήτριος το 1936 και η Θεολογία το 1958.

Μερικά χρόνια πριν πεθάνει η Θεολογία συνέταξε τη διαθήκη της, σύμφωνα με τη θέληση του πεθαμένου συντρόφου της ζωής της και τη δική της, και κληροδότησε τη σημαντική ακίνητη περιουσία της σε Ίδρυμα, το οποίο για πρώτο σκοπό είχε την ανέγερση Διοικητηρίου στη Σιάτιστα.

Το «Ίδρυμα Δημητρίου και Θεολογίας Τσιστοπούλου το γένος Κουκουλίδου» πράγματι ανήγειρε το Διοικητήριο μεταξύ Γεράνειας και Χώρας σε ρυθμό παλιού Σιατιστινού αρχοντικού.

Κάθε χρόνο η Επιτροπή του Ιδρύματος διαθέτει σεβαστό ποσό για τη βράβευση αριστούχων μαθητών των Σχολείων της Σιάτιστας.

ΠΗΓΕΣ

Δάρδα Αναστασίου Ν., «**Δυο Ιστορικά Εκπαιδευτήρια της Σιάτιστας**», ανάτυπο από το περιοδικό «Δυτικομακεδονικά Γράμματα», τόμος 14ος, Κοζάνη 2003.

Ζυγούρης Φίλιππος, **Ιστορικά σημειώματα περί Σιατίστης και λαογραφικά αυτής**, σελ. 474.

Σιατιστέων Μνήμη, Λεύκωμα του Συλλόγου Σιατιστέων Θεσσαλονίκης. Απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου Σιάτιστας με αριθμό 263/90.

ΟΔΟΣ: Φαρδύκαμπου

Αναφέρεται στη γνωστή μάχη του Φαρδύκαμπου 4-6 Μαρτίου 1943.

Στις 4/3/1943 στη θέση «Βίγλα», ύστερα από ενέδρα της Εθνικής Αντίστασης, αιχμαλωτίζεται ιταλική φάλαγγα, που ερχόταν από Κοζάνη και κατευθυνόταν προς τα Γρεβενά, και στις 6/3/1943, ύστερα από τη μάχη στο «Φαρδύκαμπο», αιχμαλωτίστηκε το ιταλικό τάγμα που ήρθε από τα Γρεβενά, για να ελευθερώσει τους αιχμαλώτους Ιταλούς και να καταστρέψει για τιμωρία τη Σιάτιστα.

Ο Γεράσιμος Δώσσας θα γράψει στην εφημερίδα ΑΓΓΕΛΙΟΦΟΡΟΣ:

«Υπάρχει στην ευρωπαϊκή ιστορία του 2^{ου} παγκοσμίου πολέμου ένα γεγονός όχι μόνο μοναδικό (και άκρως πρωτότυπο από πολεμική άποψη), αλλά και αφ' εαυτού πλήρες δόξης και καταξίωσης. Είναι η ιστορική αιχμαλωσία ενός πλήρους και βαρέως οπλισμένου ιταλικού τάγματος του στρατού κατοχής της Ελλάδας μέσα στο κατεχόμενο έδαφος της χώρας μας. Οι «κατέχοντες» αιχμαλωτίστηκαν από τους «κατεχομένους». Κι αυτό συνέβη το Μάρτιο του 1943 στον ένδοξο Φαρδύκαμπο, κοντά στη Σιάτιστα...».

Ανάμνηση / τιμή των μαχών της «Βίγλας» και του «Φαρδύκαμπου» αποτελεί το **Μνημείο** που βρίσκεται στη θέση «στ' Αγά τουν τσιουσμέ». Το **φιλοτέχνησε** ο γλύπτης **Γεώργιος Τσάρας** και την κατασκευή του **χρηματοδότησε ο Δήμος Σιάτιστας**. Τα **αποκαλύπτήριά** του έγιναν στις 24/4/1992.

ΠΗΓΕΣ

Δρ. Σιάπαντας Ιωάννης, **Φαρδύκαμπος, Μάρτιος 1943**. Μια μάχη-σταθμός: το μεγαλύτερο επίτευγμα της Εθνικής Αντίστασης, Θεσσαλονίκη 2008.

Αρχείο Γεωργίου Μ. Μπόντα.

Απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου Σιάτιστας με αριθμό 263/90.

ΟΔΟΣ :Φιλελλήνων

Φιλέλληνας, γενικά, ονομάζεται αυτός που αγαπά τους Έλληνες και την Ελλάδα. Ειδικότερα, στα νεότερα χρόνια, φιλέλληνας ονομάζεται κάθε ξένος υπήκοος που αγωνίστηκε στο πλευρό των Ελλήνων κατά την Επανάσταση του 1821. Ο αγώνας αυτός εκδηλωνόταν είτε με τη συμμετοχή στις πολεμικές επιχειρήσεις, είτε με χρήματα, είτε δημιουργώντας γραπτά και έργα τέχνης, που σκοπό τους είχαν να προβάλλουν την ελληνική προσπάθεια στο εξωτερικό.

Φιλέλληνες οι εθελοντές, οι οποίοι έσπευσαν να πολεμήσουν στο πλευρό των Ελλήνων επαναστατών. Αν και ο αριθμός τους δεν είναι με ακρίβεια γνωστός, υπολογίζεται ότι περισσότεροι από χίλιοι προσήλθαν στις επαναστατημένες περιοχές. Από αυτούς περίπου το ένα τρίτο δε γύρισε πίσω.

Φιλέλληνες οι εθελοντές στη μάχη του Πέτα: Γερμανοί, Γάλλοι, Ιταλοί, Πολωνοί, Ελβετοί, Ρώσοι, Άγγλοι, Μικρασιάτες, Αιγύπτιοι, Βούλγαροι, Σουηδοί, Φιλανδοί, Ολλανδοί, Βέλγοι, Ούγγροι, Ισπανοί, Πορτογάλοι και Αμερικανοί. Στη μάχη αυτή χάθηκε ο ανθός του Φιλελληνικού κινήματος της Ευρώπης. Τα 2/3 από τους δύο λόχους του σώματος των Φιλελλήνων μείνανε για πάντα στο Πέτα.

Φιλέλληνες όσοι στο εξωτερικό συγκροτούσαν επιτροπές για την υποστήριξη του αγώνα αλλά και την προβολή του.

Φιλέλληνας ο Θείρισος, ο ελληνιστής καθηγητής του Πανεπιστημίου του Μονάχου, θαυμαστής της ελληνικής Αρχαιότητας, γνωστός από την υπόθεση του τυπογραφείου, το οποίο προμήθευσε στην ομάδα του Θεόδωρου Μανούση για τις ανάγκες του αγώνα.

Φιλέλληνας ο αυτοδίδακτος γερμανός ζωγράφος Καρλ Κρατσαίξεν, που έγινε ο «φωτογράφος» του αγώνα.

ΠΗΓΕΣ

Τεγόπουλος-Φυτράκης **Ελληνικό Λεξικό**: ορθογραφικό, ερμηνευτικό, ετυμολογικό, συνωνύμων-αντιθέτων, κυρίων ονομάτων, Αθήνα 1990.

Βουλή των Ελλήνων <http://www.parliament.gr/1821/ekthesi/morfes.asp>, ανάρτηση: 9/5/2013.

Ίδρυμα Μείζονος Ελληνισμού:

http://www.fhw.gr/chronos/12/gr/1821_1833/diethni/08.html, ανάρτηση:
9/5/2013.

Φωτογραφικό Λεύκωμα Δήμου Πέτα. «Ο Φιλελληνισμός από το 1821
έως σήμερα», Β΄ Επιστημονικό Συνέδριο 2007 Δήμου Πέτα.

Απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου Σιάτιστας με αριθμό 263/90.

ΟΔΟΣ: Φιλικής Εταιρείας

Ίδρυση της Φιλικής Εταιρείας (1814).

... Ένα βράδυ του 1814 τρεις Έλληνες που ζούσαν στην Οδησσό, οι: Νικ. Σκουφάς, Εμμ. Ξάνθος, Αθαν. Τσακάλωφ, είχαν μια φιλική συνάντηση και ανάμεσα σε άλλα θέματα το κύριο που συζητήσαν ήταν τα δεινά που υπέφεραν οι ομογενείς στην υπόδουλη Πατρίδα. Εκεί φαίνεται ότι ο Ξάνθος έριξε την ιδέα να ιδρύσουν μια οργάνωση μυστική, που κύριο στόχο είχε να μυήσει τους ραγιάδες στην ιδέα μιας απελευθερωτικής κίνησης με τις δυνάμεις τους. Και *«απεφάσισαν οι ειρηνέοι να επιχειρισθώσιν την σύστασιν τοιαύτης Εταιρείας και να εισάξωσιν εις αυτήν όλους τους εκλεκτούς και ανδρείους των ομογενών, δια να ενεργήσωσι μόνοι των ό,τι ματαίως και προ πολλού χρόνου ήλπιζον από την φιλανθρωπίαν των χριστιανών βασιλέων»**.

...

Διαδικασία Μύησης: Όρκος, Κρυπτογραφικός Κώδικας.

Στους χρόνους που ακολούθησαν διαμόρφωσαν οι Φιλικοί κανόνες οργανωτικής δράσης σύμφωνα με τους οποίους προβλέπονταν:

- Διαδικασία μύησης νέων μελών, αφού θα εξακριβωνόταν η αφοσίωσή τους στον ιερό σκοπό της Φιλικής.
- Βαθμοί ιεραρχίας, όπου τα μέλη θα προωθούνταν ανάλογα με τη δραστηριότητα και τις ικανότητές τους.
- Ειδικός Όρκος και τελετουργικό ορκωμοσίας.
- Ειδικός κρυπτογραφικός κώδικας για την αλληλογραφία και την αμοιβαία αναγνώριση των μελών μεταξύ τους.

...

Η δραστηριότητα μύησης των νέων μελών απλωνόταν συστηματικά και ασταμάτητα. Μέσα στα επόμενα 4-5 χρόνια το μυστικό μεταδόθηκε σε χιλιάδες, σε όλο τον γεωγραφικό χώρο τον μητροπολιτικό και τον παροικιακό. Το τελετουργικό της ορκωμοσίας έφερνε συγκινήσεις και ενίσχυε την **αυτοπεποίθηση** πως οι ραγιάδες μπορούν με τις δυνάμεις τους να επιτύχουν το μεγάλο ξεσηκωμό της Λευτεριάς.

Συνάντηση στο Ισμαήλι (Οκτώβριος 1820).

Η αίσθηση της ευθύνης και η εκτίμηση της κατάστασης οδήγησε τους κορυφαίους της Εταιρείας, που αποτελούσαν την **Αόρατη Αρχή**, στην αναζήτηση Αρχηγού. Η τελική επιλογή / αποδοχή έφερε στην ηγεσία τον **Αλέξανδρο Υψηλάντη**. Ήταν γόνος οικογένειας που είχε σταδιοδρομήσει στην υπηρεσία του Σουλτάνου, αλλά είχε δραπετεύσει (ο πατέρας Υψηλάντης με την πολυμελή οικογένειά του) στην Τσαρική Ρωσία. Εκεί είχε σταδιοδρομήσει ως αξιωματικός του στρατού ο Αλέξανδρος. Ονομάστηκε από τους Φιλικούς Αρχηγός με την επωνυμία **Καλός**.

Στο Ισμαήλι η Αόρατη Αρχή και ο Αρχηγός προσκάλεσαν τους Αποστόλους της Εταιρείας (ανάμεσά τους ο Παπαφλέσσας) και αναμένοντας εκεί (μέσα στο **λοιμοκαθαρτήριο**) τις αφίξεις των καλεσμένων συνεδρίαζαν μυστικά για το πότε και πώς θα δράσουν. Συμφωνήθηκε εκκίνηση επαναστατική την Άνοιξη του '21.»

...

* Εμμ. Ξάνθου, **Απομνημονεύματα περί της Φιλικής**, β' έκδοση, σελ. 30.

Το παραπάνω κείμενο είναι απόσπασμα, χωρίς τις σχετικές υποσημειώσεις και παραπομπές, από το άρθρο του Φ. Κ. Βώρου στο <http://www.voros.gr> με τίτλο: **«Φιλική Εταιρεία (Οδησός, 1814). Φιλικοί: αυτοί που προετοίμασαν ιδεολογικά και οργανωτικά το Εικοσιένα»**.

ΠΗΓΗ

Απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου Σιάτιστας με αριθμό 263/90.

ΟΔΟΣ: Θάλειας Φλωρά-Καραβία

**Θάλεια Φλωρά – Καραβία, ζωγράφος.
(Σιάτιστα, 1871 – Αθήνα, 1960).**

Η οικογένειά της εγκαταστάθηκε στην Κων/πολη το 1874. Αποφοίτησε από το Ζάππειο Παρθεναγωγείο της Κων/πολης το 1888. Με υποτροφία του Κων. Ζάππα και οικονομική συνδρομή του αδελφού της το 1895 πήγε στο Μόναχο και σπούδασε ζωγραφική. Το 1898 γύρισε στην Κων/πολη και ασχολήθηκε επαγγελματικά με τη ζωγραφική.

Το 1899 παρουσίασε την πρώτη ατομική της έκθεση στον Ελληνικό Φιλολογικό Σύλλογο της Κων/πολης. Ακολούθησαν και άλλες ατομικές εκθέσεις και συμμετοχές σε πολλές ομαδικές και διεθνείς εκθέσεις. Η τελευταία ατομική της έκθεση έγινε στην Αθήνα το 1959.

Το 1907 εγκαταστάθηκε στην Αίγυπτο, παντρεύτηκε τον δημοσιογράφο Νικόλαο Καραβία και ίδρυσε δική της καλλιτεχνική σχολή.

Ταξίδεψε σε πολλά μέρη του κόσμου και οι εντυπώσεις της δημοσιεύτηκαν σε περιοδικά της εποχής της. Στους Βαλκανικούς πολέμους με ειδική άδεια πήγε στο μέτωπο.

Ο Αλκιβιάδης Χαραλαμπίδης στο **Παγκόσμιο Βιογραφικό Λεξικό** σημειώνει:.....

«Ως ζωγράφο την απασχόλησαν όλες σχεδόν οι θεματικές κατηγορίες, πορτρέτο, τοπιογραφία, λουλούδια, καθημερινές ασχολίες, μυθολογικές παραστάσεις. Είχε την ικανότητα να αφομοιώνει τα μορφοπλαστικά διδάγματα και να τα υποτάσσει στις ανάγκες της προσωπικής της εκφραστικής».

Τιμήθηκε με το Αργυρό Μετάλλιο της Ακαδημίας Αθηνών το 1945 και με τον Σταυρό Ταξιαρχών του Τάγματος της Ευποιίας το 1954.

ΠΗΓΕΣ

Ρούλα Παπαδημητρίου, **Η ζωγράφος Θάλεια Φλωρά-Καραβία**, στο **Σιατιστέων Μνήμη**, Λεύκωμα του Συλλόγου Σιατιστέων Θεσσαλονίκης.

Αλκιβιάδης Χαραλαμπίδης, **Σχέδια της Θάλειας Φλωρά-Καραβία από τον πόλεμο 1912- 13, Συλλογή Γ΄ Σώματος Στρατού, στα ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΑ**, Σύγγραμμα Περιοδικόν της Εταιρείας Μακεδονικών Σπουδών. Τόμος 14ος, Θεσσαλονίκη, 1974 και του ίδιου, **Άγνωστα έργα της Θάλειας Φλωρά-Καραβία στη Θεσσαλονίκη**, στα ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΑ, τόμος 18ος, Θεσσαλονίκη, 1978.

Ηλεκτρονική εγκυκλοπαίδεια **Βικιπαίδεια**.

Παγκόσμιο Βιογραφικό Λεξικό, Εκδοτικής Αθηνών.

Ημερολόγιον Σκόκου έτους 1909.

ΠΑΝΔΕΚΤΗΣ: Ψηφιακός Θησαυρός Πρωτογενών Τεκμηρίων Ελληνικής Ιστορίας και Πολιτισμού, **Νεοελληνική Εικονιστική Προσωπογραφία**

<http://pandektis.ekt.gr/pandektis/handle/10442/14056>, με χρήση της εντολής «αναζήτηση», ανάρτηση: 1/7/2013

Εγκυκλοπαίδεια **Πάπυρος- Λαρούς- Μπριτάννικα**.

Θάλεια Φλωρά-Καραβία, **Εντυπώσεις από τον πόλεμο του 1912-1913: Μακεδονία-Ήπειρος**, τυπ. Μωυσιάδου-Μάρδα, Αθήνα 1936.

Απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου Σιάτιστας με αριθμό 263/90.

ΟΔΟΣ: Φούρκας

Στη Σιάτιστα υπάρχει σήμερα γειτονιά / συνοικία με το όνομα Φούρκα.

Παλιότερα με το ίδιο όνομα υπήρχε και πλατεία στην ίδια γειτονιά, η οποία ονομαζόταν Φούρκα εξαιτίας του σχήματός της*.

Στην πλατεία αυτή, όπως και στην πλατεία της Γεράνειας και στα «Τρία πηγάδια», οι Σιατιστινοί στους γάμους χόρευαν τον «τρανό χορό», ο Κώτσιος Μπαλαμπάνης τις Αποκριές έκανε τον «χάσκα», την πρωτοχρονιά συγκεντρώνονταν και χόρευαν τα «Μπουμπουσιάρια»...

Το 1931 έγινε ανάπλαση της πλατείας αυτής με δαπάνη του ευεργέτη της πόλης μας Νικολάου Δήμου. Η εφημερίδα **ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ**, φύλλο της 7ης/4/1931 έγραφε:

*«...Η Κοινότης Σιατίστης σκέπτεται, ως πληροφορήθημεν, να τιτλοφορήση την πλατείαν ταύτην **Πλατεία Νικολάου Δήμου** εις ανταμοιβήν των όσων εδαπάνησεν ο κ. Δήμου δια την διεύρυνσιν και κατασκευήν της και ιδιαιτέρως διά την παροχήν εις τας εργατικές χείρας εργασίας ήτις θα επιτρέψη εις πολλές οικογενείας να εορτάσουν το Πάσχα με εξασφαλισμένον το ψωμί τους».*

ΠΗΓΕΣ

*Ζυγούρης Φίλιππος, **Ιστορικά σημειώματα περί Σιατίστης και λαογραφικά αυτής**, σελ.457.

Διαδικτυακός τόπος: Εθνική Βιβλιοθήκη της Ελλάδος. Ψηφιακή Βιβλιοθήκη Εφημερίδων και Περιοδικού τύπου.

Απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου Σιατίστας με αριθμό 263/90.

ΟΔΟΣ: Δημοσιογράφου Χατζηγιαννάκογλου

**Ο Χατζηγιαννάκογλου Γεώργιος ήταν δημοσιογράφος.
Πήρε μέρος στη μάχη της Σιάτιστας της 4^{ης} Νοεμβρίου 1912,
τραυματίστηκε και την επομένη πέθανε.**

Ο Σταύρος Κελαϊδής στο βιβλίο του **Εθελοντικά Σώματα Κρητών εν Μακεδονία**, στη σελ. 138, γράφει γι' αυτόν: ... *έλεγεν εν Αθήναις προς τον Καούδη «εάν δεν με πάρης, Καπετάν Θύμιο, θα 'ποθάνω, φθισικός από την στενοχωρίαν μου»*...Ο Ευθύμιος Καούδης ήταν αρχηγός ενός από τα 18 εθελοντικά κρητικά σώματα που έλαβαν μέρος στη μάχη της 4^{ης} Νοεμβρίου 1912.

Το όνομα του ηρωικού δημοσιογράφου Χατζηγιαννάκογλου, εθελοντή του απελευθερωτικού πολέμου του 1912-1913, είναι χαραγμένο στο **Ηρώον** της πόλης μας.

Στην εφημερίδα ΕΜΠΡΟΣ στο φύλλο της 1ης/10/1915 είναι δημοσιευμένο ένα άρθρο της Ξανθίππης Ι. Καλοστύπη με τίτλο «Ο ΘΑΝΑΤΟΣ ΤΟΥ ΕΘΕΛΟΝΤΟΥ». Είναι ένα συγκινητικό κι αποκαλυπτικό άρθρο. Όχι μόνο περιγράφει τη Σιάτιστα της 4^{ης} Νοεμβρίου 1912, τη μάχη και τους πολεμιστές, αλλά μας αποκαλύπτει και τον Γεώργιο Χατζηγιαννάκογλου έναν νεαρό, ξανθό, ενθουσιώδη, διοπτροφόρο δημοσιογράφο, που κατετάγη εθελοντής στον πόλεμο του '12 κάνοντας πράξη τη δημοσιογραφική ρητορική για την απελευθέρωση των υποδούλων αδελφών του. Άφησε στα χέρια του Θεού στην Αθήνα τη μονάκριβη αδελφή του και ακολουθώντας τα ιδανικά του κατετάγη εθελοντής. Ήταν γραφτό του να σκοτωθεί, για να ελευθερωθούμε εμείς! Με πρόταση του τότε Γυμνασιάρχη του Τραμπαντζείου Γυμνασίου Σιάτιστας Ι. Παπία ένας δρόμος πήρε το όνομα του αγνού εθελοντή.

ΠΗΓΕΣ

Κελαϊδής Σταύρος, **Εθελοντικά Σώματα Κρητών εν Μακεδονία**,.....

Εφημερίδα **ΕΜΠΡΟΣ**, φύλλο της 1ης/10/1915, σελ.6.

Εφημερίδα **ΣΚΡΙΠ**, φύλλο της 25ης/11/1912, σελ. 3.

Απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου Σιάτιστας με αριθμό 263/90.

ΟΔΟΣ: Ευθυμίου Χάτσιου

Χάτσιος Ευθύμιος του Δημητρίου. Δεκανέας του 27^{ου} Συντάγματος Πεζικού. Γεννήθηκε στη Σιάτιστα το έτος 1915. Εξαφανίστηκε στο «Μνήμα Γραίας» (Κάμιας) στις 20-3-1941.

ΠΗΓΕΣ

Το **αρχείο** του συνεργάτη του siatistanews.gr κ. Γεωργίου Μπόντα
Απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου Σιάτιστας με αριθμό 263/90.

ΟΔΟΣ: Γεωργίου Ώττα

Ώττας Γεώργιος (1911-1943). Γέννημα θρέμμα της Σιάτιστας. Ένα από τα πέντε παιδιά του Βασίλη και της Άννας Ώττα στη Γεράνεια. Σε ηλικία 32 χρόνων έπεσε νεκρός στη μάχη του Φαρδύκαμπου.

ΠΗΓΕΣ

Στρακαλής Μιλτιάδης, **50 έτη Ελευθερίας**, σελ.59.

Αφηγήσεις συγγενών του.

Απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου Σιάτιστας με αριθμό 263/90.

ΠΛΑΤΕΙΑ: 4^{ης} Νοεμβρίου 1912

Στις 4 Νοεμβρίου 1912 σημειώθηκε η μεγάλη επίθεση των τουρκικών στρατευμάτων για την ανακατάληψη της επαναστατημένης από 12 Οκτωβρίου 1912 Σιάτιστας, στην οποία είχε φτάσει πλέον ο ελληνικός στρατός. Επακολούθησε σκληρή μάχη και συντριβή των τουρκικών στρατευμάτων.

Ο συνταγματάρχης Ν. Κλαδάς σε έκθεσή του αναφέρει για την 4^η Νοεμβρίου 1912:

«Ο Ελληνικός στρατός εξησφάλισε και εμονιμοποίησε την ελευθερίαν της Σιατίστης, αλλά δεν την απηλευθέρωσεν υπό την καθαράν σημασίαν του στρατιωτικού όρου, καθ' όσον η ενθουσιώδης αύτη πόλις απηλευθερώθη μόνη της».

Η μάχη της 4^{ης} Νοεμβρίου 1912 παγίωσε την απελευθέρωση της Σιατίστης και υπήρξε η χαριστική βολή για τους Τούρκους. Έχει γραφεί ότι: «εάν η Σιάτιστα έπιπεν, ίσως τα όρια του Ελληνικού Κράτους να ήσαν νοτιώτερον της Φλωρίνης».

Οι εφημερίδες έγραψαν τότε:

«... κατά την ημέραν ταύτην τα Κρητικά και ευσταλή παλληκάρια υπό τους γενναίους των αρχηγούς Κατεχάκην, Παπαδόπετρον και τον αείμνηστον Καπιτσίην, οι φιλότιμοι και πλήρεις σφρίγγους και εθελουσίας νέοι των εμπέδων ταγμάτων υπό τους λαμπρούς ταγματάρχας Παπαδάκην και Ζυγούρην, η λεοντόθυμος πυροβολαρχία του λοχαγού κ. Κλαδά, οι ηρωικοί πεζοναῦται και οι ανδρείοι Γαριβαλδηνοί υπό τον εύτολμον αρχηγόν των Α. Ρώμαν εξεχύθησαν ακατάσχετοι κατά των λυσσωδώς επερχομένων τουρκικών ταγμάτων και προτάξαντες τα γενναία των στήθη κατασυνέτριψαν μεν τον εχθρόν, περιέσωσαν δε τους βωμούς και τας εστίας της Σιατίστης ως και τας 40 χιλιάδας προσφύγων της επαρχίας και εξησφάλισαν τα νώτα της

Ε' Μεραρχίας μαχομένης την αυτήν ημέραν βορείως της Κοζάνης παρά τον Κόμανον.

Αλλά και η Σιάτιστα ουκ ολίγον συνεπικούρησεν εις την αισίαν διεξαγωγήν της μάχης. Οι μεν άνδρες ήρπασαν τα όπλα και συνηγωνίζοντο παρά το πλευρό των αδελφών και σωτήρων αυτών, αι δε γυναίκες άλλαι μεν εγένοντο τραυματιοφορείς, άλλαι παρείχον μητρικήν περίθαλψιν εις τους μεταφερομένους εκ του πεδίου της μάχης τραυματίας και ... αι γραίαι ανοίζασαι τας εκκλησίας εδέοντο με θερμά δάκρυα μετά των ιερέων, όπως ο Θεός στέψη δια νίκης τα Ελληνικά όπλα. Ουδείς Σιατιστής (sic) κατά την φοβεράν εκείνην στιγμήν εσκέφθη την φυγήν, τόση ήτο η γενναιοψυχία των και η πεποίθησις εις τον θρίαμβον των Ελληνικών όπλων.

(απόσπασμα από την εφημερίδα **ΕΜΠΡΟΣ**, φύλλο της 18ης/11/1913)

ΠΗΓΕΣ

Στρακαλής Μιλτιάδης, **50 έτη Ελευθερίας**, έκδοση του Δήμου

Σιάτιστας, Τύποις Τσιρώνη, Αθήναι 1962

Εφημερίδα **ΕΜΠΡΟΣ**, φύλλο της 18ης/11/1913, σελ 5.

Απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου Σιάτιστας με αριθμό 263/90.

Επίλογος

Κλείνοντας την παρουσίαση οφείλουμε να σημειώσουμε και τα ακόλουθα:

- Υπάρχουν και δρόμοι με ονόματα που μας παραπέμπουν σε πνευματικούς/υπερβατικούς χώρους όπως: **οδός Αναπαύσεως, Πλατεία Ελευθερίας, Πλατεία Νίκης.**
- Από ό,τι φαίνεται για τους Σιατιστινούς δεν ήταν αρκετός ένας μόνο δρόμος με όνομα/τιμή στα ξενιτεμένα αδέλφια τους, ο **Απανταχού Σιατιστέων**, και έτσι έχουμε δρόμους με ονόματα: **Σιατιστέων Αθηνών και Σιατιστέων Θεσσαλονίκης.**
- Υπάρχει και μια πλατεία, η **Πλατεία Εμπορίου**, το όνομα της οποίας αντιστοιχεί πλήρως στις ανάγκες που σήμερα καλύπτει, αλλά παραπέμπει και στο πρόσφατο παρελθόν με την παρουσία στο κέντρο της ενός αυθεντικού «εμπορικού» του προπερασμένου αιώνα, σήμερα, 2015, ιδιοκτησίας Ι. Νάκου.
- Πολλοί δρόμοι έχουν το όνομα ηρώων της πόλης μας, αλλά υπάρχει και δρόμος με όνομα/αναφορά σε όλους τους Σιατιστινούς ήρωες, επώνυμους κι ανώνυμους, ο **Σιατιστινών Ηρώων.**
- Επίσης πολλοί δρόμοι έχουν το όνομα ευεργετών της πόλης μας, αλλά υπάρχει και δρόμος με ονομασία: **Σιατιστινών Ευεργετών**, όνομα που καλύπτει ενδόμυχη ίσως ανησυχία των Σιατιστινών, μήπως παρέλειψαν κάποιον από τους αμέτρητους ευεργέτες της πόλης.
- Το θρησκευτικό συναίσθημα των Σιατιστινών δεν ικανοποιήθηκε με την ονοματοθεσία δρόμων με συγκεκριμένα ονόματα αγίων: **οδός Αγίου Γεωργίου, οδός Αγίου Νεκταρίου, οδός Αγίου Νικάνορα**, αλλά προχώρησε και σε αναφορά στους ανώνυμους αναχωρητές στο Άγιον Όρος με το δρόμο **Αγιορειτών Μοναχών.**
- Υπάρχουν και δρόμοι με ονόματα/αναφορά σε γνωστά σε όλους μας γεγονότα της Ελληνικής Ιστορίας όπως: η Ελληνική Επανάσταση του 1821, **25^{ης} Μαρτίου 1821**, η Αντίσταση των Ελλήνων στον Άξονα το 1940, **28^{ης} Οκτωβρίου 1940** και **Εθνικής**

Αντιστάσεως, η λήξη του εμφύλιου σπαραγμού, Πλατεία Εθνικής Συμφιλίωσης.

- Γεωγραφικά διαμερίσματα του ελληνικού κράτους, γειτονικές πόλεις μαζί με τους ξεριζωμένους αδελφούς μας και τις «αξέχαστες πατρίδες» συμπληρώνουν τον κατάλογο των ονομάτων των δρόμων της Σιάτιστας: **Μακεδονίας, Κρήτης, Γαλατινής, Κοζάνης, Ποντίων, Μικράς Ασίας.**

Επίμετρο

Η ονοματοθεσία των δρόμων της πόλης μας πρέπει να απασχόλησε τους Σιατιστινούς από παλιά.

Στην εφημερίδα **ΕΜΠΡΟΣ** στο φύλλο της 1ης/10/1915 διαβάζουμε ότι με πρόταση του τότε Γυμνασιάρχη Ι. Παπία ένας δρόμος πήρε το όνομα ενός δημοσιογράφου, του ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΧΑΤΖΗΓΙΑΝΝΑΚΟΓΛΟΥ, εθελοντή του πολέμου 1912-1913, ο οποίος έχασε τη ζωή του πολεμώντας στη μάχη της Σιάτιστας, στις 4/11/1912.

Στο έργο του Φίλιππου Ζυγούρη **Ιστορικά σημειώματα περί Σιατίστης και λαογραφικά αυτής**, στη σελίδα 339 διαβάζουμε: «... *αλλ' ο ίδιος <ο> Λασπάς κατείχεν ολόκληρο το τετράγωνο των κτιρίων που βρίσκονται ανάμεσα των δυο δρόμων Παπαπαύλου και Καπετανοπούλου...*». Να σημειωθεί ότι ο Ζυγούρης έγραφε το 1945.

Τον Ιούλιο του 1972 ο τότε Δήμαρχος Σιάτιστας Δημήτριος Τζιβέλης ζητούσε από τον τότε Διευθυντή της Μανούσειας Βιβλιοθήκης κ. Γεώργιο Μ. Μπόντα να βοηθήσει στο θέμα της ονοματοθεσίας των δρόμων και των πλατειών της Σιάτιστας, (έγγραφο 01, ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ σελ. 01). Ακολούθησε αλληλογραφία με τον Διευθυντή να προτείνει ιστορικά πρόσωπα παραθέτοντας και σύντομες σχετικές πληροφορίες, (έγγραφο 02, ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ σελ. 04). Πέρασαν χρόνια και μόνο το 1990 ασχολήθηκε συστηματικά με το θέμα ο Δήμος Σιάτιστας, (απόφαση Δημοτικού Συμβουλίου Σιάτιστας 263/90).

Θα πρέπει να σημειώσουμε ότι, όπως προκύπτει από τη μελέτη της απόφασης του Δημοτικού Συμβουλίου Σιάτιστας 263/90, σε ορισμένους δρόμους διατηρήθηκαν οι παλιές ονομασίες και σε άλλους δόθηκαν νέες. Για το θέμα αυτό ο κ. Ιωάννης Ρόνας, Δημοτικός Σύμβουλος τότε και Πρόεδρος της επιτροπής του Δήμου Σιάτιστας για την ονοματοθεσία οδών και πλατειών της πόλης μας, μάς έδωσε τα ονόματα οδών και πλατειών που ήδη υπήρχαν και η επιτροπή διατήρησε (έγγραφο 03, ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ σελ. 11).

Μετά το 1990 έχουμε πληρέστερη εικόνα του θέματος. Υπάρχουν οι αποφάσεις του Δημοτικού Συμβουλίου Σιάτιστας με τις οποίες δίνονται ονόματα, προς τιμή κυρίως εκλιπόντων προσωπικοτήτων, σε νέους δρόμους ή αλλάζει η ονοματοθεσία δρόμων ύστερα από αιτήσεις συμπολιτών μας, (απόφαση 76/92, απόφαση 67/2006).

Εκείνο που δεν αποφασίστηκε σε αίθουσες Δημοτικών Συμβουλίων και δεν καταγράφηκε σε πρακτικά, υπήρχε όμως και υπάρχει, είναι τα ονόματα που έδωσαν εδώ και αιώνες στις γειτονιές τους από μόνοι τους οι απλοί Σιατιστινοί!

Η πλατεία των «Τριών Πηγαδιών» και η συνοικία «Πηγαδόπκου» αναφέρονται σε νομικά έγγραφα του έτους 1925 και ο «Μπούνος» κυριαρχεί στον Κώδικα Ζωσιμά (17^{ος} αιώνας).

Έτσι στο τέλος της εργασίας δεν αποφύγαμε τον πειρασμό να προσθέσουμε και τον πίνακα που ακολουθεί. Δίπλα στη στήλη με το όνομα του δρόμου γράψαμε και τις γειτονιές που αυτός διατρέχει.

Προσπαθήσαμε να αποδώσουμε γραπτά το όνομα της κάθε γειτονιάς όπως εκφέρεται στο σιατιστινό ιδίωμα ακολουθώντας τις συμβουλές/προτάσεις του αξέχαστου Λευτέρη Κουφογιάννη, δηλαδή:

- Με τον άτονο ή τονικά ανίσχυρο φθόγγο "ι" γραμμένο με τη μορφή "ει, η, ι, οι, υ" πάνω δεξιά από τα σύμφωνα "γ, ζ, κ, λ, ν, ξ, σ, χ, ψ" δηλώνεται η μερική αποσιώπηση του φωνηεντικού αυτού φθόγγου και η καταληκτική ενσωμάτωσή του στον άμεσα προηγούμενο συμφωνικό φθόγγο· έτσι για παράδειγμα η λέξη της κοινής νεοελληνικής **μετάξι** γίνεται στο σιατιστινό ιδίωμα **μιτάξι** με τον σύνθετο φθόγγο "κς^{ου}" να καταλήγει-κλείνει σε "ι" (κς^ι), φωνητική πραγματικότητα που, για να δηλωθεί γραπτά, γράφεται το γράμμα γιώτα "ι" πάνω δεξιά στο γράμμα "ξ" (ξ^ι).
- Για να δηλωθεί η προφορά ενός μεμονωμένου συμφωνικού φθόγγου γράφουμε πάνω δεξιά στο αντίστοιχο γράμμα το "ου" π.χ. β^{ου}, γ^{ου}, λ^{ου}, τ^{ου}.
- Η υπογράμμιση δηλώνει τη μονοσυλλαβική συμπεροφορά των υπογραμμισμένων γραμμάτων, για παράδειγμα **"πιν^{ει}, ξων^{ει}"** (ρήμα), **ξων^ι** (ουσιαστικό), **ολ^{οι}, διχ^ιτς^{ου}, ξ^ιστρι, ζ^ιμόταβλα, δειλ^ινους, δειλ^ινό, τσάκ^ισμα, ξ^ινόγαλου, ξ^ιλόχτσινου, χτς^ιπω, έτς^{οι}μους, μάγ^ισσα**.
- Στις άλλες περιπτώσεις ο τελικός φθόγγος "ι" αποσιωπιέται ολικά και γι' αυτό στη θέση του δεν σημειώνεται τίποτα. Έτσι έχουμε βραδ (βραθ), πανέρ, πουτάμ, πουστάβ (πουστάφ), κταβ (κταφ), χουράφ, σιρόπ.
- Ο συμφωνικός φθόγγος "γ^{ου}" της κοινής νεοελληνικής στο σιατιστινό ιδίωμα αντικαθίσταται από το φωνηεντικό φθόγγο "ι" μπροστά από το φθόγγο "ι" (γραφή: η, ι, υ, ει, οι,) : π.χ. γεια - ιεια, της γης - τς ιης.
- Στις λέξεις, όπως "για" και "γιος", με την τροπή του φθόγγου "γ^{ου}" σε "ι" ακούγεται ένα παρατεταμένο "ι", που το γράφουμε μ' ένα δεύτερο "ι" μικρότερο κάτω δεξιά από το πρώτο (για - ια και γιος - ιος).
- Λουδ αγόρασιν (τελικό δ + αρχικό φωνήεν α)- λουθ τς έδουκιν (τελικό θ + αρχικό σύμφωνο τ) : Στη γλώσσα προτιμούνται οι κοντινοί ως προς την προφορά φθόγγοι, για να προφέρονται πιο εύκολα και εύηχα και να αποφεύγεται η χασμωδία, που και κουραστική και αντιαισθητική είναι .

Φυσικά δεν διεκδικούμε το «αλάθητο» στην καταγραφή που ακολουθεί, ίσα-ίσα γνωρίζουμε ότι απέχουμε πολύ από αυτό. Δυστυχώς ακόμη δεν έχει γίνει, από ειδικούς επιστήμονες και συγγραφείς, γενικά αποδεκτή μια μέθοδος γραπτής απόδοσης της «προφοράς» του σιατιστινού ιδιώματος, την οποία και θα ακολουθούσαμε.

Επίσης και ο πίνακας με τις γειτονιές που διατρέχει κάθε δρόμος είναι ενδεικτικός και οπωσδήποτε θέλει συμπλήρωση και πιθανόν διόρθωση.

Τολμήσαμε όμως τη δημοσίευση για να γίνει –ελπίζουμε– αντικείμενο συζήτησης με τους συμπατριώτες μας και με τους ειδικούς, ώστε να γίνουν οι απαραίτητες διορθώσεις/συμπληρώσεις.

α/α	Οδός	Γειτονιές που διατρέχει			Συννοικία
1	25ης Μαρτίου	στον Αϊχστόφουρου			Γεράνεια
2	28ης Οκτωβρίου	στον Αἰθανάσ ^η			Χώρα
3	Αγαθαγγέλου Μητροπολίτου	σ ^η Μητρόπουλ ^η			Χώρα
4	Αγιορειτών Μοναχών	στα Πατρωνάθκα	στον Αϊχστόφουρου		Γεράνεια
5	Αγίου Γεωργίου	στον Αἰώρχ ^η			Χώρα
6	Αγίου Νεκταρίου	σ ^η ν Τσ'ωτ'ς κουπρά	στ' Τζων τ' αλών'α	σ' Τζουτζούρους	Γεράνεια
7	Αγίου Νικάνωρος	στον Αϊνκάνουρα			Γεράνεια
8	Αγίου Χριστοφόρου	στον Αϊχστόφουρου			Γεράνεια
9	Αθανασίου Μεγακλή Μητροπολίτου	σ' Τζουτζούρους			Γεράνεια
10	Αθανασίου Νικολαΐδη Μητροπολίτου	στου Μαλάτ ^ι			Χώρα
11	Αλεξάνδρου Λάσκαρη Μητροπολίτου	σ' Τζουτζούρους			Γεράνεια
12	Αλεξίου	στ' παπα-Νκόλα του σπιτ ^ι			Γεράνεια
13	Αμβροσίου Μητροπολίτου	στ' Αργάτ'κα			Χώρα
14	Αναπαύσεως	στον Αϊνκάνουρα			Γεράνεια
15	Απανταχού Σιατιστέων	στ' Αργάτ'κα			Χώρα
16	Αχιλίου	στον Αἰάν ^η	στον Αχίλλ ^ι		Χώρα
17	Βαρβέρη Κ.	στον Αϊνκάνουρα	στα Γραβάθκα		Γεράνεια

18	Βενέτη Κ.	στα Τρία τα πηγάδια			Χώρα
19	Βόγγολη Ναούμ	στου Μπούνου			Χώρα
20	Βόκα Γ.	στ' απάν του Παζάρ			Χώρα
21	Βορείου Ηπείρου	στ' Αργάτ'κα			Χώρα
22	Βουλγαρόπουλου Ιωάννη	στου Παζάρ			Χώρα
23	Βρέτου	στ' Αργάτ'κα			Χώρα
24	Γαλατινής	στον Αϊθανάσ ^η			Χώρας
25	Γερμανού Μητροπολίτου	στα Στρακαλάθκα			Χώρα
26	Γκαγκαράτσα Ελένης	στον Αϊάνν ^η	στ' Αργάτ'κα		Χώρα
27	Γκαγκασούλη Ν., (σήμερα Β. Ηπείρου)	στ' Αργάτ'κα			Χώρα
28	Γκαργκατσούια Δ.	στον Αϊάνν ^η	στου Μαλάτ ^ι		Χώρα
29	Γκίμπα Δημητρίου	στ' 12 Απουστόλ ^{οι}	στον Αϊώρχ ^η		Χώρα
30	Γκιουλέκα Γ.	στου Μπούνου			Χώρα
31	Γκιουλέκα Ι.				Χώρα
32	Γούτα Παναγιώτη	στον Αϊώρχ ^η	στα Λουλάθκα		Γεράνεια
33	Γράβα Παναγιωτη	στα Γραβάθκα			Γεράνεια
34	Δανιήλ Μητροπολίτου	στα Γκαράθκα	σ ^η Φούρκα		Χώρα
35	Δάρδα Ευρυδίκης	στου Νηπιουτρουφείου			Γεράνεια

36	Δάρδα παπα-Νικολάου	στα Πατρωνάθκα	στον Αϊχστόφουρου		Γεράνεια
37	Δεμερτζή Κ.	στα Γκαράθκα			Χώρα
38	Δημητρίου Δ.	στον Αϊ <u>ώρχ</u> ^η			Χώρα
39	Διοδώρου Μητροπολίτου	στ'ς Εργατικές (κατοικίες)			Χώρα
40	Διονυσίου Μοναχού	στα τρία τα Πηγάδια	<u>σ</u> ^η Διξαμινή		Χώρα
41	Δούκα Κων/νου	στα Χατσιουλάθκα			Γεράνεια
42	Δούκα Κων/νου Μιχαήλ	στ' Δούκα			Γεράνεια
43	Εμμανουήλ αδελφών	στον Αϊ <u>ώρχ</u> ^η			Χώρα
44	Ζαβίρα Γεωργίου	στου Παζάρ	<u>σ</u> ^η ν <u>Αέλ</u> ^η <u>τς</u> ^η μπάρα	ζ Μπάρα	Χώρα
45	Ζάχου Αριστοτέλη	στον Αϊχστόφουρου			Γεράνεια
46	Ζωσιμά Αρχιεπισκόπου	στου Παζάρ			Χώρα
47	Ηλείου	στον Αϊχστόφουρου			Γεράνεια
48	Θεοδώρου Μηνά	στα Γκαράθκα			Χώρα
49	Θεοφίλου Μητροπολίτου	στα Χατσιουλάθκα	στα Λουλάθκα		Γεράνεια
50	Ιακώβου Μητροπολίτου	στα Τρία τα Πηγάδια			Χώρα
51	Ιεροθέου Ανθουλίδου Μητροπολίτου	<u>σ</u> ^η Διξαμινή			Χώρα
52	Ιωαννίδη Δημητρίου	<u>σ</u> ^η Φούρκα			Χώρα
53	Ιωνά	στον Αϊτα <u>ξ'άρχ</u> ^η	στου Παζάρ		Γεράνεια

54	Κάβουρα Χρίστου	στον Αἰάν ^η	στ' Αργάτ'κα		Χώρα
55	Καπετάνισας Περιστέρας	στα Λουλάθκα			Γεράνεια
56	Καπιτσίνη Γεωργίου	στ' απάν του Παζάρ			Χώρα
57	Καποδίστρια Ιωάννη	στον Αἰάν ^η			Χώρα
58	Καραγκούνη Ιωάννη	σ ^η Διξαμινή			Χώρα
59	Καρακάση Δημητρίου	στον Αἰάν ^η	στον Ψαρά	στ' Αργάτ'κα	Χώρα
60	Καραμανλή Κων/νου	σ ^η Φούρκα			Χώρα
61	Καράτζια Θωμά	στ' παπα-Νκόλα του σπιτ ^ι	στα Πατρωνάθκα	στον Αἰχστόφουρου	Γεράνεια
62	Κασομούλη Νικολάου	στ' παπα-Νκόλα του σπιτ ^ι	στον Αἰχστόφουρου		Γεράνεια
63	Καστρακίου	στον Αἰθανάσ ^η			Χώρα
64	Κατεχάκη Λοχαγού	σ ^η ν Αέλ ^η τσ ^η μπάρα			Χώρα
65	Καφάση Δημητρίου	στου Μπούνου	στον Κατούρα		Χώρα
66	Κλαδά Νικολάου	στον Αἰάν ^η	στ' Αργάτικα		Χώρα
67	Κοζάνης	στον Αἰνκάνουρα			Γεράνεια
68	Κορυτσάς	στ' απάν του Παζάρ			Χώρα
69	Κοσμά Αιτωλού	στ' Βα τ' αλών ^ι	στον Πουφητηλία		Χώρα
70	Κουκουλίδου Μιχαήλ	στον Αἰνκόλα			Γεράνεια
71	Κρήτης	σ ^η ν Τσ'ωτ ^ς κουπρά	στον Αἰνκάνουρα		Γεράνεια

72	Κύπρου	στον Αἰάν ^η	στ' Αργάτ'κα		Χώρα
73	Κυρα – Σανούκου	στου Μπούνου			Χώρα
74	Κυριαζίδη Γεωργίου	σ ^η Διξαμινή			Χώρα
75	Κωνσταντινουπόλεως	στου Παζάρ			Χώρα
76	Κωτούλα Λαζάρου οπλαρχηγού	στ' Γκάμπαλ'α			Γεράνεια
77	Λαμπράκη Γρηγορίου	σ' Τζουτζούρους	στα Γραβάθκα		Γεράνεια
78	Λεοντίου Μητροπολίτου	στου Γ'λα			Γεράνεια
79	Λιάκου Αλεξίου	στον Αἰχστόφουρου	στ' Αούτ'κα		Γεράνεια
80	Μακεδονίας	στου Παζάρ			Γεράνεια
81	Μακεδονομάχων	στα Γκαράθκα	σ ^η Φούρκα		Χώρα
82	Μακρυγιάννη	στ' απάν του Παζάρ	στου Παζάρ	στα Γκαράθκα	Χώρα
83	Μανούση Θεοδώρου	σ ^η Φούρκα			Χώρα
84	Μαρκίδων Πούλιου	στου Παζάρ	στου Μπούνου		Χώρα
85	Μέγα Αναστασίου	στα τρία τα Πηγάδια			Χώρα
86	Μέγα Αναστασιου Χαριλάου	σ ^η ν Αέλ ^η τσ ^η μπάρα	ζ Μπάρα		Χώρα
87	Μέγα Γεωργίου	σ ^η Διξαμινή			Χώρα
88	Μεγάλου Αλεξάνδρου	σ ^η Φούρκα			Χώρα
89	Μεγάλου Κωνσταντίνου	στ' απάν του Παζάρ	στου Παζάρ	σ ^η ν Αἰτριάδα	Χώρα

90	Μεθοδίου Ανθρακίτη	<u>σ</u> ^η Φούρκα			Χώρα
91	Μελά Μίκη	<u>σ</u> ^η <u>ν</u> Α <u>έ</u> <u>λ</u> ^η <u>τ</u> ^σ ^η μπάρα	<u>σ</u> ^η <u>ν</u> Αϊτριάδα	ζ Μπάρα	Χώρα
92	Μελετίου Μητροπολίτου	στ' Α <u>ρ</u> <u>γ</u> <u>ά</u> τ'κα			Χώρα
93	Μέμμου Κων/νου	<u>σ</u> ^η Π <u>ο</u> ύ <u>λ</u> 'κους			Γεράνεια
94	Μήκα Βασιλείου	στουν Α <u>ϊ</u> <u>ω</u> <u>ρ</u> <u>χ</u> ^η			Χώρα
95	Μήκα Γεωργίου	<u>σ</u> ^η <u>ν</u> Α <u>έ</u> <u>λ</u> ^η <u>τ</u> ^σ ^η μπάρα	ζ Μπάρα	στον Παζάρ	Χώρα
96	Μητροπόλεως	<u>σ</u> ^η Φούρκα	στα Τρία τα Πηγάδια		Χώρα
97	Μικράς Ασίας	στα Λουλάθκα			Γεράνεια
98	Μοσχοπόλεως	στουν Πουφητηλία	στ' Βα τ' α <u>λ</u> <u>ώ</u> <u>ν</u> ^ι		Χώρα
99	Μπακογιάννη Παύλου	<u>σ</u> ^η Φούρκα			Χώρα
100	Μπατσή Δημητρίου και Κων/νου	στου Νηπιουτρουφείου	στα Λουλάθκα		Γεράνεια
101	Μπήτσια Δημητρίου	στ' Α <u>ρ</u> <u>γ</u> <u>ά</u> τ'κα			Χώρα
102	Μπούνου	στου Μπούνου			Χώρα
103	Νάτσина Θεοδώρου	στ' Τζων τ' α <u>λ</u> <u>ώ</u> <u>ν</u> ^α	στουν Αϊχστόφουρου		Γεράνεια
104	Νικηφόρου Μητροπολίτου	στου Μπούνου			Χώρα
105	Νιόπλιου Γεωργίου	στουν Α <u>ϊ</u> θανά <u>σ</u> ^η	<u>σ</u> ^η <u>ν</u> Α <u>έ</u> <u>λ</u> ^η <u>τ</u> ^σ ^η μπάρα		Χώρα
106	Νούσιου Γεωργίου	στα Γραβάθκα	σ Τζουτζούρους		Γεράνεια
107	Οικονομίδη Αλεξάνδρου	στα Λουλάθκα			Γεράνεια

108	Ολύμπου	στον Πουφητηλία			Χώρα
109	Πάικου ιατρού	στον Αϊνκάνουρα	<u>σ'ν Τσ'ωτ'ς</u> κουπρά		Γεράνεια
110	Παλαιολόγου Κων/νου	στον Μπούνου	στον Μα <u>λάτ'</u>		Χώρα
111	Παλαιοχώρας	στον Αϊχστόφουρου			Γεράνεια
112	Παπαγεωργίου Γεωργίου του Λεωνίδα	στον Πουφητηλία			Χώρα
113	Παπαγεωργίου Μιχαήλ	στον Αϊ <u>ώρχ'</u> ^η			Χώρα
114	Παπαζώλη Γεωργίου	στον Μπούνου			Χώρα
115	Παπανδρέου Ανδρέα	στον «Αρχοντικό»	στα Σφαγεία		Γεράνεια
116	Παπαπαύλου Λεωνίδα	σ' <u>Πούλ'κους</u>	στο Γηπεδάκι	στ' Γκά <u>μπαλ'α</u>	Γεράνεια
117	Παπαχατζή Νικολάου, ανθυποσηναγού	στα Τρία τα Πηγάδια			Χώρα
118	Παρθενίου Μητροπολίτου	στον Αϊδημήτρ	<u>σ'</u> Φούρκα		Χώρα
119	Περδίκας	στα Τρία τα Πηγάδια			Χώρα
120	Περέπεςα	<u>σ'ν Τσ'ωτ'ς</u> κουπρά	στον Αϊνκάνουρα		Γεράνεια
121	Πολυκάρπου Μητροπολίτου	στον Πηγαδόπκου			
122	Ποντίων	στον Αϊχστόφουρου			Γεράνεια
123	Πουλκίδη	σ' <u>Πούλ'κους</u>			Γεράνεια
124	Ρήγα Φεραίου	στον Αϊ <u>άνν'</u> ^η	στον Μα <u>λάτ'</u>		Χώρα
125	Ρόσιου Αλέκου	στα Λουλάθκα			Γεράνεια

126	Ρούζιου Θ.	<u>σ^η</u> Φούρκα			Χώρα
127	Σακαλή Υπολοχαγού	στου Παζάρ			Γεράνεια
128	Σαμαρά Νικολάου	στον Αϊ <u>άνν^η</u>			Χώρα
129	Σαμαρά Αμύντα και Φιλιππιδη Δαμιανού	στ' Αργάτ ^η κα	ζ Μπάρα		Χώρα
130	Σαχιναίων	στον Αϊ <u>άνν^η</u>			Χώρα
131	Σεραφείμ Μητροπολίτου	στα Λουλάθκα			Γεράνεια
132	Σιατιστέων Αθηνών	στα Γκαράθκα			Χώρα
133	Σιατιστέων Θεσσαλονίκης	στον Αϊνκάνουρα	<u>σ^ην</u> <u>Τσ'ωτ'ς</u> κουπρά		Γεράνεια
134	Σιατιστινών Ευεργετών	στα Λουλάθκα			Γεράνεια
135	Σιατιστινών Ηρώων	στα Λουλάθκα			Γεράνεια
136	Σουλιωτών	στου Μα <u>λάτ^η</u>			Χώρα
137	Σπύρου Αθανασίου	στου Παζάρ			Χώρα
138	Στρακαλή Αθανασίου	<u>σ^η</u> Μητρο <u>πούλ^η</u>	στ' 12 Απου <u>στόλ^{οι}</u>		Χώρα
139	Σφήκα Γεωργίου	<u>σ^η</u> Φούρκα	στ' Βα τ' α <u>λών^η</u>		Χώρα
140	Σωσσίδου Βασιλικής	στον Αϊ <u>ώρχ^η</u>			Χώρα
141	Τζήρκα Ιωάννη	στ' Γκάμπα <u>λ'α</u>			Γεράνεια
142	Τόζη Ιωάννη	<u>σ^η</u> Φούρκα			Χώρα
143	Τράχου Δημητρίου του Μιχαήλ	<u>σ^η</u> Μητρο <u>πούλ^η</u>	στου Κουλουν <u>γάκ^η</u>		Χώρα

144	Τσαούση Παναγιώτη	στα Γραβάθκα			Γεράνεια
145	Τσίπου Αναστασίου	στου Μπούνου	στα Γκαράθκα		Χώρα
146	Τσίπου Γεωργίου	στον Αϊχστόφουρου			Γεράνεια
147	Τσίπου Θωμά	στου Μπούνου	στα Μπουραβάθκα	στα Γκαράθκα	Χώρα
148	Τσιστοπούλου	στ' Γκάμπαλ'α			Γεράνεια
149	Φαρδύκαμπου	<u>σ'ν</u> <u>Τσ'ωτ'ς</u> κουπρά	στον Αϊνκάνουρα		Γεράνεια
150	Φιλελλήνων	<u>σ'ν</u> <u>Μητρόπουλ'ν</u>			Χώρα
151	Φιλικής Εταιρείας	στου Μπούνου			Χώρα
152	Φλωρά-Καραβία Θάλειας	στον Αϊ <u>ώρχ'ν</u>			Χώρα
153	Φούρκας	<u>σ'ν</u> Φούρκα	στου Μπούνου		Χώρα
154	Χατζηγιαννακογλου Γεωργίου	στου Μα <u>λάτ'</u>			Χώρα
155	Χάτσιου Ευθυμίου	στου Παζάρ	στον Αϊχστόφουρου		Γεράνεια
156	Ωττα Γεωργίου	στα Γραβάθκα			Γεράνεια
157	ΠΛΑΤΕΙΑ Αγοράς	στου Παζάρ			Χώρα
158	ΠΛΑΤΕΙΑ Ελευθερίας	στου Μπούνου			Χώρα
159	ΠΛΑΤΕΙΑ Εθνικής Αντιστάσεως	στ' απάν του Παζάρ			Χώρα
160	ΠΛΑΤΕΙΑ Εθνικής Συμφιλίωσης	<u>σ'ν</u> <u>Αέλ'ν</u> <u>τσ'ν</u> μπάρα			Χώρα
161	ΠΛΑΤΕΙΑ Εμπορίου	στου Παζάρ			Χώρα

162	ΠΛΑΤΕΙΑ Κουκουλίδη Μιχαήλ	στον Αϊνκόλα			Γεράνεια
163	ΠΛΑΤΕΙΑ Μαλάτι	στον Μα <u>λάτ</u> ¹			Χώρα
164	ΠΛΑΤΕΙΑ Μελά Παύλου	στον Παζάρ			Γεράνεια
165	ΠΛΑΤΕΙΑ Νίκης	<u>στ</u> ^η Μπάρα (Αγία Τριάδα)			Χώρα
166	ΠΛΑΤΕΙΑ Τουρούντζια Θεοχάρη	<u>στ</u> ^η Φούρκα			Χώρα
167	ΠΛΑΤΕΙΑ Τραμπαντζή	στον Τραμπάντζειου			Χώρα
168	ΠΛΑΤΕΙΑ Τρία Πηγάδια	στα τρία τα Πηγάδια			Χώρα
169	ΠΛΑΤΕΙΑ Τσιστοπούλου	στον Δημαρχείου			Χώρα
170	ΠΛΑΤΕΙΑ 4ης Νοεμβρίου 1912	στον Παζάρ			Γεράνεια

Τα ονόματα τα οποία καταγράψαμε για κάθε γειτονιά προέρχονται από το σημαντικό άρθρο ΣΥΜΒΟΛΗ ΣΤΟ ΤΟΠΩΝΥΜΙΚΟ ΤΗΣ ΣΙΑΤΙΣΤΑΣ, δημοσιευμένο στο Λεύκωμα του Συλλόγου Σιατιστέων Θεσσαλονίκης ΣΙΑΤΙΣΤΕΩΝ ΜΝΗΜΗ και από πληροφορίες και συμβουλές των φίλων Σιατιστινών τους οποίους και ευχαριστούμε.

**Υλικό που χρησιμοποιήσαμε
για τη διαμόρφωση του κειμένου.**

ΑΡΘΡΑ

- Αλεξανδρίδης Κάρολος, **Λεωνίδας Παπαπαύλου**, Μακεδονικόν Ημερολόγιον Σφενδόνη 1956.
- Ανώνυμος, **Γιάννης Αργ. Τόξης**, στο **Σιατιστέων Μνήμη**, Λεύκωμα του Συλλόγου Σιατιστέων Θεσσαλονίκης, Θεσσαλονίκη 1972. Τυπογραφείον Αφών Αλτιντζή Ο.Ε.
- Ανώνυμος, **Ιωνάς Μοναχός, κτήτωρ του Ιερού Ναού Ταξιάρχων Σιατίστης** στο φύλλο 18 της εφημερίδας του Τραμπαντζείου Γυμνασίου ΜΑΡΚΙΔΑΙ.
- Ανώνυμος, **Η Διαθήκη του Αν. Ευθ. Μέγα**, περιοδικό ΣΙΑΤΙΣΤΙΝΑ, έκδοση του Συλλόγου Σιατιστέων Θεσσαλονίκης, τεύχος 17/18, Θεσσαλονίκη 1997-98.
- Βελλιανίτης Θεόδωρος, **Μία εξαφανισθείσα πόλις: η Μοσχόπολις της Β. Ηπείρου**, Ημερολόγιον της Μεγάλης Ελλάδος, τόμ. 1, αρ. 1.
- Βώρος Φανούριος Κ., **Φιλική Εταιρεία (Οδησός, 1814). Φιλικοί: αυτοί που προετοίμασαν ιδεολογικά και οργανωτικά το Εικοσιένα**, <http://www.voros.gr/epik/ar0415.pdf> .
- Βώρος Φανούριος Κ., **Οικονομική, Κοινωνική, Εκπαιδευτική, γενικότερα πολιτισμική παρουσία του Μακεδονικού Ελληνισμού στη γενέτειρα και στις παροικίες (της Βαλκανικής και της Μεσευρώπης) κατά τους τελευταίους αιώνες της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας (κυριαρχίας), δηλ. από τα τέλη του 17ου αιώνα ως τις αρχές του 20ού**. Διάλεξη στην Αθήνα το 2007. <http://www.siatistanews.gr/dialexi/html/index.html>
- Βώρος Φανούριος Κ., **Το Μακεδονικό Ζήτημα και ο Μακεδονικός Αγώνας**, (συνοπτική παρουσίαση), <http://www.siatistanews.gr> .
- Γιαννόπουλος Ν.Ι., **Χρυσόβουλλον της επισκοπής Σταγών**, Νεολόγου Εβδομαδιαία Επιθεώρησις, τόμος 3ος.
- Γκανούλης Γεώργιος, **Ο Άγιος Κοσμάς ο Αιτωλός ο Εθναπόστολος, Η Εθνική και Εκπαιδευτική δράσις του**, Μακεδονικόν Ημερολόγιον Ν. Σφενδόνη έτους 1934.
- Δάρδας Αναστάσιος Ν., **Δυο Ιστορικά Εκπαιδευτήρια της Σιάτιστας**, ανάπτυπο από το περιοδικό ΔΥΤΙΚΟΜΑΚΕΔΟΝΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ, τόμος 14ος, Κοζάνη 2003.

- Δάρδας Αναστάσιος Ν., **Ανέγερση Παρθεναγωγείου στην άνω Σιάτιστα και προβλήματα λειτουργίας του (1893-1894)**, εισήγηση στο Διεθνές συνέδριο του 2003 στη Σιάτιστα.
- Δάρδας Αναστάσιος Ν., **Η Εκπαιδευτική κίνηση στην Σιάτιστα μετά την αρχιερατεία του Ζωσιμά και ως την ίδρυση του Τραμπαντζείου Γυμνασίου (1746-1888)**, περιοδικό ΣΙΑΤΙΣΤΙΝΑ, έκδοση του Συλλόγου Σιατιστέων Θεσσαλονίκης, τεύχος 7, Θεσσαλονίκη 1992.
- Δάρδας Αναστάσιος, **Η Σιατιστινή Καπετάνισσα Περιστέρα**, περιοδικό ΕΛΙΜΕΙΑΚΑ, τεύχος 96 (Ιούνιος 1991), Θεσσαλονίκη 1991.
- Δελιαλής Νικόλαος, **Η ιδιόγραφος διαθήκη του Νικολάου Κ. Κασομούλη (1795-1871)**, ανάτυπο εκ του δεκάτου τετάρτου τόμου (1960) του Δελτίου της Ιστορικής και Εθνολογικής Εταιρείας της Ελλάδος. Εν Αθήναις 1959.
- Διάφας Αθανάσιος, **Η δολοφονία του Παύλου Περγίκα, στο Σιατιστέων Μνήμη**, Λεύκωμα του Συλλόγου Σιατιστέων Θεσσαλονίκης, Θεσσαλονίκη 1972. Τυπογραφείον Αφών Αλτιντζή Ο.Ε.
- Δίκος Π., **Επιστολή του** στην εφημερίδα ΕΦΗΜΕΡΙΣ, αρ. φύλλου 88, Σεπτέμβριος 1990.
- Ζωγράφου-Βώρου Θεοδώρα, **Παύλος Μελάς**, άρθρο στο αφιέρωμα στο Μακεδονικό αγώνα της ιστοσελίδας <http://www.siatistanews.gr>
- Ηλιαδέλης Στράτος, **Χαρίλαος Παρπέσσας, ο άγνωστος Σιατιστινός κλασικός συνθέτης και φιλόσοφος (1907-1995)**. Ανάτυπο από το περιοδικό ΕΛΙΜΕΙΑΚΑ, τεύχος 43 (Δεκέμβριος 1999). Θεσσαλονίκη 1999.
- Καλοσύπη Ξανθίπη **Ο Θάνατος του Εθελοντού**, εφημερίδα ΕΜΠΡΟΣ, φύλλο της 1ης/10/1915.
- Κανατσούλης Α. Α., **Ιστορικά Σιατίστης. Ο ιερός ναός του Αγίου Δημητρίου. Η ιεραρχία των μητροπολιτών**, εφημερίδα ΒΟΡΕΙΟΣ ΕΛΛΑΣ, φ. 149, 23-3-1930.
- Κανατσούλης Χαρίλαος Αθ., **«Το ιστορικό και η επιτροπή ανέγερσης του Ιερού Ναού του Αγίου Δημητρίου στη Σιάτιστα»**, εφημερίδα ΧΡΟΝΟΣ, φύλλο της 3ης/3/1986, σελ. 2.
- Καραμπερόπουλος Δημήτριος, **Ρήγας Βελεστινλής τα επίκαιρα Οράματά του**, εφημερίδα ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ της 27ης/6/2010.
- Κλαδάς Νικ., **Η Σιάτιστα**, άρθρο στην εφημερίδα ΔΥΤΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ, φύλλο 652 της 4ης/11/1962, αναδημοσίευση.
- Λαζάρου Α. Γ., **Σιάτιστα**, Μακεδονικόν Ημερολόγιον (Επετηρίς των Μακεδόνων) έτους 1910. Έκδοσις του Παμμακεδονικού Συλλόγου. Εν Αθήναις, σελ. 152.

- Μέγας Α.Ε. **Δημοσίευμα για τη δωρεά του Τραμπαντζή**, στο περιοδικό της Λειψίας ΚΛΕΙΩ, Ιανουάριος 1888.
- Μέγας Αναστάσιος, **Σχολείο και Εκκλησία στη Σιάτιστα (1817-1850)**, περιοδικό ΣΙΑΤΙΣΤΙΝΑ, έκδοση του Συλλόγου Σιατιστέων Θεσσαλονίκης, τεύχος 1, Θεσσαλονίκη 1989.
- Μέγας Γεώργιος Αν., **«Αναστάσιος Ε. Μέγας»**, στο Σιατιστέων Μνήμη, Λεύκωμα του Συλλόγου Σιατιστέων Θεσσαλονίκης, Θεσσαλονίκη 1972. Τυπογραφείον Αφών Αλτιντζή Ο.Ε.
- Μέγας Αναστάσιος Χ., **Μοσχόπολη και Σιάτιστα**, περιοδικό ΣΙΑΤΙΣΤΙΝΑ, έκδοση του Συλλόγου Σιατιστέων Θεσσαλονίκης, τεύχος 19-20, Θεσσαλονίκη 1999-2000.
- Μπόντα Καλλιόπη, **Η οικογένεια του Αθανασίου Ζάχου δασκάλου της Αστικής Σχολής Χώρας**, διάλεξη στη Σιάτιστα στις 14/10/2012, συμμετοχή στον εορτασμό των 100 χρόνων λειτουργίας του Α΄ Δημοτ. Σχολείου Σιάτιστας <http://www.siatistanews.gr/3obiblio/>
- Μπόντας Γεώργιος Μ., Αυτοί που φεύγουν, Ο σιατιστινός **Αλέκος Νικ. Ρόσιος ή Καπετάν Υψηλάντης**, δημοσίευμα στην ιστοσελίδα www.siatistanews.gr
- Μπόντας Γεώργιος Μ., **Δημήτριος Μιχ. Τράχος, Μεγάλος ευεργέτης της Σιάτιστας**, στο περιοδικό ΣΙΑΤΙΣΤΙΝΑ, τεύχος 15-16.
- Μπόντας Γεώργιος Μ., **Μητροπολίτης Πολύκαρπος Λιώσης (1900-1996)**, στο περιοδικό ΣΙΑΤΙΣΤΙΝΑ, τεύχος 15-16.
- Μπόντας Γεώργιος Μ., **Ο Θωμάς Καράτζιας από τη Σιάτιστα**, περιοδικό ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΗ ΖΩΗ, τεύχος 99, σελ. 32-33.
- Μπόντας Γεώργιος Μ., Δημοσίευμα με τίτλο **Αυτοί που φεύγουν, Αναστάσιος Χ. Μέγας, ομότιμος καθηγητής του ΑΠΘ** στην εφημερίδα ΠΡΩΙΝΟΣ ΛΟΓΟΣ 29/1/2000.
- Μπόντας Γεώργιος Μ., **«Ο Σιατιστινός ιερομόναχος Διονύσιος»**, άρθρο στο περιοδικό ΕΛΙΜΕΙΑΚΑ, τεύχος 50, Ιούνιος 2003.
- Μπόντας Γεώργιος Μ., άρθρο με τίτλο: **Κοινοτάρχες και Δήμαρχοι της Σιάτιστας** στο περιοδικό ΒΟΪΑΚΗ ΖΩΗ, Μάρτιος-Απρίλιος 1990.
- Μπόντας Γεώργιος Μ., **Ο Σιατιστινός Κων/νος Δεμερτζής, πρωθυπουργός της Ελλάδος**, ΔΥΤΙΚΟΜΑΚΕΔΟΝΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ, Συνδέσμου Γραμμάτων και Τεχνών Νομού Κοζάνης, τόμος 11^{ος}, Κοζάνη 2000.
- Μπόντας Γεώργιος, **ΠΕΝΘΗ: Παναγιώτης Αθ. Τσαούσης** δημοσίευση στην εφημερίδα της Κοζάνης ΔΥΤΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ, στις 23/7/1976.

- Μπόντας Γεώργιος, Μ., «**Ιωνάς Μοναχός**», στο Λεύκωμα **Σιατιστέων Μνήμη**, του Συλλόγου Σιατιστέων Θεσσαλονίκης, Θεσσαλονίκη 1972. Τυπογραφείον Αφών Αλτιντζή Ο.Ε.
- Μπόντας Γεώργιος, Μ., **Τα αποκαλυπτήρια της προτομής του Θωμά Π. Τσίπου, Μακεδονομάχου**, δημοσίευση στην εφημερίδα της Κοζάνης ΔΥΤΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ, 28/6/1970.
- Παπαδημητρίου Ρούλα, **Η ζωγράφος Θάλεια Φλωρά-Καραβία**, στο **Σιατιστέων Μνήμη**, Λεύκωμα του Συλλόγου Σιατιστέων Θεσσαλονίκης, Θεσσαλονίκη 1972. Τυπογραφείον Αφών Αλτιντζή Ο.Ε.
- Παπαδριανός Ιωάννης Α., **Δημήτριος Δημητρίου**, στο **Σιατιστέων Μνήμη**, Λεύκωμα του Συλλόγου Σιατιστέων Θεσσαλονίκης, Θεσσαλονίκη 1972. Τυπογραφείον Αφών Αλτιντζή Ο.Ε.
- Παπαδριανός Ιωάννης Α., **Μοσχόπολις**, εισήγηση στο ΔΙΕΘΝΕΣ ΣΥΜΠΟΣΙΟ που έγινε στη Θεσσαλονίκη το 1996, 31/10-1//11.
- Παπαδριανός Ιωάννης, «**Οι οπαδοί του Ρήγα Βελεστινλή στο Σεμλίνο**», Υπέρεια, τ.2^{ος}, Πρακτικά Β΄ Συνεδρίου «Φεραί-Βελεστίνο-Ρήγας», Βελεστίνο 2-4 Οκτωβρίου 1992. Μέρος Β΄, Ρήγας. Έκδοση της Επιστημονικής Εταιρείας Μελέτης «Φερών-Βελεστίνου-Ρήγα», Αθήνα 1994, σελ. 657.
- Παπαντωνίου Ζαχ., **Ο αρχιτέκτων Αριστοτέλης Ζάχος** στο **Σιατιστέων Μνήμη**, Λεύκωμα του Συλλόγου Σιατιστέων Θεσσαλονίκης, Θεσσαλονίκη 1972. Τυπογραφείον Αφών Αλτιντζή Ο.Ε.
- Σιάσιος Δημήτριος Γεωργίου, «**Η Σχολή του Ζωσιμά. Από την Ιστορία της Εκπαίδευσης στην Σιάτιστα κατά την Τουρκοκρατία**», περιοδικό ΣΙΑΤΙΣΤΙΝΑ, έκδοση του Συλλόγου Σιατιστέων Θεσσαλονίκης, τεύχος 7, Θεσσαλονίκη 1992.
- Στρακαλής Μιλτιάδης, **Εξέλιξις της Δημοτικής Αρχής εις την Σιάτισταν**, άρθρο στο Λεύκωμα του Συλλόγου Σιατιστέων Θεσσαλονίκης **Σιατιστέων Μνήμη**.
- Συλλογικό, **Το 53^ο Σύνταγμα Πεζικού και η Σιάτιστα**, άρθρο στην ιστοσελίδα <http://www.siatistanews.gr>
- Συλλογικό, **Σιατιστινή προσωπογραφία, προσφιλείς νεκροί**, στο **Σιατιστέων Μνήμη**, Λεύκωμα του Συλλόγου Σιατιστέων Θεσσαλονίκης, Θεσσαλονίκη 1972. Τυπογραφείον Αφών Αλτιντζή Ο.Ε., σελ. Γ 141.

Συλλογικό, **Συμβολή στο τοπωνυμικό της Σιάτιστας**, συλλογική εργασία δημοσιευμένη στο **Σιατιστέων Μνήμη**, Λεύκωμα του Συλλόγου Σιατιστέων Θεσσαλονίκης, Θεσσαλονίκη 1972. Τυπογραφείον Αφών Αλτιντζή Ο.Ε.

Σωτηρόπουλος Χαρίλαος, **Ιστορία της αρχαίας και συγχρόνου Μοσχοπόλεως και η μονή Ιωάννου του Προδρόμου**, Μακεδονικόν Ημερολόγιον Ν. Σφενδόνη 1927.

Τσίπος Αναστάσιος, **Σημειώσεις από ό,τι ενθυμούμαι για τη ζωή και το θάνατο του πατέρα μου Θωμά Παύλου Τσίπου**, άρθρο στην εφημερίδα ΕΦΗΜΕΡΙΣ, φύλλο 123, σελ. 7.

Φεσσά-Εμμανουήλ Ελένη, **«Οι αρχιτέκτονες Νικόλαος Ζάχος (1875 - 1941) και Αριστοτέλης Ζάχος (1872 - 1939)»**, εισήγηση στο επιστημονικό συμπόσιο με θέμα: «Αρχιτέκτονες του Βόλου Συμβολές στην Ευρωπαϊκή αρχιτεκτονική», Βόλος 14-15 Νοεμβρίου 1997. Διοργάνωση: Δημοτικό Κέντρο Ιστορικών Ερευνών του Δήμου Βόλου και το ΤΕΕ/Μαγνησίας. <http://www.teevolos.tee.gr/activ/arxit1-azaxos.htm>

Χαραλαμπίδης Αλκιβιάδης, **Σχέδια της Θάλειας Φλωρά-Καραβία από τον πόλεμο 1912-13, Συλλογή Γ΄ Σώματος Στρατού**, στα ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΑ, Σύγγραμμα Περιοδικόν της Εταιρείας Μακεδονικών Σπουδών, τόμος 14ος, Θεσσαλονίκη 1974 .

Χαραλαμπίδης Αλκιβιάδης, **Άγνωστα έργα της Θάλειας Φλωρά-Καραβία στη Θεσσαλονίκη**, στα ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΑ, τόμος 18ος, Θεσσαλονίκη 1978.

Χατζής Δημήτριος, **«Θεόδωρος Μανούσης, ο πρώτος Καθηγητής της Ιστορίας εν τω Εθνικώ Πανεπιστημίω»**, (Πλάτων, έτος Ι, τευχ. Α΄-Β΄, 1958, σελ.14). Αθήναι: Σιδέρης, [χ. χ.].

BIBΛΙΑ

Horváth / Χόρβατ Ανδρέας, **Ουγγροελληνική Βιβλιογραφία**, Πανεπιστημιακό Ινστιτούτο Ελληνικής Φιλολογίας, Budapest '40.

FÜVES ÖDÖN, Remarques complémentaires à la nouvelle édition de l'oeuvre intitulée "Nea Hellas" de Georgios Zaviras, ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΑ, τ. 13.

Juric Sime, **Τα ελληνικά λυρικά ποιήματα του Δημήτρη Δημητρίου**, επιμέλεια Κλεόβουλου Τσούρκα. Έκδοση της Εταιρείας Μακεδονικών Σπουδών, Ίδρυμα Μελετών Χερσονήσου του Αίμου, Θεσ/νίκη 1965.

Αποστόλου Βασίλης, **Οι οικισμοί της Ανασελίσης το 1922**, έκδοση του Δήμου Ασκίου, Κοζάνη 2006

- Αποστόλου Ιωάννης, **Ιστορία της Σιατίστης**, Εκδοτικός οίκος Δημητράκου Α.Ε., Αθήναι 1929.
- Βαρβέρης Κώστας, **ΣΙΑΤΙΣΤΑ 1963-1983**, εκδόσεις ΜΑΙΑΝΔΡΟΣ, Θεσ/νίκη 1984.
- Βαρναλίδης Σωτήριος, **Ο Αρχιεπίσκοπος Αχρίδος Ζωσιμάς (1686-1746) και η εκκλησιαστική και πολιτική δράσεις αυτού**, ΙΜΧΑ, Θεσσαλονίκη 1974.
- Γριτσόπουλος Τάσος, **Γεώργιος Ζαβίρας, ο Σιατιστεύς, θεράπων του λογίου Ερμού και του Κερδώνου**, στο βιβλίο: **Πνευματικοί άνδρες της Μακεδονίας κατά την Τουρκοκρατίαν**, έκδοση της Εταιρείας Μακεδονικών Σπουδών στη σειρά «Μακεδονική Λαϊκή Βιβλιοθήκη», Θεσσαλονίκη 1972.
- Δάρδας Αναστάσιος Ν., **Ο Ιερός Ναός των Ταξιαρχών και Τριών Ιεραρχών Σιάτιστας και ο κτίτορας αυτού Ιωνάς Μοναχός**, Θεσσαλονίκη 1982.
- Δάρδας Αναστάσιος Ν., **Η Επισκοπή-Μητρόπολη Σισανίου και Σιατίστης**, Εκδοτική παραγωγή: Γραφικές Τέχνες-Εκδόσεις «Μυθονία» Αθ. Καγιάς και Σία Ο.Ε, Θεσσαλονίκη 2006.
- Δάρδας Αναστάσιος, **Ίδρυση και λειτουργία του Τραμπαντζείου Γυμνασίου Σιατίστης με την εποπτεία της Εκκλησίας**. Συμβολή στην εκκλησιαστική και εκπαιδευτική ιστορία της Δυτικής Μακεδονίας. Έκδοση του Πατριαρχικού Ιδρύματος Πατερικών Μελετών στη σειρά «Ανάλεκτα Βλατάδων», Θεσσαλονίκη 1997.
- Δάρδας Αναστάσιος, **Ο Μητροπολιτικός Ναός του Αγίου Δημητρίου Σιάτιστας**, Σιάτιστα 1995.
- Δάρδας Αναστάσιος, **Ο Μητροπολιτικός Ναός του Αγίου Δημητρίου Σιάτιστας**, Σιάτιστα 2012
- Δάρδας Νικόλαος Οικον., **Ιεροί ναοί και παρεκκλήσια της Σιατίστης**, Αθήνα 1964.
- Δήμου Πέτα, Φωτογραφικό Λεύκωμα «**Ο Φιλελληνισμός από το 1821 έως σήμερα**», Β΄ Επιστημονικό Συνέδριο 2007 Δήμου Πέτα.
- Διεύθυνση Ιστορίας Στρατού **ΑΓΩΝΕΣ ΚΑΙ ΝΕΚΡΟΙ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΣΤΡΑΤΟΥ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟ ΠΟΛΕΜΟ 1940-1945**, έκδοση ΔΙΣ, Αθήνα '90
- Διεύθυνση Ιστορίας Στρατού, **Ο Μακεδονικός Αγών και τα εις Θράκην Γεγονότα**, Έκδοσις Διευθύνσεως Ιστορίας Στρατού, Αθήνα 1979.
- Δορδανός Στράτος Ν., **Αντίποινα των Γερμανικών αρχών Κατοχής στη Μακεδονία (1941-1944)**, Διδακτορική Διατριβή, ΑΠΘ Θεσσαλονίκη 2002.<http://invenio.lib.auth.gr/record/2262/files/gri-2003-101.pdf>

- Δραγάτη Βάια, **Οι Μακεδόνες στο Ελληνικό Βασίλειο στα μέσα του 19^{ου} αιώνα**, μεταπτυχιακή διπλωματική εργασία στο Α.Π.Θ., Θεσσαλονίκη, 2010 <http://invenio.lib.auth.gr/record/126203/files/GRI-2011-6456.pdf?version=1>
- Ένωση Ελλήνων Φυσικών, Πρακτικά του Συνεδρίου **ΟΙ ΦΥΣΙΚΕΣ ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΙΔΙΑΙΤΕΡΑ ΣΤΗ ΘΕΣΣΑΛΙΑ ΠΡΙΝ ΤΗΝ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ**, Ε. Ε. Φ., 1985.
- Ευαγγελίδης Τρύφων, **Ιστορία Αλή-πασά του Τεπελενλή Σατράπου της Ηπείρου (1741-1822)**. Εκδοτικόν Κατάστημα Π. Ζαννουδάκη, εν Αθήναις 1896.
- Ευστρατιάδης Σωφρόνιος, Μητροπολίτης Λεοντοπόλεως, **Ο Εν Βιέννη Ναός του Αγίου Γεωργίου και η Κοινότης των Ελλήνων Οθωμανών υπηκόων**. Εκ του Πατριαρχικού τυπογραφείου, εν Αλεξανδρεία 1912.
- Ζαβίρας Γεώργιος, **Νέα Ελλάς ή Ελληνικόν θέατρον**, έκδ. Γεωργίου Κρέμου, Αθήνα 1872, ανατύπωση ΕΜΣ, επιμ. Τάσου Γριτσόπουλου, 1972.
- Ζερβός Σκεύος, **Εθνικά Κληροδοτήματα και Δωρεαί**. Εν Αθήναις, εκ του Εθνικού Τυπογραφείου, 1925.
- Ζυγούρης Φίλιππος, **Ιστορικά σημειώματα περί Σιατίστης και λαογραφικά αυτής**, επιμέλεια Θεοδώρα Ζωγράφου-Βόρου, ιδ. έκδοση, Σιάτιστα 2010.
- Θεόφιλος Γεώργιος (Κυμαίος), **Βιογραφία Ρήγα του Φεραίου**. Εκ του τυπογραφείου του «Νέου Αστέρος», εν Λαρίση 1893.
- Ιωάννου Φίλιππος, **Φιλολογικά Πάρεργα**. Εκ του τυπογραφείου των αδελφών Περρή, Αθήνησιν 1874, έκδοσις Β΄.
- Καλινδέρης Μιχαήλ, **Σημειώματα Ιστορικά** (εκ της Δυτ. Μακεδονίας). Τύποις «Επαρχιακής Φωνής», Πτολεμαΐς 1939.
- Καλινδέρης Μιχαήλ, **Ο Κώδιξ της Μητροπόλεως Σισανίου και Σιατίστης (1686-)** Έκδοση της Εταιρείας Μακεδονικών Σπουδών στη σειρά Μακεδονική Βιβλιοθήκη, Θεσσαλονίκη 1974.
- Κανατσούλης Χαρίλαος, **Θεοχάρης Γ. Τουρούντζιας (1776-1798)**, Συμμετοχή της Σιάτιστας στο προεπαναστατικό κίνημα του Ρήγα Φεραίου, Αθήνα 1985.
- Καραμήτρου-Μεντεσίδη Γεωργία, **ΔΗΜΟΣ ΣΙΑΤΙΣΤΑΣ: ΙΣΤΟΡΙΑ-ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ. Σιάτιστα, Παλιόκαστρο, Δαφνερό, Μικρόκαστρο**, έκδοση Αρχαιολογικού Μουσείου Αιανής, Εκπαιδευτικά προγράμματα, Αιανή Κοζάνης 2005.
- Κασομούλης Νικόλαος, **Ενθυμήματα Στρατιωτικά της Επανάστασεως των Ελλήνων 1821-1833: (προτάσσεται ιστορία του Αρματολισμού)**. Εισαγωγή και σχόλια Γιάννη Βλαχογιάννη, τόμοι

- 1-3, Αθήναι 1939-1942.
- Κελαϊδής Πάρις, **Κρητικοί εθελοντές στους απελευθερωτικούς πολέμους 12-13**. Εκδόσεις "Καράβι και τόξο", Αθήνα 1995.
- Κελαϊδής Σταύρος, **Εθελοντικά Σώματα Κρητών εν Μακεδονία**, ήτοι Δράσις αυτών κατά τον Βαλκανοτουρκικόν πόλεμον. Εκ του τυπογραφείου Αλεξ. Βιτισκουνάκη, εν Αθήναις 1913.
- Κεφαλληνίου Ευγενία, **Νεοελληνικά Αλφαβητάρια 1771-1981**, Παρασκήνιο, Αθήνα 1995.
- Κλεόμβροτος Ιάκωβος, **Ο κόπος μου εις την Μακεδονίαν**, [χ.ε], Τύποις Τσιρώνη, Αθήναι 1959.
- Κολτσίδας Αντώνης Μιχ., **Ιστορία του Μελενίκου, Η διαχρονική πορεία του Ελληνισμού, Κοινωνία-Οικονομία-Πολιτισμός-Εθνικοί Αγώνες**. Εκδοτικός Οίκος Αδελφών Κυριακίδη Α.Ε., Θεσσαλονίκη 2005.
- Κούγιας Λεωνίδα, Μ., **Ο ευεργέτης Δημήτριος Ιωαννίδης, «Σιατιστεύς» και το Ίδρυμά του**, Θεσσαλονίκη 1984. Έκδοση του Συλλόγου Σιατιστέων Θεσσαλονίκης.
- Κρέμος Γ., **Επιστολαί Γ. Π. Κρέμου και Ηθική Στιχουργία Α. Κ. Βυζαντίου**. Εκ του τυπογραφείου Ο. Βιγάνδου, εν Λειψία 1870.
- Λάιος Γεώργιος, **Ανέκδοτες επιστολές και έγγραφα του 1821, Ιστορικά Δοκουμεντα από τα Αυστριακά Αρχεία**. Δίφρος, Αθήναι 1958.
- Λάιος Γεώργιος, **Η Σιάτιστα και οι εμπορικοί οίκοι Χατζημιχαήλ και Μανούση (17ος-19ος αι.)**, εκδ. της Εταιρείας Μακεδονικών Σπουδών στη σειρά Μακεδονική Βιβλιοθήκη, Θεσσαλονίκη 1982.
- Λάμπρου Σπυρίδων, **Αποκαλύψεις περί του μαρτυρίου του Ρήγα**. Εκδόσεις ΕΣΤΙΑΣ, εν Αθήναις 1892.
- Λεγράνδ Αιμίλιος, **Ανέκδοτα έγγραφα περί Ρήγα Βελεστινλή και των συν αυτώ μαρτυρησάντων**, εκ των εν Βιέννη Αρχείων εξαχθέντα και δημοσιευθέντα, υπό Αιμιλίου Λεγράνδ. Μετά μεταφράσεως ελληνικής υπό Σπυρίδωνος Π. Λάμπρου, Αθήνησιν 1891. Επανέκδοση από την Επιστημονική Εταιρεία Μελέτης Φερών-Βελεστίνου- Ρήγα, Αθήνα 2000.
- Μαρτινιανός Ιωακείμ, Μητροπολίτης Ξάνθης, **Η Μοσχόπολις 1330-1930**, επιμέλεια Στίλπωνος Κυριακίδου. Έκδοση της Εταιρείας Μακεδονικών Σπουδών στη σειρά «Μακεδονική Βιβλιοθήκη», εν Θεσσαλονίκη 1957.
- Μαστραπά Αντώνη, **Ιστορία του Αρχαίου Κόσμου**, για την Α΄τάξη Ενιαίου Λυκείου, ΟΕΔΒ, 2008.
- Μέγας Γ., **Σιάτιστα, τ' αρχοντικά της, τα τραγούδια της κι οι μουσικοί της**, έκδοση του Συλλόγου Σιατιστέων Θεσ/νίκης, Αθήναι 1963.

- Μελά Ναταλία, **Παύλος Μελάς**, Έκδοσις του Συλλόγου προς Διάδοσιν των Ελληνικών Γραμμάτων, Αθήνα 1964.
- Μπόντα- Ντουμανάκη Καλλιόπη, **Από την πολιτιστική κληρονομιά της Σιάτιστας: Π. Εκκλησίες-Αρχοντικά- Δημόσια κτήρια**, ιδ. έκδοση, Σιάτιστα 2014
- Μπόντας Γεώργιος Μ., **Αφιέρωμα στη μνήμη του Αναστασίου Θωμά Τσίπου, Μεγάλου Ευεργέτη της Σιάτιστας (1900- 1981)**, Σιάτιστα 1981.
- Μπόντας Γεώργιος Μ., **Ευεργέτες και δωρητές της Σιατίστης**. Εκδόσεις «Μαϊάνδρος», Θεσσαλονίκη 1983.
- Ο.Ε.Δ.Β., **ΣΤΑ ΝΕΟΤΕΡΑ ΧΡΟΝΙΑ, ΙΣΤΟΡΙΑ ΣΤ' ΤΑΞΗΣ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ**, ΑΘΗΝΑ (αναθεώρηση 1997).
- Παπαδάκης Νικόλαος Εμμ., **ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΡΗΤΗ ΚΑΙ ΤΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ, ο Λεωνίδας Μαλέκος Παπαμαλέκος και τα γεγονότα της εποχής του (1890-1912)**, Πολιτιστικός Σύλλογος Βάμου «Ο Πρίνος», Σύλλογος Αθηνών «Ο Βάμος», Βάμος 2008.
- Παπαδόπουλος Βρετός Ανδρέας, **Νεοελληνική Φιλολογία: ήτοι κατάλογος των από πτώσεως της Βυζαντινής αυτοκρατορίας μέχρι εγκαθιδρύσεως της εν Ελλάδι βασιλείας τυπωθέντων βιβλίων παρ' Ελλήνων εις την ομιλουμένην, ή εις την αρχαίαν ελληνικήν γλώσσαν**, μέρος Β΄. Τύποις Φ. Καραμπίνη και Κ. Βάφα, εν Αθήναις 1857.
- Παπαζώλης Γεώργιος, **«Διδασκαλία, ήγουν ερμηνεία της πολεμικής τάξεως και τέχνης. Ενετήσι, ,αψζε΄ (1765).Παρά Δημητρίω Θεοδοσίου τω εξ Ιωαννίνων»**.
- Παρανίκας Ματθαίος, **Σχεδιάσμα περί της εν τω ελληνικώ έθνει καταστάσεως των γραμμάτων από Αλώσεως Κωνσταντινουπόλεως (1453 μ.Χ.) μέχρι των αρχών της ενεστώσης (ΙΘ΄) εκατονταετηρίδος**. Εκ του Τυπογραφείου Α. Κορομηλά, Εν Κωνσταντινουπόλει, 1867.
- Ποταμίτης Νίκος, **Για τον Ρήγα Ποιήματα**, Ιωάννινα 2011.
- Ποταμίτης Νίκος, **Εν Σιατίστη**, Ιωάννινα, Δώτιον, 2005.
- Ρήγα Βελεστινλή Θετταλού, **Φυσικής Απάνθισμα**, Βιέννη 1790. Φωτ/κή ανατύπωση του έργου από την Ένωση Ελλήνων Φυσικών, 1971.
- Σιάπαντας Ιωάννης, **Φαρδύκαμπος, Μάρτιος 1943**. Μια μάχη-σταθμός: το μεγαλύτερο επίτευγμα της Εθνικής Αντίστασης, Θεσσαλονίκη 2008.
- Σκενδέρης Κωνσταντίνος Χ., **Ιστορία της αρχαίας και συγχρόνου Μοσχοπόλεως**. Εν Αθήναις, 1928.

- Στρακαλής Μιλτιάδης, **50 έτη Ελευθερίας**, έκδοση του Δήμου Σιάτιστας, τύποις Τσιρώνη, Αθήναι 1962.
- Σχινάς Νικόλαος, **Οδοιπορικά σημειώσεις Μακεδονίας, Ηπείρου, νέας οροθετικής γραμμής και Θεσσαλίας**. Τύποις «Messenger d' Athènes». Εν Αθήναις 1886.
- Τζημόπουλος Γιάννης, **Η Απελευθέρωση της Δυτικής Μακεδονίας απ' την Τουρκική σκλαβιά**, Θεσσαλονίκη 1974.
- Τζινίκου-Κακούλη Αθηνά, **Η Μακεδονίσα στο θρύλο και στην Ιστορία (1453-1940 μ.Χ.)**. Εκδοτική Θεσσαλονίκης, Θεσσαλονίκη 1992.
- Τόζης Γιάννης Αργυρίου, **Αόρατες αναλαμπές**, εκ του τυπογραφείου Χ. Σταματάκη και Σίας, Εν Νέα Υόρκη 1818.
- Φλωρά-Καραβία Θάλεια, **Εντυπώσεις από τον πόλεμο του 1912-1913: Μακεδονία-Ήπειρος**, τυπ. Μωυσιάδου-Μάρδα, Αθήνα 1936..
- Φουρτούνας Γεώργιος, Φουρτούνα –Καλαφατοπούλου Ευδοκία, **Οι Μελενικιώτες στο Σιδηρόκαστρο 1913-2011**, Θεσ/νίκη 2011
- Χατζής Δημήτριος (επιμέλεια), **Λεύκωμα εις μνήμην Ιωάννου Τραμπατζή, μεγάλου Ευεργέτου της Σιατίστης**. Εκδίδεται υπό της Επιτροπής Κληροδοτήματος Ι.Τραμπατζή, Αθήναι 1970.
- Χατσιούλης Μιχαήλ, **Το γενεαλογικό δένδρο της οικογενείας μου**, Βέροια 2008.
- Ψημμένος Νίκος, **Για τον Μεθόδιο Ανθρακίτη**. Μελετήματα. Εκδόσεις «Δώτιον», Ιωάννινα 2007.

ΠΗΓΕΣ

- Βόρειος Ήπειρος και Ελληνισμός**, αφιέρωμα της εφημερίδας ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ Επτά, Ημέρες 6/3/1994.
- Διαθήκαι και Δωρεαί υπέρ του Εθνικού Πανεπιστημίου μετά διαφόρων σχετικών εγγράφων από της ιδρύσεως αυτού μέχρι τέλους του 1899**. Εκ του τυπογραφείου των καταστημάτων Ανέστη Κωνσταντινίδου. Εν Αθήναις 1900.
- Εκλογικός Κατάλογος της Υποδιοικήσεως Ανασελίτσης 1915**. Τυπογραφείον Ιωάννου Κουμένου, Θεσσαλονίκη.
- Ημερολόγιον Σκόκου** έτους 1909.
- Ιστορία της νεωτέρας Ελλάδος 1800-1945**, Κόκκινου Διονυσίου Α., Εκδόσεις «Μέλισσα», Αθήναι 1956.
- Ιστορία του Ελληνικού Έθνους**, Εκδοτικής Αθηνών.
- Ιωάννης Καποδίστριας**, αφιέρωμα της εφημερίδας ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ Επτά, Ημέρες 25-26 Μαρτίου 1995.
- Παγκόσμιο Βιογραφικό Λεξικό** Εκδοτικής Αθηνών.
- ΠΑΝΔΕΚΤΗΣ**: Ψηφιακός Θησαυρός Πρωτογενών Τεκμηρίων

Ελληνικής Ιστορίας και Πολιτισμού.

Σιατιστέων Μνήμη, Λεύκωμα του Συλλόγου Σιατιστέων Θεσσαλονίκης, Θεσσαλονίκη 1972. Τυπογραφείον Αφών Αλτιντζή Ο.Ε.

ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΕΙΕΣ

Ήλιος, Νεώτερον Εγκυκλοπαιδικόν Λεξικόν. Έκδοσις της Εγκυκλοπαιδικής Επιθεωρήσεως «Ήλιος», Αθήναι.

Πάπυρος-Λαρούς-Μπριτάννικα, Εγκυκλοπαίδεια. Έκδοση συνεργασίας Grande Encyclopédie Larousse-Encyclopaedia Britannica - Εκδοτικός Οργανισμός Πάπυρος.

Πυρσός, Μεγάλη Ελληνική Εγκυκλοπαίδεια, «ΠΥΡΣΟΣ» Α.Ε. Εκδόσεων και Γραφικών Τεχνών, Αθήναι.

ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΕΙΕΣ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΕΣ

Ηλεκτρονική εγκυκλοπαίδεια **Βικιπαίδεια**

Ελληνική Μουσικαίδεια ή **Θησαυρός της Ελληνικής Μουσικής**

Θρησκευτική και Ηθική Εγκυκλοπαίδεια, Εκδότης Αθ. Μαρτίνοσ, Αθήναι: 1962-1968.

Εγκυκλοπαίδεια Μείζονος Ελληνισμού

ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ

Εφημερίδα **ΑΘΗΝΑ**, φύλλο της 5ης Νοεμβρίου 1858.

Εφημερίδα Κοζάνης **ΒΟΡΕΙΟΣ ΕΛΛΑΣ**, φύλλο 149 της 23ης/3/1930.

Εφημερίδα Κοζάνης **ΔΥΤΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ**, φύλλο της 4ης/11/1962.

Εφημερίδα Κοζάνης **ΔΥΤΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ**, φύλλο της 28ης/6/1970.

Εφημερίδα Κοζάνης **ΔΥΤΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ**, φύλλο της 23ης/7/1976.

Εφημερίδα Αθηνών **ΕΜΠΡΟΣ**, φύλλο της 22ας/11/1912.

Εφημερίδα Αθηνών **ΕΜΠΡΟΣ**, φύλλο της 18ης/11/1913.

Εφημερίδα Αθηνών **ΕΜΠΡΟΣ**, φύλλο της 2ας/8/1915.

Εφημερίδα Αθηνών **ΕΜΠΡΟΣ**, φύλλο 1ης/10/1915.

Εφημερίδα Κοζάνης **ΗΧΩ ΤΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ**, φύλλο της 12ης/11/1914.

Εφημερίδα Θεσσαλονίκης **ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ**, φύλλο της 5ης/11/1913.

Εφημερίδα Θεσσαλονίκης **ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ**, φύλλο της 4ης/11/1914.

Εφημερίδα Θεσσαλονίκης **ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ**, φύλλο της 25ης/10/1920.

Εφημερίδα Θεσσαλονίκης **ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ**, φύλλο της 29ης/7/1928.

Εφημερίδα Θεσσαλονίκης **ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ**, φύλλο της 12ης/8/1929.

Εφημερίδα Θεσσαλονίκης **ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ**, φύλλο της 23ης/7/1931.

Εφημερίδα Θεσσαλονίκης **ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ**, φύλλο της 25ης/9/1958.

Εφημερίδα Θεσσαλονίκης **ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ**, φύλλο της 6ης/4/1965.

Εφημερίδα Θεσσαλονίκης **ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ**, φύλλο της 6ης/11/1970.

Εφημερίδα Θεσσαλονίκης **ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ**, φύλλο της 27ης/6/2010.

Εφημερίδα Αθηνών **ΣΚΡΙΠ**, φύλλο της 22ας/11/1912.

Εφημερίδα Αθηνών **ΣΚΡΙΠ**, φύλλο της 25ης/11/1913.

Εφημερίδα Αθηνών **ΣΚΡΙΠ**, φύλλο της 14ης/6/1930.

Εφημερίδα Θεσσαλονίκης **ΦΑΡΟΣ ΤΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ**, φύλλο της 1ης/1/1890.

Εφημερίδα του Μορφωτικού-Πολιτιστικού Συλλόγου Σιάτιστας «Μαρκίδες Πούλιου» **ΕΦΗΜΕΡΙΣ**, φύλλο 27, Σεπτέμβριος 1984.

Εφημερίδα του Μορφωτικού-Πολιτιστικού Συλλόγου Σιάτιστας «Μαρκίδες Πούλιου» **ΕΦΗΜΕΡΙΣ**, φύλλο 29, Γενάρης-Φλεβάρης 1983.

Εφημερίδα του Μορφωτικού-Πολιτιστικού Συλλόγου Σιάτιστας «Μαρκίδες Πούλιου» **ΕΦΗΜΕΡΙΣ**, φύλλο 53, Ιούνης 1987.

Εφημερίδα του Μορφωτικού-Πολιτιστικού Συλλόγου Σιάτιστας «Μαρκίδες Πούλιου» **ΕΦΗΜΕΡΙΣ**, φύλλο 57, Οκτώβρης 1987.

Εφημερίδα του Μορφωτικού-Πολιτιστικού Συλλόγου Σιάτιστας «Μαρκίδες Πούλιου» **ΕΦΗΜΕΡΙΣ**, φύλλο 87, Σεπτέμβριος 1995.

Εφημερίδα του Μορφωτικού-Πολιτιστικού Συλλόγου Σιάτιστας «Μαρκίδες Πούλιου» **ΕΦΗΜΕΡΙΣ**, φύλλο 88, Σεπτέμβριος 1990.

Εφημερίδα του Μορφωτικού-Πολιτιστικού Συλλόγου Σιάτιστας «Μαρκίδες Πούλιου» **ΕΦΗΜΕΡΙΣ**, φύλλο 123, Αύγουστος-Σεπτέμβριος-Οκτώβριος 1994.

Εφημερίδα του Μορφωτικού-Πολιτιστικού Συλλόγου Σιάτιστας «Μαρκίδες Πούλιου» **ΕΦΗΜΕΡΙΣ**, φύλλο 139, Σεπτέμβριος 1996.

Εφημερίδα του Μορφωτικού-Πολιτιστικού Συλλόγου Σιάτιστας «Μαρκίδες Πούλιου» **ΕΦΗΜΕΡΙΣ**, φύλλο 222, Νοέμβριος 2004.

Εφημερίδα **ΟΙ ΜΑΡΚΙΔΑΙ**, Δεκαπενθήμερος Εφημερίς Τραμπαντζείου Γυμνα-σίου–Οικοτροφείου Σιατίστης, φύλλο 12, 30 Ιουλίου 1960.

Εφημερίδα **ΟΙ ΜΑΡΚΙΔΑΙ**, Δεκαπενθήμερος Εφημερίς Τραμπαντζείου Γυμνασίου–Οικοτροφείου Σιατίστης, φύλλο 18, 1 Νοεμβρίου 1960

Εφημερίδα Αθηνών **ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ**, φύλλο της 6ης/3/1994 .

Εφημερίδα Αθηνών **ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ**, φύλλο της 25-26 Μαρτίου 1995.

Εφημερίδα Κοζάνης **ΠΡΩΙΝΟΣ ΛΟΓΟΣ**, φύλλο 29ης/1/2000.

Εφημερίδα Κοζάνης **ΧΡΟΝΟΣ**, φύλλο της 3ης/3/1986.

ΛΕΞΙΚΑ

Τεγόπουλος-Φυτράκης **Ελληνικό Λεξικό**: ορθογραφικό, ερμηνευτικό, ετυμολογικό, συνωνύμων-αντιθέτων, κυρίων ονομάτων. Αθήνα 1990.

ΑΡΧΕΙΑ

Γενικά Αρχεία του Κράτους- Ιστορικό Αρχείο Μακεδονίας

Ιδιωτικό αρχείο Δάρδα Αναστασίου Ν.

Ιδιωτικό αρχείο Μπόντα Γεωργίου Μ.

Ιδιωτικό αρχείο Αθανασίου Σπύρου

Αρχείο 1ου Δημοτικού Σχολείου Σιάτιστας

Μητρώο και Δημοτολόγιο Δήμου Σιάτιστας

Στρατολογική Υπηρεσία Δυτικής Μακεδονίας

Αρχείο της Διευθυνσης Ιστορίας Στρατού, Αναζήτηση Πεσόντων,
<http://dis.army.gr/el/content/search-casualties>.

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΕΣ

Κοβεντάρειος Δημοτική Βιβλιοθήκη Κοζάνης

Μανούσεια Δημόσια Κεντρική Ιστορική Βιβλιοθήκη Σιάτιστας

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΕΣ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΕΣ

Ψηφιοθήκη Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης

Ψηφιακή Βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

Ανέμη, Ψηφιακή Βιβλιοθήκη Νεοελληνικών Σπουδών_Βιβλιοθήκη

Πανεπιστημίου Κρήτης

Κοσμόπολις, Ψηφιακή συλλογή

Πλειάς, ελληνικά περιοδικά 19ου αιώνα

Ελληνομνήμων

Ψηφιοποιημένο Υλικό Δημόσιων Βιβλιοθηκών

Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης. Ψηφιακή Βιβλιοθήκη Επιστήμης & Τεχνολογίας

**ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΕΣ ΔΙΕΥΘΥΝΣΕΙΣ, στη μορφή που
χρησιμοποιήθηκαν**

Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσ/νίκης <http://invenio.lib.auth.gr/>

Βουλή των Ελλήνων <http://www.parliament.gr>

Διαδικτυακός Οίκος Εκκλησίας της Ελλάδος «Ecclesia»,
<http://www.ecclesia.gr/>

Εθνικό Κέντρο Βιβλίου,

<http://www.ekebi.gr/Fakeloi/makrygiannis/biografia.htm>

Εγκυκλοπαίδεια Μείζονος Ελληνισμού, <http://www.ehw.gr/>

Επίτομο Λεξικό της Ελληνικής Ιστορίας. Πρόσωπα - γεγονότα - ημερομηνίες - χάρτες – συνθήκες. Έκδοση: ΤΟ ΒΗΜΑ, 2004. Επιμέλεια: Βαγγέλης Δρακόπουλος - Γεωργία Ευθυμίου .

http://users.uoa.gr/~nektar/history/historia_abstract.htm .

Θρησκευτική και Ηθική Εγκυκλοπαίδεια,

<http://e-homoreligiosus.blogspot.gr/2010/11/12.html> ανάρτηση 22/10/2013

Ίδρυμα Ανδρέα Παπανδρέου, <http://www.agp.gr>

Ίδρυμα Κων/νου Καραμανλή <http://www.karamanlis-foundation.gr/>

Ίδρυμα Μείζονος Ελληνισμού <http://www.fhw.gr/>

Ιστορικά Καστοριάς, http://istorikakastorias.blogspot.gr/2011/08/blog-post_26.html

Μορφωτικός Πολιτιστικός Σύλλογος Σιάτιστας

<http://www.markides.gr/>

ΠΑΝΔΕΚΤΗΣ: Ψηφιακός Θησαυρός Πρωτογενών Τεκμηρίων

Ελληνικής Ιστορίας και Πολιτισμού <http://pandektis.ekt.gr/pandektis/>

Πρεσβεία της Κυπριακής Δημοκρατίας στην Ελλάδα,

http://www.mfa.gov.cy/mfa/Embassies/Embassy_Athens.nsf/DMLindex_gr/DMLindex_gr?OpenDocument

Στρατιωτική Σχολή Ευελπίδων, <http://www.sse.gr/>

Σύλλογος απανταχού Σουλιωτών, <http://www.souli.8m.com/index.html>

Τεχνικό επιμελητήριο Ελλάδος, τμήμα Μαγνησίας

<http://www.teevolos.tee.gr/activ/arxitl-azaxos.htm>

Ψηφιακή Βιβλιοθήκη Ελληνομνημών

<http://www.lib.uoa.gr/hellinomnimon/>

<http://www.siatistanews.gr> , περιοδική, μη-κερδοσκοπική, ηλεκτρονική έκδοση με πολιτιστικό κύρια περιεχόμενο.

Τα αποσπάσματα των εφημερίδων προέρχονται από το διαδικτυακό τόπο:

Εθνική Βιβλιοθήκη της Ελλάδος. Ψηφιακή Βιβλιοθήκη Εφημερίδων και Περιοδικού τύπου <http://efimeris.nlg.gr/ns/main.html>

Οι ηλεκτρονικές διευθύνσεις αναφέρονται στο έτος 2013. Δεν φέρουμε καμιά ευθύνη για το περιεχόμενό τους.

Περιεχόμενα

ΟΔΟΣ: Αγαθαγγέλου Μητροπολίτου	3
ΟΔΟΣ: Αθανασίου Μεγακλή Μητροπολίτου.....	5
ΟΔΟΣ: Αθανασίου Νικολαΐδη Μητροπολίτου.....	6
ΟΔΟΣ: Αλεξάνδρου Λάσκαρη Μητροπολίτου	7
ΟΔΟΣ: Αλεξίου	8
ΟΔΟΣ: Αμβροσίου Μητροπολίτου	9
ΟΔΟΣ: Αναστασάκη Μιχαήλ.....	10
ΟΔΟΣ: Απανταχού Σιατιστέων	12
ΟΔΟΣ: Βαρβέρη Κωνσταντίνου	13
ΟΔΟΣ: Βενέτη Κωνσταντίνου	14
ΟΔΟΣ: Βόγγολη Ναούμ	15
ΟΔΟΣ: Βόκα Γεωργίου	16
ΟΔΟΣ: Βορείου Ηπείρου	17
ΟΔΟΣ: Βουλγαρόπουλου Ιωάννου.....	19
ΟΔΟΣ: Βρέτου	20
ΟΔΟΣ: Γερμανού Μητροπολίτου.....	21
ΟΔΟΣ: Γκαγκαράτσα Ελένης.....	22
ΟΔΟΣ: Γκαγκασούλη Ν.	23
ΟΔΟΣ: Γκαργκατσούια Δημητρίου.....	24
ΟΔΟΣ: Γκίμπα Δημητρίου	25
ΟΔΟΣ: Γκιουλέκα Γεωργίου	26
ΟΔΟΣ: Γκιουλέκα Ιωάννη.....	27
ΟΔΟΣ: Γούτα Παναγιώτη	28
ΟΔΟΣ: Γράβα Παναγιώτη.....	29
ΟΔΟΣ: Δανιήλ Μητροπολίτου	30
ΟΔΟΣ: Δάρδα Ευρυδίκης.....	31
ΟΔΟΣ: Δάρδα Νικολάου Α., Ιερέως.....	32
ΟΔΟΣ: Δεμερτζή Κωνσταντίνου.....	33
ΟΔΟΣ: Δημητρίου Δημητρίου	34
ΟΔΟΣ: Διοδώρου Μητροπολίτου.....	36
ΟΔΟΣ: Διονυσίου Μοναχού.....	37
ΟΔΟΣ: Δούκα Κωνσταντίνου	39
ΟΔΟΣ: Δούκα Κωνσταντίνου	41
ΟΔΟΣ: Εμμανουήλ Αδελφών.....	43
ΟΔΟΣ: Ζαβίρα Γεωργίου	44
ΟΔΟΣ: Ζάχου Αριστοτέλη	47
ΟΔΟΣ: Ζωσιμά Αρχιεπισκόπου	50
ΟΔΟΣ: Θεοδώρου Μηνά.....	51
ΟΔΟΣ: Θεοφίλου Μητροπολίτου.....	53

ΟΔΟΣ: Ιακώβου Μητροπολίτου	54
ΟΔΟΣ: Ιεροθέου Ανθουλίδη Μητροπολίτου	55
ΟΔΟΣ: Ιωαννίδη Δημητρίου	56
ΟΔΟΣ: Ιωνά	57
ΟΔΟΣ: Κάβουρα Χρήστου.....	58
ΟΔΟΣ: Καπετάνισσας Περιστεράς	59
ΟΔΟΣ: Καπιτσίνη Γεωργίου	61
ΟΔΟΣ: Καποδίστρια Ιωάννου.....	62
ΟΔΟΣ: Καραγκούνη Ιωάννη.....	64
ΟΔΟΣ: Καρακάση Δημητρίου	65
ΟΔΟΣ: Καραμανλή Κωνσταντίνου.....	66
ΟΔΟΣ: Καρατζία Θωμά	67
ΟΔΟΣ: Κασομούλη Νικολάου	68
ΟΔΟΣ: Καστρακίου	70
ΟΔΟΣ: Κατεχάκη Λοχαγού.....	71
ΟΔΟΣ: Καφάση Δημητρίου	72
ΟΔΟΣ: Κλαδά Νικολάου	73
ΟΔΟΣ: Κορυτσάς.....	75
ΟΔΟΣ: Κοσμά Αιτωλού	76
ΠΛΑΤΕΙΑ: Κουκουλίδη	78
ΟΔΟΣ: Κύπρου	79
ΟΔΟΣ: Κυρά Σανούκως.....	81
ΟΔΟΣ: Κυριαζίδη Γεωργίου	82
ΟΔΟΣ: Κωνσταντινουπόλεως.....	83
ΟΔΟΣ: Κωτούλα Λαζάρου, Οπλαρχηγού	84
ΟΔΟΣ: Λαμπράκη Γρηγορίου.....	85
ΟΔΟΣ: Λεοντίου Μητροπολίτου	86
ΟΔΟΣ: Λιάκου Αλεξίου	87
ΟΔΟΣ: Μακεδονομάχων	88
ΟΔΟΣ: Μακρυγιάννη.....	91
ΠΛΑΤΕΙΑ Μαλάτι.....	92
ΟΔΟΣ: Μανούση Θεοδώρου.....	93
ΟΔΟΣ: Μαρκίδων Πούλιου	96
ΟΔΟΣ: Μέγα Αναστασίου	98
ΟΔΟΣ: Μέγα Γεωργίου και Αναστασίου.....	100
ΟΔΟΣ: Μέγα Γεωργίου και Αναστασίου.....	101
ΟΔΟΣ: Μεγάλου Αλεξάνδρου	102
ΟΔΟΣ: Μεγάλου Κωνσταντίνου.....	104
ΟΔΟΣ: Μεθοδίου Ανθρακίτη.....	105
ΟΔΟΣ: Μελά Μίκη	107
ΠΛΑΤΕΙΑ: Μελά Παύλου	109

ΟΔΟΣ: Μελετίου Μητροπολίτου	112
ΟΔΟΣ: Μέμμου Κωνσταντίνου	114
ΟΔΟΣ: Μήκα Βασιλείου	115
ΟΔΟΣ: Μήκα Γεωργίου	116
ΟΔΟΣ: Μοσχοπόλεως	117
ΟΔΟΣ: Μπακογιάννη Παύλου	119
ΟΔΟΣ: Μπατσή Δημητρίου και Κων/νου	120
ΟΔΟΣ: Μπήτσια Δημητρίου	121
ΟΔΟΣ: Μπούνου	122
ΟΔΟΣ: Νάτσινα Θεοδώρου	123
ΟΔΟΣ: Νικηφόρου Μητροπολίτη	124
ΟΔΟΣ: Νιόπλιου Γεωργίου	125
ΟΔΟΣ: Νούσιου Γεωργίου	126
ΟΔΟΣ: Οικονομίδη Αλεξάνδρου	127
ΟΔΟΣ: Ολύμπου	128
ΟΔΟΣ: Πάικου Ιατρού	129
ΟΔΟΣ: Παλαιολόγου Κωνσταντίνου	130
ΟΔΟΣ: Παλαιοχώρας	132
ΟΔΟΣ: Παπαγεωργίου Γεωργίου Α.	133
ΟΔΟΣ: Παπαγεωργίου Μιχαήλ	134
ΟΔΟΣ: Παπαζώλη Γεωργίου	135
ΟΔΟΣ: Παπαμαλέκου Λεωνίδα	137
ΟΔΟΣ: Παπανδρέου Ανδρέα	138
ΟΔΟΣ: Παπαπύλου Λεωνίδα	139
ΟΔΟΣ: Παπαχατζή Νικολάου, Ανθυποσμηναγού	141
ΟΔΟΣ: Παρθενίου Μητροπολίτου	142
ΟΔΟΣ: Περδίκκα	143
ΟΔΟΣ: Περπέσα	145
ΟΔΟΣ: Πολυκάρπου Μητροπολίτου	147
ΟΔΟΣ: Πουλκίδη	148
ΟΔΟΣ: Ρήγα Φεραίου	149
ΟΔΟΣ: Ρόσιου Αλέκου -Υψηλάντη	151
ΟΔΟΣ: Ρούζιου Θωμά	152
ΟΔΟΣ: Σακαλή Υπολοχαγού	153
ΟΔΟΣ: Σαμαρά Νικολάου	154
ΟΔΟΣ: Σαμαρά Αμύντα και Φιλιππίδη Δαμιανού	156
ΟΔΟΣ: Σαχιναίων	157
ΟΔΟΣ: Σεραφείμ Μητροπολίτου	159
ΟΔΟΣ: Σουλιωτών	160
ΟΔΟΣ: Σπύρου Αθανασίου	162
ΟΔΟΣ: Στρακαλή Αθανασίου	163

ΟΔΟΣ: Σφήκα Γεωργίου	164
ΟΔΟΣ: Σωσσίδου Βασιλικής	166
ΟΔΟΣ: Τζήρκα Ιωάννη	167
ΟΔΟΣ: Τόζη Γιάννη	168
ΠΛΑΤΕΙΑ: Τουρούντζια	169
ΠΛΑΤΕΙΑ: Τραμπαντζή	171
ΟΔΟΣ: Τράχου Δημήτριου Μιχ	173
ΠΛΑΤΕΙΑ: Τρία Πηγάδια	174
ΟΔΟΣ: Τσαούση Παναγιώτη	175
ΟΔΟΣ: Τσίπου Αναστασίου	176
ΟΔΟΣ: Τσίπου Γεωργίου	178
ΟΔΟΣ: Τσίπου Θωμά	179
ΠΛΑΤΕΙΑ: Τσιστοπούλου	180
ΟΔΟΣ: Φαρδύκαμπου	181
ΟΔΟΣ :Φιλελλήνων	182
ΟΔΟΣ: Φιλικής Εταιρείας	184
ΟΔΟΣ: Φλωρά-Καραβία Θάλειας	186
ΟΔΟΣ: Φούρκας	188
ΟΔΟΣ: Χατζηγιαννάκογλου Δημοσιογράφου	189
ΟΔΟΣ: Χάτσιου Ευθυμίου	190
ΟΔΟΣ: Ωττα Γεωργίου	191
ΠΛΑΤΕΙΑ: 4 ^η Νοεμβρίου 1912	192
Επίλογος	195
Επίμετρο	197

ΑΡΘΡΑ	221
ΒΙΒΛΙΑ	225
ΠΗΓΕΣ	230
ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΕΙΕΣ	231
ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΕΙΕΣ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΕΣ	231
ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ	231
ΛΕΞΙΚΑ	233
ΑΡΧΕΙΑ	233
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΕΣ	233
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΕΣ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΕΣ	233
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΕΣ ΔΙΕΥΘΥΝΣΕΙΣ	233

Περιεχόμενα	235
-------------------	-----

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΝΟΜΑΡΧΙΑ ΚΟΖΑΝΗΣ

ΔΗΜΟΣ ΣΙΑΤΙΣΤΗΣ

Έν Σιατίστη τῇ 3-7-1972

Αριθ. Πρωτ.

1865

Τηλέφωνον 21.269

Πρὸς Τὸν κ. Δ/ντὴν τῆς Δημοσίας Βιβλιοθήκης
Σιατίστης

ΕΝΤΑΥΘΑ

Θέμα: " Περὶ ἐξευρέσεως καταλλήλων ὀνομάτων διὰ τὴν ὀνοματοθεσίαν ὁδῶν
καὶ πλατειῶν τοῦ Δήμου"

"Ἐχομεν τὴν τιμὴν νὰ παρακαλέσωμεν ὑμᾶς, ὅπως εὐαρεστηθῆτε καὶ
συνδράμητε τὸν Δήμον ἡμῶν εἰς τὸ σοβαρὸν θέμα τῆς ὀνοματοθεσίας τῶν
ὁδῶν καὶ πλατειῶν τοῦ Δήμου, διὰ τῆς ἐξευρέσεως καταλλήλων ὀνομάτων,
ἀνδρῶν ἐπιφανῶν, διακριθέντων εἰς ἔργα εὐεργεσίας, φιλανθρωπίας, φιλο-
πατρίας καὶ ἡρωϊσμοῦ, εἰς τὰ γράμματα καὶ τὰς τέχνας καὶ ἄλλων τοι-
ούτων τῶν ὁποίων τὰ ὀνόματα δεόν νὰ κοσμίσουν τὰς ὁδοὺς καὶ τὰς πλα-
τείας τῆς Σιατίστης ὡς ἐπίσης νὰ προτείνετε ποῦ κατὰ τὴν γνώμην σας
δεόν νὰ τοποθετηθῶσι αἱ πινακίδες μετὰ τὰ ὀνόματα αὐτῶν εἰς τρόπον ὥστε
ἡ ὅλη ἐργασία τῆς ὀνοματοθεσίας νὰ συνελεσθῇ ὀρθῶς καὶ ἐπιτυχῶς.

Έν ἀναμονῇ ἀπαντήσεώς σας, διατελοῦμεν

Μετά τιμῆς

Ὁ Δήμαρχος Σιατίστης

(Τ.Σ.) Δημήτριος Τζιβέλης

Ἀκριβὲς ἀντίγραφον

Έν Σιατίστη τῇ 5-7-1972

Τῷ Δ/ντῇ

Τῆς Δημοσίας Βιβλιοθήκης Σιατίστης

Μπόντας

ΑΡΧΕΙΟ

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Μ. ΜΠΟΝΤΑΣ
ΤΕΛΟΣ Δ/ΝΤΗΣ
ΤΗΣ ΜΑΝΟΥΣΙΟΥ ΔΗΜΟΣΙΑΣ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΣΙΑΤΙΣΤΑΣ
ΛΟΓΟΓΡΑΦΟΣ - ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ
Γ. ΣΦΗΝΑ 17 - Τηλ 24650 21514
683 98 ΣΙΑΤΙΣΤΑ

6η' Ιουλ. 1972

176

Γ. Μπόντας
21.7.61

Τόν κ. Δήμαρχον Σιατίστης

Ε Ν Τ Α Υ Θ Α

" Περὶ ἐξευρέσεως καταλλήλων ὀνομάτων διὰ τὴν
ὀνοματοθεσίαν ὁδῶν καὶ πλατειῶν τοῦ Δήμου ".

"Ἐχομεν τὴν τιμὴν, εἰς ἀπάντησιν τοῦ ὑπ'
ἀριθ. 1865/3-7-1972 ὑμετέρου ἐγγράφου, περὶ τοῦ
ἐν περιλήψει θέματος, νὰ γνωρίσωμεν ὑμῖν ὅτι διὰ
τὴν καλλιτέραν ἐξεύρεσιν καταλλήλων ὀνομάτων καὶ
τοποθέτησιν τούτων ἀναλόγως εἰς ὁδοὺς καὶ πλα-
τείας τῆς πόλεως Σιατίστης, ἐπειδὴ τό ἐν λόγῳ
θέμα εἶναι λίαν σοβαρόν, προτείνομεν ὅπως πραγμα-
τοποιηθῇ ὑφ' ὑμῶν σύσκεψις παραγόντων τῆς Σια-
τίστης πρὸς διευθέτησιν τοῦ ὅλου θέματος.

Μετά τιμῆς

Ἄ

Δ/ντῆς

τῆς Δημοστ. Βιβλιοθήκης Σιατίστης

Γεώργιος Μ. Μπόντας

ΑΡΧΕΙΟ
ΓΕΩΡΓΙΟΣ Μ. ΜΠΟΝΤΑΣ
ΤΕΧΝ. Δ/ΝΤΗΣ
ΤΗΣ ΜΑΝΟΥΣΕΙΟΥ ΔΗΜΟΣΙΑΣ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΣΙΑΤΙΣΤΑΣ
ΛΟΓΟΓΡΑΦΟΣ - ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ
Σ. ΙΟΥΛΙΑ 17 - ΤΕΛ. 24050 21516
883 00 ΣΙΑΤΙΣΤΑ

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΝΟΜΑΡΧΙΑ ΚΟΖΑΝΗΣ
ΔΗΜΟΣ ΣΙΑΤΙΣΤΗΣ
Τηλέφωνος 21.269

*Εν Σιατίστῃ τῇ 14-7-1972

*Αριθ. Πρωτ.
1941

Πρὸς τὸν κ. Δ/ντὴν Δημοσίας Βιβλιοθήκης
Σιατίστης

ΕΝΤΑΥΘΑ

Θέμα: Περὶ τῆς ὀνοματοθεσίας ὁδῶν καὶ πλατειῶν πόλεως Σιατίστης

ΣΚΕΤ. 'Υπ' ἀριθ. 176/6-7-1972 ὑμῆτερον

Κατόπιν τοῦ ὑπερθεῖν σχετικοῦ, ἔχομεν τὴν τιμὴν νὰ γνωρίσωμεν ὑμῖν, ὅτι ἡ διοίκησις τῶν τοπικῶν ὑποθέσεων ἀνήκει εἰς τὴν ἀρμοδιότητα τοῦ Δήμου.

Εἰς τὴν διοίκησιν δὲ τῶν τοπικῶν ὑποθέσεων ὑπάγεται καὶ ἡ ἀρμοδιότης διὰ τὴν ὀνομασίαν καὶ μετονομασίαν ὁδῶν, πλατειῶν καὶ συνοικιῶν.-

Ἐπειδὴ ἐγένετο ἤδη σχετικὴ ἐργασία ἣτις ὄντως δὲν ὁλοκληρώθη, τὸ Δημοτικὸν Συμβούλιον ἔκρινε ὁρθόν νὰ ζητήσῃ καὶ τὴν ὑμετέραν γνώμην, ἐπὶ τῇ τέλει λήψεως ὁρθῆς ἀποφάσεως ἐπὶ τοῦ θεματος τούτου, πρὸς ἀποφυγὴν παραλήψεων καὶ ἀντικανονικῆς ὀνοματοδοσίας ὁδῶν καὶ πλατειῶν. Ἐφ' ὅσον ὅθεν ὑφίστανται παρ' ἡμῶν 5 στοιχεῖα παρακαλοῦμεν ὅπως θέσητε ταῦτα ὑπ' ὅψιν ἡμῶν ἵνα ἐν συνεχείᾳ τεθῶσιν ἐνώπιον τοῦ Δημοτικοῦ Συμβουλίου.-

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Μ. ΜΠΟΝΤΑΣ
ΤΕΛΕ. ΠΡΩΤ. Γ
ΤΗΣ ΜΑΝΟΥΣΙΟΥ ΔΗΜΟΣΙΑΣ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΣΙΑΤΙΣΤΑΣ
ΛΕΩΝΙΔΑΚΟΣ ΣΥΤΤΗΡΑΣ FAX
Γ. 24054.17 - Τηλ 24050 21516
883 88 ΣΙΑΤΙΣΤΑ

Μετά τιμῆς

*Ο

Δήμαρχος Σιατίστης

Τ.Σ. Δημήτριος Τσιβέλης

*Ακριβὲς ἀντίγραφον

*Εν Σιατίστῃ τῇ 29-7-1972

*Ο Δ/ντὴς
Τῆς Δημοσίας Βιβλιοθήκης Σιατίστης

Γεώργιος Μ. Μπόντας

21η Ιουλ. 1972

Ι90

Τόν κ. Δήμαρχον Σιατίστης

Γ. Μπόντας

21

E-N-T-A-Y-O-A

"Περὶ τῆς ὀνοματοθεσίας δόδων καὶ πλατειῶν πόλεως Σιατίστης "

ΣΧΕΤ: 'Υπ'ἀριθ. 1941/14-7-1972 ὑμέτερον ἔγγραφον

Ὡς ἀπάντησιν τοῦ ὑπερθεῖν ὑμετέρου ἔγγραφου, ἔχομεν τὴν τιμὴν ν'ἀποστελῶμεν ὑμῖν συνημμένως κατάλογον ἐπιφανῶν ἀνδρῶν τῆς πόλεως Σιατίστης, καὶ κατάλογον ἀνδρῶν μὴ Σιατιστέων, οἵτινες προσέφερον πλεῖστας ὑπηρεσίας εἰς τὴν Σιατίστην, διὰ τὰ καθ'ὑμᾶς.

Πρὸς τοῦτοις προτείνομεν ὑμῖν, σχετικῶς μὲ τὴν τοποθέτησιν τῶν ὀνομάτων, τὰ ἑξῆς:

- 1) Ἡ δόδος Μητροπόλεως νὰ ὀνομασθῇ δόδος Πατριάρχου Ζωσιμά, ὅστις προσέφερεν ὑψίστας ὑπηρεσίας εἰς τὸ ἔθνος.
- 2) Ἡ πλατεῖα Θ. Τουρούντζια νὰ ὀνομασθῇ πλατεῖα Καπετάν Περόβια, ἔνθα ἡ προτομὴ του.
- 3) Ὁ δόδος Θ. Τουρούντζια νὰ ὀνομασθῇ μία ἐκ τῶν κεντρικωτέρων δόδων τῆς Σιατίστης ἢ ἡ συνοικία ἀπὸ οἰκίας Παναγιώτου Καρακουλάκη μέχρι Ἀγίου Χριστοφόρου, διότι κάτωθεν τῆς οἰκίας τῶν ἀδελφῶν Καρακουλάκη ἦτο ἡ οἰκία Θ. Τουρούντζια, ὅστις συνέβαλεν κατὰ τρόπον ἀποφασιστικόν εἰς τὴν εὐδοσίαν τῆς Ἐπαναστατικῆς ἰδέας, ὁ δὲ ἡρωϊκὸς θάνατός του ὑπῆρξεν τὸ θαμβωτικόν ἀγλᾶγμα τοῦ Ἑλληνισμοῦ καὶ ἡ δόξα τῶν ἐλευθέρων ἀνθρώπων.
- 4) Ὁ δόδος Γεωργίου Παπάζωλη νὰ ὀνομασθῇ μία ἐκ τῶν κεντρικωτέρων δόδων τῆς Σιατίστης, διότι οὗτος ὑπῆρξεν πρωτοπόρος τῆς Ἑθνικῆς Παλιγγενεσίας, ἢ ἡ συνοικία ἀπὸ οἰκίας Καθηγητοῦ Χρίστου Καπνουκάγια καὶ Νικολάου Τράχου, ἔνθα ἡ οἰκία τοῦ Γεωργίου Παπάζωλη.
- 5) Ὁ δόδος Κυρά Σανούκου νὰ ὀνομασθῇ ἡ συνοικία ἀπὸ οἰκίας Μάρκου Τσίπου (ἔνθα ἡ οἰκία τῆς) καὶ Νικολάου Καψάση.
- 6) Ὁ δόδος Μητροπολίτου Παρθενίου Γκδλῖα νὰ ὀνομασθῇ ἡ συνοικία ἀπὸ οἰκίας Χρίστου Καλαμαπούλου, διότι πλησίον αὐτῆς εὕρεται ἡ οἰκία τοῦ Παρθενίου Γκδλῖα.
- 7) Ὁ δόδος Μαρκεῶν Μούλιου νὰ ὀνομασθῇ μία ἐκ τῶν κεντρικωτέρων δόδων τῆς πόλεως Σιατίστης, διότι οἱ Μαρκεῖαι Μούλιου διατηροῦντες ἴδιον τυπογραφεῖον ἐν αἰένῃ ὑπῆρξαν ἐκ τῶν πολυτιμωτέρων συνεργατῶν τοῦ Πήγα Θεραίου.

Μετά τιμῆς
Ὁ Δ/ντῆς
τῆς Δημόσιας Βιβλιοθήκης Σιατίστης
Γεώργιος Μ. Μπόντας

ΕΠΙΦΑΝΗ ΤΕΚΝΑ ΤΗΣ ΣΙΑΤΙΣΤΗΣ

- 1) Γεώργιος Παπάζωλης
2) Μαρτίσαι Πούλιου
3) Θεοχάρης Γ. Τουρουντζιάς
4) Κων/νος Δούκας
5) Νάνος Τουρουντζιάς
6) Λογοθέτης
7) Νικόλαος Ασπιδάς
8) Παπαδόρας
9) Χριστόφορος Περραιβός
10) Κυριά Λανούκου
11) Γεώργιος Νιδάπλιος
12) Κων/νος Δημητριάδης
13) 'Απόστολος Σαχίνης
14) Καπετάν Περιστερά
15) Μακεδονομάχοι Σιατιστής
16) Παύλος Περόλιας ή Νερώντζης
17) Γεώργιος Κοτσώνας ('Αρβίτας)
18) Θωμάς Τσίπος
19) Λεωνίδας Παπαπαύλος
20) Γεώργιος ΖΟΥΚΑΣ
21) Θ. Καράτζιας
22) Ζωσιμάς Πατριάρχης 'Αχριδών και Πρεσπών
23) Μητροπολίτης Παρθένιος Γκόλιας
24) 'Ελένη Πούλικω ή Πουλκίδου
25) 'Ιωνάς Μοναχός
26) Διονύσιος Μοναχός ✓
27) Δούκας Σαχίνης Μεγαλέμπορος, επίτιμος πρόξενος της 'Ελλάδος
έν 'Αμβούργω .
28) 'Ιωάννης Μιχ. Τραμπαντζής
29) Θεόδωρος Μανούσης
30) Δημήτριος και Θεολογία Τσιστοπούλου
31) Μιχαήλ και 'Αλεξάνδρα Κουκουλίδου
32) Δημήτριος 'Ιωαννίδης
33) 'Ελένη Γκαγκαράτσα
34) Κων/νος Σαχίνης
35) Γεώργιος Ζαβέρας
36) Κων/νος Ζαβέρας
37) 'Αριστοτέλης Ζάχος
38) Δημήτριος Καρακάσης
39) Γεώργιος Ρούσσης ../.
ΑΡΧΕΙΟ
ΓΕΩΡΓΙΟΣ Μ. ΜΠΟΝΤΑΙ
ΓΕΩΓΡΑΦΟΣ
ΤΗΣ ΜΑΝΟΥΣΕΙΟΥ ΔΗΜΟΤΙΑΣ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΣΙΑΤΙΣΤΑΣ
ΛΑΟΓΡΑΦΟΣ - ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ
Γ. ΣΦΗΝΑ 17 - ΤΗ' 24650 21514
505 00 ΣΙΑΤΙΣΤΑ

- 40) Μιχαήλ Παπαγεωργίου /
41) Δημήτριος Δημητρίου
42) Περδαντζής ή Πατραπεζόπουλος
43) Θωμάς Γκερεχτές
44) Θ. Σατζηΐωαννίδης καί Ν. Δαζ. Σαμαράς
45) Μιχαήλ Δοῦκας Λατζημιχαήλ
46) Θ. Δημητριάδης
47) 'Αργύριος Παπαρρίζου
48) Δημήτριος 'Αργυριάδης V
49) 'Αδελφοί Ζυγούρη
50) 'Αναστάσιος Μέγας
51) 'Αναστάσιος Δάνας
52) Θεόδωρος Μ. Νάτσινας
53) Θωμάς Μ. Νάτσινας
54) Νικόλαος 'Εμ. Καλαμαρτζής
55) 'Αναστάσιος Γ. Λαζάρου
56) Παναγιώτης Γράβας
57) Παπίας 'Ιωάννης
58) 'Αποστόλου 'Ιωάννης
59) Κωτούλας Αδζαρος
60) Μητροπολίτης Παπανικολάου Νικόλαος
61) Καλλίνικος Μοναχός
62) Θ. Πλιάτσικας, Θεόδωρος Γράβας, Σ. Τσαούσης καί Τριαντάφυλλος Σαμαράς
63) 'Αναστάσιος Λυόρουθ
64) Ναούμ Βόγγολης
65) 'Ιωάννης Γκιουλέκας
66) Δημήτριος Μπήτσιος
67) Θωμάς Ρούζιος
68) Μηνάς Θεοδώρου
69) 'Αθανάσιος Ύτρακαλής
70) Γεώργιος Τσίπος (Πατσιαδάς)
71) 'Ηρακλής Γκιουλέκας
72) 'Αθανάσιος Λατζηζήσης
73) Ηπατοής Μάρκος : έφονεύθη εις 'Αλβανίαν
74) Τζήρκας 'Ιωάννης " "
75) Λάτσιος Βθθύμιος " "
76) Τσαούσης Κων/νος " "
77) Ναούμ Μερπέσας " "
78) 'Αθανάσιος Ανατασιούλης μαθηγής Γαλλικής
..//..

ΑΡΧΕΙΟ
ΓΕΩΡΓΙΟΣ Μ. ΜΠΟΝΤΑΣ
ΤΕΠΣ ΔΗΜΗΣ
THE MANOYEEIOY ΔΗΜΟΣΙΑΣ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΣΤΑΤΙΣΤΑΣ
ΛΑΓΕΡΑΦΟΣ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑΣ
Γ. ΣΦΗΚΑ 17 - Τ. 24850 21514
683 08 ΣΤΑΤΙΣΤΑ

-3-

- 79) Ιωάννης Παπανικολάου : Καθηγητής Θεολόγος
80) Δημήτριος Βόκας : " Τουρκικής
81) Νασύμ Λιάκος : " Ουσιικών
82) Αθανάσιος Αργυριόδης : " Θεολόγος - Γυμναστής
83) Ζαχαρίας Τηζής : Παιδαγωγός

Γεώργιος Μ. Μπόντας

Δ/ντής

Δημοσίας Βιβλιοθήκης Σιατίτσας

ΑΡΧΕΙΟ

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Μ. ΜΠΟΝΤΑΣ
Δ/ΝΤΗΣ
ΤΗΣ ΜΑΝΟΥΣΙΟΥ ΔΗΜΟΣΙΑΣ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΣΙΑΤΙΤΣΑΣ
ΛΕΩΦ. ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΣΙΑΤΙΤΣΑΣ
Τ. 20044 17 - Τ. 20050 2016
603 29 ΣΙΑΤΙΤΣΑ

Κατάλογος

*Ανδρών μη Σιατιστιέων, οἵτινες προσέφερον πλείστας ὑπηρεσίας εἰς τὴν Σιατίστην.

1) Νικηλάος Κασομούλης : Ἀγωνιστὴς τοῦ 1821 καὶ συγγραφεὺς τῶν περὶ φήμων Στρατιωτικῶν ἐνθυμημάτων τῆς Ἀπανάστασεως τῶν Ἑλλήνων 1821-1833.

2) Μεθόδιος Ἀνθοακίτης : Ἄξ. Ἰωαννίνων πρῶτος διδάσκαλος τῆς Σχολῆς Σιατιστῆς .

3) Γεώργιος Κατοχήκης : Γενικὸς ἀρχηγὸς τῶν ἐθελοντικῶν σωμάτων, προσέφερεν πολλὰς ὑπηρεσίας εἰς τὴν ἐκελευθέρωσιν τῆς Σιατιστῆς κατὰ τὴν μάχην τῆς 4ης Νοεμβρίου 1912.

4) Δικάνιμος ἢ Μακρόης καὶ Καραβίνης : Συντελεσταὶ τῆς ἐκελευθέρωσεως τῆς μάχης τῆς Σιατιστῆς.

5) Νικηλάος Κλαδάς : Δ/τῆς κυροβολαρχίας κατὰ τὴν μάχην τῆς 4ης Νοεμβρίου 1912 .

6) Α. Ἡπίτης : Δ/τῆς τοῦ ὑντάγματος κατὰ τὴν μάχην τῆς Σιατιστῆς

7) Γεώργιος Κακιστίνης : Ἀρχηγὸς τῶν Κρητῶν, οἵτινες ἔλαβον μέρος εἰς τὴν μάχην τῆς Σιατιστῆς καὶ ἔπεσαν μαχόμενοι.

8) Ὅδδς φονευθέντων Κρητῶν κατὰ τὴν μάχην τῆς 4ης Νοεμβρίου 1912

9) Σπύρος Κασομάς : Ἐθνικὸς ποιητὴς ἐπισκεφθεὶς τὴν Σιατίστην τὸν Ἰούλιον 1918 ἀφιέρωσεν εἰς αὐτὴν καὶ τοὺς ἐνδόξους νεκροὺς τῆς πολλὰ ποιήματα.

10) Μαθῶς Μελλάς : Πρωτοεργάτης τοῦ Μακεδονικοῦ ἀγῶνος, ὅστις ἐπεσκέφθη τὴν Σιατίστην καὶ συνεργάσθη μετὰ τῆς ἐπιτροπῆς ἀποτελουμένης ἐκ ἐξ ἐγκρίτων πολιτῶν ἐκ Σιατιστῆς.

II) Μητροπολίτης Σισανίου καὶ Σιατιστῆς Ἀσκαρις Ἀλέξανδρος (1862-1869) κατήγετο ἐκ Κωνσταντινουπόλεως, συγγραφεὺς πολλῶν βιβλίων, ἐκδόσας καὶ

Ἑκκλησιαστικὴν Ἱστορίαν. Ὁ Ἀλέξανδρος, πολλὰκις ἀντετάχθη σθεναρῶς κατὰ τῶν αὐθαιρεσιῶν τῶν τουρκικῶν ἀρχῶν, ὡς ἐν Ἀψίστῃ κατὰ τῶν ὀθωμανῶν βέηδων, ὑπὸ τῶν ὁποίων καὶ ἐδηλητηριάσθη κατὰ μίαν περιοδίαν του.

12) Μητροπολίτης Σισανίου καὶ Σιατιστῆς Ἱερόθεος Ἀνθουλίδης (1909-1920)

Ἀνὴρ ἄξιος προσφέροντος πλείστας ὑπηρεσίας εἰς τὸν Μακεδονικὸν ἀγῶνα καὶ μετὰ

13) Καλλίωμος Μισοϊωάννης Ἐργατικὸς διδάσκαλος ἐν Σιατίστῃ ἀπὸ τοῦ 1909
14) Πάριος Ὁ Παράμυθος Ἐργατικὸς διδάσκαλος ἐν Σιατίστῃ ἀπὸ τοῦ 1909 —
Γεώργιος Μ. Μπόντας

Δ/ντῆς
τῆς Δημοσίας Βιβλιοθήκης Σιατιστῆς

ΑΡΧΕΙΟ
ΓΕΩΡΓΙΟΣ Μ. ΜΠΟΝΤΑΣ
ΤΕΧΝ. Δ/ΝΤΗΣ
ΤΗΣ ΜΑΝΟΥΣΕΙΟΥ ΔΗΜΟΣΙΑΣ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΣΙΑΤΙΣΤΑΣ
ΛΑΟΓΡΑΦΟΣ - ΕΥΓΕΛΟΦΕΙΣ
Γ. ΣΦΗΡΑ 17 - Τ. 24650 21514
593 08 ΣΙΑΤΙΣΤΑ

ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΟΣ ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΣΙΑΤΙΣΤΩΝ

60 Παπίας Ιωάννης : 'Επί 28 έτη Γυμνασιάρχης του Γυμνασίου Σιατίστης, προσέφερε πλείστα υπηρεσίας εις τον Μακεδονικόν αγώνα

61 Απόστολου Ιωάννης : Συγγραφεύς του βιβλίου " Ιστορία της Σιατίστης" και προσφέροντος ύψιστας υπηρεσίας εις τον μακεδονικόν αγώνα.

62 Κωτσόλας Αλέξανδρος : 'Οπλαρχηγός του Μακεδονικού αγώνος

63 Παπανικολάου Νικόλαος : Ούτος Διετέλεσε Μητροπολίτης Γρεβενών πρό του 1920

64 Καλλίνικος Μοναχός , Προσέφερες πλείστας υπηρεσίας, εις την Σιατίστην

65 Θ. Πλιάτσικας, Θεόδωρος Γράβας, Σ. Τσαούσης και Τριαντάφυλλος Σαμαράς (Καρακίπερης) προσέφερον πολυτίμους υπηρεσίας εις την μάχην της Σιατίστης κατά την 4ην Νοεμβρίου 1912.

66 Αναστάσιος Λύβρου : Πρώτος Δήμαρχος Σιατίστης

67 Ναούμ Βόγγολης : " " **ΓΕΩΡΓΙΟΣ Μ. ΜΠΟΝΤΑΣ**

68 Ιωάννης Γκιουλέκας " " **ΓΕΩΡΓΙΟΣ Μ. ΜΠΟΝΤΑΣ**

69 Δημήτριος Μπήτσικας " " **ΓΕΩΡΓΙΟΣ Μ. ΜΠΟΝΤΑΣ**

70 Θωμάς Ρουζιός " " **ΓΕΩΡΓΙΟΣ Μ. ΜΠΟΝΤΑΣ**

71 Μηνάς Θεοδώρου : 'Ιατρός τότε Δήμαρχος Σιατίστης προσέφερεν ύψιστας υπηρεσίας εις την μάχην της Σιατίστης

72 Αθανάσιος Στρακαλής : Διετέλεσεν σύμβουλος δημογερόντων

73 Γεώργιος Τσίπος (Πατσιαδόης) : Ξφονεύθη εις την μάχην της Σιατίστης 4-11-12

74 Ηρακλής Γκιουλέκας : Ξτραυματίσθη εις την μάχην της Σιατίστης 4-11-12

75 Αθανάσιος Χατζηζήσης : Ξτραυματίσθη εις την μάχην της Σιατίστης και απέ-

θανεν αργότερον **ΑΡΧΕΙΟ**

76 Μητσής Μάρκος : Ξφονεύθη εις την 'Αλβανίαν

77 Τζήρας Ιωάννης : " "

78 Χάτσιος Εδούμιος : " "

79 Τσαούσης Κων/νος : " "

80 Ναούμ Περπέσας : " "

81 Δημ. Μέμμος : " "

82 Σαρανλής Δημήτριος : Διδάσκαλος

83 Λιούταρης Δημ : " "

84 Γκοντζιανμάνης Χρ. : " "

85 Καπετανόπουλος Γ. : " "

86 Παπαχαιζής Νικ. : " "

87 Θ. Καλαμπούκας : " "

ΑΡΧΕΙΟ
ΓΕΩΡΓΙΟΣ Μ. ΜΠΟΝΤΑΣ
ΓΕΩΡΓΙΟΣ Μ. ΜΠΟΝΤΑΣ
ΤΗΣ ΜΑΝΟΥΣΙΟΥ ΔΗΜΟΣΙΑΣ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΣΙΑΤΙΣΤΑΣ
ΛΟΓΟΓΡΑΦΟΣ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ
Γ. ΣΦΗΚΑ 17 - ΣΤ 24650 2154
583 00 ΣΙΑΤΙΣΤΑ

79. Αθανάσιος Κανατσιούλης : Καθηγητής Γαλλικής
 80. Ιωάννης Παπανικολάου : " Θεολόγος
 81. Δημήτριος Βόκας : " τουρκικής
 82. Νεόφυ Αιγάλης : " φυσικών
 83. Αθανάσιος Αργυριάδης : " Θεολόγος - Γυμναστής.

ΑΡΧΕΙΟ
 ΓΕΩΡΓΙΟΣ Μ. ΜΠΟΝΤΑΣ
 ΤΕΛΟΣ Δ/ΝΤΗΣ
 ΤΗΣ ΜΑΝΟΥΣΕΙΟΥ ΔΗΜΟΣΙΑΣ
 ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΣΙΑΤΙΣΤΑΣ
 ΛΑΟΓΡΑΦΟΣ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ
 Γ. ΣΦΗΝΑ 17 - Τ. 24650 2154
 503 00 ΣΙΑΤΙΣΤΑ

Τα ονόματα οδών και πλατειών που ήδη υπήρχαν και η επιτροπή του Δήμου Σιάτιστας για την ονοματοδοσία οδών το 1990 διατήρησε:

1. Αγίου Γεωργίου
2. Γράβα Παναγιωτη
3. Δεμερτζή Κ.
4. Διονυσίου Μοναχού
5. Δούκα Κων/νου
6. Ζαβίρα Γεωργίου
7. Ιωαννίδη Δημητρίου
8. Ιωνά
9. Καπετάνισας Περιστέρας
10. Καπιτσίνη Γεωργίου
11. Κλαδά Νικολάου
12. Μακεδονομάχων
13. Μαρκίδων Πούλιου
14. Μέγα Γεωργίου
15. Μεγάλου Αλεξάνδρου
16. Μέμμου Κων/νου
17. Μητροπόλεως
18. Νιόπλιου Γεωργίου
19. Παπαζώλη Γεωργίου
20. Περδίκας
21. Στρακαλή Αθανασίου
22. Σφήκα Γεωργίου
23. Χάτσιου Ευθυμίου
24. Ωττα Γεωργίου
25. ΠΛΑΤΕΙΑ Εμπορίου
26. ΠΛΑΤΕΙΑ Κουκουλίδη Μιχαήλ
27. ΠΛΑΤΕΙΑ Τουρούντζια Θεοχάρη
28. ΠΛΑΤΕΙΑ Τραμπαντζή
29. ΠΛΑΤΕΙΑ Τσιστοπούλου
30. ΠΛΑΤΕΙΑ 4ης Νοεμβρίου 1912
31. ΠΛΑΤΕΙΑ Ν. Δήμου

Σημείωση: Σήμερα, 2014, δεν συναντούμε τις ονομασίες 17 και 31

